

**KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE YÖNTEM:
TÜRKİYE'DEKİ AKADEMİK YAZIN
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Esra AKCASU
Yüksek Lisans Tezi
Danışman
Doç. Dr. Volkan GÖÇOĞLU
Temmuz, 2024
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE YÖNTEM:
TÜRKİYE'DEKİ AKADEMİK YAZIN ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

Hazırlayan
Esra AKCASU

Danışman
Doç. Dr. Volkan GÖÇÖĞLU

AFYONKARAHİSAR 2024

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Kamu Politikası Analizinde Yöntem: Türkiye’deki Akademik Yazın Üzerine Bir Araştırma**” adlı çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde bilimsel etik kurallara ve atıf gösterme ilkelerine riayet ettiğimi belirterek aksi bir durumun tespiti hâlinde sorumluluğun tamamen bana ait olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederim.

04/07/2024

İmza

Esra AKCASU

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Esra AKCASU
	Numarası	2200666007
	Anabilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
	Programı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı		Kamu Politikası Analizinde Yöntem: Türkiye’deki Akademik Yazın Üzerine Bir Araştırma
Tez Savunma Sınav Tarihi		04.07.2024
Tez Savunma Sınav Saati		14.30

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE YÖNTEM: TÜRKİYE’DEKİ AKADEMİK YAZIN ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Esra AKCASU

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Temmuz, 2024

Danışman: Doç. Dr. Volkan Göçoğlu

Tez, kamu hizmetinin temeli olan kamu politika üretim sürecinde kullanılan yöntemlere ve kullanılan yöntemlerin kullanım fonksiyonları ve biçimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kamu politikalarının üretim sürecinin karmaşık yapısı ve çeşitlenen yöntemler sonucu analizde doğru tekniğin doğru politika ile kullanılmasının önemini daha da artırmaktadır. Bu bakımdan problem ve analizde kullanılan yöntemin birbirini tamamlar nitelikte olması gerekmektedir. Bu amaçla Türkiye’de ilgili alan yazındaki kamu politikası temalı çalışmalarda kullanılan yöntemleri, politika alanı odakları çerçevesinde analiz etmek tezin önceliğidir. Tezlerde kamu politikası odaklı çalışmalarda kullanılan yöntemlerin tespiti ve hangi fonksiyonlarda kullanıldığı sorularına cevap aranmaktadır. Araştırma 4 bölümden oluşmaktadır. İlk 3 bölümde literatür taramasına yer verilirken, dördüncü bölümde araştırma kısmı yer almaktadır. İlk bölümde kamu politikası kavramı süreci, aktörleri unsurları ve gelişimi ele alınmaktadır. İkinci bölümde kamu politikası analizi kavramı, metodolojik yaklaşımları, karar verme modelleri ve diğer yaklaşımlar üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümde bilimsel araştırmalarda yöntem kısmı ele alınmaktadır. İlgili kısım özellikle veri toplama teknikleri ile incelendikten sonra kamu politikası ve bilimsel yöntem arasındaki etkileşimli ilişki üzerinde durulmaktadır. Dördüncü bölümde nitel bir araştırma kısmı bulunmaktadır. Tez ve makalelerin yöntem kısmı odaklanarak toplanan veriler, Nvivo 12 programı dahilinde içerik analizine tabi tutulmaktadır. Elde edilen bulgular tartışma, sonuç ve öneriler şeklinde incelenerek yorumlanmaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda politika analizi sırasında kullanılan yöntemin politikaya başarıya götürecek etmenlerden biri olduğu sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu, politika, kamu politikası, kamu politikası analizi, bilimsel araştırmalarda yöntem

ABSTRACT

METHOD IN PUBLIC POLICY ANALYSIS: A RESEARCH ON ACADEMIC LITERATURE IN TURKEY

Esra AKCASU

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY

INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

July, 2024

Advisor: Assoc. Doç. Dr. Volkan Göçoğlu

The thesis aims to reveal the methods used in the public policy production process, which is the basis of public service, and the usage functions and forms of the methods used. The complex structure of the public policy production process and the diversity of methods further increase the importance of using the right technique with the right policy in analysis. In this respect, the problem and the method used in the analysis must complement each other. For this purpose, the priority of the thesis is to analyze the methods used in public policy themed studies in the relevant literature in Turkey within the framework of policy area focuses. The thesis seeks answers to the questions of determining the methods used in public policy-oriented studies and in what functions they are used. The research consists of 4 parts. While the first three chapters include the literature review, the fourth chapter includes the research part. In the first part, the process, actors, elements and development of the concept of public policy are discussed. In the second part, the concept of public policy analysis, methodological approaches, decision-making models and other approaches are discussed. In the third chapter, the method part of scientific research is discussed. After examining the relevant part, especially with data collection techniques, the interactive relationship between public policy and scientific method is emphasized. The fourth chapter includes the qualitative research section. The data collected by focusing on the method section of theses and articles are subjected to content analysis within the scope of the Nvivo 12 program. The findings were examined and interpreted in the form of discussion, conclusions and suggestions. As a result of the findings, it was concluded that the method used during policy analysis is one of the factors that will ensure the success of the policy.

Keywords: Public, politics, public policy, public policy analysis, method in scientific research

ÖN SÖZ

Tez konusu seçiminden başlayıp sürecin sonlandırılmasına kadar geçen süre içinde değerli fikirleri, yönlendirmeleri ve emeği ile destek olan değerli danışmanın Sayın Doç. Dr. Volkan GÖÇÖĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Lisans ve yüksek lisans hayatım boyunca fikirleri ile yol gösteren kıymetli hocalarıma bana kattıkları için teşekkür ederim. Ayrıca tez savunma jüri üyemde bulunan Prof. Dr. Uğur SADİOĞLU'na ve Dr. Öğretim Üyesi Kerim ÇINAR'a değerli fikir ve önerileri ile tezimi daha iyi hale getirmemde yardımcı oldukları için teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca hep daha ileriye gitmem için beni maddi, manevi destekleyen, büyüten ve her türlü fedakarlığı gösteren anne, babama, ablalarım ve ikizime ayrıca süreçte bana destek olup yanımda olan arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Esra AKCASU
2024, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI.....	ii
ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASINA GENEL BİR BAKIŞ

1.KAVRAM OLARAK KAMU POLİTİKASI	4
2. SÜREÇ OLARAK KAMU POLİTİKASI.....	9
2.1. PROBLEMİN TANIMLANMASI	11
2.2. ÇEŞİTLENEN POLİTİKA TALEP VE İSTEKLERİ	12
2.3. GÜNDEM BELİRLEME	12
2.4. POLİTİKANIN BELİRLENMESİ.....	13
2.5. POLİTİKANIN UYGULANMASI.....	14
2.6. POLİTİKANIN DEĞERLENDİRİLMESİ	15
2.7. POLİTİKA TANIMININ YENİDEN YAPILMASI.....	16
3. KAMU POLİTİKASINDA AKTÖRLER VE AKTÖRLER ARASI İLİŞKİLER	17
3.1. DEVLET.....	18
3.2. DEVLET DIŞI AKTÖRLER.....	21
3.3. AKTÖRLER ARASI İLİŞKİLER	30
4. TÜRKİYE’DE KAMU POLİTİKASININ GELİŞİMİ.....	32
4.1. DÜNYA VE TÜRKİYE AÇISINDAN KAMU POLİTİKASI EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ.....	33
4.2. TÜRKİYE’DE KAMU POLİTİKASI ALAN YAZININ GELİŞİMİ	37

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASI ANALİZİ

1.KAMU POLİTİKASI ANALİZİ: NEDİR? NE DEĞİLDİR?	41
2. KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE METODOLOJİK YAKLAŞIMLAR.....	47
2.1. RASYONEL KAMU POLİTİKASI ANALİZİ.....	48
2.2. POST-POZİTİVİST (YORUMSAMACI) KAMU POLİTİKASI ANALİZİ.....	51
2.3. KARMA KAMU POLİTİKASI ANALİZİ	52
3. KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE KARAR VERME MODELLERİ VE DİĞER YAKLAŞIMLAR	53
3.1. KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE KARAR VERME MODELLERİ.....	54

3.1.1. Savunma Koalisyonu Modeli.....	55
3.1.2. Normatif Optimum Karar Verme Modeli	58
3.1.3. Çöp Kutusu Karar Verme Modeli.....	61
3.1.4. Artırmacı Karar Verme Modeli	63
3.1.5. Sınırlı Rasyonalite.....	66
3.1.6. Karma Tarama Karar Verme Modeli.....	69
3.1.7. Çoklu Akımlar Modeli.....	72
3.2. DİĞER YAKLAŞIMLAR	75
3.2.1. Grup Modeli.....	76
3.2.2. Kurumsal Model	76
3.2.3. Elit Model	78
3.2.4. Süreç Modeli	80
3.2.5. Sistem Modeli	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASI YÖNTEM VE METOTLARI

1. BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA YÖNTEM	83
1.1. NİTEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	83
1.2. NİCEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	90
1.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	96
1.3.1. Görüşme	96
1.3.2. Gözlem	99
1.3.3. Doküman İncelemesi	103
1.3.4. İçerik Analizi	106
1.3.5. Anket	109
1.3.6. Ölçek	111
1.3.7. Testler	112
1.3.8. Örnek Olay İncelemesi	113
2. BİR SOSYAL BİLİM OLARAK KAMU POLİTİKASI ANALİZİ VE BİLİMSEL YÖNTEM.....	114
3. KAMU POLİTİKASI ANALİZİ YAKLAŞIMLARI VE BİLİMSEL YÖNTEM İLİŞKİSİ.....	119
4. KARAR VERME MODELLERİ VE BİLİMSEL YÖNTEM İLİŞKİSİ	125

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE YÖNTEM: TÜRKİYE AKADEMİK YAZINI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ARAŞTIRMA: KAMU POLİTİKASI KONULU TEZ VE MAKALELER ÜZERİNDEN BİR İNCELEME	130
1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI	130
2. ARAŞTIRMANIN SINIRLIKLARI	131
3. TEZİN HİPOTEZLERİ VE ARAŞTIRMA SORUSU	132
4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	132
5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	133
6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	135
6.1. MAKALELERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR	138
6.2. TEZLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR	146

TARTIşMA	159
SONUÇ	166
KAYNAKÇA	169

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Bilimlerin Sınıflandırılması.....	116
Tablo 2. Kamu Politikası Analizi Yaklaşımları.....	124
Tablo 3. Araştırma Örneklemi	133
Tablo 4. Araştırma Yöntem Haritası	135
Tablo 5. Kod Referansları.....	137
Tablo 6. 2000-2010 arası makaleler.....	138
Tablo 7. 2010-2020 arası makaleler.....	139
Tablo 8. 2020 sonrası makaleler	140
Tablo 9. Araştırmacı /Yöntem Tablosu 2000-2010 Arası Makale	141
Tablo 10. Araştırmacı/ Yöntem Tablosu 2010 -2020 Arası Makale.....	142
Tablo 11. Araştırmacı/ Yöntem Tablosu 2020 Sonrası Makale.....	143
Tablo 12. Makale- Yöntem Sayı Tablosu.....	144
Tablo 13. Üniversite- Makale Tablosu.....	145
Tablo 14. 1990-2000 arası yüksek lisans tezleri	146
Tablo 15. 2000- 2010 arası yüksek lisans tezleri	147
Tablo 16. 2000-2010 arası doktora tezleri	148
Tablo 17. 2010-2020 arası yüksek lisans tezleri	148
Tablo 18. 2010-2020 arası doktora tezleri	149
Tablo 19. 2020 sonrası yüksek lisans tezleri.....	150
Tablo 20. 2020 sonrası doktora tezleri.....	151
Tablo 21. Araştırmacı/ Yöntem Tablosu 1990- 2000 Arası Tezler.....	152
Tablo 22. Araştırmacı/Yöntem Tablosu 2000- 2010 Arası Tezler.....	152
Tablo 23. Araştırmacı/Yöntem Tablosu 2010-2020 Arası Tezler.....	153
Tablo 24. Araştırmacı/ Yöntem Tablosu 2020 Sonrası Tezler	154
Tablo 25. Yüksek Lisans Tezi- Yöntem Sayı Tablosu	155
Tablo 26. Doktora Tez- Yöntem Sayı Tablosu.....	156
Tablo 27. Üniversite- Tez Tablosu	157

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%:	Yüzde
AMA:	Ampirik Analiz
ANK:	Anket
AT:	Araştırma Teknikleri
DOA:	Doküman Analizi
DR:	Doktora
DRL:	Derleme
EĞÖĞ:	Eğitim ve Öğretim
ENMÜ:	Endüstri Mühendisliği
FİVB:	Finans ve Bankacılık
GLM:	Gözlem
GRM:	Görüşme
GSVY:	Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi
HİVT:	Halkla İlişkiler ve Tanıtım
İÇA:	İçerik Analizi
İKST:	İktisat
İLHİ:	İletişim- Halkla İlişkiler
İŞLM:	İşletme
KAYM:	Kamu Yönetimi
KÜYS:	Küresel Yönetim ve Siyaset
KVM:	Karar Verme Modelleri
MLYE:	Maliye
ÖOI:	Örnek Olay İncelemesi
PVA:	Panel Veri Analizi
RTVS:	Radyo Televizyon ve Sinema
SABİ:	Sağlık Bilimleri
SAİD:	Sağlık İdaresi
SAKİ:	Sağlık Kurumları İşletmeciliği
SBKY:	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
SBUİ:	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
SOHİ:	Sosyal Hizmet
SÖA:	Söylem Analizi
SRC:	Süreç Modeli

T: Toplam
TAEK: Tarım Ekonomisi
TARH: Tarih
TUIŞ: Turizm İşletmeciliği
ULİŞ: Uluslararası İlişkiler
Vb.: Ve benzeri
Vd.: Ve diğerleri
Y: Yüzde
YELYÖ: Yerel Yönetimler
YL: Yüksek Lisans
YÖBİ: Yönetim Bilimleri
YÖVO: Yönetim ve Organizasyon

GİRİŞ

Kamu politikası kavramı olarak “kamu” ve beraberindeki “politika” kavramının birleşiminden oluşmaktadır. Bu haliyle kamu halka dair olan ve halkla ilişkilendirilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Politika kavramı ise belli bir konuda o konuya karşı takınılan tavır ya da siyaset anlamlarına gelebilmektedir. Bunun içindir ki spesifik bir alana yönelik takınılacak tavırda politika kelimesi kullanılmaktadır. Örneğin, sağlık politikası, savunma politikası ya da eğitim politikası gibi terimler bu yargıyı destekler niteliktedir (Albayrak, 2019: 202). Kamu politikası en genel ve basit tanımıyla “*devletin yapmayı ya da yapmamayı*” tercih ettiği her karar (Dye, 1981) olarak ifade edilebilmektedir. Bu haliyle “devletin eylem alanı” olarak algılanmaktadır. Zira kamu politikaları vatandaşa yönelik ortaya atılmakta olup, vatandaşın devlet ile etkileşiminin de bir göstergesi konumundadır. Devlet sözü edilen politikalar ile kamu gücünü gösterirken vatandaş da devletten bu anlamda doğru, etkin ve yerinde politikalar ile hizmet sunmasını beklemektedir. Dolayısıyla devlet yasalardan aldığı güçle politikaları bağlayıcı hale getirirken hem gücünü hem de gücünün meşruluğunu göstermektedir. Bu doğrultuda ise vatandaşlara, huzuru, güvenliği ve eşit hizmeti sağlamaktadır (Usta,2013: 80).

Devlet, politikaların etkin ve yerinde olmasını sağlamak için kamu politikası analizine ihtiyaç duymaktadır. Zira doğru politikanın seçimi yapılacak analiz ile ortaya çıkacaktır. Analiz, politikanın oluşum sürecinden sonuç ve değerlendirme aşamasına kadar geniş bir süreci içermektedir. Analiz süresince aktörler, çeşitlenen ve farklı taleplerden gelen politika uygulamaları, politikaları şekillendiren ilke ve değerler gibi kavramları önemli konumda tutup göz önünde bulundurmaktadır. Analizin en temel çıktısı doğru politikanın seçilmesidir. Bu bakımdan tutarlı, soruna yönelik, işlevsel bir politikanın bulunması gerekmektedir.

Kamu politika analizinde seçilen yöntemin yukarıda sözü edilen yargılar sebebiyle önemi bulunmaktadır. Zira kamu politikası analizi denilen husus çok boyutlu bir çözümleme süreci olduğundan bu aşamada kullanılacak yöntem ve tekniklerin de analiz için önemi bulunmaktadır. Sorunların çözümünde bilimden yararlanmak ve güvenmek önemlidir. Araştırma içerisindeki bilimsel eşiği de yöntem konusu oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılacak yöntem nitel ve nicel olarak ikiye ayrılmaktadır. Kullanacak probleme yönelik doğru yöntemin seçiminde araştırmacı ön

planda olmakla birlikte araştırmanın doğru sonuçları elde etmesinde de önemli bir adım olarak gösterilmektedir.

Kamu politikası, üretim süreci ve analizi çeşitlenen metotlarıyla günümüzde karmaşık bir hal almaktadır. İlgili aşamada kullanılacak olan yöntem ve tekniklerin ise doğru ve probleme yönelik olması gerekmektedir. Buna göre etkin bir politika yapımında politikanın özelliklerine göre hangi metotların etkili olacağı araştırılması gereken bir husus olarak belirmektedir. Bu noktada altını çizmek gerekir ki tez, kamusal bir sorunun çözümü için yeni bir kamu politikası üretmemekte ya da uygulanmış/uygulanmakta olan bir kamu politikasının analizini gerçekleştirmemektedir. Tez, bu iki yönlü analizden herhangi birini yapan ya da kamu politikasını kavramsal ya da kuramsal olarak irdeleyen çalışmaların metodolojik bir analizini gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla, ilgili çalışmalarda kamu politikası analizinde ya da yazınsal tartışmasında kullanılan yöntem ve metotları odak almaktadır.

Tezde kamu politikasıyla ilgili yazılan tez ve makaleler örneklem setine dahil edilerek yöntem kısımları içerik analizine tabi tutulmaktadır. Böylelikle çalışmada kullanılan yöntem ve teknikler hangi amaçla, hangi politika alanında ve ne sıklıkla kullanıldığı gibi ifadeler yönünden sorular ortaya koyularak ilgili sonuçlara ulaşılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla Tez, politika analizi üretme süreci ve beraberinde sıklıkla kullanılan yöntemlerin tespiti ve bunların hangi fonksiyonlarda kullanıldığı çerçevesinde yoğunlaşmaktadır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk üç bölümde; kamu politikası, kamu politikası analizi ve bilimsel araştırmada yöntem gibi konular açısından literatür taramalarına yer verilerek ilgili değerlendirmeler yapılmaktadır. Çalışmanın dördüncü yani son bölümünde ise bir araştırma kısmı yer almaktadır. Bu bakımdan nitel bir araştırmaya yer verilmektedir. İlgili araştırma sorusu dahilinde toplanan veriler, içerik analizi çerçevesinde sınıflandırılarak gerekli kod ve temalar yardımıyla incelenecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde kamu politikası kavramına yönelik literatür taraması yapılmaktadır. Kamu politikası; kavram olarak, süreç olarak, aktörleriyle, aktörler arası ilişkileriyle ve gelişimi açısından genişçe ele alınmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde kamu politikası analizi kavramı, ilgili literatür taraması ile ele alınmaktadır. Kamu politikası analizi kavramına açıklık getirildikten sonra kavrama metodolojik bir çerçeve çizilmektedir. Kamu politikası analiz sırasında

sıkça karşımıza çıkan karar verme modelleri ve yaklaşımlarına açıklık getirildikten sonra özellikleri nezdinde üzerinde durularak gerekli bilgiler verilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde kamu politikası ve bilimsel yöntem ilişkisi incelenmektedir. Bu açıdan kullanılan yöntem ve metotlara açıklık getirilmektedir. Metotlar odak aldıkları konular bakımından sınıflandırılarak açıklanmaktadır. İlgili bölümde öncelikle bilimsel araştırmada yöntem konusu ele alınmaktadır. Bilimsel araştırmalarda kullanılan yöntemler özelliklerine göre ayrıldıktan sonra veri toplama teknikleri sıralanmaktadır. Araştırmalarda kullanılan veri toplama teknikleri özellikleri ve kullanımlarına göre tek tek açıklanmaktadır. İlgili bölümde daha sonra kamu politikası ve bilimsel yöntem ilişkisi ortaya koyularak kamu politikasının neden sosyal bilimlerin içerisinde konumlandırıldığı açıklanmaktadır. İlerleyen başlıklarda ise kamu politikasında karar verme modelleri ve bilimsel yöntem araştırmacının yorumları odağında incelenerek birbiri ile ilişkisi tespit edilmektedir.

Çalışmanın dördüncü bölümü araştırma kısmını oluşturmaktadır. Araştırma kısmında kamu politikası konulu tez ve makaleler üzerinden bir inceleme gerçekleştirilmektedir. Bu incelemede Nvivo 12 Programı kullanılarak, örneklem veri setine dahil edilen çalışmalar içerik analizine tabi tutulmaktadır. Elde edilen bulgular araştırmacı tarafından yorumlanarak tartışma, sonuç ve öneriler ile tezin sonlandırılması yapılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASINA GENEL BİR BAKIŞ

Sistemleri şekillendiren ve devletin vatandaş ile iletişim yolu olan, sorunlara yönelik olarak çözüm odaklı ortaya atılan kamu politikaları; disiplinler açısından önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple çalışma boyunca irdelenecek olan kavram bu bölümde; tanımsal, işlevsel, amaçsal ve süreçsel olarak ele alınacaktır.

1.KAVRAM OLARAK KAMU POLİTİKASI

Kamu politikası kavram olarak, kamu ve politika terimlerinin birleşiminden meydana gelmektedir. Bu anlamda Türk Dil Kurumu kavramları birbiriyle ilişkili biçimde tanımlamaktadır. TDK'ye (2023) göre kamu kavramı; “bir ülke sınırları içinde yaşayan halk” olarak tanımlanır iken, politika kavramı ise; devletin faaliyetleriyle ilişkilendirilmektedir. Buna göre, “devletin amaç ve yöntem olarak etkinliklerini düzenleme ve hayata geçirme gibi esaslarının bütünü ve davranış biçimi” olarak açıklanmaktadır. (TDK, 2023). Bu iki kavramın birleşiminden ortaya çıkan kamu politikası kavramını ise, yukarıdakiler ile ilişkili olacak şekilde; “devletin, halk ve onun sorunlarını odak aldığı ve bu sorunları çözmeye yönelik faaliyetleri” olarak yorumlamak ve bu şekilde bir tanım çerçevesi çizmek yanlış olmayacaktır.

Kamu politikasının kavram olarak ortaya çıkışı çok eskilere dayanmamaktadır. Sanat ve meslek anlamlarında da kullanılan kamu politikasının ayrı bir bilim dalı halini alması bir dizi süreçlerden sonra meydana gelmiştir. Kavram, sanat bazında ele alındığında; politika tavsiyesi verme noktasında karşımıza çıkmaktadır. Bir meslek olarak ele alındığında ise; danışmanlık faaliyeti şekline bürünmektedir. Özellikle prens ve krallara yönelik verilen bu danışmanlık faaliyetleri, profesyonel bir statü halini alarak, politikalar oluşturmada önemli başarılar elde edilmiştir (Köseoğlu, 2013: 20).

Kamu politikasının bir bilim dalı olarak incelenme fikri ise yine çok eskilere götürülmemekle beraber sosyal bilimlerde önemli bir çalışma alanı halini almıştır. Özgürlük fikrinin yansımalarından biri olarak ortaya çıkan kamu politikası, toplumun özgürce düzenlenme ihtiyacının bir uzantısı olarak sistemlerde yer edinmektedir. İlerleyen zamanlarda ise bu fikir bazı düşünürler (Hegel, Marx) tarafından kamu müdahalesini de içermesi gerekliliği açısından eleştirilerek, yeni bir türe işaret edilmiştir (Cesuroğlu, 2023: 4). Kamu politikasının ayrı bir inceleme alanı olması ise ilk olarak

Amerika Birleşik Devletleri'nde gelişme gösteren bir durumdur. Daha sonraki süreçte kavram çalışma alanı olarak; Türkiye ve birçok ülkede inceleme alanı olarak ele alınıp ilgili literatüre beraberindeki kavramlar ile bağlantılı olarak kazandırılmıştır. Bu duruma sebep olarak kamu sektörü ve bu sektör bazında artan sorunlar ve sorunların karmaşıklığı gösterilmektedir. Sorunlara yönelik uzman bir bakış açısına ihtiyaç duyulması ile beraber kamu politikası çalışma alanı ve politika oluşturmaya yönelik çalışmalar da artış göstermiştir (Altunok ve Gedikkaya, 2016: 56).

Kamu politikaları Godin ve arkadaşlarına (2006 akt. Göçoğlu, 2018: 10) göre; yönetme arzusunun bir çıktısı olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle de İkinci Dünya Savaşı yılları sırasında yaşanan teknik sıkıntılara yönelik ortaya atılan çözümler ve fikirler, kamu politikası mantığının tohumunu oluşturmaktadır. Bu mantığın temelinde ise sorunların çözümü amaçlı oluşturulacak politikalar ile ilgili sorunlara müdahale edilebilmesi anlayışı hakimdir. Buna göre, savaş yıllarının çetin koşulları göz önüne alındığında, sorunların çözümünde ve politikaların belirlenmesinde bilime işaret eden Lasswel, karar alma süreçlerinin rasyonelleşmesi konusunda fikirler ortaya atmıştır. Bu süreçlerde kullanılacak metot ve modelleri bilimin ışığında oluşturulması gerekliliği üzerine çalışmalar yaparak kaynaklardan verim elde etmenin ve somut bilgiler ortaya atmanın önemini vurgulamaktadır. Bu durum kamu politikalarının oluşum sürecindeki bilimsellik temelli değişimlerin olacağının göstergesi niteliğindedir. Özellikle de sosyal bilimlerde ivme kazanan kavram, değişik şekillerde ele alınarak incelenmiş ve anlaşılmaya çalışılmıştır. Kavram; dış politika, çevre ekonomi, güvenlik gibi çeşitli alanlarda araştırılmakla beraber, akademik olarak ilgi odağı haline gelen bir kavram olarak yerini almaktadır. Özellikle 2000'li yıllar bu kavram açısından gelişim yıllarıdır. Bu yıllar nezdinde; kamu politikasının esas olarak devlet örgütlenmesinin alanına giren bir kavram olarak görülmesi ve ihtiyaçlara yönelik olarak çözümler oluşturacak eylem aşaması olarak tasarlanması ve bu eylem aşamasıyla toplumu şekillendirmesi ve alınan kararlar neticesinde sorunları iyileştirmesi ise en temel çıktı olarak görülmektedir (Gül, 2015: 6-7).

Kamu politikası kavramının literatürde bilinen en temel tanımını yapan Dye (2013: 3), kamu politikasını, “devletin yapmak ya da yapmamak şeklinde eğilim gösterdiği faaliyetler” olarak ifade etmektedir. Buna göre, devletin tüm eğilimleri ile ilişkilendirilen kavramla, basit ama geniş bir kapsam sunulmaktadır. Aynı zamanda devletin hareket alanını tanımlayan yazar, devletin tepkisizliğinin de bir kamu politikası

olduğunun altını çizirken, bu kararı ile de sistemleri şekillendirdiğini belirtmektedir. Jenkins (1978: 15) ‘e göre kamu politikası kavramı, “içerisinde hedeflerin, aktörlerin ve seçimlerin olduğu kararlar süreci” olarak tanımlanmaktadır. Bu kararlar sürecinin birbiriyle bağlantılı oluşuna ve çok aktörlüğünden ayrıca bahsedilmektedir. Bu kararlar neticesinde hedefe olan vurgu ve bu vurgudaki araçlar meselesi Jenkins’in kamu politikasına bakış açısının temelini oluşturmaktadır. Anderson’a (1984) göre ise; “politikayı bir sorun çözücü olarak görerek, bu soruna yönelik süreç içerisinde aktör ve aktörler tarafından izlenen amaçları belli bir plan” olarak tanımlamaktadır (Howlett ve Ramesh, 2003: 7). Usta ‘ya (2013: 79-80) göre; “kamu politikası kavramı, devlet ve onun eylemlerinin başat olduğu önemli faaliyetler” olarak tanımlanmaktadır. Yıldız ve Sobacı’ya (2014: 17) göre kavram; “siyasi iktidarın en temel görevi ve toplumsal uzlaşısı için önemli bir çıktı” olarak açıklanmaktadır. Gül (2015: 8) kavramı, “toplumca meşru ilan edilen bir soruna karşı, kamu aktörlerinin bir sorun ya da ihtiyaç bazında ve buna yönelik olarak; denetim ve müdahale içeren eylemler” olarak tanımlamaktadır. Akdoğan (2011’den akt. Göçoğlu, 2014: 8) kavramı; yasa, otorite ve güç temelli olarak açıklamaktadır. Buna göre; “devletin aldığı güç ve yetki çerçevesinde hareket ederek yaptığı eylemlerinin bütünü” olarak tanımlamaktadır. Bu açıklama ile anlaşılan, otoriteden gelen küçük büyük her eylem kamu politikası olarak nitelendirilme kapasitesindedir. Babaoğlu (2017: 513) ise kavramı, tanımlamaktan ziyade bir dizi özellik sıralayarak bu özellikler neticesinde kamu politikasının süreçsel yönüne vurgu yapmaktadır.

Tüm bunlar göstermektedir ki kamu politikası, tanım olarak üzerinde uzlaşılmış bir kavram değildir. Bu yönüyle karşımıza birçok tanım çıkmaktadır. Bu durum kamu politikasının kompleks yapısından kaynaklanmaktadır. Özellikle de disiplinler arası bir kavram olmasından dolayı her alan, kavrama kendi nezdinde yaklaşmaktadır. Tanımlardaki ortak nokta ise; kamu politikalarının bir sorun bazında ortaya çıktığı gerçeği ve bu sorunlara yönelik olarak özellikle hükümetin eylemlerinin odak alınmasıdır.

Kamu politikasının yukarıda verilen tanımlarından ziyade bu kavramı özelliklerinden, işlevlerinden anlamak; kavramın esas olarak ne hedeflediğini açıklar niteliktedir. Buna göre kamu politikaları;

- Bir amacı ve hedefi olan planlı eylemler olarak nitelendirilmektedir. Sorunlu alanlara yönelik olarak ortaya atılan kamu politikaları, aktör ve aktörler tarafından alınmış kararlar olarak da görülmektedir.

- Kamu politikası, devletin hareket alanı ve eğilimleri olarak görülmektedir ve bu duruma yönelik olarak, karar alıcıların fikir ve görüşlerini yansıtmaktadır.

- Kamu politikaları esasen halkın talebinin ürünü olarak görülmektedir. Kamu yararı bu talepler bazında gözetilen bir unsurdur.

- Kamu politikaları yasal unsurlar oldukları için bağlayıcıdır.

- Kamu politikaları, üretim süreçleri çeşitlilik göstermekte olup, hükümetlerin meşruluğunun bir sonucu olarak sistemlerde yer edinmektedir.

- Kamu politikaları değişkendir ve dinamiktir, bu yönüyle bir kerelik bir karar olarak algılanmasından daha kapsamlı süreçler içermektedir.

Bu nitelikler göz önüne alındığında kamu politikası, resmi niteliği olan çözümlerin, sorunların ve aktörlerin şekillendirdiği hükümet tercihleri olarak görülmektedir. Çeşitli adımların şekillendirdiği kamu politikalarına dayanak olarak hukuk gösterilmektedir. Bu, politikaları yasal statüye kavuşturmakta ve bağlayıcı hale getirmektedir (Babaoğlu, 2017: 513; Yıldız ve Sobacı, 2014: 18).

Devlet en temel görevi olan kamu hizmetlerinin yürütülmesi için birtakım kararlar almak zorundadır. Devletin çeşitli alanları düzenlemek adına aldığı bu kararlar, kamu politikaları adı altında sistemleri şekillendirmektedir

Dünya, yönetim konjonktürlerinin zaman içinde değişime uğraması ve çeşitlenmesi devletin kamu politikalarını da etkilemiştir. Özellikle “sosyal devlet” kavramı çerçevesinde devlet birçok alanda faaliyet göstermiş ve politikalar üretmiştir. Bu politikaların kapsamı ise adeta hayatın her alanını kuşatan bir hal almıştır. Buna örnek olarak; eğitim politikaları, sağlık politikaları, savunma politikaları, çevre ve sosyal güvenlik politikaları, refah politikaları, para politikaları, enerji, konut politikaları, maliye politikaları bilim ve teknoloji politikaları gibi sayısız örnekler ve alanlar verilebilmektedir. Çeşitlenen bu kamu politikası alanlarına sebep olarak; devlete bakış açısı ve devletin hizmet anlayışındaki beklentiler gösterilmektedir Dye’ a (2013: 12) göre; bu durum kamu politikalarının da kapsamını genişletmekte ve hükümetleri büyütmektedir. Devletin ise bu politikalar nezdinde eşit olması ve verimli olması başarılı bir süreç geçirilmesi için önemlidir. Bunun için mutlaka kamu politikalarının analiz edilip, uygulanması gerekmektedir. Bu durum modern devletin ve politikalarının önemli bir özelliğidir. Devlet kamu politikaları vasıtasıyla vatandaş ile iletişim kurmaktadır ve

düzeni sağlamaktadır (Usta, 2013: 80). Bahsedilen kamu politikası analizi konusu ise üzerinde durulan başlık altında incelenmeyecek olup, ileriki bölümlerde ele alınacaktır.

Kamu politikalarının toplumun kompleks yapısı nedeniyle çeşitlendiği ve buna yönelik olarak değişik türleri olduğu yukarıda bahsedilmiştir. Bu türlerin sınıflandırılmasını Lowi (1964'ten akt. Yıldız ve Sobacı, 2014: 26) göre, üç temel başlık bulunmaktadır. Bunlar dağıtıcı, düzenleyici ve yeniden dağıtıcı politikalar olarak ifade edilmektedir. Buna göre dağıtıcı politikalardan, toplumun bir kesiminin çıkarının odak alındığı politikalar anlaşılmaktadır. Bu politikaların hayata geçirilmesinde genellikle bütçe içerisindeki tasarılar en önemli araçlar olarak gösterilmektedir. Düzenleyici politikalar ise özellikle özel sektör bazında politikalar anlaşılmakta ve bu alana müdahale bazında etki edilmektedir. Genellikle bu politikalar ile sınırlandırıcı ve daraltıcı hareket edilmektedir. Kendi içerisinde bu politikalar, rekabetçi ve düzenleyici politikalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Söz konusu politikaların etkilerinin izlenmesi için ise, kısa vadede ziyade uzun vadede bir zaman planı oluşturulmaktadır. Yeniden dağıtıcı politikalar, birbiriyle eşit derecede olmayan iki grup arasında oluşturulan politikalardır. Temel amaçları, belli bir alanı koruyup hak ve nüfuz gibi değerler ile fayda sağlarken, diğer gruba maliyet bazında yükler vermektir. Genellikle artısı fazla olan gruptan, eksisi çok olan gruba yönelik bir akış bulunmaktadır. Bu politika türüne örnek olarak; refah ve haklara yönelik ortaya atılan eylemler gösterilmektedir (Göçoğlu, 2018: 8-9). Hangi tür politika olursa olsun kamu yararı bu politikalarda gözetilen önemli bir unsur olmaktadır.

Tüm bunlar neticesinde kamu politikası, “yasalardan aldığı otoriteyi kullanan, devletin yönetme ve sistemi şekillendirme arzusu çerçevesinde yaptığı iş ve eylemler” olarak tanımlanabilecektir. Bu iş ve eylemler ise hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Küçük bir topluluğu ilgilendiren idari işlemden tüm toplumu kapsayan işlemlere kadar varan kararlar ve eylemler bu kapsamda değerlendirilmektedir. Kamu politikası bu anlamda taleplere göre şekillendirilir ve ortada olan sorunu çözmeye yönelik planlı bir eylem aşamasıdır. Eylem aşaması çözüm seçeneklerinin olduğu ve tercih yapılması gereken bir süreçtir. Süreçte aktörler önemli konumda olup ülkelerin demokratiklik seviyelerine göre kamu politikası döngüsünün çeşitli süreçlerinde rol almaktadırlar. Bu süreçler, her ülkenin kendi sistemlerine göre şekillenirken; devlet uygulayıcı olması bakımından başat bir güçtür (Akılmaz, 2022: 7).

Kamu politikalarının sorunları çözmede bir anahtar, rehber konumunda olup ihtiyacı gidermesi beklenmektedir. Ancak her kamu politikası hedefleri neticesinde

başarılı sonuçlar elde edememektedir. Ama bu durum kamu politikalarının vatandaş ile iletişim yolu olması ve hükümetin icraatlarını göstermesi açısından temel bir yol olma durumunu kaybettirmemektedir. Bu yolda izlenecek süreçlerin titizlikle ve demokratik olarak takip edilmesi meselesi ise politikalara uyum, meşruluk ve sonuçlar açısından yadsınamayacak bir etkiye sahiptir.

2. SÜREÇ OLARAK KAMU POLİTİKASI

Kamu politikalarının içeriği ve sonuçları kadar kamu politikalarının nasıl oluşturulduğu akademik çalışmalarda odaklanılan konuların başında gelmektedir. Kamu politikalarını yalnız kararlardan ibaret varsaymak yeterli olmamaktadır. Aksine kamu politikalarının birbiriyle etkileşimli adımların olduğu bir süreç döngüsünde oluşturulduğunu kabul etmek ve bu süreçleri ise titizlikle takip etmek, kamu politikasının oluşturulmasını anlamak ve kamu politikalarının amaçlarını saptamak bakımından önemli bulunmaktadır.

Kamu politikasının temel amacı; kamusal sorunlara çözümler bularak, o sorunların ortadan kalkmasını sağlamaktır. Bu durumda sorunlara yönelik ortaya atılan her talep ve fikir, kamu politikası halini almamaktadır. Bir sorunun kamu politikası üretecek bir sorun haline gelmesi için belli gereklilikleri sağlaması gerekmektedir. Kamu politikası oluşum süreci ise çeşitli adım ve basamaklardan oluşmaktadır. Bu durumda kamu politikası salt kararlardan ibaret olmayıp bir dizi sürecin çıktısı olarak şekillenmektedir. Bu süreç bazında kamu politikası, oluşumu döngüsel olmakla birlikte çeşitlilik göstermektedir. Bu süreç çeşitli araştırmacılar ve bilim insanları tarafından farklı sınıflandırma ve isimlendirmeler ile açıklanmaya çalışılsa da süreç; sorunların çözümü odaklı işletilmektedir. Yine bu süreç çok yönlü ve çok sesli dinamik bir süreç olup, bunun aktörler bazından bir nevi güç mücadelesi içerdiği yorumu da yapılabilmektedir. Çünkü kamu politikaları yapım süreci açısından; resmi bir süreç içerisinde yapılmakta ve resmi stratejiler ile hareket edilmektedir ancak süreçler her zaman aynı adım ve etkiler ile şekillenmemektedir. Süreç içerisindeki aktörlerin konumları ve çıkarları kamu politikası üretim döngüsünü etkileyebilmektedir. Bu durum, politika oluşturma sürecinin karmaşık ve dinamik yapısından gelmektedir. Karmaşık ve dinamik yapının sebebi olarak aktör çatışmaları ve çıkarlar mücadelesi gibi güç dengelerinin şekillendirdiği düzensiz süreçler akla gelmektedir (Tamzok, 2007: 15). Belirtilen güç mücadelesindeki unsurlar, politikaları şekillendiren aktörlerle ilgili olup, aktörler konusu ise tezin ilerleyen bölümlerinde daha ayrıntılı olarak incelenecektir.

Bir sorun veya konu sebebiyle ortaya atılan politikalarda; bu politikaların nasıl, kim tarafından veya ne amaçla oluşturulduğu soruları, politika süreçlerinin anlamlandırılması, açıklanması ve beraberindeki uyum konusunda temel bir odak teşkil etmektedir. Kamu politikası kavramı bir süreç olarak kabul edildiğinde ise bu soruların rasyonel bir zeminde cevaplanması için politika yapıcı olan hükümetlerin ve onların eylemlerinin incelenmesi gerekliliği ve bu sürecin açıklığa kavuşturulması için çalışmalar ve araştırmalar yapılması sonucunu doğurmuştur (Smith ve Lamier, 2009: 75-76). Kamu politikası oluşturma sürecini bununla bağlantılı olarak; “yasal bir zemine” oturtan (Biçer ve Yılmaz, 2008: 52-53) ve bu yasal çerçeveden baz alınan ve hükümetlerin demokrasiye bakış açısından sebeple oluşturulan süreç; içerisindeki alt başlıklar tarafından şekillenmektedir.

Kamu politikasını basitleştiren ve kavramı bir döngüsel süreç şeklinde açıklayan Laswell (1956) bu süreç içerisinde aktörlerin, kararların ve güç dengesinin şekillendirdiği bir plan, dahilinde açıklamaktadır. Böylelikle süreci sistematik bir hale getiren Laswell, sıralı ve rasyonel basamaklar ile kamu politikası adına bir çerçeve sunmaktadır. Yedi aşamalı bu formül ile hükümetin karar alma aşaması basitçe ortaya koyulmaktadır. Bu model ile özellikle kamu politikasının kompleks yapısı basamaklara ayrılarak, adımları kendi içinde incelenme ve diğer basamaklar ile ilişkisini değerlendirme alanı sunmaktadır (Howlett ve Ramesh, 2003: 11-15; Usta, 2013: 86-88). Buna göre, problemin belirlenmesi, gündem oluşturma, politikanın uygulanması ve politikaların değerlendirilmesi gibi basamaklardan oluşan model ile adım adım sonuca gidilmektedir.

Laswell'den sonra çeşitli araştırmacılar tarafından da geliştirilen bu döngüde temel amaç aktör, kurum veya teorilerden ziyade kamu politikasının süreç olarak algılanmasına vurgu yapılmaktadır. Bu süreçte, ülkelerin bakış açılarının kamu politikalarını çeşitlendirmesi tek ve her ülke tarafından uygulanabilir bir modelin ortaya çıkmasını zorlaştırmaktadır. Ancak diğer taraftan kamu politikasının bir süreç olduğunu gösterme noktasında ise basitleştirilmiş bir formül sunabilmektedir. Bu formül neticesinde ilgili politika ile sorunların çözümü hedeflenirken, aşama aşama ele alınan her adım ile politikanın başarısının da değerlendirilmesi de mümkün olabilmektedir (Jann ve Wegrich, 2007: 43-45).

Tezin bu bölümünde ise; yedi aşamalı olan süreç olarak kamu politikası; problemin tanımlanması, politika alternatiflerinin belirlenmesi, gündem belirlenmesi, politikanın belirlenmesi, politikanın uygulanması, politikanın değerlendirilmesi ve

politikanın süreç içerisindeki başarı ve başarısızlığı ile orantılı ortaya çıkan problemim yeniden tanımlama aşamaları ve özellikleri ile ele alınmaktadır.

2.1. PROBLEMİN TANIMLANMASI

Kamu politikalarının sorunlara yönelik üretildiği ve bir sorun çözücü işlevi olduğu tez boyunca altı çizilen bir konudur. Bu sorunların nereden çıktığı, her düşüncenin sorun statüsüne sahip olup olmadığı ya da her soruna yönelik politika oluşturup oluşturmadığı gibi meseleler kamu politikası üretim sürecinin ilk basamağının kapsamını oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu adımda; politikaların neden oluşturulduklarının cevabı da alınabilmektedir. Bu bakımdan politikaların ortaya çıkış sebepleri de anlamlandırılabilir. Bu ilk basamak sorunların tanınması neticesinde hükümetlerin harekete geçmesi gerektiğinin sinyallerini vermektedir.

Bir konunun, sorun olarak görülmesi için; toplumsal açıdan bir hoşnutsuzluk halinin bulunması gereklidir. Bu huzursuzluk ve hoşnutsuzluk hali; ekonomik, sosyal ve sağlık açısından olabileceği gibi; kamu hizmetlerinin yetersiz ya da dengesiz olmasından da kaynaklanıyor olabilmektedir. Bu durumda, toplumsal açıdan birçok sorun olmasına rağmen, her problem hükümeti politika üretecek kadar alakadar etmeyebilmektedir. Problemin kamuoyu oluşturma kapasitesine göre, hükümetlerin harekete geçirilmesi zorluğu bulunmaktadır.

Toplumsal açıdan bir soruna cevap aranması ve çözüm bulunması için sorunun tanımlanması ve çözüm önerilerinin buna yönelik olarak ortaya atılması sürecin ilk ve önemli adımları arasındadır. Zira sorun olarak tanımlanmayan ve dikkat çekmeyen talepler olmadan bir kamu politikası üretim sürecinin başlaması neredeyse imkânsızdır (Çevik ve Demirci, 2015: 90).

Problemin tanımlanmasında çeşitli aktörler rol oynamaktadır. Bu bakımdan politika yapıcılar ile politikadan etkilenen gruplar arasında karşılıklı bir etkileme ve etkilenme süreci bulunmaktadır (Göçoğlu, 2014: 21). Kimi zaman politika yapıcılar kamuoyunu etkilemek adına sorunlara kendi bakış açılarından yaklaşırken; kimi zaman da kamuoyu kendi bakış açıları çerçevesinden politika yapıcılarını etkileyebilmektedir.

Problemin tanımlanmasında, sorunun harekete geçilecek kadar önemli olması, sorunun toplum ve toplum dinamikleri açısından da ortak sorun olması, sorunun süreklilik arz etmesi, probleme yönelik olarak ortaya çıkan koşulların varlığı ve devamı gibi pek çok etken bulunmaktadır. Ayrıca kamu politikasını şekillendiren hükümetlerin, problemi

kabul edilebilir bulması, sürecin başlatılması için önemli ve zorunlu bir adımdır. Bu adımdan sonra ise, politika yapıcıların sorunu doğru kavraması, üretilecek çözüm önerilerinin başarısı için dikkatle izlenecek bir durum olmaktadır. Problemim açık ve net tanımlanması ise sürecin doğru yönetilmesi ve problemin çözümü için önemli bir adımdır (Tamzok, 2007: 18-19).

2.2. ÇEŞİTLENEN POLİTİKA TALEP VE İSTEKLERİ

Politikalar kamunun düzenlediği her alana yönelik olabilmektedir. Bu yüzden çok çeşitli alanlarda ve konularda politikalar oluşturularak çeşitli kamu hizmetleri yerine getirilmektedir. Bu adımda çeşitlenen politikalara yönelik olarak ilgili aktörlerin talepleri göz önüne alınmaktadır. Bir sorun veya konuya yönelik oluşturulacak olan politikaya karşı çeşitli hal ve duruşlar ortaya çıkmaktadır. Buna göre, oluşturulacak politikaya bir kesim olumlu yaklaşırken, diğer kesim olumsuz yaklaşabilecektir. Bu durumda, taraflar politika yapıcıları etkilemeye çalışacaklardır. İlgili süreçte medya, sivil toplum kuruluşları ve çeşitli örgütler, politika taleplerini toplamada ve gündeme getirmede aktif rol oynayan aktörlerdir. Sorunların hükümetlerin gündemine gelmesinde etkin rol oynayan aktörler, köprü görevi ile istek ve talepleri iletmektedirler. Bu durum demokratiklik açısından vatandaşın söz sahibi olmasının da yolunu açan bir unsur olarak görülmektedir. Dolayısıyla, aşamada çeşitlenen politika taleplerinin varlığı ve bu taleplerin görünürlüğü açısından aktörler süreci şekillendirmektedir (Göçöğlu, 2014: 21).

2.3. GÜNDEM BELİRLEME

Bir önceki adım olan politika talepleri, hükümetlerin gündemlerini her daim etkilememektedir. Buna göre her talep, karar verici tarafından bir sorun olarak algılanmayarak yeni çözüm sürecini başlatmayabilecektir. Bir sorunun gündeme gelmesi, problemin çözümü anlamında önemli bir sürecin başladığının da işareti olabilmektedir. Bu süreç kamu politikası oluşturma sürecidir. Söz konusu çözüm sürecine girilmeden önce ilgili kesimlerden gelen çeşitli politika talepleri, hükümeti etkileyebilmek adına bir nevi yarış içinde bulunmaktadırlar. Sorunlar, çeşitli aktörlerin yardımıyla görünür hale getirilerek gündeme gelmeye çalıştırılmaktadır. Çok aktörlü olan bu süreçte güçler ve çıkarlar etkili konumdadır. Bu yargıya göre, çıkarlar politikaya yaklaşımı şekillendirirken, kamuoyu oluşturmak medya ve benzeri araçları etkin kullanabilmek ve politika yapıcılara yakın olmak gibi örnekler süreçteki güç unsurlarını oluşturmaktadır (Tamzok, 2007: 19-20).

Jann ve Wegrich'e göre (2007: 46); gündemin belirlenmesi, çeşitli sorunlar ve çözümlerin içinden seçim yapılmasını kapsayan bir süreçtir. Bu durumun siyasi olarak nitelenmesinde ise seçim yapacak aktörün "hükümet" olması etkilidir. Dye'a (2013: 59) göre, gündem belirlemede, medyanın araçsal gücüne vurgu yapılmaktadır. Çeşitli sorunlar arasında medyanın dikkatini çeken sorunlar ancak hükümetin gündemine gelebilmektedir. Medya yardımıyla oluşturulan bu gündem sürecinde, çeşitli politika alternatifleri arasından süzgeç rolünü görmektedir. Politika yapıcılar ve politikadan etkilenecek olanlar açısından da köprü görevi görmektedir. Burada, medya etkileyici bir unsur olarak yer almaktadır. Çevik ve Demirci'ye göre (2015: 93), gündem belirlenmesinde, çeşitli aktörlerin (medya, STK ve toplum açısından bilinçli bireyler) varlığıyla ortaya çıkacak bir süreç işaret edilmektedir. Eğer bu aktörler güçlü, duyarlı ve sorunlara karşı hükümeti harekete geçirebilecek kadar etkiye sahip iseler bu durumda, güçlü sivil örgütlenme oluşturarak, gündem belirleme aşaması için önemli bir unsur olarak belirlemektedir. Tüm bunlardan hareketle gündem belirleme; çeşitli sorunların çözüme kavuşmak adına dile getirildiği, bir aşama olup bu sorunların kamuoyu oluşturması ve ilgili aktörleri etkiyebilmesi adına toplum bazında, özellikle medya, STK ve benzeri aktörlerin de yardımıyla sorunu görünür hale getirme çabası olarak verilmektedir.

Gündem belirleme eylemi, hükümetin dikkatini çekme olarak da yorumlanabilmektedir. Buna göre, gündem belirleme ile sorun kamusal halini alarak politika yapıcılarının sorunu çözüme ulaştırması adına soruna yönelik fikir ve talepleri toplayarak harekete geçeceğinin sinyalini veren önemli bir adımdır. Bu durumda sorunun iyi tanımlanması ve ilgili aktörlerin gündem oluşturma aşamasında soruna nasıl yaklaştığı, çözüme yönelik ipuçlarını da vermektedir. Ayrıca ilgili sorunun toplum bazında gerçekten önemli bir sorun olması da hükümetin doğru adım atmasına ve toplumsal sorunları çözmesine yardımcı olacak bir konudur. Burada sorun, somut bir görünüme kavuşturulmaktadır. Sorunun çözümü için bu gerekli bir adımdır (Özatalay, 2022: 39).

2.4. POLİTİKANIN BELİRLENMESİ

Bir önceki adım olan gündeme gelen soruna yönelik, artık hükümetin aktif rol oynadığı bu adımda, çeşitli düşünce sentezleri ve fikirler yer almaktadır. Süreçte politikanın formülasyonu gerçekleştirilmektedir. Problem için çeşitli alternatifler ortaya atılmaktadır. Alternatifler bazen kendiliğinden ortaya çıkarken bazen de sistematik olarak

üretilmektedir. Bu durum probleme göre değişmektedir. İlgili süreçte yine aktörler, bilgi ve birikimleriyle teorik kısmı oluştururken, ki burada çözüm yolları açısından çok aktörün etkide bulunması süreci daha da karmaşık hale getirirken, diğer kısım olan politikanın yasal bir zeminle tasarlanması sürecidir. Yasal adımda ise; çıkarların süreci yönetmesine izin verilmemeli ve çözüm odaklı bir süreç işletilmesini öncelik verilmelidir (Akgül ve Kaptı, 2010: 82-83).

Politikanın belirlenmesi yoğun bir analiz süreci ve değerlendirme içeren bir adımdır. Buna göre, çeşitli politika önerileri tüm yönleriyle değerlendirilir ve sorunlu alanlara yönelik ihtiyaç ve alternatifler de göz önüne alınarak bir yol haritası belirlenmektedir (Kulaç ve Çalhan, 2013: 211). Kamu politikası belirlenirken, süreç titizlikle ve katılımcıların sürece aktif bir şekilde dahil edilmesine dikkat edilerek yönetilmelidir. Bu süreçte politikanın geliştirilmesinde, düşünce temelli süreçler işletilirken, daha sonra politika yasal, teknik aşamalar ile son halini almaktadır. Buna göre, çeşitli düzenlemeler ile harmanlanan bu adımda politikanın meşruiyeti için uygun bir zemin hazırlanmaktadır. Bu meşruiyet zeminine politikaların hedeflerine uyumu için ihtiyaç duyulmaktadır. Politikaların hayata geçirilmesinde özellikle yasal dayanaklar ve halkın politikalara olan güveni politikaların başarısını etkileyebilecek unsurlar olmaktadır. (Tamzok, 2007: 21-22). Yine bu aşamada politikanın uygulanması için ilgili düzenlemeler, planlar ve projeler geliştirilmektedir.

2.5. POLİTİKANIN UYGULANMASI

Jann ve Wegrich'e göre (2007: 51-52); politikanın uygulanması aşaması, kamu adına sorumlu kurumların etkisiyle şekillenmektedir. Buna göre, bir politikanın uygulanma aşamasında; detayların titizlikle yürütülmesini sağlayacak olan kurum, görevlilerin tespiti, ilgili konunun yorumlanma tekniği, bütçe ve kaynakların tahsisi ve kararların uygulanışı gibi temel adımları takip ederek hareket etmelidir. Bu anlamda dinamik bir süreç işaret edilmektedir.

Uygulama aşaması, oluşturulan plan ve programların hayat bulduğu aşamadır. Bu adımda şimdiye kadar olan tüm süreçlerin doğru bir şekilde hayata geçirilmesi ve amaçlar ile kesişmesi için etkin bir çalışma yürütülmesi gerekmektedir. Ancak bu süreçte sistemsel, düzenli bir süreç işletilmesi her zaman mümkün değildir. Özellikle de süreci yöneten aktörler kendi çıkar ve fikirleri neticesinde müdahalede bulunabilmektedirler. Bu

nedenle uygulama aşamasının daha iyi sonuç verebilmesi için çeşitli yaklaşımlardan da bahsedilmesinde yarar görülmektedir (Yıldız ve Sobacı, 2015: 25).

Bu süreçte özellikle bahsedilen üç yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan ilki olan; “yukarıdan aşağı uygulama modeli” ile, söz sahibi ve karar merkezi konumunda üst yönetim ve üst yönetimin kararlarını uygulayıcı konumda alt yönetim tasvir edilmektedir. Buna göre uygulayıcı ve karar alıcı üst denetim olmakla birlikte güç dengesi de burada toplanmaktadır. Üst denetim, amaç ve hedefleri belirleyerek aşağıya uygulanması için bir zincir oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda kararların tek merkezden alınıp uygulanması, yönetimler arasındaki denge açısından eleştirilere sebep olmaktadır. Dolayısıyla merkeziyetçiliğin hedeflenen plan ve uyumlar açısından engel oluşturduğu konusu sıkça dillendirilmektedir. İkinci model ise “aşağıdan yukarıya uygulama modeli” şeklinde adlandırılmaktadır. Bu modelde ise, ilk modelin aksine kamu hizmetini bizzat sunan kamu görevlilerine ve kamu görevlilerinin hareket alanına işaret edilmektedir. Buna göre, modelde hizmet sağlayıcı ve hizmet alıcı arasındaki bağlantıya vurgu yapılarak, kamu görevlilerinin politikaların sonuçlarının görülmesi noktasındaki etkisi üzerinde durulmaktadır. Buna göre kamu politikalarını uygulayan görevliler çıktılarının alınması konusunda merkezi yönetime göre daha avantajlı konumda olduklarından, burada daha aktif bir şekilde söz sahibi olabilmektedirler. Yine bu modele göre, bu görevliler uygulama sırasında devlet ve vatandaş arasındaki denge açısından da daha avantajlı olabilmektedirler. İlgili model ise, tepe yönetimin merkeziyetçi etkisine karşı ortaya atılmış bir model olup, üst yönetimin süreç içerisindeki yeri göz ardı edilerek uygulanma aşamasının tam olarak gözler önüne serilmemesine neden olmakta ve eksiklikler oluşturmaktadır. Üçüncü yaklaşım olan, “iki yaklaşımın ortak ve sentez kullanımı” ile ise her iki modelin güçlü ve zayıf yönlerini tespitiyle daha uygulanabilir sentez bir yaklaşım ortaya koyulmaktadır. Böylece alt ve üst kesimin talep ve etkileri eşit derecede alınarak, sürece daha bütüncül yaklaşım sağlanmaktadır (Çevik ve Demirci, 2015: 96-99; Özatalay, 2022: 41-43).

2.6. POLİTİKANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Politikaların değerlendirilmesi aşaması, bu adıma kadar izlenen uzun sürecin genel çıktılarına odaklanan aşamadır. Kararlaştırılan ve uygulanan politikanın değerlendirilmesi ve analizini içeren bu adım ile bir “öncesi ve sonrası” analizi yapılmaktadır. Aşamada ayrıca politikanın başarı ve başarısızlığı hakkında temel bir sonuca varılması sağlanır iken, ilerleyen süreçler adına politikaları da geçmiş tecrübeler

nezdinde yönlendirmektedir. (Memişoğlu, 2018: 72). Bir kamu politikasının değerlendirilmesi aşamasında, bazı noktalara işaret edilmektedir. Buna göre; politikanın ilgili çevreye etkileri ve ilgili çevre dışındaki unsurlara etkileri, içinde bulunan zamana ve geleceğe yönelik etkileri, politikanın uygulanması nezdinde kullanılan kaynakların ve maliyetlerinin gider ve etkileri gibi unsurlar değerlendirme içerisinde takip edilmesi gereken unsurlar olabilmektedir (Çevik ve Demirci, 2015: 101).

Politikalar değerlendirilirken, hedef ve amaçlara ne derece ulaşıldığının tespitini sağlayan bu aşama ile hedef ve sonuçlar açısından yeterli olma veya olmama hali, tüm negatif ve pozitif yanları ile ortaya konulmaktadır. Özellikle toplumsal taleplere cevap verme noktasında başarılı olup olunmadığına göre yönetimlerin analizi de bu aşamada yapılabilmektedir. Zira hükümetlerin hayata geçirdiği politikalar nezdinde vatandaş ile iletişim kurması ve sorunları çözmesi beklenmektedir. Yine bu analiz sürecinin başarılı ve etkin olabilmesi için şeffaf bir ortamda ve süreçte gerçekleştirilmesi, süreç içerisinde geri bildirim ve gelecek açısından yadsınamayacak bir etkiye sahiptir.

Dolayısıyla bu aşamada, etki ve sonuçları ile politika değerlendirilirken, amaç ve hedeflere ulaşma, kaynakların kullanımı, sorunların çözülüp çözülmediği ve toplumsal isteklere yanıt verilip verilmediğinin analizinin yapılması ve bir sonuca gidilmesi gereken süreçler anlaşılmaktadır.

2.7. POLİTİKA TANIMININ YENİDEN YAPILMASI

Kamu politikası etki ve hedefleriyle her zaman istenilen sonuçları doğurmayabilmektedir. Bu bakımdan kamu politikası üretim süreci içerisindeki değerlendirme aşamasında, olumsuz bir çıktı ile karşılaşılması ya da oluşturulan politikanın başka sorunlara yol açması mümkün olabilmektedir. Bundan dolayı döngüsel olan bu süreçte problem tanımının yeniden yapılıp ilerleyen adımların tekrar saptanması ve ilgili sorun ve politikanın gözden geçirilmesi gerekliliğini oluşturmaktadır. Bu analiz neticesinde problem, çözüme kavuşmuş veya kavuşmamış olsa da ilgili kamu politikası tekrar değerlendirilmektedir. Bu aşama ile daha etkin bir süreç yürütülürken, yeni sorunların ortaya çıkma ihtimaline karşı da önlem niteliğinde olarak problem tanımının yeniden yapılması, sürecin başarılı olması için önem taşımaktadır (Göçoğlu, 2018: 14-15).

3. KAMU POLİTİKASINDA AKTÖRLER VE AKTÖRLER ARASI İLİŞKİLER

Kamu politikalarının salt kararlardan oluştuğunu varsaymak, kavram ve kavramın kamu yönetimine yönelik etkilerini görmek açısından eksik bir taraf oluşturmaktadır. Bundan dolayı tezin bir önceki başlığında süreç olarak kabul edilen kamu politikasını, içerisinde başat kavramları barındıran daha kapsamlı bir tanım ile analiz etmek yerinde bulunmaktadır. Buna göre, kamu politikasının hayata geçirilme sürecinde neredeyse her adımda var olan “aktörler” kamu politikası kavramından ayrı düşünülmemelidir.

Kamu politikasının kompleks yapısıyla daha da önemli hale gelen aktörler, güçleri ve çeşitlenen çıkarları neticesinde süreç içerisinde farklı konumlarda olabilmektedir. Bu süreçte aktörler, kimi zaman kurumsal bir nitelikte olacağı gibi, bazen bireysel, bazen de bir grup şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Hangi sınıflandırma ve isimlendirme içerisinde konumlandırılırsa konumlandırılırsın aktörlerin temel gayesi politika yapıcılarını “etkilemek” üzerine olmaktadır. Bu etkileme gayesi ile hareket eden aktörler, kamu politikaları açısından değişirici, dönüştürücü ve açıklayıcı bir etkiye sahip olabilmektedirler. Zaman zaman da birbirleri ile etkileşim halinde olan aktörler sürecin dinamik unsurları arasındadır (Köktaş, 2015: 27).

Kamu politikalarının bir bütün ve bu bütünü oluşturan adımlar şeklinde ele alınmasıyla ortaya çıkan süreç anlayışı neticesinde; politikaların yapım, uygulama ve değerlendirme aşamalarında çeşitli aktörler rol almaktadırlar. Buna göre, aktörlerin kamu politikalarını şekillendiren, hayata geçiren ve sonrasında değerlendiren; sürecin vazgeçilmez unsurları olarak görülmesinde sakınca bulunmamaktadır (Sevük ve Akın, 2019: 167). Tüm bunlardan hareketle; kamu politikası oluşum süreci ve beraberindeki süreçler toplum dinamiklerinin talep ve beklentilerine göre daha karmaşıklaşan ve çeşitlenen bir hal alırken, bununla orantılı olarak süreç içerisinde çeşitli güç ve sınıflandırmaları da beraberinde getiren aktör konusu, bu karmaşıklıkla tetikleyen bir unsur olarak yerini süreç boyunca korumaktadır. Böylelikle çeşitli kesimlerin taleplerini yansıtan aktörler bu süreçte bazen politikaları belirleyen etken unsurlar olurken, bazen de politika yapıcılarını etkileyen edilgen unsurlar olarak yer almaktadırlar.

Bu süreçte en temel aktör olarak; “devlet” karşımıza çıkmaktadır. Devlet çeşitli alanlarda kamu politikası üretirken, bu çeşitli alanlar toplumun kompleks yapısı sebebiyle giderek artan bir hal alınca; süreç içerisinde devlet ile toplum arasında artan iletişim kopukluğunu düzeltecek ve bağlar oluşturacak aktörlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu açıdan

çeşitli aktörler ortaya çıkmış ve sürece etkide bulunmak üzere konumlandırılmışlardır (Nacak, 2015: 94-95). Dolayısıyla ilgili başlık altında devlet ve diğer aktörlere yer verilerek süreçteki önemi gözler önüne serilmektedir.

3.1. DEVLET

Kamu politikası üretim sürecinde etkili ve güçlü konumu vasıtasıyla akıllara ilk gelen aktör, devlettir. Devlet, kamu politikası üretimi açısından vazgeçilmez bir aktördür. Buna göre bir ülkede kamu politikalarının niteliği, içeriği ve etki alanının incelenmesi isteniyorsa, bu durum devlet ve devletin konumunun da incelenmesi gerekliliğini doğurmaktadır. Zira birbiriyle orantılı ve etkileşimli olan kavramlar, ülkenin demokratiklik seviyesi açısından da ipuçları verebilmektedir. Eğer ki bir ülkede devlet merkeze alınmış ise, başat bir güç olarak politikaları öncül ve neredeyse tekel olarak oluşturmaktadır. Ama tam aksine liberal bir düzen ile inşa edilmiş bir sistemde, devlet, halkın aktif katılımının sağlanması için çaba sarf ediyor ve alan tanıyor; diğer aktörlerin de söz sahibi olmasına imkân tanıyan bir konumda bulunmaktadır. Buna göre, politika oluşturma süreçlerindeki bu aktör yollu değişim, ülkelerin devlete bakış açısından da kaynaklanıyor olabilmektedir (Araz, 2019: 11-12).

Devlet kamu politikalarına uyum açısından bağlayıcı ve zor kullanma tekeli elinde barındıran tek aktör olmasından dolayı diğer aktörler arasındaki rekabette kendini kenara çekebilmektedir. Tüm bu duruma rağmen değişen kamu yönetimi dinamikleri devlet ve devletin müdahalesini, hareket alanını etkilerken kamu politikası süreçleri açısından da bazı değişiklikleri beraberinde getirmektedir. Buna göre, ilk dönem geleneksel yönetim anlayışı içinde kamu politikası üretim süreçleri incelendiğinde, bu anlayışın güçlü, otoriter devlet paradigmaları çerçevesinde dizayn edildiği görülmekle beraber; kamu politikası süreci ise o dönem için önem arz eden; savunma ve asayiş alanlarında faaliyet gösterecek kadar sınırlandırıldığı göze çarpmaktadır. Sosyal devlet anlayışı ve hizmetler açısından devletin sorumluluk bilinci o dönem için bulunmamaktadır. Daha sonraki süreçte modern devlet kavramı, kamu politikası süreci ve devletin faaliyet alanını genişletirken hizmet anlayışını da yaygınlaştırmaktadır. İlerleyen dönemlerde ortaya çıkan gelişmeler, devletin hala başat güç olması konumunu korurken, özellikle de post modern devlet algısıyla toplum adına hareket eden aktörlerin varlığı ile devlet çok aktörlü bir sistemde kendini göstermeye ve etki etmeye çalışmıştır. Özellikle “yönetişim” kavramı çerçevesinde çeşitlenen aktörler, devleti müdahale alanı açısından değişimlere götürmektedir. Bu değişimlerde devletin politika oluşturmadaki

etkin gücü yerini “düzenleyici” bir müdahaleyi içeren şekle büründüğü kalıba sokmaktadır. Bu durum neticesiyle devletin, kamu politikası oluşum süreçleri açısından da dengeleyici bir aktör konumuna geldiği görülmektedir. Tüm bu değişim devlet aktörü açısından ve devletin standart aktör olma açısından konumunu etkilememekle beraber müdahale ve etkisi açısından değişimlere götürmektedir (Çevik ve Demirci, 2015: 47-59; Göçoğlu, 2014: 12-13).

Devletin konumunda meydana gelen değişim sebebiyle politika üretim sürecindeki dönüşüm açıklandıktan sonra devletin organları nezdinde politika üretim sürecine müdahalesinin açıklanmasında fayda görülmektedir. Çünkü bu organlar devlet otoritesini kullanarak sürece etki etmektedirler.

Yasama organı; sistemlerde genellikle halkın temsilinin sağlandığı bir parlamento ile karşımıza çıkmaktadır. Bu parlamentolar, ülkelerin yönetim sistemleri içerisinde değişik statüde güçlere sahip olsalar da karar almanın bir parçası halinde var olmaktadır. Yasama organı, kamu politikası sürecinde etkin bir görev üstlenmektedir. Özellikle yasama organı olarak konumlandırılan “parlamento veya meclis” isimli oluşumların hem halkın seçtiği temsilcilerden oluşması hem de bu temsilcilerin farklı kesimlerin çıkarlarını temsil etmesi, demokratik sistemin vazgeçilmez bir unsuru olmaktadır. Parlamentonun bu temsil kabiliyeti ise, kamu politikası süreci içerisinde hem yasal dayanak olarak var olmasının hem de meşruiyet noktasında var olmasının önünü açmaktadır.

Politika yapım aşamasında doğrudan rol oynayan parlamento, aynı zamanda politikaları şekillendirme açısından talep ve tartışma ortamları bakımından da etkide bulunma gücüne sahiptir. Toplumla ilgili oluşturulacak politikalarda hem temsil yeteneği ile daha geniş bir perspektif ile hareket ederken hem de ülkenin kaynaklarını kullanma ve bütçe süreçlerinde söz sahibi olmasından dolayı kamu politikası sürecinin doğal ama etkin bir unsuru olmaktadır.

Yasama organı, temel olarak politika yapım süreçlerinde önemli bir unsur olsa da ülkelerin yönetim sistemleri gereği, her ülkede aynı etkide politikaları şekillendiren aktör konumunda bulunmamaktadır. Bu durum ülkelere göre farklılık göstermektedir. Politikaların yasal dayanağını oluşturacak yetkisi açısından süreç de ihtiyaç duyulan bu organ; yine her politikanın yasal bir dayanağa ihtiyaç duymaması nedeniyle de kimi zaman süreçte sembolik bir etkiye sahip olmaktadır. Yasama organı ayrıca, yürütme

organı üzerindeki denetimi ile hükümetlerin hesap verilebilir olmasını sağlamaktadır. Çeşitli yollar ile denetimi sağlayan yasama organı, kamu politikalarını da bu caydırıcı ve etkin güç ile şekillendirmektedir. Bu durum kamu politikalarının iyileştirilmesi adına katkı sağlayan bir süreçtir (Yıldız ve Sobacı, 2015: 20; Biçer ve Yılmaz, 2009: 52).

Yürütme organı; genellikle idare ile özdeşleşen bir organdır. Cumhurbaşkanı, bakanlar ve başbakanın içinde bulunduğu organ olan yürütmede, diğer organlar gibi ülkelerin yönetim sistemine göre şekillenmektedir. Buna göre, yürütme içerisindeki aktörler politikaların meşruiyetini sağlanması açısından önemli bir yere sahiptir. Bu meşruiyet gücünü ise, seçimle iş başına gelen aktörlerin varlığından almaktadır. Kamu yönetimine dair tüm eylemler yürütme organı içerisinde gerçekleşmektedir. Devlet ile özdeşleşen ve devletin hareket alanını ifade eden bu organ süreç içerisinde ayrıcalıklı bir etkiye sahiptir. Buna göre “hükümet” olarak da bilinen bu organ kamu politikası süreci açısından, uygulayıcı ve tasarlayıcı olması konumu noktasında önemlidir. Bu açıdan anahtar bir konuma sahiptir.

Yürütme organı içerisinde konumlandırılan bakanlıklar, politika yapım süreçlerinde kendi alanları nezdinde etkide bulunabilmektedirler. Ayrıca hükümetlerin iç yapıları dikkate alındığında politikaları yapan unsurlar açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu durumda sorunların gündeme gelmesinde, bu organ altında sınıflandırılan hükümetlerin bakış açısı, etkili olmaktadır (Nacak, 2015: 98-99). Yürütme ayrıca süreç içerisindeki diğer aktörler üzerinde de etki sahibi olabilmektedir. Kitle iletişim araçları üzerindeki denetim ve kontrol yetkisini kullanarak süreç içerisinde, politikaların tanıtılması ve şekillenmesinde etki sahibi olabilmektedir. Buna göre, yine kaynakları elinde tutan yürütme, süreci kendi lehine yönelik olarak şekillendirmektedir. (Araz, 2019: 14).

Sözü edilen şekillendirme, kimi zaman bir organdan ziyade baskın olan bir aktör nezdinde de tasarlanmaktadır. Öyle ki Türkiye’nin 2017 referandumu ile kabul ettiği ve 2018 yılında uygulamaya başladığı yeni hükümet sisteminde bahsedilen duruma rastlamak mümkündür. Zira Cumhurbaşkanı, görev ve yetkileri ile yürütme organı içerisinde ve diğer organlar nezdinde güçlü bir konuma oturtularak istikrarın sağlanması amaçlı önemli görevler ile donatılmıştır. Özellikle “yürütmenin başı” olarak ifade edilen ve doğrudan halk tarafından seçilen cumhurbaşkanı konumu nezdinde oluşacak meşruiyet tartışmalarının da önünü kesmektedir. Diğer taraftan bakanlar ve cumhurbaşkanı yardımcılarının Cumhurbaşkanı tarafından atanarak doğrudan ona karşı sorumlu olması

ve Cumhurbaşkanının veto yetkisini elinde bulundurması güçlü bir aktör olan cumhurbaşkanının konumunu kanıtlar niteliktedir (Kalkar ve Öcal, 2020: 9).

Yargı organı; sistemler içerisinde “bağımsız ve tarafsız” unsurlar olmasıyla denetim organları olarak özdeşleşmektedir. Adli ve idari olmak üzere çeşitli kollara ayrılan yargı; yasama ve yürütme üzerindeki denetim yetkisini elinde barındırmasından dolayı önemli konumdadır. Bu denetim kimi zaman tasarlanan kamu politikalarının hayata geçirilmesinde, uygulanmasında bir engel oluşturabilmektedir. Öyle ki, yasama ve yürütmenin dahil olduğu kamu politikası oluşturma süreci sonucunda, yargı bu süreci denetimleri neticesinde herhangi bir pürüz gördüğü takdirde iptal edebilme gücünü elinde barındırmaktadır. Bu durumda kamu politikası yürürlüğe girmeyecek ve iptal olacaktır. Buna göre kamu politikası üzerinde son söz yargı organı tarafından şekillendirilmektedir (Cesuroğlu, 2023: 11).

3.2. DEVLET DIŞI AKTÖRLER

Kamu politikasında değişen paradigmlar çerçevesinde devlet dışında aktörler ortaya çıkmakta ve süreçte söz sahibi olmaktadır. Bu durum kamu politikası sürecini kompleks ve çok sesli yapısıyla bağdaştırılmaktadır. Dolayısıyla ilgili başlık altında çeşitli güç ve konumlarda bulunan aktörler üzerinde durularak kamu politikasına yönelik konumları açıklanmaktadır.

İlk devlet dışı aktör olarak bürokrasi karşımıza çıkmaktadır. Bürokrasi, siyasi bağlardan arındırılmış teknik uzmanlığı öne çıkan görevlileri kapsayan bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkelerin yönetim sistemleri içerisindeki başat güçlerin atamasıyla göreve gelen memur ve bürokratlar, görevleri neticesinde süreç içerisinde farklı niteliklerde ve şekillerde söz sahibi olabilmektedirler. Bürokrasi ile kamu politikası sürecindeki teknik ve uzmanlık açısından sürece müdahil olunurken, kamu görevlileri nezdinde, politikaların uygulayıcısı konumunda olunmaktadır.

Bürokrasi kavram olarak kimi kaynaklarda bizzat “kamu yönetimi” olarak tanımlanırken, kimi kaynaklarda “kamu görevlilerinin eylemleri” şeklinde de tanımlanmaktadır. Daha genel olarak “yönetim şekliyle” özdeşleşen tanımlar bulmakta mümkündür. Tüm bunlar göstermektedir ki, bürokrasi atanmış kesimi temsil eden ve belli bir amacı yerine getirmek için oluşturulan, plan ve projeleri yerine getirmesi için süreç içerisinde dahil olan unsurlar olarak anlaşılmaktadır. Bu unsurlar, bürokratlar, memurlar

ve kamu görevlileri şeklinde farklı sınıflandırmalara tabii olabilmektedirler (Araz, 2019: 15-16).

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak bürokrasinin kamu politikasında etkin konumu üzerinde durmakta yarar görülmektedir. Buna göre, bürokrasinin kamu politikalarının hayata geçirilmesi neticesinde uzmanlaşmış bir niteliğe sahip olması beklenmektedir. Bu açıdan bürokrasiden; politika amacını, hedefini ve etkilerini iyi saptayıp bu saptamadan yola çıkarak emin adımlar atması beklenmektedir. Buna yönelik olarak bürokrasinin de kendi içerisinde memurluk derecelerine göre ayrıldığı görülmektedir. Üst ve alt düzey bürokrat ve memurlar olarak sınıflandırılmakta olup; üst düzey bürokratlar, karar alma neticesinde sürece etki ederken, alt düzey bürokratlar, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla görev ve sorumluluklar edinmektedirler (Köktaş, 2015: 31).

Bürokrasi ile sürecin teknik kısımları; politikanın formüle edilmesinden, gerekli altyapı çalışmalarının yapılmasından, politikanın ilgili süreçler sonucunda uygulanmasına kadar geçen sürede aktif olunması beklenmektedir. Bu duruma sebep olarak; politikaların karmaşıklığı ve ülkelere göre değişebilen etkiler örnek gösterilebilmektedir. Çünkü devletin örgütsel görünümü ülkelere göre farklı biçimlerde şekillenmektedir. Bürokrasiden istenen, “profesyonellik ve uzmanlığı” ile sürece müdahil olmasıdır. Bu durum siyasilerin, bürokrasiye ihtiyaç duymasına sebep olmakta ve onların bilgi ve tecrübeleri neticesinde yönlendirmelerini gerekli kılmaktadır. (Çevik ve Demirci, 2015: 74-75).

İkinci aktör olarak siyasal partiler karşımıza çıkmaktadır. Siyasal partiler sistem içerisinde halkın görüş ve temsilinin yansıtılması açısından önemli araçlardır. Halkın ya da toplulukların ifade edilişi açısından demokrasinin vazgeçilmez unsurlarındandır. Siyasal partiler “bir plan ve program dahilinde örgütlenen ve iktidarı ele geçirmek amaçlı hareket eden ve bu amacı taşıyan kuruluşlar” olarak tanımlanmaktadır (Kapani, 2017: 174). Siyasi partilerin sistem içinde yer edinmesindeki önemli bir unsur “seçimlerdir”. Siyasal partiler, seçimler sonucu elde ettikleri oy oranına göre ya iktidar partisi ya da muhalefet partisi olarak konumlandırılmaktadır. Özellikle iktidar partisi olmak, siyasi partilere; diğer partilere nazaran güç ve yasal dayanaklar sunmaktadır. Muhalefette kalan partiler ise, iktidar partisi ve onun eylemleri üzerinde denetim ve baskı etkisi göstermektedir. Siyasi partiler, parti programlarında belirlenen amaçlara uygun hareket etmek zorunda olup, halkın teşvikini kazanmaya çalışmaktadırlar. Parlamentoda temsil

hakkını elde eden partiler bu anlamda daha avantajlı konumdadırlar (Demirtaş, 2019: 14-15).

Siyasal partilerin farklı kesimlerin temsili açısından etkin konumda oldukları bahsedilmiştir. Bu durum kamu politikası açısından da önemli bir yere sahiptir. Buna göre, özellikle de iktidar partisi konumundaki siyasi partiler; politikaların oluşturulmasında söz sahibi olurken, muhalefet partileri de farklı kesimlerin temsili açısından politika süreçlerinin sağlıklı yürütülmesi adına “baskı aracı” olabilmektedirler. Bu durum göstermektedir ki kendi parti programları çerçevesindeki siyasi düşünceler ile kamu politikalarına etki eden partiler, yüksek temsil oranları ve güçleri neticesinde çıkar gruplarından ayrılarak onlardan daha etkin aktörler olarak sistemlerde konumlandırılmaktadırlar. Siyasal partilerin bu konumlandırılması politikaların formülasyonu açısından da etki etmektedir. Öyle ki; değişik kesimlerin isteklerinin siyasal sistemde tanınması ve politika halini alabilmesi için politika taleplerini yansıtmakta ve sistemi şekillendirmektedir (Sevük ve Akın, 2019: 173-174).

Devlet dışı aktörler başlığı altında belki de en temel olarak “vatandaş” aktörü karşımıza çıkmaktadır. Buna göre, vatandaşlar demokratik sistem içerisindeki devlet ve devletin faaliyetleriyle özdeşleşen kamu yönetiminin asıl sebebi olarak gösterilmektedir. Her hükümet bu bakımdan karar ve taleplerini, vatandaşın istek ve tercihlerine dayandırma zorunluluğunu hissetmekte olup, onların onayına ihtiyaç duymaktadır. Bu anlamda siyasal gücün kullanılmasında vatandaş, demokrasinin temel unsurudur (Yıldız ve Sobacı, 2015: 21).

Vatandaşların, seçme hakkını elinde bulunduran aktörler olmasından dolayı rolleri etkin bir konumda olsa da seçimlerin düzenli aralıklarla yapılmaması ve vatandaşın katılımının seçim unsurunun varlığına bağlanması; her vatandaşın politikalara etki etmesi noktasında başarılı bir yol olmamaktadır. Bu anlamda vatandaşlar örgütlenerek ve gruplar oluşturarak etki etmeye çalışsa da vatandaşın politika süreçlerine katılımının artırılması gerekliliği yönetimler açısından yeniden düzenlenmesi gereken bir konu olmaktadır. Son dönemler nezdinde vatandaşlarda, kamu politikası süreçlerine katılım isteği artmakta olup, sadece seçimler yoluyla katılım sağlanması yeterli bulunmamaktadır (Çevik ve Demirci, 2015: 78-79). Bu duruma neden olarak; vatandaşların eğitim düzeyleri açısından oluşan ilerleme gösterilebilmektedir.

Kamu politikalarına ilgisi ve etkisi artan vatandaşlar belli bir farkındalığa ulaşmakta ve katılıma belli çıkar ve netice sebepli önem göstermeye başlamaktadırlar. Buna göre, ya örgütlü oluşumlara gidilerek kamuoyu oluşturulmaya çalışılmakta ya da sivil toplum kuruluşlarından yararlanma ve iletişim açısından teknolojilerin ve internetin kullanımı neticesinde artan bir etkiyle karşılaşılmaktadır ya da vatandaşlar bir örgütlenme yolunu tercih etmeyerek tek başına etki etmeye çalışmaktadırlar. Burada önemli olan durum ister örgütlü ister örgütsüz olsun; politikaların kalitesi, başarısı ve uygulanması nezdinde toplumun kabul etme ve geri bildirimi ile değerlendirme süreçlerinin daha hızlı ve kolay bir hale bürünmesi açısından bu katılımların sağlanması gerekliliğidir (Nacak, 2015: 111).

Bir sonraki aktör olarak karşımıza “baskı ve çıkar grupları” çıkmaktadır. Baskı ve çıkar grupları modern toplumun örgütlenmesi sonucu ortaya çıkmış aktörlerdir. Devlet ile halk arasında köprü görevi gören bu aktörler, süreç içerisinde “rekabet” unsurunu alevlendirerek politikaların hayata geçirilmesi ve politikaların şekillenmesinde rol oynamaktadırlar. Bu gruplar, isimlendirmeleri ile orantılı olarak hükümet faaliyetlerine yönelik olarak etki etmeye çalışan aktörlerdir ve bu açıdan kararları etkilemek temel görevleridir. Baskı ve çıkar grupları kendi fikirleri nezdinde ve kendi politikalarına uygun olarak karar alınmasını sağlamak amacıyla hareket etmektedirler. Genellikle “siyasi tehdit” şeklinde kitlesel organizasyon ve faaliyetler, “maddi menfaat” neticesinde siyasi partiler ile anlaşma gibi yöntemlerle bu süreçte politikaları şekillendirmektedirler. Siyasi otoriteyle gruplar arasında pazarlık yapmakta ve grupların isteklerinin kabul edilmesi için baskı oluşturmaktadırlar. Buna göre, çeşitli protesto ve gösteri gibi araçlardan da gerektiğinde yararlanmaktan çekinmeyen baskı ve çıkar grupları için tek ideal, kendi haklılıkları olmaktadır.

Ülkeden ülkeye değişik yöntem ve etkilere sahip olan bu gruplar, vatandaşın taleplerini kabul ettirmek ve yansıtmak açısından etkin aktör konumundadırlar. Baskı ve çıkar gruplarının iktidarı ele geçirme gibi arzusu bulunmadığından siyasal partiler ile oluşum bakımından ayrılmakta olup, temelde iki aktörde siyasal mekanizmaları etkilemek amacıyla örgütlenmiş yapılar olarak bilinmektedir. Buradaki ince ayırım ise bu iki aktörü “amaç” yönünden ayırmaktadır. Baskı ve çıkar grupları netice itibarıyla, politikayı yapan unsurları kendi menfaatleri doğrultusunda etkilemektedir (Araz, 2019: 18-19).

Kamu politikasında devlet dışındaki aktörlerde “medya” önemli bir aktör olarak çıkmaktadır. Medya, günümüz dünyasının iletişim ve bilgi süreçleri açısından kullanabileceği en temel araçtır. Taraflar arasında bir köprü görevi gören medya etkileşim gücü sayesinde milyonlarca insana ulaşma potansiyeli sunması açısından da önemli bulunmaktadır. Medya, demokratik sistemler açısından da siyasi süreçleri şekillendirmekte olup doğrudan veya dolaylı etkilere sahip olmaktadır. Medya yaptığı etkilerle adeta hayatı kuşatmış ve günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş bir aktördür. Özellikle medya, bilgilerin sunulmasında bir araç olması açısından kamuoyunun algısını şekillendirebilme etkisine de sahiptir. Medya olanağıyla sağlanan bu karşılıklı etkileşim sayesinde toplum ve hükümet arasında bilgi ve fikir aktarımı gerçekleşmektedir. Medya, bu taraflar arasındaki iletişim açısından farklı tutumlar takınabilmektedir. Buna göre medya, hükümeti destekleyerek onun aleyhine görev yapabilir ya da kendi çıkarları neticesinde hareket edebilir ya da tarafsız habercilik anlayışı gereği taraflar arasında sadece bilginin akışını sağlayabilir. Burada dikkat çekilecek unsur, etkileşimin sağlıklı sonuçlar doğurabilmesi için medyaya özgür bir ortam sağlanması gerekliliğidir. Böylelikle taraflar beklentilerini açıkça ifade edebilecek ortama kavuşurken, sağlıklı bir etkileşimin yolu açılmış olacaktır (Toplu, 2018: 361-362).

Kamu politikası süreci içerisinde medya neredeyse her adımda karşımıza çıkmaktadır. Politika sürecinin çeşitli adımlardan oluştuğu bir önceki başlık altında ele alınmaktadır. Bu sürecin ilk basamaklarından olan problemlerin kamuoyu oluşturması adına toplumsal sorunların gündeme alınmasındaki temel araç yine “medya” olmaktadır. Çeşitli sorunlar ile karşılaşan toplumda, bu sorunların gündeme getirilmeden, kamuoyu oluşturulmadan sorunların çözümü açısından bu sorunlara, politika oluşturulmasını beklemek, hiç şüphesiz olanaksız bir durumdur. Bu nedenden dolayı; medyanın etkisi ve gücü bu süreç içerisinde yadsınamayacak bir etkiye sahiptir. Süreç içerisinde bilginin alınması ve aktarılması gibi işlevleri yerine getiren medya, sürecin sağlıklı olması için tarafsız hareket etmeye ve toplum açısından doğru sorunları gündeme getirmeye özen göstermelidir (Toplu, 2018: 363-364).

Kamu politikasının şekillenmesinde politika yapıcılar, toplumun istek ve taleplerini medya üzerinden öğrenip şekillendirme şansına sahip iken, toplum da politika üretim sürecinde hükümet ve çevresindeki gelişmeleri medya üzerinden takip ederek etkileşim içinde olmaktadır. Bu etkileşim medyadan vatandaş üzerine olmaktadır. Bu haliyle tek yönlü bir iletişim sağlanmaktadır. Bu durumun aksine sosyal medya sayesinde

ise vatandaşlar istedikleri kamu politikasını destekleyebilmekte, tepki gösterebilmekte, fikirlerini ifade etmekte ve iletişim kurabilmektedirler. Aynı zamanda karar vericiler de vatandaşa sosyal medya sayesinde etki edebilmektedir. Bu haliyle sosyal medya çift taraflı bir etkileşim sunmaktadır (Göçöğlu, 2014: 69-70). Tüm bunlar göstermektedir ki medya bu süreçte temel bir etkileşim aracı olmakla birlikte, süreci yöneten ve yönlendiren bir aktör olmasından da dolayı önemini korumaktadır. Yine bu süreç içerisinde medyanın ağına hızlı bir şekilde takılan ve dahil olan politika oluşum süreçlerine yönelik sayısız bilgi ve iletişim olanağı sunması ve gücü açısından dikkat edilmelidir. Sosyal medyanın bu gücü, doğru habercilik ve ayrıca katılımın sağlanması açısından doğru yönetilmeli ve dezenformasyona neden olacak tutum ve hareketlerden kaçınılmasına dikkat edilmelidir (Göçöğlu ve Aydın, 2015: 898-899).

Günümüz demokratik toplumları açısından “katılım” kavramı, kamu politikası süreçleri açısından büyük öneme sahiptir. Bu açıdan, katılım denilince akla ilk gelen “sivil toplum kuruluşları”, toplumsal hayatın getirdiği sorunlara karşı politika üretme ve uygulama aşamalarında ortaya çıkan bir aktördür. Sivil toplum sayesinde halkın kamu politikası süreçlerinde ve karar alma aşamalarında katılımının sağlanması amaçlanmaktadır. Sivil toplum, sistemler içerisinde devletin iktidarını sınırlandırıcı bir etkiye sahipken, yine o iktidar üzerinde meşrulaştırıcı bir etkiye de sahiptir. Bu durum sivil toplumu devlet ile bağdaştırır iken aynı zamanda devlet ile ilişkileri açısından özel konumunu da korumaktadır. Çünkü sivil toplum kuruluşları kamu yararı amacı ile hareket etmektedirler. Bu amaç, devlet ile taban tabana zıt olmamayı gerektirmektedir. Toplumun demokratik süreçlere katılımının temel kurumu olan sivil toplum, “halkın sesi” olarak da algılanabilmektedir. Bu nedenle, devletin otoritesi dışında oluşturulan gönüllü bir kuruluş olarak nitelendirilmektedir. Bahsedilen gönüllülük arttıkça toplum açısından değer ve bilinçlenmenin de arttığı ve güçlü toplum olma isteğiyle hareket edildiği yorumu yapılabilmektedir. Sivil toplum kuruluşları, toplum dinamiklerinin şekillendirdiği çok çeşitli alanlarda faaliyet gösterebilmektedirler. Dolayısıyla devletten bağımsız olarak örgütlenen; çeşitli sendikalar, vakıflar, kooperatifler ve kuruluşlar, sivil toplum örgütlenmesi içerisinde konumlandırılmış olmaktadır. Kuruluşlar, temel amaçları neticesiyle kamuoyu oluşturarak, hükümet açısından baskı oluşturarak; politikaların şekillenmesinde rol oynamaktadırlar. Sivil toplum kuruluşları, hizmet, aile, sosyal yardım, yerel ve bireysel türlerde de bulunabilmektedir (Kutlu, Kahraman ve Dinçer, 2021: 143-145). Sivil toplum fikir birliğine sahip bireylerin toplanmasıyla kurumsallaşan

oluşumlardır ve kâr amacı gütmekten hareket etmeleri gerekmektedir. Dayanışma ve ilgili soruna çözüm bulma noktasında politika yapıcılarını etkileyebilmek adına hareket etmektedirler (Acar, 2015:63).

Kamu politikası sürecinde sivil toplum kuruluşları, özellikle politika belirlenmesi ve uygulanması süreçlerinde etkin bir aktör olmaktadır. Bu açıdan toplum isteklerinin yansıtılması ve iletilmesinde etkin olan aktör, toplumdan gelen talepleri politikaların geliştirilmesi açısından toplamakta ve ilgili soruna yönelik politika oluşmasını sağlamada karşımıza çıkmaktadır. Toplum içerisindeki vatandaşların karar alma süreçlerine katılımını sağlayan bu kuruluşlar, kamuoyu oluşturup karar alıcıları etkileyebilme gücüne sahiptirler. Bu etki siyasal partiler ile yapılan iş birliği neticesinde olabileceği gibi ikna yollu, grev ve protesto gibi eylemler şeklinde de olabilmektedir (Özatalay, 2022: 20-21).

Sivil toplum, kamu politikası sürecine “yönetişim” açısından da katkı sağlamaktadır. Buna göre siyasi çıkar elde etme amacı gütmekten siyaset içerisindeki aktörleri etkilemeye çalışan ve sürece dahil olan sivil toplum kuruluşları, devlet ile toplum arasındaki ilişkide yer edinmektedir. Politika yapımı açısından kendine yer edinen sivil toplum kuruluşları çok aktörlü demokratik sistemler açısından örnek oluşturmaktadır (Bulut, Akın ve Kahraman, 2017: 26).

Kamu politikası çeşitlendikçe kamu politikaları oluşumu açısından süreç de karmaşıklaşmakta ve aktörler bazında çok sesli bir hal almaktadır. Bu durumda karşımıza yeni bir aktör olan “düşünce kuruluşları” çıkmaktadır. İngilizce “think tank” kavramının Türkçe karşılığı olarak düşünce tankları anlamına gelen kavram, içerik açısından incelendiğinde; “düşünce kuruluşları” olarak adlandırılmakta ve yeni, etkin bir aktör olarak süreçte rol almaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında askerî açıdan planlar oluşturulması nezdinde güvenli bulunan ve bir araya gelinen ortam anlamında oluşturulan kavramdan zamanla daha genişleyen ve daha çok alanı içine alan kavrama doğru evrildiği görülmektedir. Bu açıdan yalnız askeri strateji ile sınırlı kalınmayıp sosyal ve ekonomik konular da bu düşünce kuruluşlarının çalışma alanına dahil olmaktadır. Tüm bu açıklamalar kavramın, karmaşıklığını ve tanımlanması nezdinde üzerinde ortak bir görüş oluşmadığının nedeni olarak görülebilmektedir. İşlev olarak; kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olarak konumlandırılmaktadır. Bu açıdan bağımsız olmaları ve özgür bir ortamda düşünce üretmeleri beklenen kuruluşlar arasındadır. Ama bu durum ülkeden ülkeye farklılık arz

etmektedir. Düşünce kuruluşlarına karşı olan bu belirsizlik ortamı, düşünce kuruluşlarının kendi içindeki kavram ve hareket karmaşasından gelmektedir. Temel olarak ise bu kuruluşların; siyasi açıdan karar alma süreçlerinde politikaları uzmanlıkları doğrultusunda etkileyebilecek ve politik unsurlar ile iletişimi sağlayabilecek güçte oldukları kabul edilmektedir (Durna, 2019: 201-203).

Kamu politikası sürecinde düşünce kuruluşları, politika yapım sürecinde politikalara uzmanlıkları ve değerlendirmeleri neticesinde bilgi aktarmakta ve politikaların şekillenmesi noktasında iktidara görüş bildirmektedirler. Özellikle düşünce kuruluşları, çeşitli akademik değerlendirmeler neticesinde politikaların meşruluğu açısından da kritik bir konumda bulunmaktadırlar. Politikalarda söz sahibi olan iktidara gereken bilgi desteğini; dergiler, raporlar ve tavsiyeler ile iletirken, politika oluşturma açısından gündemdeki konular ile alakalı da çeşitli panel ve sunumlar düzenleyerek yönlendirmeler sağlayabilmektedirler. Gündemi meşgul eden konular ile alakalı olarak oluşturulan bu panellerde çeşitli meslek gruplarından da temsilciler davet edilerek; gündem açısından düşünme ve politika üretmeye teşvik eden süreçler tasarlanmaktadır. Düşünce kuruluşları, bünyesindeki akademik kadro ve ekonomik özgürlüğü neticesinde oluşturduğu düşünce ve fikirleri ile politika sürecine katkı sağlamakta ve problemlerin çözümü için araştırmalar yaparak politikaların değerlendirmesini de yapmaktadırlar (Köseoğlu ve Köktaş, 2017: 544-547).

Uluslararası aktörler, ticari bir amaç gütmeyen, devlet olmayan ama devlet gibi karar alabilen ve sistemi şekillendiren unsurlar olarak konumlandırılmaktadırlar. Ülkelerin sınırlarını ortadan kaldıran “küreselleşme” kavramı neticesinde kamu politikası üretim sürecinde sadece ülke içi aktörler rol almamakta, uluslararası aktörler de politikaları şekillendirebilmektedir. Bu açıdan ülkelerin politikalarını çeşitli nedenlerden etki eden uluslararası aktörlerin sayısı gün geçtikçe artan bir hal almaktadır. Ülkeler arası ekonomik, siyasi ve birçok alanda etkileşimi sağlamak amacıyla oluşturulan bu kuruluşlar, çeşitli iş birlikleri neticesinde aktif hale gelmektedirler. Hükümetlerin birleşimi, hükümet dışı, ekonomik, siyasi, tek taraflı, küresel ve daha birçok türde ve ölçekte kurulan uluslararası aktörler sistemlerde yer edinmektedirler. Güçlerini uluslararası hukuktan alan bu kuruluşlar, sözleşmeler yoluyla ülkelerin iç politika dinamiklerine yerleşebilmektedirler. Özellikle uluslararası kamuoyu oluşturma ve hükümetlere baskı kurma gibi görevler ile politikalar üzerinde söz sahibi olmakta ve

politikaları şekillendirebilmektedirler. Özellikle sosyal, sağlık ve ekonomi gibi alanlarda bu kuruluşların etkilerini görmek mümkündür (Babahanoğlu, 2016: 38-39).

Kamu politikasında dikkat çeken ve önemli olan devler dışındaki diğer aktör de “uluslararası aktörlerdir”. Uluslararası aktörler, kamu politikalarını çeşitli yollar nezdinde şekillendirebilmektedirler. Bunlar; ülkelere kredi vermek, bünyesinde barındırdığı uzman ve akademisyenlerin oluşturduğu raporlar ve bilimsel faaliyetler ile yol göstermek, eğitimler ile eğitmek şeklinde olup daha da arttırılabilmektedir. Bu aktörlerden en önemlileri olarak; IMF, Dünya Bankası, WHO, Birleşmiş Milleler, Avrupa Birliği şeklinde kuruluşlar gösterilebilmektedir (Yıldız ve Sobacı, 2015: 23).

Kamu politikası sürecinde aktörler çeşitlenebilmekte ve değişebilmektedir. Buna göre, Türkiye nezdinde 2017 tarihli anayasa değişikliği ve devamındaki referandum süreçleri ile kabul edilen yeni sistem ile yeni aktörler de sürece dahil olmuş bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’yle, var olan düzen açısından bazı değişimler gözlemlenmektedir. Bu yeni sistemde yasama, yürütme ve yargı erkleri açısından sistemin tıkanıklığını giderici düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle kamu politikası süreciyle bağlantılı olan aktörler açısından daha etkin ve verimli bir süreç işletilmesi için yeni oluşumlar tasarlanmıştır. Burada dikkat çeken aktörler, “Cumhurbaşkanlığı Politika Kurul ve Ofisleri” olmaktadır.

Sözü edilen yeni aktörler ile kamu politikalarına doğrudan etkide bulunmak maksadıyla strateji ve politika geliştirilmesi için ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Oluşturulan politika kurullarıyla, yürütme organı içerisindeki Cumhurbaşkanlığı etkin bir konuma alınmıştır ve bu kurullar adıyla orantılı olarak cumhurbaşkanlığına bağlı kurumlar olarak tasarlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle belirlenen çeşitli alanlarda faaliyet gösteren kurumların görev ve yetkileri de bu kararname ile düzenlenmektedir. Bu kurullar nezdinde oluşturulacak politikaların ve stratejilerin ifa edilmesi ise ilgili bakanlık ve yerel yönetimlerin ağırları sayesinde sağlanması planlanmaktadır. Kurullara, çeşitli mesleklerden katılımcıların davet edilmesi, özellikle akademisyen ve uzman olarak nitelendirilen meslek gruplarının önerilerinin dikkate alınması, oluşturulacak politikaların hem çok aktörlü anlayışı teşvik etmesi hem de toplum açısından değişik talepler iletileceği bir ortam oluşturması açısından kamu politikası süreci için önemli bulunmaktadır (Akman, 2019: 45-49). Yine bu süreçte bu kurullar, politikaların oluşturulması için bilgi toplamak, toplanılan bu bilgilerin bilimsel yöntemler ışığında analiz edilmesi için ilgili değerlendirmeleri yapmak ve danışmanlık

görevi neticesinde bu politikaların uygulanması ve yürütülmesi sürecini titizlikle takip edip yine ilgili değerlendirmelerle yol gösterme şeklinde temel ama etkin görevlere sahiptirler. Politika kurullarıyla süreç içerisindeki değerlendirme safhası etkin hale getirilirken, politikaların başarısı ve geri bildirimi açısından süreçteki eksiklik kapatılmaya çalışılmaktadır (Dinç ve Atmaca, 2023: 138-140).

Sonuç olarak bu politika kurulları ile politikaların doğrudan üretilme safhası açısından müdahale etme ve değerlendirme olanakları hızlı ve etkin bir hal alırken, süreç içerisinde Cumhurbaşkanı'nın doğrudan politikaları etki etmesi ve yine bu kurulların idari ve mali özerkliğe sahip kurumlar olarak tasarlanmaları da önemli aktör olmalarının yolunu açmaktadır.

3.3. AKTÖRLER ARASI İLİŞKİLER

Yukarıdaki satırlarda kamu politikası sürecine etki eden aktörler ele alınmıştır. Aktörler doğrudan veya dolaylı olarak sürecin şekillenmesinde rol oynamaktadırlar. Diğer taraftan süreçte aktörlerin birbiriyle ilişkileri de önemli olduğundan ilgili başlık altında bu ilişkiye değinilmektedir. Buna göre ilk olarak devletin temel organları arasındaki ilişki incelenecektir. Daha sonra devlet ve diğer aktörler arası ilişkiler ele alınacaktır.

Devletin temel organları, yasama, yürütme ve yargıdır. Buna göre devletin temel organları arası ilişkiler ülkelerin sistemlerine göre şekillenmektedir. Ülkeler “başkanlık, yarı başkanlık ve parlamenter” sistem olmak üzere çeşitli sistemleri kullanmaktadırlar. Bu farklılık devlet organlarının ilişkilerini de etkilemektedir. Öyle ki, devletin organları arasındaki ilişki kimi zaman sert bir biçimde ayrılırken, kimi zaman da daha yumuşak bir görünüm arz etmektedir. Bu ilişkiye değinen Bektaş'ın (2019: 205) da ifade ettiği üzere, başkanlık sisteminde yasama ve yürütme arası ilişkiler, “kuvvetler ayrılığı” ilkesi gereği birbirinden bağımsız organlar şeklinde konumlandırılmasına sebep olmaktadır. Zira yasama ve yürütmede temsil alacaklar ayrı ayrı seçilmektedir. Böylelikle organlar birbirini fes edemeyecek ve birbirine bağımlı bir görünüm arz etmeyecektir. Zira cumhurbaşkanı doğrudan halk tarafından seçildiği için ona karşı sorumlu tutulmaktadır. Bu yönüyle parlamentonun başkana yönelik bir etkisi bulunmamaktadır. Parlamenter sistemde ise, hükümet parlamentoda çoğunluğu elde eden partiden oluşturulmaktadır ve parlamentonun güven oyu ile hükümet kurulmaktadır. Dolayısıyla yasama ve yürütme arası ilişkileri birbirine bağımlı hale gelmektedir. Özellikle parlamenter sistemde

yasamanın hükümeti denetleme görevi, seçmen ile hükümet arasında bağ kurarak etki etmeye çalışmasına örnek gösterilmektedir.

Türkiye’de 2017 referandumu ile kabul edilen ve Türkiye’ye özgü olan “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nde” devletin organları arası ilişkiler farklı bir görünüm arz etmektedir. Sistem ne tam olarak başkanlık sistemine benzemekte ne de tam olarak parlamenter sisteme benzemektedir. Bu haliyle kendine özgü olan bir sistemdir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yasama görevi mecliste, yürütme görevi cumhurbaşkanında, yargı görevi de bağımsız ve tarafsız mahkemelerde toplanmaktadır. Sistemde yürütme ve yasama birbirinden ayrı konumlandırılmaktadır. Zira birbirlerini denetleme gücüne sahip değillerdir. Cumhurbaşkanı doğrudan halk tarafından seçilmekte ona karşı sorumlu tutulmaktadır. Diğer taraftan getirilen sistem ile yürütme ve yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanının gücünün artırıldığı görülmektedir. Bu haliyle ilişkilerde yürütmenin gücü önemli hale getirilmektedir. Dolayısıyla yasama organı ilişkilerde daha zayıf bir görünüm arz etmektedir.

Politika sürecinde devletin organları dışında diğer aktörler ve bu aktörlerin arası ilişkiler de önemli konumdur. Özellikle katılımcı demokrasinin bir gereği olarak çok aktörlü bir görünüme kavuşturulan süreçte karar almada, şeffaflık ve vatandaş katılımı vurgusu ön plana çıkarılmaktadır (Nacak, 2015: 127).

Kamu yönetimindeki değişen düşünce yapıları, kamu politikası sürecini ve beraberindeki aktörleri de etkilemiştir. Özellikle “yönetişim” kavramı bu değişimin temel unsuru olmaktadır. Zira artık politika sürecinde devlet yanında vatandaş, sivil toplum kuruluşları, uluslararası aktörler gibi aktörler de sürece dahil edilmekte ve onların da süreçte etkin olması sağlanmaktadır. Nacak’ın (2015: 133-134) da belirttiği üzere, ilişkiler, “işbirlikçi ve katılımcı” bir görünüme kavuşturulmuştur.

Devlet ve vatandaş arası ilişkiler de sözü edilen değişimden payını almıştır. Öyle ki, vatandaş politika sürecinde devletin güdümündeki yönetimin ayrılmaz bir parçası halini alırken aynı zamanda karar almada etkin bir aktör konuma getirilmiştir. Böylelikle devletle vatandaş arasında eşgüdüm ve koordinasyona dayalı bir ilişki ortaya çıkarılmıştır. Devlet süreçte anket, vatandaş konseyleri, şikâyet kutuları gibi geri bildirimler ile vatandaşın nabzını tutmakta ve ona göre politikaları şekillendirmektedir. Diğer taraftan halk oylaması, referandum gibi katılım yöntemleri ile de vatandaşın sürece doğrudan katılımı sağlanmaktadır (Nacak, 2015: 131-132).

Vatandaş bir önceki paragraf nezdinde ele alındığı üzere sürece doğrudan katılabildiği gibi dolaylı yollardan da sürece dahil olabilmektedir. Sivil toplum kuruluşları bu yargıya örnek oluşturmaktadır. Zira sivil toplum kuruluşları, bilginin paylaşılmasında ve vatandaşın politikalardan haberdar edilmesinde önemli aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla devletin politika sürecinde sivil toplum kuruluşları ile hareket etmesi beklenmektedir. Böylelikle devlet ve sivil toplum kuruluşları arasında etkin ve iletişimin açık olduğu bir ilişki ortaya çıkmaktadır. Bu haliyle, kimi zaman sivil toplum kuruluşları istekleri doğrultusunda devleti etkilemeye çalışmakta, kimi zaman da devlet politikaların meşruluğu noktasında sivil toplum kuruluşlarının onayına ihtiyaç duymaktadır.

4. TÜRKİYE’DE KAMU POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Kamu politikası çalışmaları ve bununla beraber ilgili literatürdeki gelişmeler genellikle üç aşama etrafında şekillendirilmektedir. Bu aşamalarda kamu politikasının ortaya çıkışı belli teorilere dayandırılmaktadır. Buna göre ilk aşamada, örgütlü toplumların ortaya çıkması ve yerleşik yaşam, kurallar ve yasaklar çerçevesinde kamusal otoriteye ihtiyaç duyulmuş olduğu gerçeğinden hareket edilmektedir. Bu ihtiyacın kamu yönetimi ve kamu politikası alanını ortaya çıkardığı kabul edilmektedir. Kamu politikası çalışmaları ise ilk dönemde bu kurallara yönelik “danışmanlık faaliyetleri” şeklinde görülmektedir. İlerleyen dönemde kamu politikası çalışmalarının ortaya çıkışı neticesinde aydınlanma çağı ve sanayi devriminin etkileri gösterilmektedir. Kamu politikası analizi ve çalışmaları ile yönetim anlayışında dogmatiklik ve kurallara karşı bilimsellik ve akıl temelli bir anlayışın yaygınlık kazanması sağlanılmıştır. Üçüncü yaklaşım ise İkinci Dünya Savaşı ve nicel yöntemlere yapılan vurgu neticesinde kamu politikası çalışmaları ile verimin artacağı şeklinde ilişkilendirilmektedir (Yıldız, Babaoğlu ve Şahin, 2016: 136-144). Tam da bu görüşler neticesinde kamu politikasının özellikle üçüncü yaklaşım çerçevesinde kamu politikalarının bilimsel bir alan halini alması açısından, bu bölüm önemli görülmektedir. Dolayısıyla bu bölümde öncelikle kamu politikası eğitimi, dünya ve Türkiye nezdindeki süreci ve kamu politikası alan yazının gelişimi Türkiye açısından ele alınacaktır.

4.1. DÜNYA VE TÜRKİYE AÇISINDAN KAMU POLİTİKASI EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ

Kamu yönetimi içerisinde oluşan sorunları çözmeye amacıyla oluşturulan ve uygulamaya koyulan kararlar “kamu politikaları” olarak isimlendirilmektedir. Bu sebeple kamu yönetiminin temel alanlarından birini kamu politikaları oluşturmaktadır (Yıldız, Babaoğlu ve Şahin, 2016: 135).

Kamu politikasının ayrı bir bilim dalı halini alması gerektiği bilimsel niteliğe kavuşması için eğitim yolu süreçlere bir örnekte Guy Peters’den gelmektedir. Kamu politikalarının başarısını etkileyen çalışmalar ve daha iyiye ulaşma arzusu içerisinde politika yapıcılarını nitelik ve nicelik açısından sorgulamaya götürürken, bilimden yararlanma bu süreçte önemli bir çıkış noktası olmaktadır. Bu durumda, politika alternatifleri arasında analizi önemli bir duruma getirirken, analiz süreçleri de ülkelerin kültür ve dinamiklerine göre şekillenen bir hal almaktadır. Peters’e (2020: 23) göre; politika çalışmaları bazı başlıklar altında ve çeşitli amaçlar etrafında birleştirilerek formüle edilmektedir. Bu başlıklar arasında politika çalışmalarının akademik vurgusuna dikkat çeken Peters, özellikle bunun akademiler eliyle yetiştirilen akademisyen ve siyaset bilimciler nezdinde oluşturulacak katkısına ve titizlikle yürütülecek analiz ve toplum ile oluşturulacak bağ açısından ihtiyaç duyulduğunun üzerinde durmaktadır. Dolayısıyla kamu politikası çalışmalarının temel dayanağı olarak akademilerde verilen eğitimler önemli bulunmaktadır.

Tezin bu başladığında yukarıdaki savlardan hareketle kamu politikası eğitiminin önemi, gelişimi, eğitim süreci üzerinde durulacak olup kamu politikasının etkisi ortaya koyulacaktır.

Kamu politikası eğitimi, dünya ve Türkiye nezdinde üniversiteler, çeşitli düşünce kuruluşları gibi aktörler sayesinde gelişmektedir. Disiplinli bir oluşuma örnek olarak da yer edinen bu kurumlar, küreselleşmenin etkisiyle genişlemektedir. Kamu politikası eğitiminin temel amacı; kamuya yönelik oluşumlarda ve kamusal konularda görev alacak yönetici ve görevlileri yetiştirmektir.

Kamu politikası eğitimi sosyal bilimler içerisinde genel eğitim şeklinde verilen dersler neticesinde önem kazanmıştır. 1970’ler akademik anlamda kavramın ve eğitimin ivme kazandığı yıllar olarak gösterilmektedir. Dünya bazında ilk örneği; 1971 yılında politika çalışmalarının geliştirilmesi amaçlı bir dernek ve bu dernek ile bağlantılı dergiler

kamu politikası adında önemli gelişmeler nezdinde görülmektedir. Bugün dahi bu dergi ve derneklerin izlerini ve kamu politikası eğitimine katkılarını bu alana sundukları makale ve oturumlar şeklinde görmek mümkündür. İlerleyen süreçlerde kamu politikası çalışmalarının büyümesi, karmaşıklaşması ve çalışmalara eşlik edecek nitelikli kişilere ihtiyaç duyulması kamu politikası eğitiminin gelişmesine katkı sunmaktadır. Yine bu dönemde, Amerika Birleşik Devletleri merkezli kurulan “Kamu Politikası Analizi ve İşletmeciliğiyle” 1979 yılında oluşturulacak akademik çalışmalar adına önemli bir gelişme elde edilmiştir. 1980 ve 1990 yıllarda yaşanan kamu yönetimine yönelik değişimler, kamu politikası alanı ve eğitimini de etkilemiştir. Yönetişim, ademi merkeziyetçilik ve benzeri kavramlar ve yeni kamu yönetimi gibi hareketler kamu politikaları açısından eğitimin önemini vurgulamakta, gelişmesini sağlamaktadır. 1990’lar nezdinde kamu politikası eğitiminde pozitivizm ve post -pozitivizm içeren bir anlayış hâkim olmaktadır. Bu durum eğitim açısından ve kullanılacak metotlar ve yollar açısından da değişime götürmektedir. Buna göre, rasyonalizmin, tarafsızlığın ve gelenekselliğin yanında yeni dünya düzeninde önemli bir kavram olan demokrasinin hâkim olduğu bir eğitim anlayışına geçildiği görülmektedir (Yıldız vd., 2018: 345-346).

Kamu politikası eğitimi küresel hale geldikçe ülkeler ve çeşitli ekoller tarafından şekillenen bir hal almıştır. Buna göre, Amerika ve Avrupa açısından kamu politikası eğitim tarzı da değişmektedir. Amerika’da kamu politikası eğitimi veren üniversitelerin araştırma ve uygulama odaklı olduğu bilinmektedir. Araştırma kısmında eğitim, sağlık, çevre ve savunma gibi çeşitli kamu politika alanlarına odaklanırken, uygulama kısmında ders veren öğretim üyesi bulunmasının yanı sıra kamunun çeşitli birimlerinde çalışan öğretim üyeleri ve yine kamuda görev alan farklı düzeyde görevlilerinde bulunduğu bilinmektedir. Dolayısıyla Amerika sisteminde yalnızca ders verilmekle kalınmayıp sahada araştırmalar yapan aktif bir eğitim anlayışı modeli sunulmaktadır. Finansman ve destek açısından; iş dünyası, vakıflar önemlidir. Hükümet finansman olarak diğer aktörlerden daha az etkilidir.

Avrupa’da kamu politikası eğitim veren üniversitelerin yapısı ve içeriği ise Amerika tarzından farklıdır. Kamu yönetimi veya işletme içerisinde konumlandırılan alanlarda karşımıza çıkan kamu politikası dersleri, karşılaştırmalı bir eğitim tarzı ile sunulmaktadır. Avrupa Birliği içerisindeki yapılar, Erasmus gibi değişim programları bu eğitim tarzının karşılaştırmalı örneklerine finansman olarak gösterilebilmektedir., Avrupa

eğitim tarzında uygulamadan ziyade sınıf ve teori odaklı bir anlayış hâkim olmaktadır (Yıldız vd., 2018: 347).

Türkiye, çeşitli alanlardaki radikal değişimleri sebebiyle yeniliklere açık dinamik bir ülke konumundadır. Bu yenilikleri tetikleyen unsurlara, bulunduğu coğrafya başta olmak üzere iç ve dış etkiler gösterilebilmektedir. Ayrıca küreselleşen dünyada alanlar açısından yenilik ihtiyacı kaçınılmaz bir durumdur. Türkiye'de özellikle siyasi, idari açıdan bu yeniden yapılanma süreçleri çağın gereklerine ayak uydurmak açısından vazgeçilmez olmaktadır. Bu yenilikler sistemde “ıslahatlar” şeklinde yer edinirken, kamu yönetimi ise bu yeniliklerin incelenmesi için önemli bir alan haline gelmiştir. Kamu yönetimi de kendi içinde bu yenilik ve değişim dalgasını ayak uydurarak bünyesine kimi kavram ve çalışmaları almıştır (Yıldız vd., 2017: 670).

1990'lı yıllarda kamu politikası kavram ve çalışmaları bu değişimler neticesinde kamu yönetiminin alt konu başlıkları arasında yerini almıştır. Kamu yönetiminin sorunlara çözümler arayan bu kavramı gittikçe popülerleşmekte ve genişlemektedir. Çünkü bu idari reformların çözümlenmesine ihtiyaç duyulan araç kamu politikası analizi çalışmaları neticesinde vücut bulurken, araştırmaların kapsamı ve niteliği açısından Türkiye'de üniversiteler nezdinde kamu yönetimi bölümü içerisinde işlerlik kazandırılmıştır (Güler, 2015: 33).

Türkiye'de kamu politikası eğitimi, dünyadaki gelişmeler ile orantılı olarak ilerlemiştir. 1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim gören akademisyenlerin orada gördüğü teknikleri burada uygulamasıyla politika başlıklı çalışmalar akademik mecrada yerini almıştır. 1990'lı yıllarda kamu politikası eğitiminin başladığı asıl ivmenin ise 2000'li yıllarda ortaya çıktığı görülmektedir. Üstelik burada dikkat çeken durum üniversite müfredatları nezdinde böyle bir ders bulunmamasına rağmen dünyadaki gelişmeler eksenli Türkiye'de de yayılım göstermesidir. Böylelikle Mersin Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi gibi derslerin müfredatlara alındığı sayıları artan üniversite örnekleri vermek mümkündür. Bu derslerin “kamu politikası”, “kamu politikası analizi”, “kamu politikası süreç ve analizleri” şeklinde isimlendirmeler ile açıldığı görülmektedir. Ayrıca burada belirtmelidir ki, ilk lisans dersi Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde ilk lisansüstü dersinin ise Türkiye ve Orta Doğu Amme Yönetim Enstitüsünde verildiği görülmektedir (Yıldız ve Babaoğlu, 2018: 275). 2016 yılında ise müfredat açısından ders programlarının yenilendiği görülmektedir. Böylelikle alana “e- devlet ve kamu

politikaları”, “kamu politikasında güncel gelişmeler”, “kamu politikası ve siyaset” gibi yeni ve kapsamlı dersler eklenerek alan ve eğitim açısından yenilikçi gelişmeler ile teknoloji ve eğitim yakınlaştırılmaktadır. Böylelikle hem derslerin içeriği zenginleşmiş hem de dersleri alan öğrencilerin sayısı alanın gelişmesiyle artış göstermiştir (Yıldız vd., 2017: 673-674).

İlerleyen süreçte özellikle son on yıllık dönemde kamu politikası eğitiminde gerek bu alanı kapsayan kitapların, tezlerin ve internet ortamında erişime açılan ücretsiz ders notları ve makale gibi çalışmaların varlığı gerekse de kamu politikasına yönelik düşünce üretim kuruluşları kamu politikası çalıştayları gibi bilimsel toplantıların varlığının artmasıyla alana yönelik ilgi ve alakanın oluştuğunu göstermektedir. Bu ilgi ve alakanın artmasında genellikle bazı faktörler üzerinde durulmaktadır. Buna göre; yurt dışında eğitim görmüş akademisyenlerin Türkiye’ye dönmesi ve bilgi tecrübeleri neticesinde alanı şekillendirme potansiyeline sahip olmaları ve bu heyecanla görev almaları yine Türkiye’de eğitim gören ama çeşitli nedenlerle yurt dışına gidip gelen akademisyenlerin oradaki idari işleyiş açısından kamu politikası ve analizinin önemini keşfetmesi ve bunu Türkiye’ye taşımak istemesi ve yine çeşitli akademi değişim programları ile uluslararası alandaki bilimsel çalışmaları inceleme fırsatı bulup, bu etkileşim alana taşıma isteği gibi nedenler kaynaklı akademisyenlerin eğitim sürecindeki rolü vurgulanırken; Çalıştay ve materyal üretimi gibi çeşitli unsurların da etkisi göz ardı edilmemesi önemlidir. Kamu politikası çalıştayları 2009 yılında akademik hayat içerisinde yer edinmeye başlamıştır. Bilimsel toplantıların ve buluşmaların önemli bir merkezi konumundadır. Bu açıdan fikir alışverişlerinin olduğu bu buluşmalar iş birlikleri açısından fırsatlar oluşturmaktadır. Diğer bir unsur olan öğretim materyallerinin üretimi açısından dil önemli konumdadır. Dil bu alanda batılı olmayan ülkelere bir dezavantaj oluştururken, batılı ülkelere kaynaklar açısından avantaj sağlamaktadır. Genellikle alan içerisinde batılı kaynaklara rastlanırken bu Türkiye gibi Batılı olmayan ülkelerde kamu politikası eğitiminin gelişimi açısından sınırlandırıcı bir etkiye sahiptir. Bu etki ulusal dilde daha fazla materyal üretilmesiyle kırılmaya çalışılmaktadır. Özellikle yazılan ders kitapları, TÜBA desteğiyle oluşturulan çevrimiçi ders notları ve öğrenciler tarafından yazılan tezler, ulusal açıdan materyal örneklemelerini oluşturmaktadır (Yıldız ve Babaoğlu, 2018: 276-278). Ayrıca kamu yönetimi faaliyetlerinin inceleme alanı sunması kamu politikası eğitimi nezdinde açılan bir fırsat penceresi olarak görülerek, akademik araştırmaların yayılması için

Çalışmaların önünü açan önemli faktörler arasında sayılabilmektedir (Yıldız vd., 2018: 353).

Türkiye'de kamu politikası eğitimi genel olarak öğrenme odaklı verilmektedir. Bu açıdan konular teorik bir çerçeveden ve bu metotlar kullanılarak sürdürülmektedir. Eğitim süreci açısından niceliksel olarak bir artış gözlemlenirken, bu eğitimler niteliksel açıdan eleştirilmektedir. Gerçekten de yıllar içerisinde ğrenci ve akademisyenlerin varlığı açısından artışlar şüphesiz olarak önemli bir gelişme olarak yer edinirken kullanılan bilimsel teknik ve yöntemler dünya standartları ile karşılaştırıldığında eksik kaldığı apaçık ortadadır. Bu durum ise eğitimin derinleşmemesi sorununa neden olmaktadır. Bu soruna neden olarak ise; kamu politikası sürecinde analizin varlığının meşru görülmemesi ve hükümet yetkilileri açısından bu süreçlerin yeterince desteklenmemesi gösterilmektedir. Bununla bağlantılı olarak hükümet kurumları açısından bu görevlerde yer alacak analizcilerin varlığının kadrolar nezdinde açıkça var olmaması kamu politikası eğitimi sorununun istihdam açısından hükümet iş birlikleri kısmının zayıf olması eleştirilmektedir. Ampirik analizlerin eksikliği de literatür ve eğitimin uygulama aşaması açısından açılması gereken sorunlar olarak görülmektedir (Yıldız vd., 2018: 358-360).

4.2. TÜRKİYE'DE KAMU POLİTİKASI ALAN YAZININ GELİşİMİ

Kamu politikaları genel olarak devletin hareketleri ile ilişkilendirildiğinden kamu politikası analizi ve bununla ilgili çalışmalarda nihayetinde hükümetin eylemlerindeki sebep ve sonuçların incelenmesi neticesinde kamu yönetimi içerisindeki alana katkı sağlamak amaçlıdır. Kamu politikası çalışmalarıyla bazı noktalar odak alınarak hareket edilmektedir. Buna göre teorik olarak siyaset ve seçimler, siyasi partiler, devlet organları gibi konular yer edinirken pratikte problemlerin üzümünde bilimin ışığında ve bilgilerin doğrultusunda hareket etme amacı taşımaktadır. Aslında kamu politikası çalışmalarının gelişimi, kamu yönetimi ve sektörü içerisindeki karmaşıklık ile orantılıdır. Bu karmaşıklık sebepli uzmanlığa ve bilime ihtiyaç duyulmuş ve bu amaçla politikalar açısından tavsiyeler ile problem zmeyi kolaylaştırmak için ve bilimsel anlayışı ortaya koymak için bu alana ve bu alan içindeki çalışmalara ihtiyaç duyulmuştur. Bu durumda bilim ve yönetim açısından bir köprü görevi görmüş ve alan çeşitli araştırmalar ile geliştirilmiştir (Altunok ve Gedikkaya, 2016: 55-56).

Bilimsel bilgi ve sorunların çözümü için önemli hale gelen kamu politikası disiplini içerisinde barındırdığı analizler ile yönetimler için en iyiyi bulma arzusundadır. Bu sebeple bu çalışmada 1960'lar nezdinde ortaya çıkan kamu politikası alan yazını tezin bu başlığı altında iki dönem içerisinde incelenecektir. Erken dönem ve son dönem çalışmaları olarak incelenecek bu bölümde kamu politikası alan yazının gelişimi ele alınmaktadır. Yine bu bölüm nezdinde yapılan tüm çalışmaların üzerinde durulmayacak olup, süreç içindeki değişim, çeşitli örnek araştırmalar nezdinde ortaya konulacak olup da detaylı bir analizin çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ortaya koyulması planlanmaktadır.

Erken dönem kamu politikası alan yazınına odaklandığında karşımıza çeşitli temalarda oluşturulmuş makale kitap ve tezler çıkmaktadır. Buna göre, Tez merkezi bünyesinde en eski çalışma Tamzok'a (2007) ait olarak doktora tezi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma, politika analizini içinde barındırmakta ve politika yapıcılara ilgili sektör bazında analizleri neticesinde katkı sunmaktadır. Erat'ın (2014) kamu politikası alan yazını üzerine yaptığı araştırmada, ders kitabı niteliği taşıyan kitapları sınıflandırdığı görülmektedir. Bu araştırmaya göre, Tugay Ergun (2004) ise; kitabında kamu politikası ve modellerinin açıklandığına rastlanıldığından bahsetmektedir. Yine ilerleyen süreçte Hasan Hüseyin Çelik ve Süleyman Demirci (2008) tarafından çıkarılan kitap ile, kamu politikası alan yazını açısından önemli bir boşluğun doldurulduğu ilgili çalışma neticesinde belirtilmektedir. Kamu politika sürecini tasvir eden ve editörlüğünü Kaptı'nın (2013) yaptığı kitap ile kamu politikası teorisinin altı çizildiği ifade edilmektedir. Yine Yıldız ve Sobacı (2013) editörlüğünde çıkarılan derleme kitap, çok sayıda akademisyenin katkıları ile zengin bir içerikle alana katkı sunması bakımından önemli bulunmaktadır (Erat, 2014: 102-103). Ayrıca yukarıdaki tez ve kitap örnekleri dışında kamu politikası alanı içerisinde yazılmış çeşitli makalelere de rastlanılmaktadır. Bunlardan birkaçını ele almak alanın odaklandığı konular ve yöntemler açısından faydalı olmaktadır. Buna göre, Hasan Hüseyin Çevik'in (1998) kamu politikası analizi içerikli yazısına rastlanılmaktadır. Yazısı ile kamu politikası analizinin, hizmetlerin sunumu için önem teşkil ettiği üzerinde durmaktadır, bu analizin siyasetten arındırılmış üniversite gibi araştırma kurumlarında yapılmasına dikkat çekilmektedir (Özacit, 2017: 69). Yıldız'ın (2002) makalesi, kamu politikaları katılımı ve internet kafeler ile ilişkisine yönelik analizini barındırmaktadır. Buna göre kamu politikalarına katkıda internet kafeler bir araç olarak görülmektedir. Fatih Demir'in (2011), Aydın Usta'nın (2013) ve Hüseyin Gül'ün

(2015) yayınlarında kamu politikalarına kurumsal bir çerçeve çizmeleri ve öğretici bir metot ile tasarımları ve içerik olarak kamu politikaları oluşum süreçlerini irdelemeleri alandaki çalışmaların yol göstericiliği açısından önemlidir.

Son dönem kamu politikası alan yazını incelendiğinde özellikle alanın ve kavramın analizinin arttığını kanıtlar yönünde çok sayıda yüksek lisans ve doktora tezlerine rastlanılmaktadır. Alan nezdinde oluşturulan makalelerde temel konular olarak; Babaoğlu ve diğerlerinin (2022: 198) yaptığı araştırma neticesinde, devlet, eğitim politikası, göç politikası, cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, politika kurulları, covid-19, risk yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma gibi kavramların ele alındığı gözlemlenmektedir. Kamu politikası alanında yukarıdaki savı destekler nitelikte birkaç çalışmanın örneklerinin verilmesi bu aşamada faydalı bulunmaktadır. Buna göre, Göçoğlu'nun (2014) kamu politikası süreci içerisinde sosyal medya ile ilişkisini incelediği yüksek lisans tezi ve dahi Göçoğlu'nun (2018) teknolojinin gelişimiyle beraber ivme kazanan siber güvenlik konusunu Türkiye'nin bu alana yönelik politikalarının analizi neticesinde incelediği doktora tezi literatürden örnekleri oluşturmaktadır. Dinç ve Atmaca'nın (2023) çalışması ve Akman'ın (2019) çalışması ve Akıncı'nın (2018) çalışmasıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ve bu sistem içerisindeki politika kurullarının konumunu kamu politikası üretme süreci içerisinde analiz edildiğine örnek çalışmalardır. Turan (2023) çalışması, Develioğlu (2023) çalışmasıyla kamu politikası içerisinde özellikle son yıllarda ivme kazanan göç kavramı üzerinde durmuşlardır.

Son dönem (2022- 2023) tezler mercek altına alındığı zaman yüksek lisans tezlerinin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Maratok'un (2022) *yüksek* lisans teziyle Cesuroğlu'nun (2023) yüksek lisans tezi, kamu politikası açısından sivil toplum kuruluşlarının rolüne çalışmaları ile vurgu yapmışlardır. Ekici'nin (2022) doktora teziyle son yıllarda ülkelerin gündemini meşgul eden iklim değişikliği ele alınmaktadır. Geçmişten günümüze Türkiye'nin iklim değişikliğinin incelendiği çalışmada, resmî belgeler ve sürece halkın katılımı gibi konular nezdinde konuya yaklaşıldığı görülmektedir. Nohutcu'nun (2022) doktora tezi incelendiğinde, tezin İngilizce dili ile oluşturulduğu görülmektedir. Tez devletin kamu politikası çalışmaları olarak odaklandığı temel alanlardan olan turizm konusunda durmaktadır. Türkiye'nin turizm politikalarını ele alan araştırmacı süreç içerisinde politika dinamiklerindeki değişimi gözler önüne sermektedir.

Diğer taraftan son dönem çalışmalar incelendiğinde Göçoğlu'nun (2022) gündem oluşturma konulu çalışması bulunmaktadır. Buna göre sürdürülebilir kalkınma konusunun Twitter üzerinde gündem oluşturmaya yönelik etkileri Türkiye üzerinden incelenmektedir. Göçoğlu ve Karkın'ın (2023) editörlüğünde çıkarılan ve vatandaş odaklı kamu politikası yapımına odaklanılan kitap İngilizce olarak tasarlanmakta olup alana yönelik temel konulara yer vermesi nezdinde önemli bulunmaktadır. Özellikle geleneksel kamu politikası oluşturma sürecinin tek aktörlü ve dar kapsamlı bakış açısından yönetim gibi kavramların şekillendirdiği ve bununla beraber daha karmaşık süreçlerin ele alındığı bilimsel çalışmalar Dünya ve Türkiye üzerinden analiz edilmektedir.

İki dönem şeklinde incelediğimiz kamu politikası alan yazının genel görünümüne bakıldığında kamu politikası çalışmalarını 1990'lı yıllarda başladığı ancak 2000'li yılları hem alanın hem de çalışmaların hız kazandığı dönem olarak gösterilmektedir. Burada bir önceki bölümde bahsedilen alanın derinleşmeme sorunu yapılan alan incelemesi nezdinde daha net görülmektedir. Buna göre ilk dönem çalışmaları incelendiğinde genel olarak teorik ve genel, öğretici makaleler ve çalışmalar ile konunun özünün kavratılmaya çalışıldığı yorumu yapılabilmektedir. Son dönem çalışmalar ise kamu politikasının karmaşıklığını kanıtlar nitelikte çok çeşitli alanlarda ve konular etrafında şekillenmektedir. Yine nicelik olarak artan çalışmalara rastlanması alana yönelik ilgi açısından olumlu bulunmaktadır. Burada desteklenmesi gereken ise çalışmaların nitel yönden de belli standartlara ulaşması ve bilimsel araştırma metodlarının kullanılmasının artırılması ve yine alanın eksik olan uygulamaya yönelik gelişiminin oluşturulması ve bu durumun sürdürülebilir olmasına dikkat çekilmesi üstünedir (Erat, 2014: 109).

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASI ANALİZİ

1.KAMU POLİTİKASI ANALİZİ: NEDİR? NE DEĞİLDİR?

Kamu politikası sorunların çözümüne yönelik planlı olarak oluşturulan, amaç ve çözümlerin bulunduğu kararlar ve eylemlerin bütünü olarak görülmektedir. Kamu politikası analizi ise kamu politikalarının başarısını etkileyecek güçte bir değerlendirmedir. Kamu politikası analizi, politikaların gerçekte hangi amaç ve hedefe yönelik oluşturulduğunun, cevaplarının arandığı bir değerlendirme sürecidir. Değerlendirme süreci politikalara hem meşruluk sağlamakta hem de politikaların bir nevi kimliğinin oluşmasına etkiye bulunmaktadır. Zira politikalar, bu analiz sürecinde çeşitli soru işaretleri ile karşı karşıya kalırken kendini anlamlandırması ve yansıtması için bu sonuç ve çıktıları ile yapılacak analiz sonucunda soru işaretlerinin cevaplarına ihtiyaç duymaktadır. İlgili cevaplar da toplum nezdinde politikalara açıklık kazandıracak için meşruluk sağlayabilecektir (Kulaç ve Çalhan, 2013: 209).

Kamu politikası analizi, kamu politikası üretim süreçlerine odaklanmakta ve incelemektedir. Kamu politikasının çok aktörlü ve dinamik sürecinin açıklanmasına ve karmaşık yapısının çözümlenmesine yardımcı olmaktadır (Işıkçı, 2016: 732). Kamu politikaları analizi ile politika üretim süreci içerisinde; politikaların seçiminden, politikaların uygulanışına kadar devam eden döngüde analizden elde edilen bilgiden yararlanmaktadır. Bu sebeple analiz içerisinde çeşitli metotlar kullanılarak politikaların etki ve sonuçları neticesinde çıktısının verilmesi sağlanmaktadır (Babaoğlu ve Akman, 2018: 2). Tüm bu savlardan hareketle tezin bu başlığı altında; kamu politikası analizinin tanımlarına, işlevlerine ve özelliklerine değinilerek kavramın ne olduğu ve ne olmadığı hususunda çıkarımlar yapılacaktır.

Kamu politikası kavramının tanımlanmasındaki karmaşıklık meselesi, kamu politikası analizi için de geçerli olmaktadır. Bu duruma dikkat çeken Yıldız ve Sobacı (2015: 26-30) kavramın tanımlanmasındaki sorunları ele almışlardır. Buna göre tanımlama açısından üzerinde fikir birliği bulunmayan kavramın ne olduğunu anlamaktan ziyade işlevine dikkat çeken araştırmacılar kavramı, “hükümete doğruyu söyletmek işlevi” ve “kamu yönetimi içerisinde işlevsel hale gelen kamu politikalarının çözüme kavuşturmaya çalıştığı sorunlar” açısından ele alınmasına yönelik savlar üzerinden görüşlerini aktarmaktadırlar. Bu durumda kamu politikası analizinin, hükümet ve

hükümetin sorun çözme odaklı eylemlerine yönelik bir işlev alanı olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra kavramı açıklamaya çalışan çeşitli tanımlar da mevcuttur. Usta (2013: 83), kavramı, hükümetin faaliyetleriyle ilişkilendirerek “o faaliyetleri açıklama ve inceleme çabası olan bilimsel bir araştırma” olarak tanımlarken kamu politikasının üretim süreci içerisinde politikalar ile kimlerin ne kazanımlar elde ettiği ve yine bu politikaların hangi amaçlar neticesinde ortaya çıktığının anlamlandırılması neticesinde analizin sağlıklı sonuçlar vermesi üzerinde durmaktadır. Gül (2015: 8), kamu politikası analizi kavramını, araştırma ve verilere odaklı olarak; kamu politikalarının hayata geçirilmiş amacında kimlerin etkili olduğunu, hangi amaçla etkili olduğunu içeren politikaları yarar ve çıktılarını da ele alarak tanımlama ve anlatma süreçleri ile ilişkilendirmektedir. Bu tanımlama ile Usta’nın (2013) tanımlaması aynı noktalara işaret etmektedir.

Demir (2011: 118), kamu politikası analizinin, hükümetlerin eylemlerinin sorgulanması gerekliliği sonucunda ortaya çıktığı üzerinde dururken; ilgili politikaların neden hayata geçirildiği veya neden hayata geçirilmediği gibi soru işaretlerinin cevaplanmasının sağlandığını belirtmektedir ve yine politika analizinin, politika kararlarına yönelik bilgiyi artırdığını ve toplumsal bilinci sağladığını da vurgulamaktadır. Çevik ve Demirci (2015: 104), kamu politikasını bir bütün olarak tasvir ederken bütünün parçalara ayrılması, incelenmesi ve çözümlenmesi faaliyeti olarak kamu politikası analizini tanımlamaktadır. Dunn (2016: 3-4), kamu politikası analizini, politikanın anlaşılması ve dahi politika süreçlerinin anlaşılması için çeşitli metotların kullanıldığı sosyal bilimler içerisinde yer alan bir disiplin olarak tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra politika analizine, politika nedenlerini ve sonuçlarını öğrenmek için ihtiyaç duyulduğunu tanımlayıcı yanına vurgu yaparak açıklarken aynı zamanda politikaların ne olması gerektiğini de politika analiziyle öğrenebildiğimize dayandırarak normatifliğine de gönderme yapmaktadır. Dye 1987’den aktaran Babaoğlu ve Akman’a (2018: 2) göre, hükümetlerin eylemlerinin açıklanması için kullanılmaktadır. Yapılan politikanın neden yapıldığını veya yapılmayan politikaların neden tercih edilmediği ve politikanın uygulanması sonrası sonuçları gibi meseleler bu analiz içerisinde değerlendirilmektedir. Smith ve Larimer (2009: 6), kavramı farklı disiplinlerin odağında bir değerlendirme olarak tanımlamaktadır. Buna göre, çok disiplini ilgilendiren kamu politikası kavramının analizi içinde birçok disiplinden yararlanılması gerektiği üzerinde durmaktadır. Çeşitli analiz tekniklerini içerisinde barındıran, kamusal sorunların çözümünde bir nevi

danışmanlık görevi gören siyaset ve yönetim alanı ile ilgili bir analiz olarak tanımlamaktadır.

Tüm bu tanımlar üzerinden hareketle, kamu politikası analizi, kamu politikası üretim süreçlerinde hükümetin eylemlerinin anlaşılması ve politikaların anlamlandırılması için ortaya çıkan ve araştırma neticesinde veri odaklı olarak hareket eden bir değerlendirme aşaması olarak görülmektedir. Politikaların neden ve sonuçları araştırılırken bu ilgili verileri çeşitli teknikler neticesinde elde eden bir araştırma çeşidi olduğu da söylenebilmektedir. Politikaların neden ve sonuçları araştırılırken, ilgili analiz neticesinde topluma gerekli bilginin verilmesi sağlıklı bir politika süreci için gereklidir. Burada önemli olan diğer husus ise, analizin görgül olarak yapılması ve verilerin bu yolla elde edilmesidir.

Kamu politikasının bir disiplin halini alması ve gelişmesi kamu politikası analiz çalışmalarını da etkilemiştir. Kamu politikası süreç içerisinde devletlerin tarihi kadar eski olarak konumlandırılrsa da kamu politikasının ayrı bir bilim dalı halini alması ABD merkezli gelişmeler ile olmuştur. Buna göre, Laswell'in 1950 tarihli çalışmaları ve İkinci Dünya Savaşı sırasındaki gelişmeler kamu politikasının ayrı bir bilim dalı halini alması için önemli adımlardır. Özellikle bu dönemde başvurulmuş bilimsel ve analitik teknikler ile fayda sağlama anlayışı politika analizinin önünü açan gelişmelerdir.

Kamu politikası analizi açısından da ilk örnekler Amerika Birleşik Devletleri'nden gelmektedir. 1950 ve 1960'larda ABD hükümetinin eylemlerine karşı bir hoşnutsuzluk sonucunda ekonomik olarak bu eylemlerin analizinin yapılması ile başlayan süreçler örnek gösterilmektedir. Kamu politikasının genişleyen ve karmaşıkleşan yönü analiz ve analizin kapsamını da genişletmiştir. Analizler, politikaların ne yaptığı ve ne amaçla oluşturulduğu soruları etrafında şekillenirken; hükümetin nasıl yaptığından çok ne yaptığını odak alan hale gelmiştir. Gittikçe popüler hale gelen kamu politikası analizi, politika seçimlerine rasyonel bir zemin sunması açısından önemli hale gelmiştir. İlk yıllarda verimin artırılması için ihtiyaç duyulan analiz; kamu politikasının alanının genişlemesiyle milli güvenlik, eğitim, sağlık, savunma gibi sosyal alanları da analiz içine almıştır. Böylelikle politika oluşturulması süreçlerinde bilgi üreterek, tarafların karar almasında veri odaklı araştırmaları ile önemli bir anlayış oluşmuştur (Babaoğlu ve Akman, 2018: 3-6).

Kamu politikası analizi kimi zaman birbiriyle yakın anlama gelen bazı kavramlar ile eş değer tutulsa da amaçları bakımından ayrıldıkları için kavramların aralarındaki farkların açıklanması gerekliliği doğmaktadır. Böylelikle kamu politikası analizi nedir ve ne değildir daha net anlaşılmaktadır. Örneğin politika değerlendirmesi, politika çalışmaları ve hükümetlerin eylemleri nezdindeki programların analizi terimleri sık sık kamu politikası analiziyle birbirinin yerine kullanılmaktadır. Oysaki politika değerlendirmesi daha çok çeşitli politika seçeneklerine odaklanmakta ve bu politikaların olası etkileri üzerinde durmaktadır. Bu yönüyle kamu politikası analizinden ayrılmaktadır. Kamu politikası analizi ise var olan politikaları tanımlamakta ve nedenlerine odaklanmakta olup bu süreçte çeşitli araştırma yöntemlerine başvurmaktadır. Politika çalışması ise genel olarak politikaların varlık sebeplerine odaklanmaktadır. Program değerlendirme adı üstünde belli olan bir programın neden ve sonuçları açısından bir değerlendirme yapması ile kamu politikası analizinden ayrılmaktadır. Kamu politikası analizi ise kamu politikası sürecine odaklanmaktadır ve özellikle değerlendirme süreçlerinde nicel ve nitel yöntemlerden yararlanmaktadır. Politika analizi verilere odaklanarak bu veriler üzerinden araştırma yürütmektedir. Bu araştırma sürecinde temel aldığı konular genellikle kamu politikası süreci içerisindeki meselelerdir. Örneğin kamu politikasına neden olan sorun, kamu politika süreci içerisindeki ölçütler, kamu politikasının oluşumunda rol oynayan aktörler, hükümetlerin kamu politikası çerçevesindeki amaçları, politikaların uygulanmasıyla kimin ne amaç edineceği, kamu politikasının uygulanması ve uygulanması sonucu etkilenen gruplar, çeşitli kamu politikası alternatifleri ve benzeri konular kamu politikası analizi süreci içerisinde incelenen konulardır. Analiz döngüsel bir şekilde olup sorun ilgili analiz neticesinde çözümlene kadar takip edilmektedir (Gül, 2015: 9-10).

Kamu politikalarının amacını, “politika analizi” ve “politika için analiz” şeklinde vermek mümkündür. Buna göre, ilk amaç olan politika analizinde, politikanın kendisi bir araştırmaya tutulmaktadır. Politikaların kime yönelik oluşturulduğu, ne zaman ve niçin uygulandığı gibi politikaya yönelik sorular etrafından süreç yürütülmektedir. Politika için analiz başlığında ise çeşitli amaç ve etkilerle oluşturulacak politikanın hayata geçirilmesinde değerlendirilme yapılmaktadır (Araz, 2019: 23).

Kamu politikaları amaçları açısından kamunun, yani politika yapımcıların hedeflerine yönelmektedir ve bununla bağlantılı olarak onun eylemlerinin sonucu ortaya çıkan kamu politikalarını ve etkilerini değerlendirmektedir. Bu değerlendirmeyeyle

politikanın olası etkileri hedef kitle üzerinden incelenebilmektedir. Zira analizin en temel amacı, politikaların etkin, verimli ve gerçek ihtiyaçlara yönelik oluşturulmasına yardımcı olmaktır. Elde edilen veriler bu amaçla değerlendirilmektedir. Bu durumda politika yapıcılara; doğru, güvenilir, işe yarar bilgi ve verilerin sunulması gerekliliğinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Mevcut bir politikanın değerlendirilmesi, politikanın geri bildirimini sağlanması açısından hem şimdi hem de geleceğe yönelik bir fayda sağlamaktadır. Politikanın uygulandığı süre içerisindeki analiz, politikanın sonuçlarının görülmesini sağlamaktadır. Politikanın istenilen dışında olumsuz bir sonuçla etki vermesi analiz ile ortaya çıkacaktır. Analiz ile elde edilen veriler sorunlu kısımları göz önüne getirecek ve oluşturulacak politikaları da bu yönüyle şekillendirme etkisine sahip olacaktır (Çevik ve Demirci, 2015: 107-109).

Uzun (2021: 71-72) ise, kamu politikası analizinin amaçlarını farklı bir pencereden açıklamaktadır. Buna göre, politika analizinin amacını politikaları belirlemek ve soruna etki etmekten ziyade politika süreci içerisindeki “bilgilendirmeyi” hedeflediğine dikkat çekmektedir. Böylelikle analiz sonucunda bilimsel süreçler ve siyasi süreçler arasında bilgi akışı sağlanabilecektir. Bu yönüyle sorunların çözümü için kullanılan bir model olmadığının altını çizmekte ve asıl olarak kamu politikası analiziyle bilgi üretmek amacıyla başvurulduğunu açıklamaktadır. Analiz ile politika süreci içerisinde bilgi ve değerlendirmeler ile halka ve halkın politika sürecine katılımına katkı sağlanmakta ve aynı zamanda elde edilen veriler ile düşünmeye sevk edilerek en iyisinin bulunmasının sağlanmasına çalışıldığını anlatmaktadır. Eleştirel ortam sunarak tarafsız bir değerlendirme sunduğunu da ayrıca belirtmektedir.

Kamu politikalarının üç temel amacına dikkat çeken Çevik (1998) Bu üç amacın farklı ama etkin noktaları olduğundan bahsetmektedir. İlk amacı “akademik” olarak açıklamaktadır. Bilime katkı sağlama amaçlı yapılan akademide yapılan analizleri bu duruma örnek göstermektedir. İkinci amacı “mesleki” olarak açıklamaktadır. Danışmanlık ve uzmanlığa dayalı bilginin etkisiyle yapılan analizleri de bu amaç etrafında konumlandırmaktadır. Üçüncü amacı “siyasi” olarak açıklamaktadır. Buna göre politika oluşturmak ve geliştirmek için yapılan analizler örnek gösterilmektedir (Babaoğlu, 2017: 520). Bu etkileriyle kamu politikası analizi, devlet ve onun eylemlerinin bir sonucu olan politikaları araştırmak için kullanılmaktadır. Burada önemli olan analizin çeşitli tekniklerden yararlanılarak yapılması gerekliliğidir.

Kamu politikası analizi, kamu politikalarına bilimsel açıdan ve veri temelli olarak yaklaşmayı sağlamaktadır. Böylelikle süreç içerisindeki olasılıklar, diğer politikalar, sonuçlar ve uygulamalar bilimin eşliğinde değerlendirilmektedir. Kamu politikaları, toplum içinde gözlemlenebilen ve ölçülebilen olay ve sorunlara karşı oluşturulmaktadır. Buna göre, kamu politikalarının gözlemlenmesi ve etkilerinin araştırılması için çeşitli araştırma teknikleri bulunmaktadır. Bu olay ve politikalara göre çeşitlenen teknikler, kamu politikası analizinin temelini oluşturmaktadır. Doğru politikanın doğru yöntem ile analizi ise politikanın etkilerinin sağlıklı bir şekilde görülmesi noktasında önemli bulunmaktadır (Gül, 2015: 11). Bu bakımdan rasyonel olarak ifade edilen yöntemler politikanın analizinde kullanılmaktadır. Bu analiz ile kamu politikası geniş bir şekilde ele alınarak sorun ve çözümler incelenmektedir. Analiz için tek bir yoldan ziyade birçok yol ve yöntem bulunmaktadır. Burada önemli olan doğru yöntemi seçmektir.

Kamu politikası analizinin tarafsız olarak yapılması istenilen bir durumdur. Ancak süreç içerisinde analizin tarafsızlık ve nesnelliği konusu bazı soru işaretleriyle baş başa kalabilmektedir. Kamu politikasını yapan analizcilerin düpedüz, tarafsız ve değer yargılarından uzak olması beklenmemektedir. Ancak burada dikkat çekilen durum analizcinin analizi isteyen kesimden etkilenmemesi ve yine analizcinin de analizi isteyen kesimi etkilememesi yanında karşılıklı etkileşimlerin olacağı bu durumun meşruluğunun da sorgulanır olduğudur (Yıldız ve Sobacı, 2015: 35-36).

Kamu politika analizinin tarafsızlığını ele alan Demir (2011: 108-109), bu durumu politika analizcilerinin davranışları üzerinden açıklamaktadır. Politikaların avukatlığının yapılmaması gerektiğini vurgularken, aynı zamanda politikanın savunulması açısından bu durumun analiz ile olan bağlarını da açıklamaktadır. Hükümetlerin yaptıklarının ve politikaların incelenmesinde neyi, neden ve nasıl yaptıklarını açıklanmasında akademisyen ve öğrencilerin analitik becerilerini ve sorgulama güçleriyle hareket edilmesinin, bilimsel yöntemlerin takip edilmesinin ve tarafsız kalınmasının altını çizmektedir. Ancak kamu politikası analizini yapan analizcilerin, fikirleri neticesinde bir yorumlama yapmasının kaçınılmaz bir durum olduğunu da belirtmektedir. Bu yorumlamanın ilgili politikaları yüceltmesi ve ilgili politikaları eleştirmesi noktasında bir politika savunuculuğu olarak görülebileceği gerçeği üzerinde de durmaktadır.

Kamu politikası analizinde analiz edilenin ne olduğu ve analiz işleminin nasıl yapıldığı, kime yönelik yapıldığı ve en nihayetinde analizin ne sağladığı gibi konuların kavramı ve kavramın işlevselliğinin anlaşılması noktasında üzerinde durulması gerekli

olarak görülmektedir. Yukarıdaki odaklar noktasında belirtilecek ilk durum, politika analizinin temel hedefidir ve bu da “politika üreticilere nitelikli bilgi üretme noktasındadır”. Karar vericilere analiz sayesinde nitelikli ve sistemli bir görünüm arz eden bilgiler sunulabilmektedir. Karar vericiler ise kendi değer ve şartları çerçevesinde uygun kararı vererek politikayı şekillendirmektedir. Dolayısıyla politika analizini bir bütün olan politikayı parçalarına ayırarak, detayların yardımıyla bütün hakkında bilgi edinme faaliyeti olarak görülebilecektir. Bu bilgi edinme faaliyeti ise; gerekli belgeler toplanarak, gerekli işlemler neticesinde nitelikli bilgileri üretme süreci ve bu bilgilerin yorumlanması aşamalarını içermektedir. İlgili süreçleri yöneten ise politika analizcileridir. Politika analizcileri, karar vericilerin karar vermesine yardımcı olacak olan bilgileri hazırlayarak sunmaktadır. Karar vericiler ise bu bilgileri kendi çerçevesinde değerlendirmektedir. Kamu politikası analizi tüm bu süreçleri ile esas olarak; ya özgün bir kamu politikası için yapılmakta ya da halihazırda var olan bir politikanın desteklenmesi amacıyla yapılmaktadır. Kısaca kamu politikası analizinin iki boyutundan bahsedilebilecektir. Birinci boyut, herhangi bir kamusal sorunun çözümüne yönelik kamu politikası üretim ve dolayısıyla bir karar verme sürecidir. İkinci boyut ise hali hazırda üretilmiş, uygulanmakta olan ya da uygulanarak üzerinden zaman geçmiş kamu politikasının analiz edilerek, karar verme süreci, aktörler, sonuçlar dışsallıklar gibi sürecin farklı bileşenlerine odaklanarak, bunları çözümlemektir. Söz konusu çözümleme aynı zamanda birinci boyuttaki kamu politikası üretimi için “ders çıkarma” fonksiyonunda destekleyici bir bağlantı noktası oluşturabilir. Usulüne uygun olarak yapılan kamu politikası analizi ise güvenilir sonuçları ile kamu birim ve politika alanlarında uygulanabilecek teorileri ile katkı sunması beklenmektedir. Dolayısıyla politika analizinin en temel amacı karar vericilere nitelikli, karşılaştırmalı ve yönetilebilir bilgiler üretmektir.

2. KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE METODOLOJİK YAKLAŞIMLAR

Kamu politikası yapım sürecinin çözmeye odaklandığı kamusal sorunların kendi içerisindeki karmaşıklığı kamu politikası analizi yardımıyla basitleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu bakımdan kamu politikası analizi, kamu politikalarının değerlendirilmesi ve çözümleme süreci olarak bilinmekle beraber diğer taraftan yeni bir kamu politikası üretme de kamu politikası analizi süreci içerisinde ele alınabilmektedir. Kamu politikası analizi ise bu değerlendirme sırasında çeşitli yaklaşımlar içerisinde şekillenmektedir. Bu yaklaşımlar, analizi farklı boyutlardan ele alarak

zenginleştirmektedir. Dolayısıyla bu başlık altında kamu politikası analizine yönelik yaklaşımlar ele alınmaktadır. Buna göre, kamu politikası analizi; rasyonalist kamu politikası analizi, post pozitivist (yorumsayıcı) kamu politikası analizi ve karma kamu politikası analizi şeklinde adlandırılan yaklaşımlar neticesinde sırasıyla incelenecektir.

2.1. RASYONEL KAMU POLİTİKASI ANALİZİ

Rasyonel kamu politikası analizi, temellerini rasyonalizm ve rasyonalist bakış açısından almaktadır. Bu açıdan öncelikle rasyonalizme değinilmesinde yarar görülmektedir. Rasyonalizm, akıl ve gerçeklik terimleri ile ilişkilendirilmektedir. Böylelikle akıl ve bilimin öncülüğünde hareket etmenin ve tutarlı olmanın önemli olduğu bu kavram, tümdengelimci ve akılcı yapı taşları ile şekillenmektedir. Dolayısıyla alınacak kararlarda, onların akıl ve mantık süzgecinden geçirilerek ve duygu gibi kavramlardan arındırılarak hareket edilmesi beklenilmektedir (Haşlak ve Madakbaş, 2012: 105).

Bunlardan hareketle kamu politikası analizinde rasyonalist bir bakış açısıyla çözümleme yapılması, akılcı hareket edilen bir sürecin göstergesi konumundadır. Bu akılcı hareket etme elbette belirli birtakım adımları da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu süreç içerisinde öncelikle amaçlar belirlenmekte ve gerçekleştirilmesinin sağlanması açısından çeşitli yollar sıralanmaktadır. İyiye ulaşma arzusu içinde hareket edilmekte ve buna yönelik araçlar kullanılmaktadır. Kapsamlı bir analiz yapılmakta ve bu analiz teori odaklı olmaktadır. Değer ve yargılar analiz içerisinde dikkate alınmayan unsurlardır ve genellikle ekonomik olarak fayda sağlama, refah artırma amacı taşıyan analiz yapılmaktadır (Köseoğlu, 2015: 250). Analiz bu yönüyle on sekizinci yüzyılda Joseph Priestley ve Benjamin Franklin arasındaki diyalog içerisinde ortaya çıkan rasyonel analiz metodunun gelişmiş hali gibidir denilebilmektedir. Öyle ki, Priestley, on sekizinci yüzyıldaki bir bilim adamıdır ve ne yapması gerektiği konusunda ikilemde kalmaktadır ve bu ikilemi çözmek amacıyla Franklin arkadaşına bir mektup yollayarak “ahlaki cebir” tarzını anlatır. Bu tarz rasyonel yaklaşımın erken dönem örneğini göstermektedir ve en iyiye ulaşmak adına seçeneklerin sıralanıp analizine yöneliktir. Bu durum politika analizi sırasında politika seçeneklerinin sıralanıp en iyiye ulaşması adına bilgi üretme süreci olarak da benzerlik göstermektedir (Smith ve Larimer, 2009: 104-105).

Kamu politikası analizi sırasında sorulacak sorular ve odak alınacak meseleler açısından analizin bir çerçeve sunması ve o çerçeve içinde hareket edilmesi analizin doğru sonuçlar doğurması açısından önemlidir (Bayırbağ, 2015: 46). Bu bahsedilen çerçevenin

rasyonel bir zemine oturtulması ise geleneksel olarak “en iyiye” ulaşma arzusuyla hareket edilmesinin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Analitik bir bakış açısıyla hareket edilmektedir.

Kamu politikalarının rasyonelliği üzerinden maksimum kazanım elde edilmek istenmektedir. Çünkü temel amaç, maliyet ve fayda arasındaki çizgide az maliyet ile ulaşılabilecek en iyi faydaya ulaşmaktır. Dolayısıyla bu analiz neticesinde elde edilecek kamu politikalarının rastgele seçilmediği ve belli amaçlar neticesinde tasarlandığı görülmektedir. Rasyonel yaklaşımda mantık çerçevesinde dizayn edilen süreçlere rastlamak mümkündür. Bunlar birbiri ile bağlı ve amacı belli olan süreçlerdir. Dolayısıyla rasyonalist bakış açısının şekillendirdiği analizde; hedeflerin doğru belirlenmesi açısından çeşitli alternatiflerin tartışıldığı, nicel veri yöntemlerinin kullanıldığı, karşılaştırma süreçlerinin bulunduğu, değer yargılarından uzak disiplin ve tutarların yer aldığı sistematik ve adım adım ilerleyen bir sürecin ürünü olarak görmek mümkündür. Rasyonalist yaklaşımda temel amaç alternatiflerin sıralanması ve en iyiye ulaşma çabasıdır.

İlgili yaklaşım içerisinde refah ekonomisi paradigmasının bir sonucu olan ekonomik insan modeli üzerinden tasvir edilmektedir. Refah ekonomisi verimliliği elde etmek amaçlı tasarlanmaktadır ve bu verimlilik ekonomik açıdan şekillenmektedir. Rasyonalist açıdan problem çözmede sistematik bir araç sunması bakımından bu paradigma işlevsellik üzerine kurulmaktadır. Ekonomik insan problemi tanımlayarak işe başlamaktadır. Problemi tanımladıktan sonra alternatifleri toplar ve karşılaştırır. Burada ekonomik insan olmanın bir gereği bu politikaları içerisinde fayda- maliyet dengesi üzerine odaklanılmaktadır. Bu ekonomik insan olmanın net göstergesidir. Faydaları, maliyetleri üzerinde olan politikalar rasyonel yaklaşımlar neticesinde seçilmektedir. Ayrıca görülmektedir ki doğrusal olan bu süreçte maksimum faydaya odaklanılmaktadır (Çelik, 2022: 1497).

Rasyonel yaklaşımın tarihsel olarak kamu politikası süreci içerisinde kullanılması ise İkinci Dünya Savaşı sonlarına denk gelen bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmektedir. Buna göre, rasyonel olarak hareket etmenin bir zorunluluk halini aldığı; dönemin savaş yükünün gizlenmeye çalışıldığı, yeni ve akılcı hareket etmeyi gerektiren bir dönem gösterilmektedir. Bu akılcı, hareket etme, rasyonel yaklaşım temelinde ve Lasswell’in politikalarında vücut bulmaktadır. Çünkü rasyonel yaklaşımda kullanılan ampirik teknikler ve matematiksel analiz sonucunda elde edile başarılar o

dönem hızla çözüm bulma açısından sorunların ortadan kaldırılmasında kullanılmaktadır. Laswell’de o dönemlerde politika alternatiflerini akılcı bir yolla sıralayarak, gerçekçi bir yol izlemiştir ve hizmet açısından fayda maliyet dengesini gözeterek iyiye ulaşmaya çalışmıştır. Kapitalist düzen ve onun sermaye birikimini destekleme amaçlı olarak devletin ekonomiye müdahalesi o dönem ortaya çıkan politikaları etkilemektedir. Politika açısından etkili olan karar alıcılar, özellikle kıt kaynaklar ile toplumsal talepleri gerçekleştirmek zorunda kalmışlardır.

Bu yaklaşımın gelişmesinde rol oynayan diğer faktör ise Weber ve onun görüşleridir. Weber’in rasyonalitesi ve onun getirdiği düzen rasyonel yaklaşımın önemli bir örneğini oluşturmaktadır. Ayrıca bu dönemler bazında ortaya çıkan Keynesyen uygulamalar rasyonel yaklaşımın zaman içerisinde eleştirilmesinde etkili olan unsurlardır. Çünkü dönemin sosyal adalet ve uygunsu ekonomik olarak dizayn edilen politika üretim sürecinin çok açık eleştirmektedir (Göçoğlu, 2018: 18-19). Yani denilmektedir ki kamu politikası analizi çıktığı ilk yıllarda kamusal sorunların çözümünü hedeflenmektedir. Bu amaçla sistematik ve sayısal tekniklerden yararlanarak bilginin önemli bir işlevini yerine getirerek sorun çözmesi ve en iyiye ulaşması beklenmektedir.

Rasyonel yaklaşım, kapsamlı inceleme yapma fırsatı verse de zamanla eleştirilere maruz kalmıştır. Özellikle bu yaklaşım içerisinde tüm sonuçların görünür olabilme mantığı yöneltlen eleştiriler başında gelmektedir. Çünkü rasyonel yaklaşım tüm seçenekleri sıralarken tüm seçeneklere her koşulda ulaşılabilmesini öngörmektedir lakin bu durum karmaşıklaşan toplumda kabul edilmemektedir. Tüm sonuçların ön görülemeyeceği gerçeği çeşitlenen olaylar ve değer yargıları gibi meseleler neticesinde daha olağan bir yapıya büründürülerek eleştirilmektedir. Rasyonel yaklaşımı yukarıdaki bahsedilen sınırlılıklar dahilinde eleştiren Simon (1972), oluşturduğu sınırlı rasyonalite modeli çerçevesinde tatmin edici karar almanın üzerinde durmaktadır (Göçoğlu, 2018: 25). Özellikle en gelişmiş teknik ve araçlardan yararlanarak bu analiz yapılsa dahi çeşitli siyasal ve sosyal değerlerin hepsinin hesaba katılmayacağı üzerinde durarak bir ideal olan en iyi aramaktansa işe yarar olanı aramanın daha doğru ve güvenilir sonuçları olacağından analizin farklı yaklaşımlar temelinden ele alınması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Ve yine artan karmaşıklık karşısında rasyonel yaklaşımın, tek amaçlı ve yönlü hareket etmesi, işlevsel olarak eksik kalması noktasında eleştirildiği görülmektedir (Salman, 2020: 22).

2.2. POST-POZİTİVİST (YORUMSAMACI) KAMU POLİTİKASI ANALİZİ

Kamu politikası analizi açısından farklı bazı temellere işaret eden yaklaşım ise post-pozitivist ya da yorumsamacı yaklaşım olarak adlandırılmaktadır. Yorumsamacı yaklaşımın işaret ettiği bu temeller ise daha önce ele alınan rasyonel yaklaşımın, kesin sonuçlu ve ekonomik olarak kurulan temellerine karşı bir bakış açısıyla analiz gerçekleştirmekten ziyade doğuracağı sonuçlar açısından yorumsamacı bir bakış açısı ile analizin daha başarılı olabileceği üzerinden gelmektedir. Buna göre, politika analizi içerisindeki en temel konu olan politika üretiminde değerlerin göz ardı edilmemesi gereği ve analiz içerisinde odaklanılması gereken bir konu olarak ayrıyeten üzerinde durulmaktadır. Bu odağın, o dönem post-pozitivist akımın etkisiyle şekillendiğini söylemek mümkündür.

Yorumsamacı tarzda yapıla analiz ile analiz değer kavramının şekillendirmesiyle yapılacak ve o keskin halinden arındırılacaktır. Bu haliyle tartışmacı ve çok sesli bir analiz tasvir edilmektedir. Zira istatistiksel değerler her olayda doğru sonuçların elde edilmesinde yeterli sonuçları vermeyebilmektedir. Bu durumda sosyal değerler ile yorumsamacı bir anlayış, alınacak sonuçlar açısından önemli görülmektedir. Aynı zamanda bu yaklaşımın oluşturacağı çok seslilik ve tartışmacı ortamlarıyla demokratiklik vurgusunu da ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla yorumsamacı yaklaşım, rasyonel yaklaşımda var olan eksiklikleri dile getirerek getirdiği yeni kavramlar çerçevesinde analize farklı boyut ve çerçevelerden bakma fırsatı vermektedir (Göçoğlu, 2018: 19-20).

Yorumsamacı yaklaşımın temelleri rasyonel yaklaşıma getirdiği eleştiriler sonucunda ortaya çıkmaktadır. Tez boyunca da irdelenen kamu politikalarının karmaşıklığı ve dahi kamu yönetimi alanının karmaşıklığı analizi, lineer bir süreç boyunca sürdürmenin olanaksızlığını zaman içinde rasyonel yaklaşıma getirilen eleştiriler neticesinde göstermektedir. Bu eleştiriler ise kamu politikası analizi açısından yorumsamacı yaklaşımın ortaya çıkış nedenini çok net ortaya koymaktadır. Dryzek'in (1989) belirttiği gibi, rasyonalistlerin politikaları ve politika üretim sürecini basit bir görünüme indirgeyerek onu sadece verimlilik gayesi etrafında şekillendirmesi, post-pozitivistlerin ise politika yapım sürecini sadece ekonomik olarak görmek yerine siyasi arenanın da işin içinde olduğu karmaşıklık ve yine değerlerin politikaların üretiminde göz ardı edilmeyecek kavramlar olduğu düşüncesiyle beraber toplumsal açıdan yaklaşması, analize yeni bir pencere sunmaktadır (Smith ve Larimer, 2009: 117).

Tarih olarak 1960'lı yıllara tekabül eden ve yorumsamacı yaklaşımın, kamu politika analizinde kullanılması resmi olarak 1990'lı yıllara işaret etmektedir. Bu yıllar bazında çalışma grupları ve seminerlerle politika analizinde yorumsamacı yaklaşım ilişkisi incelenmektedir ve tartışılmaktadır. Bu konferanslarda yorumsamacı yaklaşımın etkisiyle analizciler müzakereyle farklı bakış açılarının arasından fikir birliğine varmaya çalışarak demokratik süreçler gerçekleştirmede önemli adımlar elde etmektedir.

Yorumsamacı yaklaşımın temellerini Orhan'ın (2015: 74) da belirttiği üzere yorum bilgisi, görgü bilimi, etnografya gibi köklerle ilişkilendirmek mümkündür. Dolayısıyla kamu politikası analizi ve yorumsamacı yaklaşımı arasındaki ilişki bu kökler nezdinde ele alındığında; kamu politikaları analizinde yasaların, farklı oyuncuların ve metinlerin farklı bakış açılarına sahip olması ve bunların yorumlanarak açıklığa kavuşturulması gereğinden olduğu belirtilmektedir. İlerleyen süreçlerde rasyonel yaklaşıma duyulan memnuniyetsizlik ve beraberindeki eksiklikler kamu politikalarını anlamlandırılması açısından analizlerde yorumsamacı yaklaşımın temel varsayımı olan eleştiriler nezdinde sürdürülecek bir sürecin daha sağlıklı olduğu sonucuna götürmektedir.

Yorumsamacı yaklaşım aslında rasyonel yaklaşımın bilgi ve deneysel sürecini kabul etse de bu deneysel süreçte analizci açısından kendi inanç değerleriyle hareket edeceği varsayımını vurgulayarak değerler konusundan ayrı bir analizin sağlıklı olmadığı üzerinde durmaktadır. Yani yorumsamacı yaklaşım bünyesindeki çok seslilik ile demokratik ve müzakereci bir şekilde kazanımlar elde ederek, toplumun ihtiyaçlarına yönelik oluşturulan politikaların etkili olmasını sağlamaya çalışarak veriler elde etmeyi amaçlamaktadır. Çünkü post-pozitivistler politikaları, değerler etrafında yönlendirilmesi gereken unsurlar olarak görmektedirler. Böylelikle bu durumda tarafsız nesnel verilerden ziyade toplumsal normların oluşturduğu değerler ile yorumlamanın önemi üzerinde durmaktadırlar ve bunu yaparken dışavurumculuktan yararlanırlar ve politika analizinin ekonomik değerlerden ziyade demokratik değerler ile dizayn edilmesi pozitivistlerin üzerinde durduğu konular arasındadır (Orhan, 2015: 76).

2.3. KARMA KAMU POLİTİKASI ANALİZİ

Kamu politikası analizinde bir sentez şeklinde ortaya çıkan yaklaşım, karma yaklaşımdır. Rasyonel ve yorumsamacı yaklaşımın desteklediği savları kimi noktalar bazında eleştirerek, iki yaklaşımın güçlü yanlarını birleştirerek etkili bir kamu politikası

analizi oluşturmaya hedeflemektedir. Özellikle rasyonel yaklaşımın akılcı ve kesin metotlarını gerçek hayat ile bağdaştırma noktasındaki uyumsuzluklarına dikkat çekerek eleştirmektedir. Gerçek hayat içerisindeki değerler kavramı ve politika süreci açısından politika ile ilgili edinecek bilgilerin kısıtlılığının yanı sıra zaman ve mali kaynaklar gibi konulardaki kısıtlılıkların da hesaba katıldığında rasyonel bir tercih yapmak için gerekli verilere ulaşılamaması engeli ortaya çıkmaktadır. Bu durumda rasyonel yaklaşım gerçeklikten uzak bir yaklaşım olması sebebiyle eleştirilmektedir. Ancak analiz içerisinde akılcı ve bilimsel taraf tamamen terk edilmeyerek rasyonel bir metoda da analiz içerisinde ihtiyaç duyulmaktadır (Köseoğlu, 2015: 256).

Karma karar verme; yorumsamacı yaklaşımın daha çok demokratik, çok sesli ve katılımcı süreçlerini rasyonel yaklaşımın akılcı süreçleri ile sentezleyerek yeni bir yaklaşım türünü oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra yorumsamacı yaklaşımın politikanın karmaşıklığına yönelik çözüm üretmede dünyaya yönelik kavram ve metotları kullandığı için rasyonel yaklaşımın yöntemlerine nazaran çabuk çözüm üretememesini eleştirmektedir. Burada önemli olan problemin niteliğine göre hareket etmektir ve analiz neticesinde “ne yapmalıyız?” sorusuna uygun cevap verilebilmektedir. Çünkü analizin, politikaları şekillendirmede önemli bir rolü vardır. Böylelikle hem post- pozitivist hem de rasyonel yaklaşım metotları kullanılarak ve gerektiğinde eklemeler yapılarak daha geniş bir hareket imkânı analiz sırasında elde edilebilecektir (Göçoğlu vd., 2019: 48).

3. KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE KARAR VERME MODELLERİ VE DİĞER YAKLAŞIMLAR

Kamu politikası süreci aşamaları arasında, karar verme önem arz eden bir aşamadır. Karar verme, her zaman için adım atıp, kabul etmek anlamında bir görünüm arz etmemektedir. Kimi zaman adım atmama ya da tepkisiz kalma gibi eylemler de karar vermenin değişik boyutlarını göstermektedir. Çevik ve Demirci’nin (2015: 126-125) de belirttiği üzere, karar verme üretim faaliyetiyle ilişkilendirilmektedir. Zira kamu politikasında karar verme bir hizmet noktasında atılacak adımların yol haritasının saptanmasını sağlamak adına kullanılmaktadır. Dolayısıyla bu noktada yönetim içerisinde bulunan karar vericilerin, çözümler noktasında doğru adım atması beklenmektedir. Zira bu durum politikalarının başarısı adına özel bir yere sahiptir. Bu anlamda seçilen politikaların uygulanabilirlik manasında uygun ve toplum ihtiyaçları nezdinde örtüşen politikalar olması beklenmektedir.

Kamu politikası analizinde ise alternatif politikaların tespiti, mevcut politikaların durum çözümlenmesi nezdinde bir değerlendirme ihtiyacı duyulmaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda çeşitli yaklaşım ve modellere rastlamak mümkündür. Çevik ve Demirci'nin (2015: 120) de belirttiği üzere; politika analizcileri, politikaların çözümlenmesi ve bilginin sunulması noktasında çeşitli araştırma, teknik ve modelleri ile süreci çeşitli noktalardan tasvir etmektedir. Bu durumda her model ve yaklaşımın farklı pencereler açtığını ve farklı bakış açıları sunduğunu kabul etmek gerekmektedir. Bu noktada önemli olan unsur, politikalara doğru pencereden yaklaşabilmektir. Böylelikle politika süreci daha sağlıklı yürütülebilmektedir.

Kamu politikası içerisinde çeşitli modeller bulunmaktadır. Bu modeller kimi zaman karar verme aşaması içerisinde sınıflandırılırken, kimi zaman analiz modelleri olarak da sınıflandırılmaktadır. Zira modellerin ele alınış şekline göre kimi modeller direkt politika formülasyonu içerisinde kullanılırken kimi zaman da kullanılmamaktadır.

Tezin bu başlığında, öncelikle karar verme modelleri ele alınarak daha çerçeve modellere yer verilecek olup kamu politikası analizinde karar verme aşaması ele alınacaktır. Diğer taraftan diğer yaklaşımlar başlığı altında ise farklı modellere yer verilmesi planlanmaktadır. Zira Karabulut'un (2023: 17-18) belirttiği gibi kamu politikası analizi açısından iki farklı yaklaşım tarzı bulunmaktadır. Buna göre bazı modeller vardır ki odak olarak; kamu politikasının kim tarafından yapıldığı üzerine yoğunlaşmaktadır. Burada güç ve karar alıcı mekanizmaları analizin çerçevesi yapılmaktadır. Diğer taraftan politika sürecinde odak olarak, politikanın nasıl yapıldığına yoğunlaşan modeller de bulunmaktadır.

Belirtilmesi gereken bir husus olarak beliren bir yargı da hangi politikanın daha yararlı olduğunu saptamak noktasındadır. Ancak bu durum imkânsız olmakla beraber hiçbir model ve teorinin böyle bir iddia ile ortaya çıkmadığı düşünüldüğünde ise var olan tüm modelleri ele almak ve karma bir bakış açısı sunmak tez açısından faydalı görülmektedir. Zira hiçbir model direkt olarak politika geliştirmek gibi bir iddia etrafında şekillenmemektedir. Bu sebeple burada öne çıkan tüm modellere değinilerek, daha zengin bir bakış açısı sunmak gayesiyle hareket edileceği belirtilmelidir.

3.1. KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE KARAR VERME MODELLERİ

Bu başlık altında ele alınan modeller genellikle belli bir teorinin odağında oluşturularak politika oluşturma sürecinde etki sahibi olmaya çalışan modellerdir. Bu

açından “nasıl” sorusu odak alınarak hazırlanan modeller olduğu söylenebilmektedir. Dolayısıyla daha çerçeve görünüm arz eden bu modeller, politika analizinde karar verme aşamasında farklı bakış açıları sunmaktadır.

3.1.1. Savunma Koalisyonu Modeli

Model, Sabotier (1987) tarafından ortaya atılmış olup, politika üretim sürecinin açıklığa kavuşturulması ve analizde kullanılan çeşitli savları anlatmak amacıyla tasarlanmıştır. Model problemlerin odak alındığı bir şekil çizmektedir ki, buradaki temel problem “kamu politikası” problemi olarak algılanmaktadır. Problem, merkezi bir konuma yerleştirilerek problem nezdinde aktörler, oyuncular, sistemler şeklinde bir modellemenin üzerinden açıklanmaktadır. Sistemler ya da koalisyonlar denilen kurguda, oyuncuların inançları çerçevesinde bir grup oluşturulmakta olup; politika üretim sürecinde kendi çıkarları neticesinde ve rekabet halinde bir etki ile politika adına çıktı oluşturulmaya çalışılmaktadırlar.

Model temel olarak, oyuncuların inançları etrafında şekillenen koalisyonlar tarafından yönlendirilen politika döngüsünün modellenmesini açıklamaktadır (Duru, 2022:82). Modelde, aktörlerin çıkar odaklarıyla hareket etmekten ziyade inançları etrafında hareket ettikleri vurgulanmaktadır. Bu durum, birleştirici öz itibarıyla daha sağlam bir yapının temeli olarak da vurgulanmaktadır. Politika yapımındaki karmaşıklık içeriksel açıdan nedenlere bağlanarak bu karmaşıklık sonucunda ise uzmanlaşma ihtiyacının gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Uzmanlaşmanın görünür olduğu yer ise “sistemler” olarak verilmektedir. Sistemler, güçleri doğrultusunda koalisyonlar oluşturmaktadırlar. Benzer inançlar etrafındaki koalisyonlar inançların değişimi açısından keskin sınırlar çizerek bununla bağlantılı oluşturulan politikalar açısından da değişikliğin de zorlaşacağı vurgulanmaktadır. Koalisyonlar, sistemler, uzmanlaşma ve rekabetin olduğu bu model politika analizinde farklı bir bakış açısı oluşturmaktadır (Abiş, 2022: 18).

Model temel olarak politika üretim sürecinde devletin tek aktör olma konumunun sorgulandığı 1980’ler ve 1990’lar bazında ortaya çıkmıştır. Model esas olarak, süreç modelinin aşama aşama tasvir edilen politika sürecine yönelik eleştirileri neticesinde dinamik bir modele ihtiyaç halinin varlığı doğrultusunda ortaya çıkmıştır (Çiner ve Altınışık, 2019: 406).

Savunma koalisyonu modelinin ortaya çıkmasında bazı nedenlere işaret edilmektedir. Bu nedenlere değinen Çiner ve Altınışik'in (2019: 409-412) görüşleri doğrultusunda; ilk neden, önceki satırlarda da bahsedildiği üzere süreç yaklaşımının bir nedensellik oluşturmaması ve bunun sonucunda kamu politikasına yönelik hipotezlerin doğruluğunun araştırılmasında temel bir dayanak oluşturmamasının eksikliği üzerinedir. İkinci bir neden olarak, politika ve siyaset biliminin ilgili alan yazında gerekli bağlar ile bağdaştırılmamasından dolayı bu modelin bu açığı kapatmak üzere ortaya çıktığı savunulmaktadır. Buna yönelik olarak siyaset bilimcilerin politika analizini” savunuculuk” yoluyla kullandığına işaret edilerek, politika oluşum aşamasında çıkarların savunulması açısından ilgili inançlar neticesinde yararlanıldığı üzerinde durulmaktadır. Diğer bir etmen olarak kamu politikası üretim sürecinde aşağıdan yukarıya ya da yukarıdan aşağıya olarak uygulanan yaklaşımların tek başlarına kullanıldığında bir eksiklik oluşturduğuna dikkat çekilerek, bu iki yaklaşımın sentezi amacıyla da bu modelin ortaya çıkışına neden gösterilmektedir.

Savunma koalisyonunun ortaya çıkışındaki kurumsal kaynak ya da neden ise; Simon'un Sınırlı rasyonalitesinden gelmektedir. Bireyleri, hedefleri doğrultusunda hareket eden ancak bilişsel açıdan bir kısıtlılığa sahip kabul eden modelin sınırlı rasyonalite ile olan bağı bu yönden açıklanırken; sınırlı kapasiteye sahip bireylerin bu sınırlılıklarını ortadan kaldırmak adına aynı inanç ve düşünceler ile bir sistem oluşturarak bu sistemler nezdinde politikada etkili olmaya çalıştığı ve kendine yakın olanı bu yolla etkileyerek, politikaların savunuculuğunun yapıldığına işaret edilmektedir. Dolayısıyla nedenler; insanı işin içine alan ve sadece süreçlerden meydana gelmeyen bunun aksine etkileme, uzmanlaşma ve sentezlerin yer aldığı bir politika süreci ve sürecin analizine duyulan ihtiyaç neticesinde ortaya çıktığını kanıtlar niteliktedir.

Savunuculuk koalisyonu bazı çerçevelere sahiptir. Bu çerçevede politika sürecinin daha iyi anlamlandırılmasında ihtiyaç duyulan bir kavramdır. Çerçevenin temelindeki odak ise; insanların inançlarını gerçekleştirmek için siyasete girdikleri varsayımından gelmektedir. Böylelikle kendi inançları ile aynı hedefleri taşıyan gruplar arasında koalisyonlar kurulacak olup diğer inançlar çerçevesinde kurulan koalisyonlar ile ilişkilerde rekabet çerçevesinde politikaya etki etmeye çalışılacaktır (Cairney, 2012: 2021). Modele temel anlamda bu çerçeveyi çizmek mümkündür.

Savunuculuk koalisyonu modelinde politika yapımı aşamasında odak alınan nokta “alt sistem” anlayışıdır. Alt sistem içinde oluşturulan aktörleri ise; hükümet, sivil toplum

kuruluşları, akademisyenler, medya ve benzeri olarak vermek mümkündür. Bu aktörler, inançları neticesinde hareket eden sınırlı rasyonelliğe sahip unsurlar olarak da görülmektedirler. Bu sistemler içindeki hâkim olan konuların anlaşılmasında, teknik bilgi ve uzmanlaşma önemli konumdur. Dolayısıyla bilgi önemli bir kaynaktır. Politika süreçlerinin olası etkilerinin ve değişiminin görülmesi açısından uzun vadeli bir bakış açısıyla hareket edilmesi gerektiği modelde belirtilmektedir. Böylelikle her koalisyon savunuculuğunu yapacağı politikayı belirleyerek kabul ettirmeye çalışmaktadır. (Çiner ve Altınışık, 2019: 416-417).

Model içerisinde yer alan alt sistemlerde bireyler ve aktörler bulunmaktadır. Bireylerin kendi inanç penceresinden bakarak, örtüşen çıkarları nezdinde koalisyonlar oluşturduğu önceki satırlarda belirtilmektedir. Model içerisinde yer alan alt sistemler ise aktörleri etkileyebilmektedir. Alt sistemler bu etkiyi içsel ve dışsal faktörlerden kaynaklı göstermektedir. Dışsal faktörler olarak; ekonomik nedenler, hükümetlerin değişimi ve politikadan kaynaklı sebepler verilebilmektedir (Abiş, 2022: 19). Bunun yanı sıra, alt sistemler içsel olarak da bazı etkilere maruz kalabilmektedir. Bunlar genellikle inanç sistemi içerisinde ikincil seviyede meydana gelen değişimlerden kaynaklanmaktadır.

Alt sistemler içerisinde sayıları değişkenlik gösteren aktörler bulunmaktadır. Bu aktörlerin en temel özelliği uzun süre o gruplar içerisinde çalışması ve uyum içinde bulunmasıdır. Bu aktörler içerisinde birbirlerini bağlayan güç “inanç sistemi” olarak adlandırılmaktadır. İnanç sistemleri kendi içerisinde etki dereceleri olarak farklı seviyelerde sınıflandırılmaktadır. Dolayısıyla derin öz ve siyasi öz olarak karşımıza çıkan sınıflandırmada inançlara yönelik değişim açısından farklılıklar oluşturmaktadır. Derin olarak isimlendirilen ve değişmez etkilere sahip inançlar dini açıdan bir temel ile ele alınırken; siyasi öz olarak adlandırılan inançlar, deneyimlemiş olaylardan şekillenen bir yapıya sahip olup kolayca değişimi mümkün olan inançlar için kullanılmaktadır (Saatçı, 2011: 6-8). Derin inancın değiştirilemez oluşunda ise; normatif olarak kabul edilen varsayımları içermesi neden olarak gösterilebilmektedir. Buna göre, devletin rolü, temel olarak kabul edilen değerler ve değerlerin eşitliği gibi toplumsal meseleler örnek gösterilmektedir. Siyasi özün kolay değişen yapısına neden olarak ise; politika seçiminde değerler konusu, piyasa ve refah gibi meseleler örnek gösterilmektedir. Bunların yanı sıra inanç sistemi sınıflandırmasında üçüncü bir seviye de tasvir edilmektedir. Bu seviyede politikaların hayata geçirilmesinde kullanılacak kaynaklar, bütçeleme, mevzuat gibi

meseleler ile ilişkilendirilmektedir. Bu açıdan tercihlerin göstergesi olan bu seviye etkili bir seviye olarak görülmektedir. (Duru, 2022: 83-84).

Modelde dikkat çekilen bir unsurda “politika odaklı öğrenmektedir”. Bu öğrenme, esas olarak tecrübelerin ışığında politika ve politika hedeflerindeki değişim olarak açıklanmaktadır. Dolayısıyla “politika odaklı öğrenme sonucu yeni bilgilere ulaşma” şeklinde de verilerek, politika, tecrübe ve yeni bilgilerin odak alındığı bir öğrenme şekli tasvir edilmektedir (Coirney, 2012: 206-207). Savunma koalisyonu içerisinde politika odaklı öğrenim araçsal bir konumdadır. Zira koalisyonlar kendi hedefleri doğrultusunda bir anlamlandırma yaparken politika burada araçsal bir şekildedir. Politika odaklı öğrenmede örgütün yapısı, anayasal güç gibi değerler bir unsur olarak ele alınırken, bir de grupların inanç değerlerinin de olduğu bir gerçek dünya modeli çizilerek; bu öğrenmede bunların da önemli ve hesaba katılması gerekliliği üzerinde durulmaktadır (Göçöğlu, 2018: 30).

Politika odaklı öğrenme nedensellik açısından bakmayı ve analitik davranmayı gerektirmektedir. Bu yönüyle bu öğrenme politik hedefleri daha anlamlandırılır kılmaktadır ve dahi üyelerinin inanç sistemleri açısından oluşan değişikliği incelemeyi gerektirmektedir. Bu açıdan uzun vadede ihtiyaç duyulan bir karar verme modelidir (Çiner ve Altınışik, 2019: 424).

3.1.2. Normatif Optimum Karar Verme Modeli

Normatif optimum karar verme modeli Dror (1964) tarafından literatürde bulunan artırımcı ve rasyonel modele getirdiği eleştiriler ile oluşturulmuştur. Model Dror’un rasyonel model ve artırımcı modelin kabul edilebilir taraflarının yanı sıra bu modellere getirdiği eleştiriler ile bu modellerden daha faydalı bir analizi sağlayan bakış açısı aramasıyla ortaya çıkardığı modelidir.

Dror, modelini ortaya atarken tek modelin yetersizliği üzerinde durarak iki modelin artı yönlerini kullanarak daha yararlı olmayı amaçlamaktadır. Rasyonel modelin, politika arayışı sürecindeki düzenli ve tüm seçeneklerin değerlendirilmesi üzerine kurduğu kapsamlı değerlendirmeyi faydalı bulurken yine bu modelin kuşkulara açık olması sebebiyle tam olarak fayda sağlamadığını öne sürmektedir. Artırımcı modelin sınırlılıklarının altını çizerek, geçmiş politikaların başarısızlığı durumunda oluşturulacak yeni politikalar açısından bir çabanın oluşturulmadığına dikkat çekmektedir. Yaşanan başarısız politika tecrübelerinde artırımcılık modelinin işlevsiz kalacağı ve tercih

edilemeyeceğini belirterek, günümüz teknolojileri nezdinde radikal politikalara ihtiyaç duyulduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir (Köseoğlu, 2015: 253; Erat ve Kaçer, 2014: 63).

Dror, Artırımcı modelin radikal politikalara açık olmayışı durumunu özellikle gelişmiş toplumlar nezdinde ele almaktadır. Öyle ki, istikrar sağlayan ve düzen oturtan devletler için herhangi bir engel ve muhalefet ile karşılaşma noktasında sorun teşkil etmeyeceğinden uygulanabilir olduğunu ifade ederken, yine bu toplumlarda dahi problemlerin boyut ve doğası göz önüne alındığında artırımcılık şeklinde alınan kararların yetersiz kalacağı ve dolayısıyla farklı bir politika geliştirmenin gündeme geleceği yine Dror tarafından açıkça belirtilmektedir.

Özkaya (2021: 37-38) ise; özellikle artırımcı model çerçevesinde oluşturan işlevsellik eleştirilerine üç adım ya da koşulun olduğu ortamlarda artırımcılık karar verme modeline ihtiyaç duyulduğunu belirterek, politikanın doyurucu olması gerektiği, sorunların sürekliliği ve bilindik olması ve dahi son olarak sorun çözmede kullanılacak araçların da sorunlar gibi süreklilik özelliği göstermesi gerektiğini belirtmektedir.

Artırımcı modelinin statükoyu koruyan yapısı, günümüz karmaşık politika süreçleri açısından ve yenilikçi süreçler açısından gerçekten de Dror'un üçüncü bir yol arayışını doğrular niteliktedir. Zira sorunlar ve araçların süreklilik göstermesi meselesi günümüz toplumları nezdinde sık karışılabilen bir durum olmamaktadır. Eke'nin (2022: 49-50) de delirttiği üzere politika analizi nezdinde üçüncü bir yol arayışına çıkan Dror, bu arayışını normatif optimum karar verme modelindeki teorileri nezdinde açıklayarak geniş ölçekli bir analiz ve araştırma için rasyonellik ve optimum kavramları üzerinden politika sürecini gerçekleştirmektedir. Bu süreçte yaptığı sınırlı rasyonalite vurgusunun yönetim teknikleri ve karar vericilerin yaratıcı ve düşünme odaklı hareketini sağlayan optimum bir model ile tamamlamaktadır.

Normatif optimum karar verme modeli Dror'un karma bir model oluşturduğunu gözler önüne sermektedir. Bu durum oluşturduğu temel varsayımlardan ortaya çıkmaktadır. Varsayımları ve özellikleri ile modeli ele alan Köseoğlu'nun (2015: 254) dikkat çektiği noktalardan yararlanmak faydalı olacaktır. İlk olarak politikanın formülasyonunda rasyonelliğin kapsamlı bir araştırma noktasında önemli olduğunu ve amaç ve alternatifler nezdinde rasyonelliği artırmanın üzeninde durmaktadır. İkinci olarak; rasyonel süreçlerin optimal bir politika için bütüncül bir süreç sunması

noktasından yola çıktığı belirtilmektedir. Son olarak artırıcı modelin hedeflere ulaşmada ve uygulamalar nezdinde gecikmelere yol açması sebebiyle geliştirilmeye ihtiyaç duyulduğu noktasındaki varsayımlara dikkat çekmektedir. Tüm bunlar ise politika yapımında rasyonelliğe verdiği önemi gösterirken, aynı zamanda artırıcı modelin revize edilerek işlevsel hale getirilmesinin önünü açmaktadır.

Bunlardan hareketle normatif optimum karar verme modeli, iki yaklaşımın sentezinin kabul edildiği temel ilkeleri bünyesinde barındırdığı rahatlıkla söylenebilmektedir. Bu temel ilkelerin açıklanması ise faydalı görülmektedir. Buna göre; İlk olarak hangi değerlerin ve kriterlerin ölçüt alınacağı açıklanmaktadır. Daha sonra rasyonelliğin gereği olarak seçenekler ve alternatifler yenilikçilik çerçevesinde ilgili literatürden yararlanılarak belirlenmektedir. Oluşacak riskler açısından seçenek ve sonuçlar değerlendirilir ve en az risk seçeneği ya da yenilikçi strateji seçeneği arasından karar verilir. Verilen karar en az risk ise artırıcı model tercih edilir. Şayet ki karar yenilikçi strateji ise olası sonuçlar bilgi ve sezgi çerçevesinde değerlendirilerek politika sonuçları tasarlanır. Süreçler açısından optimum faydayı sağlayabilmek için üzerinde uzunca tartışılmış ve uzlaşmış olması beklenmektedir. Analizin geniş bir perspektiften ele alınması gerektiği için sorunun varlığı ve çözümün yeterliliği, önemliliği derecesinde ekstra bir efor gösterilmelidir. Problemin niteliği ve rasyonellik ölçüsünde kaynakların kullanımı belirlenmelidir ve son olarak politika sürecini nitelik ve kalitesi açısından sistemli öğrenme süreçleri ve dahi personelin geliştirilmesi ve yaratıcılık gibi düzenlemeler yapılmalıdır (Özkaya, 2021: 37-38; Köseoğlu, 2015: 254). Belirtilen ilkeler ya da adımlar, normatif modelin rasyonellik ihtiyacı yanında sezgisel düşünce etrafında bir optimum model olduğunu göstermektedir. Bu anlamda artırıcı ve rasyonel modelinin sentezi olarak şekillendirirken birbirinin alternatifi şeklinde kullanılmaması ya da öyle görülmemesi gerekliliği de modeli temel ilkeleri arasında yerini almaktadır.

Dror, zaman içinde modelini geliştirerek aşamalara ayırmıştır. Bu aşamalar üçe ayrılmaktadır. Aşamalar Göçeoğlu'nun (2018: 38) da belirttiği şekliyle meta politika aşaması, politika aşaması ve üçüncü olarak post politika aşamasıdır. Ayrıca bu aşamaları birbirine bağlayan ayrı ama ilişkili biçimde tasvir edilen aşama ise “iletişim ve geri bildirim ağı” olarak adlandırılmaktadır. İlk adım meta politika yapım aşamasında, içerisinde değer ve kaynak gibi işleyişlerini bulunduğu ve geliştirildiği aşama olarak verilmektedir. Aşamada esas olarak politikanın nasıl yapılacağı ve politikanın nasıl olacağına odaklanılmaktadır (Hill, 2015: 150). İlgili aşamada politika yapımı açısından

sistemler ve onların şekillendirilmesi, kaynaklar ve onların işleyişi, problemler ve buna yönelik olarak kaynak tahsisi ve politika yapımı açısından stratejiler geliştirmek gibi alt aşamalar da bulunmaktadır. İlk aşamada bu anlatılanlar nezdinde, politika yapımı öncesi bir sürece işaret edildiği görülmektedir. İkinci aşama olan politika yapım aşamasında ise temel olarak kaynakların dağıtımı ve iyi olarak nitelendirilecek politikanın seçilmesi gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra seçim aşamasında alternatiflerin fayda ve maliyetleri ile değerlendirilmesi, en iyi olanı belirlenip tanımlanması ve araçların gerçekleşmesi ve belirlenmesinde önemli olan setlerin oluşturulması gibi aşamalar da bulunmaktadır. Son aşama olan post politika aşamasında, değerlendirme ve analizi içeren süreçler bulunmaktadır. Bu anlamda politikanın hayata geçirilmesi ve hayata geçirildikten sonra olası etkileri analiz edilmektedir. Aşama, içerisinde çok fazla alt başlığa ayrılmayıp politika odaklı bir süreç işletilmektedir. Bu üç aşamayı birbirine bağlayan ve geri bildirim açısından etkili olan ve yukarıdaki satırlarda da belirtilen iletişim ve geri bildirim ağı şimdiye değin olan aşamalar nezdinde bağlar oluşturması açısından önemli bulunmaktadır.

3.1.3. Çöp Kutusu Karar Verme Modeli

Model politika analizinde, politikaların yapım ve uygulama aşamasında tercih edilmektedir. Stratejik olarak hareket etmek ve analize yön vermek adına başvuru olan yöntemler arasındadır. Model, Cohen ve arkadaşları (1972) tarafından ortaya atılmıştır. Model esasen üniversitelerin organize anarşi biçiminde görüntüsü sebebiyle bu kurumların karar mekanizmalarına yönelik yapılan bir çalışmayla ortaya çıkmıştır. Çöp kutusunun karmaşıklığı, bu nedenle üniversitenin karmaşık yapısı ile özdeşleştirilmiştir. Günümüzdeyse politika süreçlerinde yararlanan bir model olarak da kullanılmaktadır (Yıldırım, 2022: 37-38).

Model ismi ile uyumlu bir şekilde çöp kutusu metaforu ile anlatılmaktadır. Özellikle çöp kutusu ile anlatılmak istenen o düzensizlik ve karmaşıklık halidir. Bu yönüyle diğer karar verme modellerinden farklı bir tarza sahiptir (Karataş, 20220: 547). Bu tarzın temel farklılığı normal modeller gibi sorun ve soruna yönelik çözüm odaklı bir lineer sürece sahip olmamasıdır. Zira sorun ve çözümler açısından ya da analiz sonucunda politikanın çözümlenmesine bir sebep ve sonuç bu model nezdinde görülmemektedir. Model bu yönüyle net bir şekilde tanımlanan sorun ve buna yönelik olarak var olan hedefler ve hedeflere uygun olarak çeşitli alternatiflerin sıralanabileceği ve en uygun alternatifin kriterler dahilinde seçileceği süreçleri bünyesinde barındırmamaktadır.

Dolayısıyla model, rasyonel modelin varsayımlarını reddederek ona karşıt bir görüş oluşturmaktadır (Kavurmacı, 2014: 18). Bu durum, Cohen ve diğerlerinin (1972: 1-3) bahsettiği “örgütsel anarşi” kavramından ve onun beraberinde getirdiği varsayımlardan kaynaklanmaktadır. Bu örgütlerde genellikle tutarlı tercih süreçleri ve tercihler bulunmamaktadır ve dahi bu örgütlerde tercihler eylemlerini keşfedilmesi üzerine olmakta olup eylemler yön vermektedir. Tercihler, hareket etme gibi yönlendirmeler yapmamaktadır.

Örgütsel anarşiler olarak adlandırılan karmaşık karar verme sürecin üç temel özellik neticesinde ortaya çıkmaktadır. Üç temel özellik ise; problematik tercihler, belirsiz teknolojiler ve sınırlı katılım olarak adlandırılmaktadır. İlk özellik olan problematik tercihlerde karar verme süreci içerisindeki belirsizlik ve sorunluluktan kaynaklanmaktadır. Problemler ve amaçların iyi tanımlanmamış olması, hareket etme açısından pragmatik davranarak deneme yanılma gibi daha yüzeysel metotları tercih etmeleri bu örgütlere örnek olarak gösterilmektedir. İkinci özellik olan belirsiz teknolojilerde ise teknolojik sorunların görülmesi söz konusudur. Özellikle kuralların karmaşık bulunması ve anlaşılabilmesi bu örgütlerde örnekleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla örgütlerdeki organizasyonel işleyişin yapıların ve dahi sürecin örgüt üyeleri tarafından anlaşılmadığı ve süreçten emin olunmadığı durumlar söz konusudur. Üçüncü özellik olan sınırlı katılımda katılım sürecinin değişkenlik gösterdiği ve süreklilik arz eden bir yönelimin olmadığı görülmektedir. Aktörler, kararlar, katılım ve zamanlama bu özellik dolayısıyla farklılık arz etmektedir (Tozlu, 2016: 39; Köseoğlu, 2015: 258).

Çöp kutusu karar verme modelinde politikaların oluşturulmasında çeşitli ana akımlara dikkat çeken ve birbiriyle ilişkilerine değinen Göçeoğlu’nun (2018: 45) da belirttiği üzere, bu akımlar; problemler akımı, çözümler akımı ve katılımcılar akımıdır. Problemler akımında, etkili olan ve akım boyunca irdelenen problemler, örgüt içinden veya dışından söz sahibi olan örgüt üyeleri tarafından göz önüne getirilebilmektedir. Bu sorunlar örgüt üyelerinin ilgisi dahilinde olan yaşam tarzı, maaş ve kariyer gibi sebepler etkili olarak ortaya çıkabilmektedir. İkinci ana akım olan çözümler akımında, çöp kutusu içerisinde önceden var olan çözümlere odaklanılmaktadır. Çözümler önceden var olduğu için bu anlamda çözümleri işlevsel hale getirebilecek sorunlar aranmaktadır. Burada sorunların iyi tanımlanması ve çözüm ile uyumlu olmasına dikkat çekilmektedir. Son olarak katılımcılar akımında, katılımcıların süreklilik özelliği göstermediğine dikkat çekilerek, katılımcıların karara etki eden unsurlar olması dolayısıyla girdi ve çıktı gibi

değişim göstererek, politikayı etkileme derecelerinin değişikliği belirtilmektedir. Akımlar genel itibariyle birbirinden bağımsız süreçler sonucunda politika oluşturmakta ve karar şeklinde sonuç doğurabilmektedir. Bu durum organizasyonel anarşilerin bulunduğu ortamdaki kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla denilmektedir ki; problemler zayıf tanımlanan ve belirsizlik koşullarına sahip akımları oluştururken, çözümler, fikir ve teknolojilerden oluşmaktadır. Katılımcılar ise zamanla farklılaşan süreçlere dahil olarak ve gerektiğinde de sayısal açıdan çeşitlenerek karar üretilmesinde etki etmektedirler (Köseoğlu, 2015: 258).

Modeldeki en temel anlayış sorunun, çözümden sonra ortaya çıkabileceği gerçeğidir. Bu anlamda genel karar verme yaklaşımlarının izlediği yolu kabul etmemektedir. Model sorunu tanımlayarak başlayan süreçleri izleme gibi bir yol seçmemektedir. Çöp tenekesi metaforu yardımıyla içinde çözümlerin, çelişkilerin ve sorunların yer aldığı bir durumdan söz edilirken, karar vericilerin bir süreç ve aşamaya bağlı kalmadan tercih edilebilmesinin yolu açılmaktadır. İstedikini tercih edebilme durumu özellikle anarşik ve karmaşık yapıdaki toplumlar adına hızlı karar alma noktasında bir avantaj olarak da görülmektedir. Zira kavram önceden belirlenmiş ve belirli bir düzene sahip olan karar verme sürecinin her durum nezdinde uygulanabilir olmayacağını belirterek, karar vermeyi anarşik ve öngörülemez olarak ifade etmektedir. Dolayısıyla çöp tenekesinin içi ile örtüştürülen çözüm ve sorunların iç içe girdiği bu tutarsız sürecin işe yarayacağı üzerinde durulmaktadır.

Tüm bunlara ilaveten belirtilmelidir ki, çöp kutusu da kendi içinde problem ve çözümleriyle bir sistem oluşturmakta olup tamamıyla bir kuralsızlıktan bahsedilmemektedir (Tozlu, 2016: 40). Bu model içerisindeki ele alınan döngüde karar verme ve politika süreci içerisinde akımlarıyla rastlantısal bir şekil çizmektedir. Dolayısıyla modelin karmaşık olarak tasvir edilen örgütlerde ve istikrarsız olarak görülen koşullarda etki etmesi ve karar verme süreci oluşturulması beklenmektedir.

3.1.4. Artırımcı Karar Verme Modeli

Artırımcı karar verme modeli Lindblom (1959) tarafından rasyonel modele yönelik ortaya attığı eleştiriler sonucunda geliştirilmiştir. Rasyonel modeli, sınırlılıkları dolayısıyla uygulanamaz olma noktasında eleştiren, Lindblom; artırımcı model ile arasındaki temel farklılığı kök ve dal tasviri üzerinden anlatmaktadır. Buna göre, rasyonel karar verme modelini kök ile özdeşleştirilen, artırımcı karar verme modelini ise dal tasviri

üzerinden açıklamaktadır. Tasvir karar verme sürecine yönelik atılan adımlarda takınılan tavır odak alınarak karar vericilerin büyük bir yatırımdan ziyade küçük adımlara denk gelen bir süreç işlettiğine dikkat çekmek üzerinedir. Kök; Karar alma aşamasında bu yönüyle sorunun kökünü inilerek analizinin gerçekleştiği rasyonel model ile anlatılırken, artırımcılık ise zaten var olan sorunun tekrar kökünden analizine ihtiyaç duyulmadan üzerine eklenmesini ve geliştirilmesiyle daha makul bir yöntem olan; bu sürecin köke inilmeden de soruna değinilebileceğini ve çözüm bulunabileceğini savunan dal üzerinden anlatılmaktadır (Özkaya, 2021: 35).

Temel olarak sorunlara karşı yeni kararlar almak yerine var olan kararların üzerine eklemeler yapılarak çözüm sürecini yönetmeyi odak almaktadır. Bu yönüyle araçlar ve amaçlar birbiriyle iç içine girmiş ve birbiri ile ilişkili bir hal almaktadır (Çevik ve Demirci, 2015: 132).

Artırımcı karar verme modeli içerisindeki araçlar ve amaçlar ilişkisine değinen Erat'a (2016: 23-24) göre; Rasyonel yaklaşım, içerisinde sözü edilen araç ve amaçların ayrı ayrı olarak önce amaçların belirlendiği, daha sonra da belirlenen amaçlar üzerinden uygun olacak şekilde araçlar bulunduğu bir düzen üzerinde durulmaktadır. Başarılı bir politika süreci geçirilmesi için araçların amaçlara denk düşmesiyle ölçülebilecek bir anlayış odak aldığı da belirtmektedir. Buna karşın artırımcı modeldeki araç amaç ilişkisi ise iç içe olacak şekilde tasvir edilmektedir. Bu iç içeliğin ise; araç ve amaç çözümlenmesini olanaksız kıldığını belirterek, yerine politika üzerinde uzlaşının temel alınması gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla çözümlemeyi sınırlı oluşu nedeniyle eleştirmekte ve uzlaş kavramına vurgu yapmaktadır.

Brickland'ın (2001) rasyonel model ve artırımcı model üzerinden yaptığı karşılaştırmaya yer veren Çevik ve Demirci (2015: 134-135) ise, özellikle amaç ve değer ilişkisi üzerindeki görüş farklılıklarını bazı temel noktalar üzerinden açıklamaktadır. Bu durumun yanı sıra iyi politika kavramının odak aldığı varsayımlar üzerinden de olan farklılığa dikkat çekilmektedir. Rasyonel modelin odak aldığı ilişkiye yönelik olarak; iyi politikaya uygun analitik araç seçimi önemli hale getirilirken, artırımcı modelde araçlar ikinci plana atılarak politika üzerinde karar vericilerin uzlaş sağlamanın önemli olduğu üzerinde durulmaktadır. Diğer bir ayrım politika süreci üzerinden açıklanmaktadır. Şöyle ki; Rasyonel modelde yapılan analizlerin kapsamlı ve titiz bir o kadar da karmaşık bir süreç ile yürütüldüğü, her unsurun dikkatle üzerinde durulduğu ve böylelikle model içerisinde bir faktör olarak dikkate alındığı kabul edilmektedir.

Artırımcı modelde analiz sınırlı bir şekilde yapılmaktadır. Zira odak alınan meselelere geniş bir perspektiften bakılmamaktadır. Bu yönüyle bazı sonuç ve politikalar açısından kimi meseleler nezdinde göz ardı gibi sonuçlarla da ileride karşı karşıya kalınabileceği de belirtilmektedir. Son olarak rasyonel modelin teori odaklı karar aldığını ve buna karşın artırımcı modelin süreç içerisinde sıklıkla tercih edilen karşılaştırmalar neticesinde teori odaklı olmanın olanaksızlaştırıldığı belirtilmektedir.

Artırımcı model esas olarak rasyonel modelin rasyonel aktör kavramının gerçek dışılığı üzerinden artırımcı modeli eleştirmektedir. Gerçekte politika yapıcılar sorunlar ile yüz yüze geldiğinde klasik olan rasyonel modeli uygulamamaktadır. Zira karar verme içerisinde bulunan değerler gibi kavramların varlığı dolayısıyla ve dahi süreç içerisinde anlaşmazlık gibi çatışmalar sebepli rastlayabileceğimiz nedenlerden dolayı uygulamayı tercih etmediği gerçeğini de gözler önüne sermektedir. Bu durumun yanı sıra sınırlı kaynaklara ulaşım, alternatiflerinin olası etkileri açısından sınırlar; rasyonel model içerisindeki bilgi toplama işlevini olanaksız kılması yönünden de eleştirmektedir. Tüm bu sınırlar ve karmaşıklıklar karar verici açısından en iyiyi aramaktan ziyade daha basit yollar aramaya itmektedir. Dolayısıyla karar verici politika sürecini basitleştirerek hedeflere odaklanmakta ve birbirine benzeyen politika alternatifleri içerisinde bir politika belirlemektedir. Daha sonra sonuçlar üzerinden politika üzerinde küçük eklemeler ve değişiklikler yaparak süreci daha cazip hale getirebilmektedir. Tasvir edilen bu deneme yanılma yollu süreç ile test edilen politikalar ile ilerleme kaydedilebileceği kabul edilmektedir (Özkaya, 2021: 36-37).

Artırımcı modelin politika sürecine yönelik “düzeltici” etkisine dikkat çeken Tamzok’un (2007: 49) da belirttiği üzere mevcut politikalar dikkate alınarak o politikalar üzerinden yol alınması ve mevcut politika odağında alternatif politikaların incelenmesi durumu zaman ve kaynak gibi unsurlar kısmen düşünüldüğünde olumlu bir etki oluşturmaktadır. Zira gelecek yönelimli politikalar ile amaçları iyileştirilmesinden ziyade mevcut eksikliklerin giderilmesi için ilaveler yapılarak yürütülen bu süreç, uzlaşım açısından da daha kolay kabul edilmektedir. Ayrıca karar vericiler nezdinde belirsizliklerle dolu yeni bir politika denemesi yerine mevcut politikaların sürdürülmesi güven verici bulunmaktadır.

Bunların yanı sıra modelin politika sürecini, kademeleri ve indirgemeciliğe dayandığına değinen Özkaya (2021: 37), politika üzerinde yapılan değişimlerin büyük değil, sürekli ama artan özelliğine dikkat çekmektedir. Politikaların rasyonel modelin

kabul ettiği gibi bir defa yapılmadığına ve herkese yönelik olarak hareket edilmediğine de ayrıyeten dikkat çekmektedir. Karar vericiler soruna kademeli olarak yaklaşılarak ve risk açısından daha güvenli yaklaşmakta ve bu yolla deneme geri bildirim gibi süreçlerle atılan adımlarla düzeltmelere gidebilmektedir.

Artırımcı model politika sürecinde getirdiği temel varsayımlar açısından bazı avantajlar sunmaktadır. Avantajlar genel olarak artırımcı modelin basitleştirici bakış açısından kaynaklanmaktadır. Buna göre, rasyonel model idealliiği neticesinde işlevsiz hale geldiği zaman artırımcı model kapsamlı olmayan analiz ve bilgi süreçleri ile hareket etme olanağı sunması dolayısıyla tercih edilmektedir. Bir diğer avantaj olarak; hedefleri ve alternatifleri gerçekçi ve basit indirgeyen odakları ile analiz açısından maliyetlere olumlu katkıda bulunmasıdır. Deneme, yanılma gibi süreçlerle ilerlediği için yanlış politika seçimlerinden dersler çıkararak sonuçlar açısından faydada bulunması da avantajlar arasında sayılmaktadır. Mevcut politikalar üzerinde değişiklikler yaparak düzeltir ve gelecek politikaları açısından da oluşacak muhalefet açısından da eleştirileri en aza indirilebilmektedir. Mevcut politikalar üzerinde küçük değişimler yaparak sürecin kontrol edilebilirliğini artırmaktadır ve son olarak karşılaşılan başarısızlıklar neticesinde hareket etme imkanına sahip olunması gelecek açısından motivasyon oluşturmaktadır (Köseoğlu, 2015: 252; Çevik ve Demirci, 2015: 132).

Model getirdiği avantajlar yanı sıra bazı eleştirilere konu olmaktadır. Bu durumu ele alan Köseoğlu (2015: 253) çeşitli maddeler üzerinden açıklamaktadır. Buna göre en temel eleştiri marjinal politika değişimlerini açıklama noktasında yetersiz olması noktasındadır. Karar vericilerin kriz anlarında mevcut politikada değişim yaparak krizden kurtulma noktasında başarısız olmalarına dikkat çekerek artırımcı modeli eleştirmektedir ve dahi karar vericilerin küçük çaplı değişimleri tercih etmesi, pragmatizm ile özdeleştirerek karar vericilerin cesur adımlar atmasına engel olarak görölmektedir ve alternatif politikaların dikkate alınmaması gibi sonuçlar oluşturulması bakımından eleştirilen model artı ve eksi yönleriyle kamu politikası analizi karar verme modelleri arasında yerini almaktadır.

3.1.5. Sınırlı Rasyonalite

Sınırlı rasyonalite, Simon tarafından rasyonel modelin aşırı derecede idealize ettiği koşulları eleştirmesi ile başlayan ve en iyi karara ulaşma nezdinde tüm seçeneklerin değerlendirilmesi gerekliliği varsayımının sorgulanması ile devam eden sürecin çıktısı

olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınırlı rasyonalite, karar verme sürecinde karar verici açısından bilişsel sınırlara dikkat çekerek gerçekte moral değerleri olarak adlandırılan ve değerler, kültür ve dahi tecrübe gibi kavramların örnek verildiği unsurlardan ayrı düşünülemeyeceği üzerinde durmaktadır. Bu durumda bu unsurlar nezdinde anlaşılabilir, en iyi karara ulaşmanın imkânsız görünüm arz ettiği ifade edilmektedir. Zira en iyiye ulaşmak mevcut koşullar nezdinde imkânsız olduğu kadar maddi açıdan da zorlayıcı etkilere sahiptir. Dolayısıyla yapılacak olan eylem tatmin edici karar almaktır. Tatmin edici kararın da tüm bu anlatılanlardan hareketle; bilişsel sınırlılıklar ve amaçlar gibi unsurların sentezi sonucunda ortaya çıktığı model açısından belirtilen varsayımlar arasındadır (Göçoğlu, 2018: 24-25).

Simon, rasyonel modeli gerçekçiliği üzerinden eleştirirken, insanın sınırlılıkları ve dünya nezdinde karışıklıkların da altını çizerek analizin gerçek koşullarda uygulanmasının mümkün olmadığına dikkat çekerek, sorunları ortadan kaldırma kapasitesi açısından da yetersiz olduğunu ifade etmektedir ve dahi belirtilen yetersizlik düşüncesini ileriye taşıyarak bireyler ile ortak noktaları olduğunu savunduğu “örgütler” açısından da eldeki veri setleri açısından belli sınırlılıklar dahilinde ele alarak analizin rasyonel model varsayımları ile yapmanın uygun olmadığını ifade etmektedir. Buna göre, birey açısından rasyonel karar almanın idealliği temsil etmesinin ve imkânsız derecede görünmesinin nedeni olarak bazı engellerin varlığına işaret etmektedir. Örgütler açısından da iç ve dış faktörlü olarak sınıflandırılan engellerden bahseden Simon, bu engeller ortadan kalkmadan rasyonel karar alınamayacağını da belirtmektedir (Tozlu, 2016: 38). Zira rasyonel karar almak demek süreç içerisinde mevcut olan alternatiflerden ayrı olarak olası olan alternatif stratejilerinin de belirlenerek olası sonuçlarını tespit etmekten ziyade olabilecek sonuçların da bilgisine ulaşmayı mümkün görmekte ve tüm alternatifler arasından seçim yapmayı gerektirmektedir. Burada kırılma noktası olan unsur; insanın ve örgütlerin bu açıdan rasyonel davranma kapasitesine sahip olup olmadığının sorgulanması durumudur. Bu sorgulama sonucunda ise rasyonelliğin de belli sınırlara sahip olduğuna dikkat çekilmektedir. Zira rasyonelliğin sınırları olduğu kadar insan ve örgütlerin de doğası gereği belli sınırları ve kapasiteleri bulunması durumu da rasyonel karar alma noktasında soru işaretlerine neden olmaktadır.

Yukarıda ifade edilen tatmincilik anlayışı da bu sınırların kabul edilerek hareket edilmesinin sonucu ortaya çıkmaktadır (Ekinci ve Karakoyunlu, 2023: 73-74). Sınırlı rasyonellik bilgiye ulaşmadaki kısıtlılıkları yukarıda ifade edildiği şekilde ele alırken;

bilgilerin karar vermede rol alan karar vericiler nezdinde yorumlanması ve basite indirgenmesi gerekliliği neticesinde de ortaya çıktığı üzerinde durmaktadır. Ayrıca karar verici, bilgiyi yorumlarken çeşitli faktörler sebepli rasyonel olmaktan uzaklaşmaktadır. Belirsizlik ve kısıtlılık bu faktörlerden bazılarına örnek olarak verilebilmektedir. Üstelik karar vericinin, dışsal faktörlerden ayrı olarak içsel olarak da kendi içinde çelişkili durumu ve hedefler noktasında durağan olmayan bir yapıya sahip olması gibi nedenler rasyonel karar almaya engel durumları oluşturmaktadır. Tüm bunlar göz önüne alındığında, basit problemler dışında, karar vericilerin rasyonel davranması olanaksız görülmektedir (Kavurmacı, 2014: 16-17).

Karar verme sürecinde yukarıdaki paragraf nezdinde ifade edilenler dışında sınırlılığa sebep olan bazı faktörler de sıralanmaktadır. İlk olarak bireyler açısından bilişsel sınırlar buna örnek gösterilebilmektedir. Bu kısıtlılık karar vermeyi doğrudan etkilemektedir. Bireyler bilgiye ulaşmada veri temelli ve bilgi edinme süreci açısından kısıtlılıklara sahip olabileceği gibi bireylerin sahip olduğu düzey açısından da bilgi kısıtlılıklarına sahip olabilmektedir. Diğer bir kısıtlılık ise değişken bir yapıya sahip unsurun varlığından kaynaklanmaktadır. Bu unsur “değerler” olarak verilebilmektedir. Zira içinde bulunan toplum ve üyesi olunan örgüte göre şekillenen değerlerden bahsetmek mümkündür. Bir diğer kısıtlılık olarak fizik ve fizyolojik farklılıkların oluşturduğu özellikler sebepli eylemlerimize yansıyan değişiklikler olarak verilebilmektedir (Tozlu, 2016: 38).

Dolayısıyla örneklerden hareketle; rasyonel karar almayı engelleyici unsurlar olarak, bilginin yetersizliği, kestirim güçlüğü ve davranış olasılıkları açısından kapsam sınırlılığı gibi temel yargılar verilebilmektedir. Rasyonel açıdan bir sorunun mutlak başarıyla çözümlenmesi demek; olası ve olan tüm bilgi ve verilerin elde edilip seçilmesinden geçmektedir. Ancak bu olanaksız bir durumdur. Zira sonuçların gelecek temelli olması, deneyimlerden ziyade hayal gücüyle yönetilebilen bir sürece işaret etmektedir. Bu durumda gerçekleşen ve gerçekleşmesi beklenen arasında farklar olabilecektir. Bu durumda hedef ve amaçlar açısından bazı karmaşalara sebep olabilmektedir. Son olarak bireyin tüm davranış kalıplarını benimsemesi ve düşünebilmesi noktasındaki sınırlar bir engel oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu sınırlar bireyi optimal tercihten ziyade yeterli olabilecek seçeneğe itmektedir. Zira optimal seçenekte tüm alternatifler arasından bir seçenek belirlenmektedir. Ancak yeterli seçenek olanaklar neticesinde bir tercih yapmayı mümkün kılmaktadır. Bu ikinci tercih gerçek

dünya nezdinde daha olası bir karar verme metodu olarak yerini almaktadır (Özkaya, 2021: 34).

Simon'ın modelinde ekonomik insan ve yönetsel insan olarak isimlendirilen ve birbirinden farklı özellikler gösteren figürler de bulunmaktadır. Temelde, rasyonelliği temsil eden ve en iyi alternatifini seçen ekonomik insan modeli ve yeterince iyiyi seçen ve tatminliği temsil eden, sınırları olan yönetsel insan modeli bulunmaktadır. Ekonomik insan rasyonellik gereği bilgiye tam ulaşmakta ve alternatifleri tüm seçenekleri dahilinde değerlendirip sonuç aşamasına gelmektedir. Ekonomik insan odak olarak karmaşıklığı içinde barındıran, dünyayı ele alırken yönetsel insan sınırları dahilinde algılayabildiği dünyayı odak kalmaktadır. Bu anlamda yönetsel modelin algıladığı dünya basit ve sade bir model nezdindedir (Ekinci ve Karakoyunlu, 2023: 75). Ekonomik insan ve yönetsel insan arasındaki temel farklardan bahsetmek bu konunun özü açısından yararlı görülmektedir. Zira Göçoğlu'nun (2018: 27-28) da belirttiği üzere, iki temel özellik nezdinde bu iki figür birbirinden ayrılmaktadır. Bunlardan ilki; ekonomik insanın tüm alternatifler arasından en iyi olanı seçmesine rağmen, yönetsel insan modelinin ise alternatifler arasından tatmin edici olanı seçmesidir, ikinci neden ise yukarıda belirtildiği üzere; ekonomik model karmaşık bir dünyayı odak almaktadır. Dolayısıyla karmaşa tüm faktörleriyle ekonomik insanın önüne gelmektedir. Yönetsel insan ise bu karmaşıklığı basite indirgeyerek kendince bir model oluşturmaktadır. Çünkü bu modelde odak aldığı mesele, karmaşıklık ve o karmaşıklığa sebep olan faktörlerin arasındaki ilişki olmayıp; karar verme süreci içerisinde kendi bilişsel sınırlar dahilinde önemli gördüğü unsurlar vasıtasıyla seçim yapması üzerinedir. Bu durum göstermektedir ki, yönetsel insan sınırlı alternatifler içerisinde ve sınırlı sonuçlar ve sınırlı bilgi sonucunda tatmin edici olanı seçecektir. Seçim kapsamlı bir analiz sonucunda gerçekleşmeyecek olup, karar vericinin sezgilerinin de etkisiyle sınırlı bir süreç sonunda sonuca götürülecektir.

3.1.6. Karma Tarama Karar Verme Modeli

Etzioni (1985) tarafından literatüre kazandırılmış bir modeldir. Rasyonel ve artırımcı model üzerinden geliştirilen ve iki modelin sentezini içeren bir modeldir. Bu yönüyle rasyonel ve artırımcı modelin içerisinde barındırdığı bazı unsurların birleşiminden oluşmaktadır. Ancak Etzioni, modelinin ne tam olarak rasyonel modelin ütopyikliğini barındırdığını, ne de tam olarak artırımcı modeli muhafazakarlığın taşıdığını belirtmektedir. Etzioni rasyonel modele ve artırımcı modele bazı eleştiriler getirmektedir. Örneğin; rasyonel modelin ele aldığından ziyade gerçek hayatın işleyişi içinde amaç, araç

ve değerler kavramlarının ayrılamaz olduğuna dikkat çekmektedir. Yine rasyonel modelin bilgiye ulaşma kısmının ideallğine değinerek, politikaların sonuçları açısından da erişilecek bilginin kısıtlılığı üzerinde durmuştur. Rasyonel modeli en iyi tercihe ulaşma noktasındaki ütöpikliğini; karar vericiler, maliyet ve zaman kısıtlılığı gibi engeller koymaktadır. Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin tam hesaplamanın yapılamayacağı ve rasyonel karar alınamayacağını ifade ettiğı görüşleri neticesinde eleştirmektedir. Bunun yanı sıra artırımcı modele yönelik getirdiğı eleştiriler olarak, politikaların oluşumu açısından kısa dönem odaklı oluşu durumu ve politikalar açısından değışim yerine küçük eklemelerin tercih edilmesi sonucu toplumdaki değışimlere ayak uydurma noktasında politikaların eksik kalacağını belirtmektedir. Bunun yanı sıra katılımcılık açısından ve temsil açısından eşitsizliklere dikkat çekerek artırımcı politikaların güçlünün çıkarlarına yönelik oluşu, daha zayıf olanın söz sahibi olamayacağı konusunda eleştirmektedir. Ayrıca savaş ve strateji gibi temel ama önemli kararlar da artırımcılık gibi küçük hareketleri kapsayan modellerle hareket edilemeyeceğı gerçeğı üzerinde durmaktadır. Bunlardan hareketle karma tarama modeli içerisinde temel alan politika süreciyle ilgili konuları barındıran süreçleriyle hem de gerektiğinde bu temel kararların küçük değışimlerini içeren süreçleriyle daha aktif ve uygulanabilir bir model olarak yerini almaktadır (Köseoğlu, 2015: 256).

Karma tarama modeli bilginin elde edilmesinde ve kaynak dağıtımı gibi süreçler açısından bazı stratejiler geliştirilmekte ve bu stratejilerin birbiri ile ilişkileri neticesinde düzenlemektedir. Bu stratejilerde temel amaç, ayrıntılı ya da sınırlı inceleme yapılacak alanların belirtilmesi ve ilişkilendirilmesi sebeplidir. Bu sayede ayrıntılı olan inceleme alanları açısından gözden kaçmaması için detaylı düzenlemeler vasıtasıyla temel ile artırımcı kararlar birbirinden ayrılmaktadır. Dolayısıyla temel kararlar nezdinde artırımcılığa başvurularak basite indirgenebilir bir süreç tasarlanırken, rasyonelliğın ütöpik tarafları törpülenmek istemiştir. Diğer taraftan rasyonalizm açısından artırımcılığın muhafazakâr yönleri uzun vadeli alternatifler ile kapatılmak istenmiştir. Dolayısıyla bu alışılmışın dışında model ile temel kararlar, yüzeysel bir değerlendirme ile ele alınırken, artırımlı kararlar kendi sınırları içinde daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Böylelikle etkili bir karma model ortaya koyulmaya çalışılmaktadır (Erat ve Kaçer, 2014: 63).

Bu model karar verme sürecini iki aşamada gerçekleştirmektedir. Temelde yukarıdaki satırlarda belirtildiğı üzere bileşenleri olarak; temel politikalar, sınırlı bilgi ve

artırımcılık nezdinde değişimleri baz alarak hareket etmektedir. İki aşama bu temel bileşenler nezdinde ama farklı bir biçimde oluşturulmaktadır. Buna göre ilk aşamada mevcut politika alternatifleri belirlenen amaçlara uygunluk açısından geniş çapta olacak şekilde taranmakta ya da analiz edilmektedir. İkinci aşama ise belirlenen politika üzerinden gerçekleştirilmektedir. Buna göre, karar verilen politika daha detaylı ve dar bir tarama ile değerlendirilmektedir. Bu çift aşamalı tarama ile önce geniş açılı bir perspektiften yararlanarak bir analiz yapılmakta olup daha sonra ayrıntıları ele alacak şekilde ve belli sınırlamalar çerçevesinde dar açılı bir perspektiften yapılan tarama ile sonuç aşamasına geçilmektedir. Ayrıca bu model farklı perspektiflerden olanak sağlamanın yanında farklı karar vericilere de olanak sağlama yönünden de tercih edilmektedir (Zengin, 2021: 91).

Etzioni karma tarama modelini açıklamak adına hava izleme sistemi üzerinden bir tasvir oluşturmaktadır bu tasviri ele alan Köseoğlu'nun (2015: 257) da belirttiğı gibi model aynı zamanda hava tahmin tekniklerinden yararlanılarak geliştirilmiştir. Buna göre, hava uyduları vasıtasıyla dünya çapında kurulan izleme sistemi üzerinden bir varsayım oluşturulmaktadır. Eğer ki hava izleme sistemindeki uyduların geniş bir perspektif çerçevesinden bakılması planlanırsa, bu rasyonel model esaslı bir yaklaşım göstermektedir. Bu perspektif neticesinde hava koşulları detaylı bir incelemeye tabi tutulabilecektir. Zira tüm gökyüzünün incelenmesine imkân veren perspektif sayesinde bilgi birikimi ve akış da çok fazla olacaktır. Bu durum aynı zamanda bilginin işlenmesi açısından masraflara neden olurken, çok fazla bilgi eylem kapasitesi açısından da zorlayıcı olacaktır. Diğer açıdan artırımcılık çerçevesinde bir perspektiften bakıldığında var olan gözlemler ve yakın olan gözlemler üzerine odaklanılacak olup beklenmeyen alanlardaki hava koşulları göz ardı edilerek dikkate alınmayacaktır. Bu durumda gözden kaçan noktaların olacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla iki modelin eksikliklerini gayet açık şekilde ortaya koyan Etzioni bu eksiklikleri kapatmak adına iki kamera kullanarak karma modeli tasvir etmeye çalışmıştır. Bu açıdan iki kamera vasıtasıyla hiçbir durumun veya seçeneğinin gözden kaçmaması için önce geniş bir tarama yapılacak ve birinci kamera ile gökyüzünün tamamının taranması planlanacaktır daha sonra birinci kameranın tarama yaptığı alanlarda ayrıntılı taramayı sağlayan ikinci kamera devreye girecek ve ayrıntılı bir analiz için koşullar sağlanacaktır. Böylelikle etkili ve sağlıklı bir süreç yönetilebilecektir (Özkaya, 2021: 40).

Karma tarama modeli içerisinde bazı temel özellikler barındırmaktadır. İlgili özellikler Zengin'in (2021: 92) de belirttiğiniz üzere beş temel maddede toplanmaktadır. İlk olarak politikaların oluşturuluşunda geçici ve kademeli olarak artan kararların etkili olduğu görülmektedir. İkinci olarak rasyonelin iyi politika seçimi neticesine kararların politikalar ile tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Üçüncü olarak eylemler artırıcılığın bir çıktısı olarak deneysel, sınırlı ve problemler nezdinde uyumluluk içerisinde bir özellik göstermektedir. Dördüncü olarak politikalar açısından kabul etme süreci noktasında bir rota ve karşılaştırmalardan yararlanılmaktadır. Son olarak belirsizliğin ve dahi bilginin sınırlı olması durumu bir kural olarak kendini göstermektedir. Dolayısıyla bu özellikler göstermektedir ki; salt artırıcı modelden alternatiflerin analizi ve değişen şartların varlığı ve uyumu sebebiyle ayrıldığı ve yine rasyonel modelin salt verileriyle hareket edilen tavrından uzaklaşarak daha normatif şekle bürünerek karma tarama modelinin çizdiği kendine özgü üçüncü bir yol yaklaşım ile hareket edildiği görülmektedir.

3.1.7. Çoklu Akımlar Modeli

Model Kingdon tarafından çöp kutusu modelinin geliştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Çöp kutusu modeli ilerleyen süreçte çeşitli alanlarda kullanılsa da Kingdon ilgili modeli özellikle gündem oluşturma ile ilişkilendirerek sorunların gündeme gelme meselesi üzerinden ele alarak geliştirmiştir. Kingdon, modeli Amerika Birleşik Devletleri federal yönetimi açısından gündem oluşturma nasıl ve hangi sorunlar nezdinde ortaya çıktığını açıklamak için ortaya atmıştır. Çalışmaları neticesinde Amerika Birleşik Devletleri federal yönetiminin belirsizlik ve karmaşıklığın hüküm sürdüğü politika sürecini, organizasyonel anarşilere benzeterek ilgili çalışmalarını yürütmüştür (Köseoğlu, 2015: 259).

Çoklu akımlar modelinde sorunların gündeme gelmesi, bir politika oluşturma süreci oluşturulması açısından önem arz etmektedir. Politikaların gündeme gelmesinde ise çeşitli durumlar söz konusu olabilmektedir. Göçoğlu'nun (2018: 46-47) da belirttiği üzere, bu problemlerin gündeme gelişini ele almak, sorunların ve modelin anlamlandırılmasında önemli görülmektedir. Buna göre bu durumlardan ilki; sorunların belli seviyelerin üzerinde görünüm arz ederek kriz neticesinde ulaşmış olma durumudur. Dolayısıyla ilgili sorun açısından gündeme taşınmaktan başka çare kalmayacağı gerçeğidir. Diğer bir neden olarak; sorunun gözle görülür hale gelmesinde etkili olan tüm nedenlerin açık olarak ortada olduğu durumdur. Böylelikle sorunun nedenleri nezdinde de belirgin bir hal almasıyla çözüm bulunması amaçlı hareket edilmesi beklenmektedir.

Bir diğ er nedense; medya unsuru noktasında açıklanmaktadır. Zira medyanın radarına giren bir sorunun gündeme gelmesi, ilgili araçlar neticesinde zor olmamaktadır. Diğ er bir neden olarak; sorunun kitle bazında etkilediğı kapasitenin geniş olması neden olarak verilebilmektedir. Dolayısıyla geniş kitle neticesinde, hareket etmek ve baskı oluşturmak açısından ilgililerin odağına girebilmek kolay olurken, sorun gündeme rahatlıkla taşınabilecektir. Son olarak sorunların ilgili hükümetin meşruiyetini sorgulatacak duruma gelmesi ve güç dengeleri açısından risk oluşturması, sorunun ortadan kaldırılması açısından gündeme gelmesini sağlayan bir durumdur.

Model genel olarak politika süreci içerisinde problemlerin nasıl gündeme alındığını odak almaktadır. Her problem gündeme getirilemez iken, bir taraftan da her gündeme getirilen probleme yönelik politika oluşturulamamaktadır. İlgili aktörler çeşitli nedenler sonucunda problemleri gündeme alabilir, almayabilir veya bilerek göz ardı edebilmektedir. Bu açıdan, problemlerin gündeme alınmasında üç ana akım üzerinde durulmaktadır. Bunlar, politika akımı, problemler ve siyaset akımıdır. Akdoğan'ın (2015: 222) belirttiğı üzere bu akımların kendi içindeki unsurları birbiriyle ilişkilerinin incelenmesi; toplumsal açıdan problemlere yönelik bakış açısının farklılaşmasının nedenleri ortaya çıkarabileceğı gibi politika pencereleri olarak adlandırılan unsurla kesişmesi neticesinde problemlerin gündeme alınmasını sağlayan temel noktaların anlaşılmasında önemli ipuçları verebilmektedir. Dolayısıyla üç ana akımın incelenmesinde fayda görülmektedir.

Akımlardan ilki olan problem akımında, hükümetler nezdinde çözüme kavuşmayı bekleyen sorunlar bulunmaktadır. Bu aşamada öncelikle sorunların, karar alıcıların odağına nasıl geldiğı tanımlanmaktadır. Daha sonra çeşitli aktörlerin üzerinde fikir sahibi olup çözüm getireceğı konular potansiyel olarak problem akımını oluşturan unsurlar olarak ele alınmaktadır. Burada özellikle toplumda sıkıntılara yol açan doğal afet ve ekonomik kriz gibi konular dikkat çeken problemlerin başında gelmektedir (Çetin, 2021: 673).

Diğ er bir akım olan politika akımı, içerisinde çeşitli çözümler ve çıktıları bulunmaktadır. Bu çözümler ve çıktıları sorunları inceleyen uzman ve analistlerin elinden çıkmaktadır. Aktörler olarak bürokratlar, akademisyenler, gazeteciler, uzmanlar gibi çeşitli meslek dalları örnek verilebilmektedir. Çeşitli konuların dile getirildiğı aşamada yukarıda sayılan ilgili aktörler konuyu ilgilendiren sorunları dile getirerek, siyasi iradenin çözüm noktasında hareket etmesini sağlamak ve problemlerin çözümü

noktasında alternatifleri ile etkilemeye çalışmaktadır (Çelik, 2022: 1503). Göçoğlu'nun (2018: 47) da belirttiği üzere, buradaki aktörler politika girişimcileri olarak tanımlanmaktadır. Politika girişimcileri esas olarak kendi kaynak ve sınırlılıkları dahilinde politika üzerine etki etmeye çalışmakta ve probleme yönelik çözümleri dahilinde söz sahibi olmaya çalışmaktadırlar. Bu çabada ve söz sahibi olmada değerler ve bütçe gibi meseleler uygunluk açısından önemli unsurlar olarak görülmektedir.

Son akım olarak siyaset akımında; esas olarak siyasi iradenin kararlarının etkili olduğu görülmektedir (Akdoğan, 2015: 222). Bu akım değişken bir akım olarak nitelendirilmektedir. Bu değişkenliğin nedeni olarak bazı meseleler örnek gösterilmektedir. İlk olarak ülke gündemi, siyaset akımının değişken olarak nitelendirilen unsurlarının başında gelmektedir. Buna göre, ülke gündemi farklı zamanlarda farklı paradigmalar etkisinde olarak bazı meselelere karşı daha hassas ya da daha duyarsız olarak tepki verebilmektedir. Bununla bağlantılı değişken olarak hükümet örnek gösterilmektedir. Zira hükümetin ideolojisi neticesinde kimi zaman sağ, kimi zaman da sol eğilimli politikaların tercih edilmesi, siyaset akımı içerisindeki değişkenliğe örnek oluşturmaktadır. Ayrıca baskı grupları ve yasama organı gibi aktörler de siyaset akımı içerisindeki değişkenler arasında gösterilmektedir (Göçoğlu, 2018: 48).

Kingdon'un çoklu akımlar modelinde önemli olan bir diğer unsur ise "fırsat pencereleri" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Pencereler bir sorun veya olay neticesinde açılmaktadır. Esas olarak sorun çözümünde fırsat pencerelerinin açıldığı varsayılmaktadır. Buna göre, açılan fırsat penceresinde adı ile orantılı olarak çözüm önerileri sunularak etki edilmeye çalışılmakta ve sorunların gündeme gelmesi aşamasında yararlanılmaktadır. Ve pencerelerin açılması bu bakımdan bir fırsat olarak görülmektedir. Fırsat pencereleri çeşitli açılardan politikaya etki etmek için kullanılmaktadır. Zira mevcut olan politikanın uygulanması sonucunda alınan geri bildirimler nezdinde dönüşüme ihtiyaç duyulması sonucu bu değişim bir fırsat adımı olarak değerlendirilerek hareket edilmekte ve çeşitli alternatif ve eklemeler ile pencere kapanmadan değerlendirmeye çalışılmaktadır. Diğer taraftan yeni bir politika oluşumunda çözümlerin ve alternatiflerin sunulmasında fırsat pencerelerinin açık olduğu anların takip edilmesi, sorunların gündeme gelmesi ve ilgili politika aktörlerinin rolü sayesinde de fırsatlar oluşturması beklenmektedir (Çetin, 2021: 673).

Üç ana akımın kesişmesi ve fırsat penceresi açılmasıyla ortaya çıkan süreci açıklayan Köseoğlu'nun (2015: 259-260) da belirttiği üzere, akımlar ve fırsat

penceresinin açılması farklı zaman dilimlerinde meydana gelmektedir. Burada asıl vurgulanan birbirleriyle kesişim sağlanmasıdır. Süreçte ilk olarak problem tanımlanarak çözümler mevcut bulundurulmakta ve siyasal akış içerisinde uygun zaman oluşturulmaya çalışılmaktadır. Süreç içerisinde politika girişimcileri olarak adlandırılan aktörler soruna yönelik bütün çözüm önerilerini oluşturmakta ve kabul edilebileceği uygun siyasal iklimi beklemektedirler. Uygun olarak adlandırılan siyasal iklim ise ve politika önerisinin bir fırsat olarak görülen pencerenin açılması sayesinde gündeme gelebilmesine olanak tanıdığı zaman dilimi olarak açıklanmaktadır. Zira açılan pencere, önerilerin sunulmasında bir fırsat yaratmaktadır. Fırsat pencerelerin açılmasını içeren zaman dilimi, kimi zaman planlı olarak açılmaktadır. Bu durum genellikle yasa hazırlama gibi süreçler gereği olarak ortaya çıksa da kimi zaman da belirsizlik olarak tahminler yoluyla tespit edilmeye çalışılmaktadır. Özellikle siyaset akımında önceki paragraflarda sayılan değişimler neticesinde fırsat pencereleri açılabilir. Kimi zaman da açılan bu pencereler; personel değişikliği, açılan pencerenin sonucunda eylemde görülen başarısızlık ve alternatiflerin olmaması gibi nedenler dolayısıyla kapanabilmektedir. Tüm bu süreçler politika sürecinde gündeme gelme noktasında önemli görülen fırsat pencereleri ile üç ana akım ve süreç içerisindeki diğer unsurlar ile düşünüldüğünde çözüm açısından sürecin karmaşıklığını gözler önüne sermektedir.

Çoklu akımlar modelinin avantaj ve sınırlılıkları ele alan Chow'a (2014: 52-53) göre katkısı belirsiz ortamlarda, kararların nasıl ve hangi yetkiler açısından alındığını gösterme noktasında önemli bir maddedir ve politikalar açısından meselelerin hangi sebeplerle hükümetin odağına girmesinde etkili olduğunu anlamlandırılmasında önemli katkıları bulunmaktadır. Ve son olarak elde ettiği ampirik veriler neticesinde rasyonel politika değişikliği açısından olumlu katkıda bulunmaktadır. Sınırlar olarak; politikanın oluşturulması açısından batı temelli yaklaşması ve bu yönüyle geniş bir örneklem oluşturulmaması noktasında eleştirilirken, üç ana akım nezdinde verilen ilişkide açısından bağımsızlık ve karmaşıklık gibi unsurların açıklanmasında yetersiz görülmektedir.

3.2. DİĞER YAKLAŞIMLAR

Bu başlık altında yukarıda ele alınan modellerden farklı olarak daha teorik olarak sınıflandırılan ve daha çok açıklayıcı olarak dizayn edilen modeller ele alınacaktır. Bu modeller daha çok yönetim ve siyaset üzerinden politika sürecini odak almakta olup, çeşitli güç ilişkileri nezdinde, kamu politikası analizine farklı bakış açıları sunmaktadır.

3.2.1. Grup Modeli

Modelin temelinde, kamu politikalarının grup mücadeleleri sonucu ortaya çıktığı üzerinde durulmaktadır. Dolayısıyla kamu politikaları, çeşitli grupların kendi fikirlerini kabul ettirmek için ve dahi ortak bir noktada buluşması sonucu ortaya çıkan kazanımlar olarak da tanımlanabilmektedir.

Yukarıda ifade edilen çeşitli gruplar arasında mücadele ve kendi içlerindeki fikirlerini kamu politikası olarak kabul ettirme mücadelesi model süresince çözümlenmeye çalışılarak incelenmektedir. Çözümleme boyunca odak alınan süreç, politikanın formülasyonu olarak da belirtilmektedir (Ünal, 2022: 15).

Model, grup mücadelesini politika sürecinin temeli olarak görürken, süreç içerisinde bireyin ancak gruplarla hareket ettiğinde söz sahibi olabileceği üzerinde durmaktadır. Diğer yandan grupların, politika oluşturma sürecinde hükümet ve bireyler arasında da bağlantı oluşturduğuna dikkat çekerek, grupların mücadelesinin karar alma sürecinde temel etken oluşu üzerinde durmaktadır. Özkaya'nın (2021: 23) belirttiği üzere, bireyler ortak olan çıkarları neticesinde hükümetin taleplerine karşı bir araya gelerek gruplar oluşturmaktadırlar. Diğer taraftan bu gruplar kendi fikirleri doğrultusunda sistem içindeki diğer gruplara karşı da kendi amaçları neticesinde belirli iddiaları bulunmaktadır. Grupların kendi aralarındaki mücadelede başarılı olabilmek için öncelikle grup içindeki dayanışmayı sağlamasının gerekliliğine de dikkat çeken Özkaya (2021: 24), diğer taraftan grupların politikalar üzerinde söz sahibi olmasında güç liderlik, beceri ve karar vericilere ulaşma gibi noktaların da belirleyici oluşunu da ayrıyeten vurgulamaktadır.

Literatür nezdinde grup modeline yönelik birtakım sınırlılıklara dikkat çeken Çevik ve Demirci'nin (2015: 112) de belirttiği üzere politika sürecini sadece grup mücadeleleri üzerinden çözümlmek ve diğer unsurları yok saymak çözümlmeyi çok sınırlı ve dar perspektiften bir bakış açısına götürecektir. Dolayısıyla grupların dışındaki diğer unsurların göz ardı edilerek kamu politikalarını çözümlenmesinin verimsiz bir hal alacağı yönünde eleştirilere rastlamak mümkündür.

3.2.2. Kurumsal Model

Modelin köklerini yönetim bilimleri tarihine götürmekle beraber en klasik model olarak kamu politikası analiz modellerinde yerini almaktadır. Odak olarak kamu kurumları ve onların yapısına eğilirken, diğer taraftan kurumların ilişkileri de ilgilenecek alanlar arasındadır (Kurum, 2017: 92). Özellikle kurumların biçimsel ve yasal taraflarına

dikkat çekilmektedir. Bu durumun örneklerini günümüz kamu yönetimi içerisinde görmek mümkündür. Zira politikaların analizi sırasında kurumsal özelliklerin ayrı ayrı incelendiği görülmekle beraber tek başına yeterli olan bir durum olarak görülmemektedir (Çevik ve Demirci, 2015: 113).

Buradan hareketle, modelin kamu politikalarının anlamlandırılmasında kamu kurumlarının etkinliğine odaklanmasının üzerinde durduğu açıkça görülmektedir. Dolayısıyla politikaların, bir kamu kurumu tarafından sorun olarak belirlenen alanlar nezdinde işlerlik kazanması beklenmektedir. Diğer taraftan kurumların da sorun adına politika üretmesi sonucunda işlerlik kazanması beklenmektedir. Kurumların tercihlerinin bir sonucu olan politikalar nezdinde analiz yapabilmek için, kurumsal ilişkilere ve özelliklerine dikkat edilmesi bu model nezdinde çözümlemenin temel savı olarak görülmektedir.

Bunlardan ziyade, kamu politikaları ve devlet kurumlarının arasındaki ilişkiye dikkat çeken Özkaya (2021:22), üç özellik sıralayarak bağlantı kurmaktadır. İlk özellik olarak; kamu politikalarına “yasallık kazandıran tek bir unsur” olarak devletin olması ve bu gücün toplum nezdinde sadakat ve meşruiyet gibi kavramlar şeklinde kabul edilmesi önemli bir özellik olarak görülmektedir. Bir diğer özellik olarak; kamu kurumlarından çıkan politikaların “kapsayıcı” olması durumudur. Bu özelliği ile diğer kuruluşların yalnızca halkın bir kısmını ilgilendiren politikalarından ziyade toplumun genelini kapsayan kamu politikalarının önemli bir işlev gördüğü belirtilmektedir. Üçüncü bir özellik olarak; politikalar nezdinde sadece devletin elinde bulunduğu “yaptırım” uygulama gücüyle politikaların uyumu süresince zorlayıcı bir aktör olabilme durumuna dikkat çekilmektedir. Bu özellikler sayesinde devlet kurumları ve kamu politikaları arasındaki bağın güçlü olduğu vurgulanmaktadır. Sözü edilen devlet kurumlarına ise; belediye, valilik ve parlamento gibi oluşumlar örnek gösterilmektedir. Zira hem siyasi faaliyetler hem de kamu politikaları sözü edilen kurumlar etrafında toplanılarak bu kurumlar nezdinde ortaya çıkarılmaktadır.

Kurumsal model Karabulut’un (2023:20), belirttiği üzere devletin politika oluşturma süreci içerisindeki biçimsel şekliyle resmi ve statü olarak yasal yönlerine odaklanmaktadır. Bu yönüyle kurumların organize ediliş şekline yetki ve karar alma esnasındaki kurallara kadar odaklanıldığı görülmektedir. Örneğin; bilginin kullanımı, birimler arası yetki dağılımı, vatandaşın politik oluşum süreçlerine erişimi açısından dereceler gibi kurallar bu odak neticesinde sıralanabilmektedir.

Hükümet kurumları harici farklı kurumlara da dikkat çeken Çevik ve Demirci'ye (2015: 114) göre ise; piyasalar, şirketler, elitler ve siyasi partiler şeklinde örgütlenmiş kurumlar da kamu politikaları açısından etki derecesine sahiptir. Kurumsal teori ise tam olarak bu kurumların politika sürecinde nasıl rol oynadıklarını odaklandığının analizidir. Bu açıdan incelendiğinde, farklı şekillerde etki derecelerine sahip kurumlar, politika sürecindeki eğilimleri nezdinde gerekli görülmektedir. Zira kurumların kültür ve tecrübeleri politika sürecinde birçok açıdan etki derecesine sahiptir. Fakat kurumların yapısı ve kuralları gibi bileşenler politikaları içerik açısından etkilese de politika sürecinin tümü açısından açıklama noktasında yetersiz görülmektedir. Zira model sunduğu olanaklar ile kurumların yapılarını ve nasıl çalıştığını açıklama noktasında etkili olsa da kamu politikaları ile ilişkisini açıklama noktasında tam olarak yeterli sonuçlar üretememektedir. Dolayısıyla bu açıdan eleştirilen model çözümleme noktasında başarısız ve yetersiz sonuçlara mahal verebilmektedir (Salman, 2020: 21).

3.2.3. Elit Model

Modelin kökleri İtalyan düşünürler Mosca ve Pareto'nun yönetici olan seçkinler ile ilgili fikirlerine götürülebilmektedir. Buna göre, medeniyetin olmadığı, az gelişme gösteren toplumlardaki düzenden, teknolojik üstünlüğe sahip gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlara kadar olan süreçteki düzende değişmeyen tek durum olarak toplumlar nezdinde aralarındaki güç ilişkisi temelli iki türlü sınıfın hâkim olduğudur. Bu sınıflar, yönetenler ve yönetilenler şeklinde isimlendirilmektedir. Yöneticiler genel olarak az sayıda olurken, yönetsel ve siyasi açıdan görevli olan sınıfı oluşturmaktadırlar. Diğer taraftan yönetici sınıf, gücü elinde bulunduran ve bunun avantajlarını kullanan sınıf olarak da görülmektedir. Yönetilenler sınıfı ise, toplum içinde çok fazla sayıya sahip olan ve yönetici sınıf tarafından yasal ve yasal olmayan bir biçimde yönetip kontrol edilebilen sınıfı oluşturmaktadırlar. Bu teori ise yukarıda anlatılanlar nezdinde, elit modelin yönetici sınıfı içerisinde olan konumu ile örtüşmekte ve politikaları yönlendirme konusunda güçlerini nereden aldığını kanıtlama noktasında önemli bir dayanak oluşturmaktadır (Çevik ve Demirci, 2015:115).

Bunlardan hareketle, elit modeldeki temel varsayım; kamu politikalarının elit sınıfın tercih ve değerleri noktasında şekillendiğidir (Albayrak, 2019: 216). Dolayısıyla kamu politikalarının da halktan ziyade yönetici elit sınıfın istek ve çıkarları neticesinde şekilleneceği üzerinde durulmaktadır. Bu noktada belirtilmelidir ki; halk çıkarları ve elit çıkarları birbiriyle çatışan bir görünüm arz etmemektedir. Aksine halkın refahı üzerine

alışan ve gayret gösteren bir elit sınıf görüntüsü çizilmektedir. Dolayısıyla halkın refahı elit sınıfın sorumluluğundadır. Ayrıca elit modelin demokrasilerden ziyade komünist ve totaliter rejimlerin varsayımları ile daha uygun olduğu düşünülmektedir. Fakat siyasal sistem içerisinde elitlerin farklı şekillerde ve görünümlerde var olabileceği gerçeği de unutulmamalıdır. Zira yönetim biçimi noktasında farklılıklar olsa da ülkeler nezdinde seçkin denilen sınıf kamu politikalarını etkileme noktasında güçlü bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır (Salman, 2020:25). Bu duruma örnek olarak demokrasilerde de elit anlayışa dikkat çeken evik ve Demirci'nin (2015:115) de belirttiği üzere günümüz siyasal parti örgütlenmeleri içerisinde ve dahi sivil toplum örgütlenmeleri içindeki tepe yönetimi denilen karar organı özelliği gösteren st yönetimlerin seçim sonucu ile dahi gelse de hep aynı kişiler nezdinde yürütülmesi, demokratik sekinciliğe bir örnek olarak oluşturması noktasında dikkat çekilmektedir.

Elit teori bunlardan hareketle bazı temel varsayımları içermektedir. Buna göre (zkaya, 2021:26-27):

- Toplum esas olarak iktidara sahip olma açısından ikiye ayrılmaktadır. Sadece sayı açısından az olanlar kamu politikaları şekillendirme noktasında söz sahibi olabilmektedirler. Kitleler yani sayı olarak fazla olanlar bu hakka sahip değildirler.
- reten sınıf yani seçkinler sınıfı toplumun katman olarak st sosyoekonomik tarafından ve orantısız olarak seçilen gruptur ve sistemin refahı ve iyiliğin korunması için fikir birliğine sahiptirler.
- Kamu politikalarının oluşumunda elit sınıfın tercihleri pek tabii yeterli olarak görülmekte olup, onların istek ve menfaatleri bir yönlendirici olmaktadır. Buradan hareketle yapılacak olan kamu politikası analizinin, bu grubun amaç ve hedefleri üzerinden yapılması gerekmektedir.
- İki sınıf arasındaki ilişkide seçkinler nezdinde elit kesim, yönetilenleri yani kitleleri etkileme gücünü elinde bulundurmaktadır.
- Kamu politikaları seçkin sınıf olan elitlerin değerlerini yansıttığı için politika nezdinde yapılacak olan değişiklikler eklemeli olarak gerçekleşmelidir.
- Elit sınıf ve yönetilen sınıf arasındaki hareket, istikrar açısından yavaş olmasının yanı sıra yönetilen sınıftan elit sınıfa geçişte tanınacak hak da kesinlikle elit fikir birliğini onaylayıp kabul etmesi hususu şartı aranmaktadır.

3.2.4. Süreç Modeli

Model, kamu politikası analizi açısından çokça tercih edilen ve başvuru alan bir modeldir. Politika sürecini döngüsel, sistematik ve bir bütün halinde sunarak çözümleme aşamasında parçalara ayırarak bir şema oluşturmaktadır. Zira kamu politikası ve sürecinin karmaşık yapısını anlamak ve daha iyi çözümlemek kolay bir iş değildir. Dolayısıyla aşamalara ayırma imkânı veren model, politika çözümleyicilerine kolaylık sağlarken aynı zamanda bilgi edinebilecek imkanları vermesi sebebiyle önemli bulunmaktadır.

Laswell'in (1956) yedi aşamalı olarak tasarladığı ve problemin tanımlanmasından, uygulama sonrası değerlendirme aşamasına kadar götürülen ve adım adım takip ve çözümleme yapılan bu model ussal temelleri noktasında da tercih edilmektedir (Ünal, 2022: 16). Çeşitlenen aktörler ve rolleri model içerisinde önemli kabul edilmektedir ve her aşamada nezdinde farklı aktörlerin rolleri bulunmaktadır. Söz gelimi bu aşamaları ele alan Çevik ve Demirci (2015: 117) beş başlık altında toplasa da bu döngünün katı bir biçimde olmadığı ve bu sıralamalardan farklı sıralamalara da rastlamanın mümkün olduğu belirtilmelidir. Buna göre ilk aşama olarak sorunların tespiti açısından hükümet ve halkın gündemine gelmeye çalışılmakta ve problem tüm etkileriyle değerlendirilmeye tabi tutulmaktadır. Daha sonraki aşamada politika alternatifleri sunularak probleme uygunlukları üzerine tartışılmaktadır. Bu aşamada çeşitli değerlendirme ölçütleri geliştirilmektedir. Bu ölçütler, fayda maliyet analizi ve olası etkiler, uygulanabilirlik gibi kavramlar nezdinde geliştirilmektedir. Probleme uygun kamu politikası seçildikten sonra meşruiyetin sağlanması adına yasal destekler sunulmaktadır. Uygulama aşamasında sorun çıkmaması adına bu aşama titizlikle yürütülmelidir. Son olarak değerlendirme aşamasında ise tüm çıktılar, hedef ve amaçlar noktasında incelenerek ileriki süreçler adına dersler çıkarılmaya çalışılmaktadır ve yapılacak değişiklik ve düzenlemeler ile politikanın başarısı adına çalışılmaktadır (Erat,2016: 39).

Süreç modeli kamu politikası analizi açısından ve diğer alanlar nezdinde sıkça başvuru alan bir çözümleme modelidir. Zira kamu politikası sürecini açıkça ve kolayca gözler önüne sermesi, kamu politikasının anlamlandırılmasında büyük kolaylık sağlamaktadır. Diğer taraftan politika açısından yapılan araştırmalarda da diğer alanların ya da disiplinlerin rasyonelleşmesi adına katkılar sağlamaktadır. Şöyle ki, sürecin araştırma içerisinde parçalara ayırarak detaylı analizine imkân vermesi, politika analizcilerine kolaylık sağlamaktadır.

Özkaya'nın (2021:21) da belirttiği üzere model kamu yönetiminin ana paradigması olan kamu politikalarının uygulanması nezdindeki sorumluluğun ve dahi bürokratların yani yasa koyucuların ise politika yapmada görev alması kısmı gibi meseleleri ele almasıyla model de politika sürecinin şeffaf olarak betimlenmesinde faydalı bulunmaktadır. Süreç modeli işlevselliği açısından olumlu tepkilerle karşılaşırken, diğer yandan eleştirilere de maruz kalmaktadır. Zira her model gibi süreç modeli de temel paradigmaları nezdinde güçlü ve zayıf yönleri bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla modele yönelik en şiddetli eleştiri aşamalar arasındaki ilişkinin tam olarak açıklanmaması üzerinedir. Özellikle aşamalar arasında bir nedensellik bağının bulunmaması eksik bir yön olarak yorumlanmaktadır. Diğer taraftan aktörler nezdinde kamu politikasının karmaşık ve çok aktörlü ilişkiler ağının göz ardı edilerek politika yapımını yukarıdan aşağıya doğru olarak nitelendirildiği ve çevresel faktörlere yeterince değinilmediği gibi sebepler kamu politikasının gerçeklerini göz ardı edilmesi noktasında üzerinde durularak eleştirilmektedir (Çevik ve Demirci, 2015:118).

3.2.5.Sistem Modeli

Model David Easton (1957) tarafından ortaya atılmıştır. Easton modeliyle kamu politikalarını siyasal sistemlerin bir uzantısı olarak ele alırken; çevre, çıktılar, girdiler ve politik sistem kavramları üzerinden bir yapı oluşturarak siyasal sistemleri tanımlamaktadır (Babaoğlu, 2017:525). Siyasal sistemler ise modelde, toplumda birbiriyle bağları ve ilişkileri olan ayrıca bu bağlar sayesinde karar alabilen ve toplum adına değerleri koruyan kurum ve kurumların yaptıkları çalışmalar ve benzeri değerler üzerinden tanımlanmaktadır (Çevik ve Demirci, 2015: 118).

Modelin yukarıda ifade edilen temel yapı taşları olan girdiler, çıktılar, çevre ve politik sistemlere örnek olacak şekilde bir açıklama yapıldığında; birey ve grup nezdinden gelen taleplerin ve birey ve gruplarla bağlantılı olan kurallara uyma şeklinde olan oy verme ve vergi ödeme gibi davranışları girdileri meydana getirirken, girdilerin işlendiği yer “siyasal sistem” olarak adlandırılmaktadır. Siyasal sistem dışında kalan tüm olay ve durumlar ise çevreyi oluştururken, kamu politikası yukarıdaki satırlarda belirtildiği üzere sistemin bir ürünü olarak yorumlanmaktadır (Salman, 2020:27).

Easton esas olarak toplum açısından alınacak kararlarda nasıl bir yol izlendiği göstermek ve politikaların uygulanması noktasından bir model sunmaktadır. Buna göre girdiler ve çıktılar üzerine kurgulanan sistemde işleyiş; girdiler üzerinden meydana

gelirken, çıktıları ise sistem ve sistemin çevresine yönelik sonuçları oluşturmaktadır. Girdiler sistem için gerekli olan enerjiyi talep ve destekler nezdinde alırken, sisteme dahil olan girdiler işlenerek çıktı halini almaktadır. En temel çıktıları, yukarıda da bahsedildiği üzere kamu politikalarıdır. Çıktıları ise sistem içerisinde geri bildirimler ile yönetilirken, değiştirilebilme imkânı da saklı tutularak sürekli üretim döngüsü içerisinde kalınmaktadır (Özkaya, 2021:30). Burada bahsi geçen döngünün “sonsuz” bir akış içermesi ve çevreden gelen etkilere karşı dayanıklı bir yapıda tasarlanması ve çıktıların bir şekilde tekrar girdiye dönüşmesi durumu bir “devinin” oluştururken politikaların analizi açısından da önemli bir fayda sağlamaktadır (Babaoğlu, 2017:526). Zira kamu politikaları çevreden gelen tepkiler ve taleplere karşılık bir cevap olarak tasarlanmakta ve işlev görmekte olup, özellikle girdiler nezdinde halktan gelen taleplerin süreci nasıl etkilediğini görmek açısından da basit bir modelleme sunmaktadır. Dolayısıyla kamu politikalarının çözümlenmesi siyasal sistem nezdinde ve bu model çerçevesinde farklı bakış açılarının etkilerinin görülmesinde önem taşımaktadır (Kulaç, 2016: 49).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASI YÖNTEM VE METOTLARI

1.BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA YÖNTEM

Bilimsel araştırmalarda, araştırma konusu odağında çeşitli veri toplama tekniklerini bünyesinde barındıran yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemlere hâkim olan araştırma odağına yönelik veriler, toplama şekilleri bakımından farklılık göstermektedir. Araştırmacının ilgili konu dahilinde seçim yapması ve veri toplaması beklenmektedir. Bu paradigmlar kimi zaman sayısal iken kimi zaman da anlama yönelik betimsel tanımlamalar olabilmektedir. Araştırmanın sağlıklı yürütülmesi adına araştırmanın yöntemi doğru tespit edilmelidir. Zira ilerleyen başlıklarda da ele alınacağı üzere yöntemden kasıt olarak araştırmacının veri toplama şekline ve veri toplama odağındaki nitel ve nicel temelli ayırımına vurgu yapılmaktadır.

İlgili başlık nezdinde ise bilimsel araştırmalarda kullanılan yöntemler bünyesinde barındırdıkları özellikler, farklılıklar, avantaj ve dezavantajları ile ele alınacaktır. Bilimsel araştırmada veri elde etme aşaması gözler önüne serilecektir. Zira nicel araştırma yöntemi ve nitel araştırma yöntemi temel varsayımları, araştırma süreci içerisindeki esneklik ve veri toplama teknikleri açısından birbirinden oldukça farklılık göstermektedir. İlgili farklılık ise ele alınan başlık boyunca vurgulanmaktadır.

1.1.NİTEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Nitel araştırmanın temel amacı kuram üretmektir. Bu haliyle, Pozitivist paradigmaya eleştiriyle yaklaşarak tümevarımcı yöntemi kullanmaktadır. Yorumlayıcı, eleştirel ve varsayımlar üzerinden yürütülen bir anlayışa dayanmaktadır. İnsan ve birey ile ilgili olan problemleri anlamlandırmaya çalışmaktadır. Bu çalışma içerisinde sorgulamalar ile doğal ortamda veri toplayıp analiz etmektedir (Ocak, 2019: 11).

Nitel araştırma, bilim tarihi içerisinde egemen olan bazı paradigmların yetersizliği ve sorgulanması ile ortaya çıkmıştır. Özellikle tarih içerisinde on yedinci yüzyıl sonları ile ünlenmeye başlayan pozitivist paradigma ve bu paradigmanın odak olarak aldığı niceliğe dayanan deneysel süreçleri ve dahi değişmez ve evrensel olarak kabul edilen süreçleri gibi indirgemeci anlayışlar eleştirinin ana unsurları olmuştur. Dolayısıyla pozitivist paradigmanın asıl olarak, yirminci yüzyıl neticesinde yaşanan post modern değişimler temelli eleştirilere maruz kaldığı görülmektedir. Zira bu değişim,

özellikle bilimin sadece nesnellik ve genelleme gibi kavramlar ile bilgi üretme süreci olmadığı, aksine öznel olan bilginin de bilim süreci içerisinde önemli olduğu vurgusuyla gerçekleşmiştir (Baltacı, 2019: 368).

Nitel araştırma yönteminin yukarıdaki satırlarda belirtilen nedenlerden dolayı yükselişini açıklayan Özdemir'e (2018: 206) göre; pozitivism ve pozitivist düşünce, 20. yüzyıl başları içerisinde araştırma nesnesini ölçen, inceleyen ve sayısal paradigmlar üzerinden açıklayan süreçleri ile bilim tarihinde önemli başarılar elde etmektedir. Ancak konusu insan olan sosyal bilimlerde insanı iten süreçleri ve idealize ettiği tek gerçeklik yaklaşımı ile ilerleyen süreçte sarsılmış ve çatlaklar vermeye başlamıştır.

Nitel araştırma pozitivist paradigmanın eleştirisiyle ortaya çıksa da bazı kuramsal temellere sahiptir. Bu kuramsal temellere dikkat çeken Yıldırım ve Şimşek'e (2018: 37-38) göre; kuramsal temeller nitel araştırmaya çeşitli bakış açısı sunmakta ve yöntem açısından da yarar sağlamaktadır. Bu kuramsal temellerde amaç; karmaşıklaşan süreçler içerisinde insanı odak alarak, algılamaya çalışmaktadır. Pozitivist görüşün bu noktadaki yetersizliği sebebiyle bahsi geçecek olan kuramlar esnek ve bütüncül bir yaklaşım sunarak, nitel araştırmayı oluşturan temellere de katkı sunmaktadır. Sözü edilen kuramsal temellere; antropoloji, felsefe, sosyoloji, dilbilim, çevre psikolojisi, hümanistik, psikoloji ve disiplinler arası gibi anlayışlar örnek verilebilmektedir.

Bu noktada, ilgili kuramsal temellerin birkaçına değinmek, aralarındaki ilişkiyi görmek açısından yararlı görülmektedir. İlk olarak antropoloji ele alındığında; antropoloji odak olarak insan ve onun davranış kalıplarını kültürel ortamlar üzerindeki farklılıklardan anlamaya çalışmakta ve incelemektedir. Bu yönüyle nitel araştırma içerisinde “kültür analizi” araştırmalarının kökeni ile bağdaştırılmaktadır. Diğer yandan başka bir kuramsal temel olan felsefe de içerisinde barındırdığı varoluşçuluk akımı ve beraberindeki gerçeklik algısıyla bireylerden ayrılmayacak araştırma sürecine işaret etmektedir. Birey temelli olan bu gerçeklik algılayışı bilimsel araştırmada önemli kabul edilmektedir. Başka bir kuram olan sosyoloji ise, nitel araştırmaya yöntem açısından önemli katkılar sunmaktadır. Sosyoloji insan davranışları ve bu davranışların çevreyle olan etkilerini incelemektedir. Bu yönüyle sosyolojik yöntemler nitel araştırmada sıkça kullanılmaktadır. Son olarak disiplinler arası anlayış kuramı da odak aldığı, insan davranışlarının karmaşık yönüne vurgu yaparak, araştırmada verilerin bütüncül bir anlayış neticesinde ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Zira nicel yaklaşım insan davranışlarını parçalara ayrılarak gözlemlenebileceğini savunmaktadır. Ancak bu

durumun aksini savunan ilgili kuramsal temelde; davranışların parçalara ayrılmadan birbiriyle etkileşim halinde olarak inceleneceği kabul edilmektedir. Bu yönüyle insan davranışlarının aktifliği ile nitel araştırmanın nasıl şekilleneceği yönünde ipuçları oluşturmaktadır.

Tüm bu kuramsal temeller, içerisinde barındırdıklarıyla insan doğasını odak almakta ve insan doğasının bulunduğu ortam nezdinde incelenmesi gerekliliği üzerinde durmaktadır. Bu sebeple nicel yöntemlerden farklı olarak nitel araştırmaya ve nitel araştırma tekniklerine dikkat çekilmektedir. Zira nicel yöntemin katı yapısı insan doğasıyla bağdaşmamaktadır ve dolayısıyla bu tür araştırmalarda esnek davranışları odak alan yöntemlerin benimsenmesi gerekliliğini oluşturmaktadır. Bu durum Yıldırım ve Şimşek'in (2018: 39-40) de dikkat çektiği hali ile karmaşıklaşan insan davranışlarının yorumlanmasında, farklı birikimleri ile zengin bakış açıları sunan kuramsal temellerin de gerektirdiği gibi araştırmalarda özellikle sosyal hayatı odak alan araştırmalarda nicelden ziyade nitel araştırma yönteminin sürece şekil vermesi beklenmektedir. Diğer taraftan nitel araştırmanın bünyesinde barındırdığı farklı bakış açıları yorumlama noktasında zenginlik sunarak da katkı sağlamaktadır.

Nitel araştırmanın anlaşılmasında, nitel araştırmaya hâkim olan özellikler önemli konumdadır. Bu sebeple ilgili başlık nezdinde özelliklere değinilmesinde yarar görülmektedir. İlk özellik olarak; “nitel araştırmaların doğal ortama duyarlılık göstermesi” durumudur. Nitel araştırma sürecinde odak alınan konunun kendi doğal ortamında incelenmesi gerekliliği bulunmaktadır. Çünkü elde edilecek bulgular bu doğal ortama bağlıdır. Bu açıdan manipüle edilmiş deneysel alanlar nitel araştırmanın bulgularına katkı sağlamamaktadır. Aksine araştırmacının yanılmasına sebep olmaktadır. Bu yönüyle nitel araştırmayı yürütecek araştırmacının; odak aldığı insan davranışlarını, doğal ortamı, süreçteki değişkenliği ve aktifliği göz önüne katması gerekmektedir. Bu durumda, değişkenliği ilgili verilerin toplanmasında hesaba katan ve ona göre hareket eden araştırmacı, süreci tüm boyutuyla inceleme imkânına da sahip olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 43-44).

Diğer bir özellik “araştırmacının rolü” üzerinden açıklanmaktadır. Buna göre araştırmacı nitel araştırmada, nicel araştırmada olduğu gibi pasif olarak konumlandırılan ve sadece gözlemci konumunda olan bir rolde bulunmamaktadır. Aksine araştırmacı doğal ortamda bulunan ve araştırmaya deneyim ve görüşleriyle dahil olan bir konumda bulunmaktadır. Bu yönüyle araştırma süreci içerisinde önemli olarak görülmektedir. Bir

diğer özellik nitel araştırmanın “bütüncül yaklaşım” özelliğidir. Bu madde nezdinde araştırmada toplanan verilerin bütüncül olarak algılanması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Bu yönüyle parçalar toplamdan güç almakta ve o şekilde analiz edilmektedir. Bu durum insan doğasının karmaşıklık davranışı üzerinden açıklanmakta ve tüm davranışların ayrı olarak incelenmesinden ziyade her ilişki ve bağlantıyı görmek açısından bütüncül bakış açısıyla bakma gerekliliği varsayımından gelmektedir.

Bir diğer özellik “algıların ortaya konulması” içerisinde şekillenmektedir. Öyle ki, nitel araştırmada araştırma içerisine dahil edilen insanlar ve onların algı ve deneyimleri önemli konumdadır. Bu nedenle önceden hazırlanan sınırlara sahip sorularla süreci yönetmek araştırma açısından olumlu karşılanmamaktadır. Zira nitel araştırma süreci bireylerin düşüncelerini anlamak üzerine olmaktadır. Bu yönüyle araştırmacı gerektiğinde bireylere yakın olarak onlarla aynı ortamda bulunması önemli kabul edilmektedir (Özdemir, 2018: 207).

Bir diğer özellik olarak “araştırma deseninde esneklik” verilmektedir. Nitel araştırma sürecinde olayın açıklanması nezdinde uygun yöntem ve tekniğin seçilmesi önem arz etmektedir. Zira amaç gerçekliğin bütünsel bir şekilde verilebilmesidir. Dolayısıyla nitel araştırmanın, ilerleyen başlıkta incelenecek olan çeşitli veri toplama tekniklerinden aynı anda faydalanma imkânı sunması sebebiyle esnek olarak yönetilen bir sürece sahip olması bu madde etrafında şekillenmektedir.

Nitel analiz özellikleri arasında sayılan bir başka madde de “tümevarımcı bir analiz” imkânı sunması üzerinden açıklanmaktadır. Bu yönüyle nitel araştırmada verilerden kuram oluşturmaya yönelik esnek olarak yönetilen bir süreç göze çarpmaktadır. Zira olay ve olgular neticesinde toplanan verilerden çeşitli çıkarımlar oluşturmak mümkün olup, bunun sonucunda bir kuram ortaya konulmaktadır. Sıralanan özellikler açısından bir diğer maddede verilerin isimlendirilmesi noktasında açıklanmaktadır. Nitel yaklaşım nezdinde toplanan veriler “nitel veri” olarak belirlenmektedir. Buna göre nitel araştırmacının amacı doğrultusunda betimsel ve gerçekçi bir sonuç sunulmalıdır. Verinin türü, amaç ile örtüşmelidir (Gürbüz ve Şahin, 2013: 402-403).

Yukarıdaki satırlarda sayılan temel özellikler dışında nitel araştırmanın diğer özelliklerine dikkat çeken Şimşek’e (2013: 89-90) göre; ilk olarak nitel araştırmanın “öznel” bir yapıda olduğu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra bireyin katılımını odak aldığı

ve katılımı sebebiyle gerçeği algılayışının göreceliliği gibi meseleler bu öznelliğe örnek oluşturmaktadır. Nitel araştırmanın süreç içerisinde “niçin ve nasıl” sorularına yanıt aradığına dikkat çekilirken, bireylerin yaşantılarına odaklanıldığı da ilgili özellikler noktasında belirtmektedir. Bunun yanı sıra araştırmada “kişisel bir dil” kullanıldığına da dikkat çekilmektedir. Nitel araştırmada “anlamaların” ön planda olduğu vurgu yapılarak, bu anlamda odak olarak birey ve çevresinin göz önünde tutulduğu sıralanan özellikler arasındadır. Sıralanan bu özellikler neticesinde nitel araştırmanın amacı ve anlamı ortaya çıkmaktadır. Bu anlam Gürbüz ve Şahin’in (2016: 400-401) de belirttiği gibi; “niteli araştırma, öznel veriler eşliğinde insan ve insan gruplarının davranışlarının anlamlandırılması faaliyetidir”. Ayrıca belirtmelidir ki bu durum bir genelleme olarak algılanmamalıdır. Zira nitel araştırmada her olay ve beraberindeki olgular kendi ortamlarında açıklanma ve incelenmeye ihtiyaç duymaktadır.

Nitel araştırmalarda, araştırmacı ve nesne arasındaki kurulan bağ nezdinde bilgi ortaya çıkmaktadır. Nitel araştırma desenleri ise bu bağa odaklanmaktadır. Zira araştırma süreci içerisinde aşamalar arasındaki tutarlılık bu desenler üzerinden açıklanmaktadır (Özdemir, 2018: 211). Araştırma içerisinde farklı desenler bulunmaktadır. Ancak sözü edilen farklı desenlerin sınırları birbirinden kesin olarak ayrılmamaktadır. Bu sebeple beş desen modelinden bahsetmek mümkündür. Bunlar “kültür analizi, fenomenoloji, gömülü teori, örnek olay ve eylem araştırmasıdır”.

Araştırma desenleri arasında en kapsamlı olarak vurgulanan model kültür analizidir. Kültür analizi, toplumsal yapı, değerler, işleyiş ve davranış gibi konuları odak alarak anlamlandırma yapmaktadır. Bu desen bünyesinde barındırdığı ögeler (kültür) neticesinden nitel veri toplama tekniklerini kullanmak zorundadır. İkinci araştırma deseni olarak olgu bilim veya fenomenoloji karşımıza çıkmaktadır. Burada, bireyin belli bir olguya yönelik olarak deneyim ve algıları ile yüklediği anlam açığa çıkarılmaktadır. Bu sebeple altta yatan anlam odak alınmaktadır. Üçüncü araştırma deseni olarak gömülü teori ya da kuram oluşturma verilebilmektedir. Bu desen de amaç bir olaya yönelik kuram oluşturmaktır. Öyle ki, bir “dayanak noktası” tabiri bu desen nezdinde kullanılabilir. Nitel araştırmada kuram belli araştırmalar ve veriler dahilinde oluşturulmaktadır. Bu açıdan tümevarımcı ve çoklu bakış açısıyla süreç yönetilmektedir. Diğer taraftan bu desen; sistematik yaklaşım ve yapısalcı yaklaşım olarak kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Sistematik yaklaşımda sürekli bir karşılaştırma hali söz konusudur. Yapısalcı yaklaşımda ise; veriler yapılar nezdinde şekillenmektedir (Özdemir, 2018: 212-

213). Dördüncü araştırma deseni olarak örnek olay incelemesi ya da diğer adıyla durum incelemesi karşımıza çıkmaktadır. Burada bir olay ya da birkaç olayın belli sınırlar dahilinde bütüncül olarak incelenmesi söz komsudur, aynı zamanda sistematik ve derinlemesine analize imkân veren desen; bir “eylem planı” olarak da görülmektedir. Son olarak altı çizilmelidir ki, eylem araştırması deseninde süreç odaklı bir eğilim söz konusudur. Zira araştırmacının veri ile yakın mesafede olması ve süreç içerisinde deneyimleri nezdinde çözüm üretmesi beklenmektedir. Veriler temelli pratik çözümler sunulması da planlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 73-74).

Nitel araştırma süreci bazı aşamaları bünyesinde barındırmaktadır Baltacı’nın (2019: 371) da belirttiği üzere “merak”, sürecin başlaması için temel unsurdur. Zira araştırmacının dikkati ve isteği bu merak unsuru sayesinde canlı kalabilmektedir. Gürbüz ve Şahin (2016: 404-405) Nitel araştırma sürecini dokuz adımda ele almaktadır. Buna göre ilk adımda “problemin belirlenmesi” bulunmaktadır. Problem belirlenirken toplumsal sorunlar, problem konusunun önemi ve yapılabilirliği ayrıca dikkat edilecek hususlar olarak belirtilmektedir. İkinci adımda “kuramsal bir çerçeve” oluşturulmaktadır. Burada nitel araştırma desenleri kullanılarak bir kuram oluşturulmaya çalıştırılmaktadır. Bir problem nezdinde bir kuram oluşturulmasında tümevarımcı bir şekilde verilerden ilerleyerek adımlar atılması dikkat edilmesi gereken unsurlar arasındadır. Zira araştırma sürecinde oluşturulacak kuramsal çerçeve, problem ve problemin sınırları ve boyutları noktasında önem arz etmektedir. Ayrıca sürecin esnek bir şekilde yürütülmesine de dikkat edilmelidir. Üçüncü aşama “araştırma sorusu hazırlanması” aşamasıdır. Dolayısıyla bu adımda incelenen problem soru formu biçimine dönüştürülmelidir. Dördüncü adımda “örneklem belirlenmesi” gereklidir. Bu adımda olay ve olguyu açıklayacak ve problem ile uyuşacak ve katkı sunacak örneklem seçilmeye çalışılmaktadır. Beşinci aşamada “araştırmacının katılım rolü” belirlenmektedir. Bu aşamada nesnelliğe ve etkileşime dikkat edilmektedir. Zira nitel araştırmada araştırmacı önemli bir konuma sahiptir. Altıncı aşama “veri toplama stratejilerin geliştirilmesi” adımıdır. Bu adımı da esnek hareket etmeye ve birden fazla veri toplama aracını kullanabilme durumuna dikkat edilmelidir. Yedinci aşama bir önceki adım ile bağlantılı olarak “veri toplama” adımıdır. Araştırmacı çeşitli veri toplama tekniklerinin avantaj ve dezavantajlarını göz önünde bulundurarak uygun olanları kullanmalıdır. Sekizinci aşama “verilerin analizini” içermektedir. Bu durumda araştırmacı topladığı verilerin analizini ilgili yaklaşımlar nezdinde yapmaktadır. Bu yaklaşımlar betimsel analiz, veri analizi ve söylem analizi şeklinde

sıralanabilmektedir. Son aşama olan dokuzuncu aşama ile “sonuçlar sınırlandırılarak önerilerde” bulunmaktadır. Bahsedilen bu adımlar döngüsel ve birbiriyle etkileşim halindedir. Süreç içerisinde esnekliğe de ayrıca dikkat edilmelidir.

Nitel araştırma içerisinde geçerlilik, araştırma problemi için önemli bir durumdur. Zira konuya değinen Baltacı'nın (2019: 380) da ifade ettiği gibi geçerlilik ile araştırma sonuçlarının “gerçekliğine ve doğruluğuna” odaklanılmaktadır. Buna göre araştırmacının problemi tarafsız bir şekilde ele alması ve elde ettiği verilerin gerçekler ile uyuşması gerçekliğin önemli parametrelerini oluşturmaktadır. Diğer taraftan, araştırmacının verileri diğer araştırmacılar ile paylaşıp onların yorumlamasına sunması da geçerliliğe önemli katkılar sunmaktadır.

Nitel araştırma içerisinde geçerlilik; iç ve dış geçerlilik olmak üzere iki temel açıdan sağlanmaktadır. İç geçerlilik ile kastedilen araştırma süreci içerisindeki tutarlılık nezdinde ortaya konulan gerçekliğin geçerliliğidir. Bu durumun araştırma sürecinde araştırmacı tarafından sık sık sorgulanması araştırmanın seyri açısından önemlidir. Örneğin; araştırma bulgularının tutarlılığı, bulguların teyit edilmesinde kullanılan yöntemlerin kuralları, stratejileri gibi konular üzerinden araştırmanın sorgulanması ve teyit edilmesi gerekmektedir. Dış geçerlilik ise, araştırmanın evrensel açıdan genellenebilmesi üzerinden açıklanmaktadır. Bahsedilen genellemeden kasıt; diğer araştırmalar ile karşılaştırıldığında benzeşen olaylar üzerinden benzer sonuçlar elde edilmesine olanak sağlanması noktasındadır. Ancak nitel araştırma içerisinde doğrudan bir benzeşme olmayacağı için dolaylı tanım ve betimlemeler ile de bu geçerlilik sağlanabilmektedir. Bunun için araştırmacının araştırma süreci içerisinde tüm aşamaları ayrıntılı ve açık olarak vermesi ve karşı tarafı ikna etmesi noktasında tespit edilebilmektedir.

Nitel araştırmada geçerlilik konusu kadar güvenilirlik konusu da araştırmanın kabul edilebilirliği için önemli bir basamak oluşturmaktadır. Nitel araştırmada güvenilirlik konusu, “doğruluk ve inandırıcılık” kavramları ile ilişkilendirilmektedir. Bu konuya değinen Baltacı'nın (2019:381) da ifade ettiği üzere güvenilirlik, dış güvenilirlik ve iç güvenilirlik olarak iki aşamada incelenmektedir. Dış güvenilirlik ile araştırmanın tekrarlanması durumunda yine benzer sonuçların elde edilebilmesi üzerinde durulmaktadır. Dış güvenilirliğin sağlanması için araştırmacının araştırma sürecini ve kullandığı veri toplama kaynaklarını şeffaf bir şekilde açıklaması gerekmektedir. Bunun yanı sıra yapılan araştırmanın başka araştırmalar nezdinde desteklenmesi ve uyumlu

olması da dış güvenilirliğe katkı sağlayan adımlar arasında gösterilebilmektedir. İç güvenilirlik ise ilerleyen süreçlerde aynı veri seti odaklı yapılan araştırmada benzer sonuçlara ulaşılması durumu olarak tanımlanmaktadır. İç güvenilirliğin sağlanmasında; toplanan verilerin farklı araştırmalar nezdinde analiz ve yorumları ve onların eleştirel bakış açısıyla desteği ve ayrıntılı ve betimsel kavramsal çerçeve odağında yapılan analiz gibi meseleler örnek gösterilmektedir.

1.2.NİCEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Nicel araştırma, temel olarak sayısal olarak ifade edilen veriler arasındaki bağlantıyı odak almaktadır. Bir diğer ifadeyle, sayısal olarak elde edilen verilerin yine sayısal olarak analizini gerektiren bir araştırma yöntemidir. Nicel araştırma yönteminde genelleme tarzı ifadelerle başvurulmaktadır. Ölçülebilen verilerin odak alınması ve bulguların deneyler sonucunda elde edilmesi genellemeyi kolaylaştırmaktadır.

Evren ve örneklem ilişkisinde örneklem evreni temsil etme durumu bulunmaktadır. Zira nicel araştırma temel olarak sosyal düzen içerisindeki işleyişte temel kuralları ya da kanunları ortaya çıkarma çabasıdır. Bu yönüyle örneklem, evreni temsil edecek güç ve çapta olması beklenmektedir. Dolayısıyla dikkatle oluşturulmalı ve oluşturulma aşamasında doğru sonuçlar elde edilebilmek adına örneklemi meydana getirecek olan soru aşamasında katılımcılara doğru sorular yöneltilmelidir. Yukarıda açıklanan evren ve örneklem vurgusunun tutarlı olması sağlanmalıdır. Zira sağlıklı bir araştırmanın doğru sonuçlar elde etmesi gereklidir.

Nicel araştırma özellikle sosyal bilimler içerisinde toplumsal olayları nedensellik temelli bir bakış açısıyla incelemektedir. Bu açıdan nicel araştırmada önceden belli kuramlar ve veri setleri ve veri toplama teknikleri bulunmaktadır (Demirel, 2018: 105). Nicel araştırma bu yönüyle somut veriler üzerinden işletilmektedir ve amacı önceden var olan kuramı doğrulamaktadır.

Araştırma sürecinde tümdengelimci bir mantık çerçevesi içerisinde hareket edilmektedir. Zira nicel araştırmada kesin ve net açıklamalar ve bir nevi kanun haline gelme potansiyeli olan hipotezler bulunmaktadır. Bu durum, dayanağını deneysel, matematiksel ve ölçülebilir süreçler sonunda elde edilmesi temelinden almaktadır. Dolayısıyla süreç, araştırmanın ilk adımında oluşturan hipotezin incelenmesi ve test edilmesi amacıyla yürütülmektedir. Bu nedenle araştırmada yürütülecek süreç, sistematik bir şekilde dizayn edilmektedir. Zira olay ve olguların çözümlenmesinde sözü edilen

sistematiklik bazı matematiksel tekniklerin kullanılmasını da gerektirmektedir (Ocak, 2019: 11).

Nicel araştırmanın paradigması pozitivism akımından temellenmektedir. Pozitivizm ise Comte ve Simon tarafından ortaya atılmıştır. Bilginin elde edilmesinde ampirik teknik ve yöntemlerin kullanılmasına odaklanmaktadır. Zira bilginin doğru ve güvenilir kabul edilmesinde, bilginin elde edilişi pozitivism açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla temel olarak bilim süzgecinden geçmeyen bilgi, pozitivism açısından pek de değerli görülmemektedir. Pozitivist bilgi, temelde nitelikten ziyade niceliği odak alırken, aklın önderliğinde ve gözlem sonucu oluşturulan bir çerçeve çizmektedir. Çizilen çerçevede örüntü ve kuramlar oluşturularak doğruluğu incelenmektedir. Zira pozitivist düşüncede metafizik olarak adlandırılabilen insanın doğruyu algılamasına izin veren yöntemden ziyade görme ve gözleme dayalı bir algılayış egemen olmaktadır. Bu durum “nesnellik” kavramı ile açıklanmaktadır (Şimşek, 2013: 85-86). Özellikle Comte’un fikirleri pozitivismde değişik pencereler açmaktır.

Yukarıdaki satırlarda da ifade edilen gerçek bilginin ancak deney ve beraberindeki gözlem süreçleri ile elde edilmesi nicel araştırma içerisinde ampirik temelli veri toplama mantığının köklerini oluşturmaktadır. Bu durum doğrulanabilir bilgi ve olgu olarak nicel araştırma içerisinde yerini almaktadır (Balcı, 2020: 8). Dolayısıyla nicel araştırma pozitivism etkisiyle gözlemin doğası içinde ve gerçeğin doğası gibi parametreler çerçevesinde hem herkes tarafından kabul edilen nesnel gerçeklere odaklanırken hem de kontrollü olan koşulları ve beraberindeki davranışları incelemektedir. Zira pozitivist bilginin de kabul ettiği gibi gerçekliğin duyular yoluyla bilinebildiğini kabul etmekte ve beraberinde nesnel inceleme yapmaktadır. Dolayısıyla, inceleme, araştırma ve pozitivist bilgi arasındaki ilişkiden yola çıkılarak ilk olarak araştırmacıların hipotezleri test etme adımı ile sürece başladıkları bilinmektedir. Daha sonra hipotez ve kavramlar arasındaki nedensellik bağına nicel tekniklerle analiz etmekte ve sonrasında bir yargıya varılmaktadır. Son olarak mantık çerçevesinde veriler toplanıp analiz edilmekte ve bulgular işletilmektedir. Böylelikle pozitivism epistemoloji içinde kuramlar oluşturularak analiz edilerek nicel araştırma süreci yürütülmektedir (Demirel, 2018: 106).

Nicel araştırma yöntemi, ortaya attığı varsayımlar temelli olarak kimi özelliklere sahiptir. Bu özelliklere değinen Şimşek’e (2013: 86-88) göre bazı önemli noktalar bulunmaktadır. Buna göre ilk olarak nicel araştırmanın “pozitivist paradigma” çerçevesinde şekillendiği üzerinde durulmaktadır. Diğer taraftan nicel araştırma süresince

elde edilen “verilerin kesin ve net oluşu” belirtilmektedir. Zira veriler gözlem sonucu elde edilen ve ölçülebilen biçimde tasarlanmaktadır. Bir diğer özellik olarak pozitivist düşüncenin de etkisiyle “gerçekliğin birey dışında ve ondan bağımsız” olarak algılanma durumu verilmektedir. Çünkü nicel araştırma sürecinde birey sisteme etkisi olmayan ve gerçeklik ile ilişkilendirilmeyen bir konumda bulundurulmaktadır. Nicel araştırmaların “görgül bir yöntemle” oluşturulması dolayısıyla “nesnel” olması özelliği de bir diğer önemli maddeyi oluşturmaktadır. Diğer taraftan nicel araştırmanın “tümdengelimci, indirgemeci ve genellemeler yapması” sayılan diğer özellikler arasındadır. Nicel araştırmanın tümdengelimci yaklaşımı benimsemesinde kesin sonuçlar elde etmeye odaklı yapısıyla bağdaştırılmaktadır. Nicel araştırma içerisinde çok fazla değişken barındırmasından dolayı aralarındaki etkileşimin incelenmesinde parçalara ayrılması metodunun kullanılması da indirgemeci bir özellik olarak nicel araştırma sürecinde karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla nicel araştırmada var olan bu birçok değişken durumu varsayımlar yapılarak kontrol edilmektedir. Bu durum nicel araştırmada kapsamlı bir tarama ve araştırma sürecine imkân vermektedir. Zira bütünün elde edilmesinde, tüm yapboz parçalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreçte sayısal verilere odaklanılmakta ve verilerin toplanması ve analizinde istatistiksel yöntemlerden yararlanılmaktadır. Dolayısıyla süreçte “ne kadar ne sıklık ve ölçüde” gibi sorular sorularak nicel ölçümler elde edilmeye çalışılmaktadır.

Nicel araştırmada araştırma sorusunun net ve tam olarak tanımlanması da hem bir gereklilik hem de özellik olarak süreç içerisinde yerini almaktadır zira yürütülecek süreçte araştırmacının alandaki boşluğu doldurması beklendiğinden araştırma sorusuyla bu durum net olarak ifade edilerek araştırma odağı belirlenmelidir ve tümdengelimci olarak parçalar birleştirilmeye çalışılmaktadır.

Yanı sıra nicel araştırmanın farklı özelliklerine değinen Demirel’in (2018: 107) de belirttiği üzere süreç nitel araştırmadan farklı olarak hiyerarşik olarak yönetilmektedir. Dolayısıyla esnek olmayan bir süreç hakimdir. Nicel araştırmalarda elde edilen veriler aksi kanıtlanana kadar doğru ve kesin olarak sonuçlar ortaya koymaktadır. Nicel araştırmada formal yani dışsal bir dil kullanılarak raporlar hazırlanmaktadır. Nicel araştırmada kullanılan ve oluşturulan örnekler, evreni temsil etmesi özelliğinden dolayı sayı ve hacim olarak büyük olarak kabul edilmektedir. Zira bu büyüklük temsil etme gücü ve oluşturulacak varsayımlar için gerekli bir durumdur.

Nicel araştırma da kendi içerisinde oluşturduğu sistematik bir çerçeve ve süreçte sahiptir. Dolayısıyla çeşitli adımlardan ve aşamalardan oluşan araştırma sürecinde oluşturulan hipotez temelli olarak veri toplamak ve verilerin analiz ve bulgusu önemli basamakları oluşturmaktadır. Diğer taraftan süreç bilimsel bir temelle dizayn edildiği için bir döngü şeklinde olup, denetlenebilirlik sonucunda tekrarlanmaya olanak vermektedir. Süreç ilk olarak araştırma problemi ve beraberindekilerle başlatılmaktadır. Dolayısıyla literatür taraması bu aşamada önemli bir basamaktır. Aşamada ilk olarak problemin bulunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Problem özümseindikten sonra, formüle edilmesi gereklidir. Dolayısıyla probleme yönelik araştırma sorularının formal ve işlevsel bir dizaynı söz konusudur. Bir diğer açıdan probleme yönelik olan bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ortaya konulması durumu olarak da algılanabilmektedir (Balcı, 2020: 19-20). Dolayısıyla giriş aşamasında problem ve hipotezler ile teorik çerçeve oluşturulmaya çalışılmaktadır. Nicel araştırmanın yöntem aşamasında ise araştırma, evren ve örnekleme, veri toplama ve analizi gibi adımlar temelli şekillenmektedir. Daha sonraki aşamada bulgular, çeşitli tablo ve grafikler yardımıyla sıralı ve düzenli bir şekilde verilerek yorumlanması gerekmektedir. Diğer aşamada bir önceki aşamada elde edilen sonuçların bir tartışma biçiminde yorumlanması gerekmektedir. Diğer taraftan bu aşamada sınırlılıklar, değişkenler arası ilişki gibi meseleler açısından bir incelemeye tabi tutulmaktadır. Son aşama olan sonuç aşamasında şimdiye değin elde edilen bulgular hem şimdiye hem de geleceğe dair tavsiyeler şeklinde yorumlanarak verilebilmektedir (Ocak, 2019: 17-18).

Nicel araştırmada araştırma sürecinde nasıl bir yol izleneceğini belirten ve süreçlerin tasarlandığı modeller bulunmaktadır. Modeller içerisinde bazı desenleri barındırdığından dolayı kimi zaman sınırlandırıcı bir etkiye sahipken, kimi zaman da doğru modelin seçilmesi şartıyla araştırmacının hata yapmasını engelleme özelliği de bulunmaktadır. Dolayısıyla araştırma sorusu ve araştırma modeli araştırmacı tarafından doğru ve birbirine uyumlu biçimde oluşturulmalıdır. Araştırma modeli temel olarak bir araştırmacının yöntemsel açıdan boyutlarını göz önüne sermektedir (Şimşek, 2013: 91). Nicel araştırma modelleri veya türleri üç başlık altında sınıflandırılmaktadır. Buna göre, “tarama modelleri, deneysel modeller ve meta analiz modellerine” rastlamak mümkündür. Buna göre, tarama modellerinde temel amaç var olan durum veya var olan gerçekliği değişiklik yapmadan direkt açıklamayı odak almaktır. Bu yönüyle geniş bir araştırmayı içine alan tarama modellerinde; nesne, birey, geçmiş, günümüz ve olgular gibi

veriler mantık çerçevesinde taranmakta, düzenlenmekte ve sınıflandırılıp çözümlenmektedir. Bu tür modellerde araştırmacıya bir müdahale hakkı tanımazken, betimsel bir biçimde çözümleme yapılmaktadır. Kendi içerisinde, genel tarama modelleri, nedensel karşılaştırma modelleri ve örnek olay tarama modelleri olarak alt başlıklara ayrılmaktadır (Şimşek, 2013: 92). Dolayısıyla genel tarama modellerinde geniş bir örneklemi içlerine alarak evrene yönelik tahmin ve genellemelerde bulunmaktadır. Kendi içlerinde de tekil ve ilişkisel olmak üzere tekrar alt başlıklara ayrılmaktadır.

İlişkisel modelde, birden çok değişken konumlandırılır iken bu değişkenlere müdahale edilmeksizin aralarındaki etkileşim belirlenmektedir. Model içerisinde ilişki yön ve düzeyi negatifi pozitif değerler üzerinden açıklanmaktadır. Öyle ki değişkenler arasında ilişki işareti negatifi ise; bir değişkenin değeri artarken diğeri azalmaktadır. Diğer taraftan değişkenler arasında ilişki pozitif ise; bir değişkenin değeri artarken diğeri değişkenlerin de değeri artmaktadır. Diğer bir model olan tekil tarama modelinde tek bir değişkene odaklanılmaktadır. Değişken, odak alınan an veya odak alınan belli bir zaman dilimi neticesinde zamansal ve anlık olarak taranmaktadır. Dolayısıyla birim odak alınan zaman olarak verilmektedir (Demirel, 2018: 107-109).

Genel tarama modelleri içerisindeki sınıflandırmada yer alan diğer bir model “örnek olay tarama modelidir”. Bu model, temel olarak belli bir olay veya olgu üzerinden daha sınırlı ve derinlemesine ve ayrıntılı betimleme yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bir diğer adıyla durum araştırması olarak da tanımlanan bu modelde daha net bulgular ortaya koyma şansı sağlanırken genelleme yapmaktan uzaklaşmaktadır. Tek durum deseni, tabakalı tek durum deseni ve çoklu durum deseni olarak kendi içinde sınıflandırılmaktadır. Genel tarama modellerini sınıflandırmadaki üçüncü başlık ise nedensel karşılaştırmalı model olarak isimlendirilmektedir. Temel olarak var olan bir durumu nedenleri ve nedenlere sebep olan değişkenleri etkileriyle beraber tespit etme amaçlıdır (Şimşek, 2013: 92-93). Diğer araştırma modelleri içerisinde sıralanan “deneysel modeller” olarak adlandırılan bir başka model de bulunmaktadır. Bu modellerde odak olarak da nedensellik üzerinden değişkenler arası ilişkiler incelenmektedir. Bu tür modeller kontrollü veya deneysel olarak ifade edilen laboratuvar ortamlarında kullanılmaktadır. Deneysel modeller araştırmacının kontrolünde verilerin sebep sonuç ilişkisi test etmek amacıyla yapılmaktadır. Deneysel araştırmalar, laboratuvar ve alan deneyi olarak iki farklı araştırma ortamında yapılabilmektedir. Laboratuvar deneyinde deneye konu olan nesne ve ortam minyatür bir biçime getirilerek sebep sonuç

ilişkisi test edilmektedir. Alan deneyinde ise doğal ortamda yapılarak üzerinde değişiklik yapılmayan ortamda sebep sonuç ilişkisi test edilmektedir. Deneysel modelde, araştırma tasarımları bazı noktalar odak alınarak başlıklar biçiminde oluşturulmaktadır. Odak alınan noktalarda rastlantısallık, deney kontrol grupları gibi deneklerin seçimindeki farklılıklar temelli oluşturmaktır. Buna göre, ön deneysel desenler, gerçek deneysel desenler ve yarı deneysel desenler olarak bir gruplandırma mevcut bulunmaktadır (Demirel, 2018: 112-113).

Nicel araştırma modellerindeki sınıflandırma içerisinde yer alan diğer model “meta analiz modeli” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu model temel olarak önceki yapılan araştırma sonuçlarını odak alarak bu sonuçlar üzerinden bulgular elde etmek için kullanılmaktadır. Önceki çalışmaların sonuçlarını genellemek zor olacağından bu model bir üst çalışma olarak görülmekle beraber önceki çalışma sonuçlarını çeşitli istatistiksel yöntemlere tabi tutularak genelleme yapılmasının sağlanması konusunda önemli bir maddedir. Saha çalışması görülmeyen meta analiz modeli, daha önce var olan bulguları çeşitli değerler kullanarak kendi analizleri ile tekrar yorumlaması şeklinde var olmaktadır. Tanımlayıcı, örneklem hatasını gideren ve psikometrik meta analizi modelleri olarak kendi içerisinde sınıflara da ayrılmaktadır (Demirel, 2018: 113-114).

Nicel araştırma, pozitivist paradigmanın kabul ettiği, gözlemlenebilir ve ölçülebilir olgulardan dolayı bilimsel bilgi neticesinde elde edilen verilerle, toplumsal hayatın düzenlenebileceğini savunmaktadır. Bu durum nicel araştırma içerisinde kuram oluşturarak ve kuramların hipotezleri ile test ederek uygulama noktasında çözümler üretmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu durum toplum düzeni açısından nicel araştırmanın bir katkısını oluşturmaktadır (Demirel, 2018: 115-116). Diğer taraftan Ocak’ın (2019: 16) da belirttiği gibi nicel araştırmalar geniş bir örneklem alanı sunması, tarafsız ve nesnel sonuçlar elde etmesi ve dahi araştırmacının tarafsız olmasını savunması gibi nedenlerden dolayı elde edilen veri açısından güvenilirlikle alakalı olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bunların yanı sıra katı bir dizayn oluşturması ve esnekliğe mahal vermemesi, bireyi gerçeklik algısında dışlaması ve tutum algı vb. davranışları göz ardı etmesi ve veri elde edilmesinde doğal ortamdan ziyade laboratuvar ortamında yürütülmesi gibi meseleler, gerçek sonuçlar açısından ve nicel araştırma açısından süreçteki sınırlılıklara örnek gösterilmektedir.

1.3.VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırma süreci içerisinde en önemli adımlardan birini veriler oluşturmaktadır. Bu yönüyle veri; araştırmanın bilgi adımını oluşturmakta olup, veri olmadan araştırma sürecinin sonlandırılması beklenmemektedir (Salı, 2013: 135). Araştırmalarda elde edilen verilerin toplanması, araştırma amacıyla orantılı olarak farklı türlerde karşımıza çıkarak çeşitlilik göstermektedir. Örneğin, nicel araştırma türleri içerisinde yer alan veriler daha çok sayısal ifadeler ile bağdaşır iken daha yüzeysel bir anlayış çerçevesinde oluşturulmaktadır. Buna karşın, nitel araştırma içerisinde verilerin toplamında daha derin bir betimleme ve analize yönelik teknikler karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, nicel araştırmalarda veriler daha çok çıkarımlar yoluyla elde edilmektedir. Burada önemli olan araştırma problemine uygun veri toplama tekniği ile araştırma sonucunu daha güçlü hale getirerek sağlıklı sonuçlar alabilmektir (Ocak, 2019: 218-219).

İlgili başlık altında çeşitli veri toplama teknikleri incelenecek olup, veri toplama tekniklerine yönelik özellikler güçlü ve zayıf yönleri gibi noktalardan yola çıkılarak açıklanmaya çalışılmaktadır.

1.3.1.Görüşme

Görüşme, bir kişinin belli bir konu hakkındaki düşüncelerini öğrenmek için etkili bir veri toplama tekniğidir. Bir kişinin kendi algı çerçevesinden hangi unsurların etkili olduğunu öğrenmek için sohbet çerçevesinde geliştirilen bu teknik anında etkileşimi sağlamasıyla araştırma sürecinde tercih edilmektedir. Dolayısıyla karşılıklı etkileşimin hâkim olduğu bir veri toplama tekniği olarak görülmektedir. Tarihsel dönemler içinde özellikle sosyolojinin yükselişi ve toplum bilimsel araştırmaların artmasıyla birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Ancak özellikle kitle iletişim araçlarının hayata dahil olması ve kullanılması görüşme tekniğini de etkileyerek yaygınlaşmasında etkin unsur olmuştur (Aziz, 2015: 85). Görüşme sürecinde sorular sorularak cevaplar aranmaktadır. Dolayısıyla odak alınan nokta; cevap alınan tarafın bilgi ve tecrübeleri neticesinde duygu ve düşünceleridir (Salı, 2013: 142).

Görüşme veri toplama tekniği sıklıkla nitel araştırma yöntemi içerisinde kullanılmaktadır. Nitel araştırma için, genellikle bir konu hakkında karşıdaki kişiye derinlemesine sorular sorulmaktadır. Bu yönüyle o konu hakkında ilgili kişinin ayrıntılı görüşüne ulaşılmak istenmektedir. Süreç görüşmecinin soracağı yeni sorular ve ara sorular ile yönetilmesiyle esnek bir görünüm arz edebilmektedir. Zira özellikle anahtar

konumunda olan kişilerle yapılacak görüşme sürecinde edinilecek bilgi önemli konumda olup araştırmacının süreci iyi yönetmesi beklenmektedir. Dolayısıyla nitel anlamda kullanılan görüşme tekniği genellikle belgesel, nitelikli ya da bireye yönelik, onun tutum ve davranışlarını ölçme amaçlı olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Görüşme soruları genellikle önceden belirlenmiş ve verilecek cevaplar belli bir format içerisine yerleştirilmiş biçimde tasarlanmaktadır. Örnek olarak; kamuoyu araştırmaları bu tür içinde gösterilebilmektedir. Ancak odak alınacak nokta görüşme tekniğinin yapısına uygun olarak tutum ve davranışlardır (Aziz, 2015: 86-87). Dolayısıyla görüşme tekniği nitel araştırma içerisinde kullanıldığında; bireyin düşünce ve duygu duyumları odak alınarak derinlemesine bir görünüm ile veri elde edilmektedir. Bu yönüyle söylemlerin yorumlanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Diğer taraftan nicel araştırma içerisinde görüşme tekniği kullanıldığında; pozitivizm ışığında dünya hakkındaki bilgilere ulaşmada kullanılması yönüyle güvenilir sonuçlar elde etmek zorundadır. Dolayısıyla süreç planlı ve standartlaştırılmış olarak yönetilmektedir. Bu yönüyle kontrol, düzeltme gibi süreçleri içinde barındırması gerekmektedir. Zira bireylerin farklı algılaması ve tarafsızlık nicel araştırma içerisinde önemli bir yer tutmaktadır (Mil, 2007: 5-7).

Görüşme veri toplama tekniği kendi içinde türlere ayrılmaktadır. Bu türler Ocak'ın (2019: 237-238) da ifade ettiği üzere “yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve grup görüşmeleri” olarak isimlendirilmektedir. Yapılandırılmış görüşme türü, adı üzerinde önceden düzenlenmiş bir sürecin ürünüdür. Bu yönüyle esnekliğe izin vermeyen türde sorular odak alınan konuya uygun hazırlanırken, cevaplar da konu odaklı kategorilerden hazırlanmaktadır. Bu yönüyle standart ve esnek olmayan süreç farklılıkları da en aza indirmesiyle analiz açısından kolaylık oluşturmaktadır. Grup görüşmelerinde ise, araştırmacının idareci bir konumda bulundurulup birçok kişinin aynı anda ve etkileşimde duygu düşünce hareketlerinin odak alındığı tür olarak verilmektedir. Bu yönleriyle etkileşimin yoğun hissedildiği süreçte veriler açısından da çeşitlilik sağlanmaktadır. Yapılandırılmamış görüşme türü, önceden planlanmamış ve doğal akış içerisinde dizayn edilebilecek esnek bir sürece sahiptir. Görüşmede, araştırmacı önemli bir konumda olup süreci iyi yönetmelidir. Zira görüşmecinin karşı taraf ile kuracağı güven ilişkisi, sağlıklı cevaplar alınması açısından önemli bir etkidir. Bu yönüyle dikkatli davranması ve hazırlık yapması gerekmektedir. Diğer taraftan, süreç standart olmadığı için sorular ve cevaplar açısından verilerin analizi de kolay olmamaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme türü, yapılandırılmamış görüşme türünde olduğu gibi süreç

içerisinde konu odağında ve görüşülen kişiye göre ilave sorular ekleme gibi ve cevaplar açısından esnek süreçleri bünyesinde barındırmaktadır. Diğer taraftan yapılandırılmış görüşme türüne benzer olarak önceden bazı soruların hazırlanma imkânı tanınması dolayısıyla da daha fazla bilgi elde edebilmeye olanak sağlamaktadır bu yönleriyle çokça tercih edilen tür veri toplamada yerini almaktadır. Açıklanan türler arasında görüşmede odak alınan konu ve katılımcı göz önünde bulundurularak uygun olanın seçilmesi önem arz etmektedir. Zira verilerin doğru şekilde elde edilmesi, sağlıklı bir araştırmanın ön koşulunu oluşturmaktadır.

Görüşmede soruların hazırlanması, ön denemeler yapılması ve uygun görüşme türünün seçilmesi gibi ön aşamalar bulunmaktadır. Bu ilgili aşamalar konu ve katılımcı odaklı tasarlandıktan sonra görüşme gerçekleştirilmektedir. Görüşme gerçekleştirdikten sonra elde edilen veriler çözümlemeli, doğrulanmalı ve raporlaştırılarak süreç sonuçlandırılmaktadır ancak Salı'nın (2013: 147) da belirttiği üzere görüşme süresince dikkat edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Bunlar görüşme yapılacak kişi, zaman ve yeri belirlenmesi, görüşmeye hazırlık amacıyla ön araştırma ve deneme süreçleri gerçekleştirilmesi, görüşme güvenilirliği açısından onay formu oluşturulması, görüşme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için ses cihazının çalışıldığını kontrol etme ve sürecin saatsel olarak planlanması, katılımcı açısından güven verici olunması ve katılımcıya nazik davranılması, görüşme sonucunda verilerin gerçeğe uygun olarak deşifre edilip açıklanıp rapor ulaştırılması gibi hususlar sürecin temel ancak önemli adımlarını oluşturmaktadır.

Önceki satırlarda da vurgulandığı üzere görüşme sürecinde araştırmacı önemli konumdadır Dolayısıyla görüşmeci bazı yetkilere sahip olmalıdır bu yetiler Salı'nın (2013: 143) da belirttiği üzere öncelikle güven vermesi gereklidir. Diğer taraftan sabırlı ve farklı bakış açıları açısından saygılı olması gereklidir. Görüşme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için sorgulama ve yargılama gibi keskin adımlardan kaçınmalıdır. Araştırmacının amacı çerçevesinde soruları doğru bir şekilde yönetmeli ve katılımcıyı etkilemeden ek sorular ile yanıt vermeye teşvik etmelidir. Diğer taraftan görüşme süreci açısından gizlilik sağlanmalı ve kurallara bağlı kalınmalıdır.

Görüşme veri toplama tekniği de her teknik gibi olumlu ve olumsuz yanları bünyesinde barındırmaktadır. Olumlu yönleri olarak; esnek bir süreç olması ve bu yönüyle derinlemesine bilgi edinmenin önünü açması temel olarak verilebilecek bir maddedir. Zira sürecin durum koşullarına göre yönetilebilmesi ve kontrol edilebilmesi

veri toplama açısından avantaj sunmaktadır. Diğer taraftan, katılımcının etkin kontrolü ile cevap alınması kolaylaşacak ve yanıt oranı açısından yüksek veriler elde edilebilecektir. Bunun yanı sıra katılımcı ve araştırmacının yüz yüze görüşmesi, mimik ve beden dili ipuçları ile konu hakkında bilgi edinme de veri sağlayabilmektedir. Aynı zamanda bu durum, araştırmacının tecrübesi sayesinde katılımcının anlamadığı soruları açıklama esnekliği de sağlamaktadır. Katılım açısından cevapların sözel olarak alınması, okuma yazma bilmeyen katılımcılara da fırsat sunmakta ve diğer veri toplama tekniklerine kıyasla farklı yaş grupları açısından avantaj oluşturmaktadır (Ocak, 2019: 241; Yıldırım ve Şimşek, 2018: 133-134).

Görüşme veri toplama tekniğinin sınırlılıkları olarak görüşme süreci içerisinde ortaya çıkacak yol masrafları, görüşmeci ücreti ve iletişim masrafları dolayısıyla maliyet açısından bir dezavantaj oluşturabilmektedir. Görüşme sürecinde doğru anın kararlaştırılması, zamansal açıdan bir sınır oluşturulabilmektedir. Bir diğer açıdan karşılıklı bir süreç işletilmeye de araştırmacı ya da katılımcı açısından yanlış anlaşılımlar ya da yanlışlık gibi zayıflıklar ortaya çıkabilmektedir. Görüşme süreci esnek bir süreç olduğundan dolayı ek sorular ile aktif olunmaya çalışılsa da bu durum elde edilecek verilerin güvenilirliği açısından sınır oluşturmaktadır. Diğer taraftan, yazılı belgeler ziyade sözel olarak ifade edilen bir süreç sonunda bilgi toplanması da güvenilirlik açısından bir diğer sınırı oluşturmaktadır (Mil, 2007: 11-12).

1.3.2.Gözlem

Gözlem veri toplama tekniği genellikle sosyal bilim araştırmalarında tercih edilerek yaygın olarak kullanılmaktadır. Zira bu teknik yardımıyla gözlemci ve araştırmacı ayrıntılı bilgilere ulaşabilmektedir. Gözlem temel olarak bir olay veya olguyla yönelik olarak sistemli izlemeyi gerektiren bir veri toplama tekniğidir. Dolayısıyla yapılacak bu izleme işleminde gözlemci duygu ve hislerini kullanarak odak oluşturmakta ve veri toplamaktadır. Gözlem veri toplama tekniğinin can alıcı noktası ve dikkat edilmesi gereken husus gözlemin ilgili odağın kendi doğal ortamında yapılması gerekliliğidir. Zira doğru veriler elde edebilmek bu ilgili hususa bağlı bir yargıdır. Gözlem, veri toplama teknikleri içerisinde birincil veri kaynakları içerisinde yer almaktadır. Bu yönüyle verilere ulaşmada video ya da ses kaydedici gibi teknik cihazlardan yararlanabileceği gibi gözlemcinin not alma metodu ile de verileri toplayabildiği araştırma örneklerine rastlamak mümkündür (Gürbüz ve Şahin, 2016: 185).

Gözlem, hayat akışı içerisinde de kullanılan bir davranıştır. Ancak gözlemim bir bilimsel araştırma içerisinde kullanılması temel bir ayrımı gerektirmektedir. Bu duruma değinen Salı'nın (2013: 150) da Belirttiği üzere şayet ki gözlem metodu, sıradan gözlem davranışıyla bir ayrım gerektirecek ise o “gözlemci” üzerinden açıklanmaktadır. Öyle ki, bir araştırma süreci içerisinde yapılacak gözlemlerde, gözlemi yapan gözlemcinin yetiştirilmiş olma zorunluluğu bulunmaktadır. Dolayısıyla, bir gözlemci elde ettiği verileri sistematik bir düzen içinde toplayarak daha sonraki aşamada analize konu edebilecektir.

Gözlem metodundan birçok amaç etrafında yararlanılmaktadır. Zira gözlem metodundan tek başına veri toplama tekniği şeklinde yararlanılabileceği gibi başka metodlar ile beraber kullanılarak da daha ayrıntılı bir analiz amacıyla da yararlanılmaktadır. Nitekim tek başına yararlanıldığı zaman genellikle davranış ya da olaya yönelik betimsel analizler elde etmek için ya da grup davranışlarına yönelik veriler elde etmek amacıyla kullanılabilmektedir.

Gözlem veri toplama tekniği nitel veya nicel araştırma yöntemi içerisinde kullanılmaktadır. Özellikle nitel araştırmalar içerisinde yerine dikkat çeken Yıldırım ve Şimşek'in (2018: 174) da belirttiği üzere odak alınan temel nokta, sayısal verilerden ziyade derinlemesine tanımlar yaparak incelemektir. Dolayısıyla nitel araştırmada oluşturulan gözlemlerde insan davranışları kendi ortamları içinde ve bütüncül bir bakış açısıyla açıklanmaya ve anlamlandırılmaya çalışılmaktadır. Bu yönüyle araştırmacının bakış açısı önemli hale gelmektedir. Zira araştırmacının beceri ve deneyimi süreci şekillendirmektedir.

Gözlem veri toplama tekniği, kendi içinde sınıflandırma ve türlere ayrılmaktadır. İlk olarak katılımcının rolü üzerinden açıklanan bu sınıflandırmada, katılımcı gözlem ve doğrudan gözlem olarak ikiye ayrılmaktadır. Katılımcı gözlemlerde, gözlemci araştırma konusu içerisinde gözlemleyeceği grubun içerisinde etkin bir üye olarak katılmaktadır. Dolayısıyla bu ilgili gruba vakit geçiren ve grubun doğal üyesi haline gelen gözlemci verilerini toplamaya çalışmaktadır. Bu sınıflandırma kendi içerisinde gözlemcinin aktif konumuna göre, tam katılımcı ve gözlemci katılımcı olarak ikiye ayrılmaktadır. Tam katılımcı yoluyla yapılan gözlemlerde, gözlemci gerçek kimliğini açıklamazken, grubun doğal üyesi olarak sürece dahil olmaktadır. Dolayısıyla ayrıntılı bilgi ve betimlemelere ulaşabilmektedir. Gözlemci katılımcı yoluyla yapılan gözlemlerde ise araştırmacının kimliği bilinmemekle beraber; araştırma sonucunda verilen kullanıp çözümlenmesi

noktasında kimliğin ifşa edilip izin alınması gerekliliği oluşmaktadır. Katılımcıların rolüne göre sınıflandırmada yer alan ikinci tür olan doğrudan gözlemde, gözlemci bir önceki sınıflandırma da olduğu gibi gözlenecek doğal ortam içinde bizzat bulunmazken, dışarıdan ilgili gözlemi gerçekleştirmektedir. Bu gözlem türünde kendi içerisinde tam gözlem ya da katılımcı gözlem şeklinde bir sınıflandırmaya gitmektedir. Tam gözlemde, araştırmacı kimliği bilinmezken gözlemde gözleme konu olan bireylerde etkileşim söz konusu değildir. Katılımcı gözlemde ise, incelenecek ortama giren gözlemci doğal bir üye olmaktan ziyade bireylerle etkileşim içerisinde. Zira veriye bu etkileşim sayesinde ulaşmaktadır. Ancak odak alınan mesele ayrıntılı ve betimsel bir analize ihtiyaç duyulması gerekliliğidir. Bu yönüyle araştırmacı kimliği süreç içerisinde bilinmektedir (Ocak, 2019: 226; Gürbüz ve Şahin, 2006: 186).

Gözlem veri toplama tekniğini başka açılardan ele alan farklı sınıflandırma türlerine de rastlamak mümkündür. İlk olarak gözlemin niteliği üzerinden kontrollü veya kontrolsüz gözlem olarak bir sınıflandırma bulunmaktadır. Bu sınıflandırmada temel ayrım gözlemin gerçekleştiği yer üzerinedir. Buna göre kontrollü gözlem laboratuvar ortamında deneysel süreçler içerisinde önceden planlı bir şekilde gerçekleşirken; kontrolsüz gözlem doğal ortam içerisinde yapılmaktadır. Bir diğer gözlem sınıflandırması da gözlem formları üzerinden verilmektedir. Buna göre yapılandırılmış ve yapılandırılmamış veya yarı yapılandırılmış gözlemlere rastlamak mümkündür. Yapılandırılmış gözlem formları nicel araştırma içerisinde kullanılmaktadır. Zira odak alınacak meseleler araştırma içerisinde bu formlarda açıkça belirtilmektedir. Yarı yapılandırılmış gözlem formlarının nicel ve nitel araştırma içerisinde kullanılmaktadır. Zira hem önceden planlı bir odak oluşturulurken aynı zamanda süreç içerisinde serbestlik tanıyan bir odakta bulunmaktadır. Bu durumda araştırmacı uygun olanlara daha rahatlıkla dizayn edilebilmektedir. Yapılandırılmamış gözlem formlarında belli bir plan bulunmamakla beraber araştırmacı verileri gözlemleri doğrultusunda işleyebilmektedir (Ocak, 2019: 227).

Gözlem veri toplama tekniğinde süreç içerisinde takip edilmesi gereken adımlar bulunmaktadır. Bu adımları ya da aşamaları ele alan Gürbüz ve Şahin'in (2016: 187) de belirttiği üzere; sürece, araştırma konusunun ve araştırma konusuna denk düşecek amaçların ve dahi amaçlara uygun düşecek deneklerin tespitinin yapılmasıyla başlanmaktadır. Bir nevi gözlemin aracı ve gözlem uygulanacak grup tespiti yapılmaktadır. İlgili tespiti yapıldıktan sonra gerekli izin ve görüşmeler gözlem yapılacak

gruba yönetilmelidir. Özellikle bir önceki paragrafta anlatılan gözlem türleri arasından denek ve konuya uygun olanın tespiti yapılmalıdır. Tüm bu tespitler yapıldıktan sonra gözlemlenecek bireyler arasında ve gözlemci arasında sürecin sağlıklı yürümesi adına güven tesisi önemli ve gerekli görülmektedir. Daha sonra gözlem süreci başlatılarak verilerin çeşitli yol ve metotlardan faydalanarak kaydedilmesi aşaması gelmektedir. İlgili aşama gözlemcinin, iletişim becerileri önemli olduğu kadar yanılırlara da mahal vermemesi gerekmektedir. Son aşamada ise toplanan verilerin çözümlenmesi süreci gelmektedir. Bu aşamada verilerin sınıflandırılması, kategorilere ayrılması ve sistematik bir şekilde düzenlenip raporlaştırılmasıyla gözlem süreci sonlandırılmış olmaktadır.

Gözlem veri toplama tekniğinde bazı dikkat edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Bu hususlar, Ocak'ın (2019: 229) da belirttiği üzere ilk olarak gözlem konusunun gözleme imkân verecek bir yapıda olması gerektiğidir. Bir diğer husus ise gözlem gerçekleştirilecek alanın tanımlanması ve bilinmesi gerekliliğidir. Zira fiziksel çevre gözlem açısından etkili bir unsurdur. Diğer açıdan gözlemin yapılacağı sosyal ortamda sürecin iletişimsel açısından dikkat edilmesi gereken unsurunu oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, oluşturulacak iletişimin sözel olup olması da gözleme derinlik katması sebebiyle dikkat edilmesi gereken unsurlar arasındadır. Gözlemci ve gözlenen arasındaki iletişim ve gözlemcinin ön hazırladığı süreci şekillendirmede dikkat edilmesi gereken meseleleri oluşturmaktadır. Zira hem gözlemci hem de gözlemlenen açısından yapılacak bu ön hazırlık detayları yakalanmasında yardımcı bir işlev görmektedir.

Gözlem veri toplama tekniği bazı yönleriyle avantajlar sunmaktadır. Bu avantajlar gözlem tekniğinin güçlü yanlarını oluşturmaktadır. Öyle ki, gözlem veri toplama tekniğinde verilerin direkt birinci elden toplanması ve direkt olarak veri odaklı bir süreç yürütülmesi derinlemesine araştırma imkânı verirken, diğer taraftan gözlemci ve gözlenen arasındaki ilişki de etkileşimi artırarak veri toplamayı daha kolay bir yapıya kavuşturmaktadır. Diğer bir açıdan, gözlemin doğal ortam içerisinde yapılması, gerçeklik ve geçerlilik açısından olumlu kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra araştırmacının gözlem sürecini zamana yayarak uzun süreli hale getirilebilmesi de elde edilecek veriler açısından avantajlı durumlar arasındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 176).

Gözlem veri toplama tekniği Yıldırım ve Şimşek'in (2018: 177) de belirttiği üzere zayıf yönlere de sahiptir. Bunlardan ilki; gözlemin doğal ortamında yapılması bir avantaj olarak nitelendirilirken, aynı zamanda veriyi etkileyebilecek dış etkenlerin varlığı neticesinde kontrol açısından bir olumsuzluk da oluşturmaktadır. Gözlem tekniği daha

çok nitel olarak ifade edilen veri setlerine odaklandığı için sayısallaştırma açısından güçlüklerle karşılaşmaktadır. Zira özellikle gözlemci yorumları ile yönetilen süreçte öznellik ön planda olduğundan veriler sayı şeklinden ziyade tanımlayıcı bir görünüme sahip olmaktadır. Bir diğer husus gözlem türünde özellikle alan araştırmalarında yaşanan güçlükten doğmaktadır. Öyle ki, alan araştırmacıları için gereken onay kimi zaman aylar sürmekte olup izin alındıktan sonra dahi güven problemleri açısından süreç başlatılabilmektedir. Dolayısıyla, gizlilik açısından yaşanacak güçlükler verilerin elde edilmesinden olumsuz engeller oluşturmaktadır. Son olarak, örneklem küçüklüğü de güvenilirlik açısından gözlem teknikleri, sınırlılıkları ya da zayıf yönlerini oluşturmaktadır.

1.3.3.Doküman İncelemesi

Doküman incelemesi genellikle nitel araştırma yöntemlerinde kullanılmakla beraber nicel araştırma sürecinde de bazı noktalara dikkat edilerek kullanılmaktadır. Doküman incelemesinde temel olarak elde edilen ikinci verilere odaklanılmaktadır. Bu odaklanmada çözümleme işlemi temel amaçtır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 190). Dolayısıyla doküman analizi, bu yönüyle önceden hazır bulunan belgeler üzerinden veri toplamaktadır. Doküman analizinde çeşitli türlerde oluşturulan belgelerin okuma ve okumalarla ilgili anlam çıkartıp çözümleme ve değerlendirme yapılmaktadır. Bu yönüyle nitel araştırma içerisinde kullanıldığında derin anlamlar çıkartılırken, nicel araştırma içerisinde kullanıldığında yüzeysel bir anlam çıkarma olarak görülmektedir (Ocak, 2019: 212).

Doküman incelemesi sürecinde görsel, işitsel ve yazılı pek çok belge türüne rastlamak mümkündür. Araştırmacının bu çeşitli ve zengin belge türleri arasından hangisine odaklanacağı hususu araştırmacı tecrübesine dayanmaktadır. Zira araştırmacının hangi çeşit veriyi kullanacağını ve nasıl değerlendireceğini bilmesi elzem bir meseledir. Dolayısıyla araştırmacı süreci iki odak üzerinden yönetmelidir. Bu odaklar belgelerin incelenmesi ve belge içeriklerinin çözülmesi işlemleridir. Öyle ki, belgelerin incelenmesi, araştırmacının alan taraması yapmasını gerektirmektedir. Bu aşamada künye tespiti yapmak yararlı olabileceği gibi kaynakların başlık ve konu açısından uygun olup olmadığını tespiti yapılmalıdır. Bu açıdan belgelerin özet kısımları, araştırmacıya ipuçları verebilmektedir. Kullanılacak kaynak tespitinden sonra kaynakların orijinliliği meselesi de araştırmacının dikkat etmesi gereken hususlardan birini oluşturmaktadır. Zira bu mesele, araştırmacının geçerlilik ve güvenilirliği açısından

dikkat etmesi gereken bir unsurdur. Doküman incelemesi de ikinci temel basamak belgelerin çözümlenmesidir. Zira belgelerin bulunup okunması tek başına yeterli olmamaktadır. Bu açıdan çözümlleme işleminde özellikle nitel araştırma içerisinde kullanılıyorsa farklı araştırmalardan kaynaklı farklı yorumlara rastlamak mümkündür. Konu itibariyle kod kategorilere ayırma ve sayısallaştırma gibi metotlardan yararlanarak sübjektif veriler elde edilmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla, çeşitlenen belge türleri arasında yapılacak bu çözümlleme işleminde odak alınan noktalar açısından farklılaşmaktadır. Açıkçası, yazılı belgelerin çözümlenmesinde kavram analizi gibi teknikler kullanırken, görsel belgelerin çözümlenmesine, sembol ve imaj analizi gibi teknikler yardımıyla yapılırken, son olarak sesle verilen çözümlenmesinde araştırmacı da ön plana çıkmaktadır (Muşmal ve Gürbüz, 2019: 218-223).

Tüm bunlardan hareketle doküman incelemesinin mantığı öncelikle hangi belgeye ihtiyaç duyulduğunu saptamak ve belgenin yararlarını saptamak ve gerçekten belgeye neden ihtiyaç olup olmadığını saptamak üzerinedir. Bu yönüyle bu veri toplama tekniği problemi tanımlamaya ve konunun anlamlandırıp sınırlandırılmasına önemli işlevleri görmektedir. Zira bu anlamlandırmalar yoluyla belgeler incelenecek ve veriler toplanabilecektir (Muşmal ve Gürbüz, 2018: 224).

Doküman incelemesi de her veri toplama tekniği gibi bünyesinde bazı aşamaları barındırmaktadır. Bu aşamalara değinen Salı'nın (2013: 152-153) da belirttiği üzere süreç ilk olarak “belgelere ulaşma” adımıyla başlamaktadır. Dolayısıyla araştırmacının bu elde edilecek belgeleri kimlerden ya da nereden ulaşacağını karar vermesi gerekmektedir. Dolayısıyla araştırmacı odak noktasını kaybetmeyecektir. Zira ilgili literatürde birçok belgeye rastlamak mümkündür. Bunları sınırlandırmak araştırmacıya kolaylık sağlarken araştırmaya da yön çizmektedir. Böylelikle araştırmada ilk adım tamamlanmış olacaktır. Daha sonra ise “toplanan belgelerin özgünlüğü ya da orijinalliğini odaklanacak kontrol edilmesi” ve “belgelerin kullanılması noktasında gerekli izinlerin alınması” adımı karşımıza çıkmaktadır. Özellikle bu aşamada ileride etik açısından sorunlar yaşamamak adına dikkat edilmektedir. Zira araştırmanın güvenilirliği ve tutarlılık gibi noktalar basit ama etkin yönleri oluşturmaktadır. Sonraki adım “belgelerin anlamlandırıp, incelenip çözümlenmesini” oluşturmaktadır. Nitekim belgelerin sadece okunması, araştırma süreci içerisinde yeterli olmamakla birlikte tutarlılık ve farklı bakış açıları gibi noktalardan çözümlenmesi gerekliliği bulunmaktadır. Veriler bu yolla elde edilmektedir. Son olarak

elde edilen “verilerin kullanılması” da gizliliğe dikkat edilmesi hususuna göre şekillendirilmektedir.

Her veri toplama tekniğinde olduğu gibi doküman analizi veri toplama tekniğinin de kendine özel nitelikler bulunmaktadır. Bunlara değinen Muşmal ve Gürbüz’ün (2018: 224) de belirttiği üzere, tekniğin ilk olarak ikincil verileri odak almasından dolayı kendinden önce yapılan araştırmalara bağımlı olması özelliğidir. Dolayısıyla bu yönüyle zaten halihazırda var olan bilgiler üzerinden ilerleyerek araştırmacının bakış açısına göre bilgilerin yeniden düzenlenip değerlendirilip çözümlenmesi gerektirmektedir. Diğer taraftan bu çözümleme işlemi birçok veri olması bakımından uzun bir dönemi gerektirirken aynı zamanda var olan bilgilerin düzenli ve sistematik bir görünüme kavuşturulması işlemidir.

Doküman incelemesinin Yıldırım ve Şimşek’in (2018: 191-192) de belirttiği üzere güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır. Doküman incelemesinin avantajları ya da güçlü yönleri; İlk olarak araştırılan konuya yönelik geçmişle bağlantılı ya da günümüz açısından kişi ya da kurumlara ulaşamama durumunda kolaylık sağlayarak birçok doküman olması dolayısıyla veri toplamayı olanaklı kılması durumudur. Diğer taraftan, canlı olarak nitelendirilen bireylerin tepkileri gibi unsurların olmaması, yanlışlık gibi sorunlar ile karşılaşmamasını sağlarken geniş bir analize imkân vermesi araştırma konusunda geniş taramayı sağlamaktadır. Literatürde çok fazla verinin bulunması da örneklem büyüklüğü açısından avantaj oluşturmaktadır. Diğer veri toplama teknikleri ile karşılaştırıldığında düşük maliyetli oluşu doküman analizini tercih edilebilirliğini arttırmaktadır.

Doküman analizinin zayıf yönleri Ocak’ın (2019: 244) da belirttiği üzere, belgelerin doğruluğu noktasındaki soru işaretlerinden ortaya çıkmaktadır. Zira kimi dokümanlar geçmişte yazıldığı için ve bizzat tanıklık edilmediği için bilgilerde eksiklik ya da yanlışlık gibi noktalardan sınırlılık oluşturmaktadır. Diğer taraftan, çok fazla doküman bulunması dolayısıyla bu dokümanların belli bir standart çerçevesinde oluşturulmadığı düşünüldüğünde, analiz aşamasında zorluklarla karşılaşılabilir. Kimi zaman da dokümanlara ulaşmada sınırlılıklar yaşanabilmektedir. Zira bir konu hakkında ya dokümanda bilgi bulunmayabilir ya da gizlilik açısından paylaşılmak istenilmeyebilmektedir. Son olarak var olan tüm dokümanların bir araştırma içeriğinde hazırlanmıyor oluşu, verilerin düzenlenmesi noktasında uyumsuzluğa neden

olabilmektedir. Burada araştırmacının gerekli incelemeyi yaparak uygun dokümanı kullanması gerekmektedir.

1.3.4.İçerik Analizi

İçerik analizi temel olarak bir konu hakkında toplanan verilerin belli kavram ve temalar odağında düzenlenmesi ve analizi işlemidir. Bu açıdan verilerin elde edilmesinde tümevarımcı yöntem kullanılmaktadır. İçerik analizinin, derinlemesine ve ayrıntılı bir çözümleme süreci bulunmaktadır. Zira veriler odak aldığı noktalar üzerinden belli bir kalıp içine sokarak kategorileştirilmektedir. Dolayısıyla içerik analizinde, veriler kodlanarak temalar oluşturulduktan sonra çözümleme yapılarak bulgulara ulaşılmaktadır. En son olarak da ulaşılan bulgular tanımlanarak yorumlanmaktadır (Akbulut, 2013: 186-187).

İçerik analizinde temel amaç, verilerin kodlar yardımıyla çözümlenmesidir. Öyle ki, yazılan ya da söylenen materyaller içerik analizi sayesinde sistemli ve düzenli analize tabi tutulmaktadır. Balcı'nın (2019: 226) da ifade ettiği üzere, içerik analizi içerisinde önemli adımlardan birini “kategorilerin seçilmesi” oluşturmaktadır. Zira seçilen kategoriler, araştırma süreci boyunca araştırmacıya odak noktası oluşturarak araştırmanın yönünü etkileme gücüne sahiptir. Dolayısıyla kategorilerin seçimi araştırma konusuna uygun düşmek zorundadır.

İçerik analizi sürecinde dikkat edilmesi gereken üç ilkeye değinen Hepkul'un (2002: 3-5) da belirttiği üzere bu ilkeler; “Sistematik ilkesi genellik ilkesi ve objektiflik ilkesidir”. İçerik analizinin özünün anlaşılmasında bu ilkelerin yardımcı olacağı düşünüldüğünde, bu ilkelere değinmek faydalı bulunmaktadır. Buna göre objektiflik ilkesi ile kastedilen hem süreç içerisinde her aşamada önceden tasarlanmış kurallara uyma gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Hem de araştırmacının özel yargılardan kaçınması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Dolayısıyla süreç öznellikten çıkarılarak belli kurallar nezdinde ve kesin yargılar ile hareket etmeyi gerektirmektedir. Zira objektiflik, nesnel olmayı ve kişisel yargılardan uzak durmayı gerektirmektedir. İkinci ilke olan sistematiklik temelinde ise veri ve içeriklerin çözümlenmesi sürecinde uygulanacak olan adımların aynı standartları karşılaması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Zira içerik analizi içerisine dahil edilecek veri setlerinin, araştırmaya dahil edilip edilmemesi noktasında aynı koşullarda tespit edilen kategori ve standartlar üzerinden saptanması gerekmektedir. İçerik analizine hâkim olan üçüncü ülke genellik ilkesinde ise araştırmacının can alıcı

noktası olan teorik bir temele oturtma hususu gelmektedir. Zira sadece verileri gözler önüne seren araştırmanın literatüre katkı vermesi beklenmez iken, verilerin analiz ve çözümlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla elde edilen verinin diğer veri kümeleri ile değerlendirilmesi, incelenmesi, karşılaştırılması ve dahi bu değerlendirmenin amaçları noktasında araştırmacı katkısı ile açıklanması beklenmektedir.

İçerik analizi ABD’de 1950’li Yıllarda iletişim alanında kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle televizyon programları nezdinde işlenen konuların odak oluşturduğu araştırmada, televizyon programlarında işlenen konuların işlenme sıklığı ve toplumsal etkileri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Dolayısıyla başta tek bir alan dahilinde kullanılsa da ilerleyen yıllar ve günümüz neticesinde pek çok alan araştırmasında yararlanılmaktadır. Öyleyse hem nicel hem de nitel araştırmalarda kullanımlarını görmek mümkündür (Gül ve Nizam, 2021: 182).

Nitel araştırma içerisinde kullanılan içerik analizinde odak alınan nokta genellikle materyallerin etkileşimi üzerinden olmaktadır. Dolayısıyla temalar ve kategoriler betimleyici ve açıklayıcı bir tarzda dizayn edilmektedir. Özellikle bu açıklayıcı araştırmadaki amaç, görünmeyen kısımları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu süreçte yeni kuramlar ortaya çıkabilmekte ya da var olan kuramlar açısından çıkarımlar yapılabilmektedir. Diğer taraftan, nicel araştırma içerisinde içerik analizinde odak olarak analize konu olan kelime gruplarının ve kavramlarının sayısı üzerinde durulmaktadır. Böylelikle internet araştırma içerisinde kullanılan boyutundan farklı olarak yüzeysel açıdan kodlama yapılabilmektedir. Diğer bir adıyla “açık kodlama da” denilen bu yöntemle verilerin sınıflandırılması noktasında her şey açıkça belirtildiği ve ortada olduğu için bu durum güvenilirlik açısından da olumlu bulunmaktadır (Metin ve Ünal, 2022:247).

İçerik analizi de her veri toplama tekniği gibi bünyesinde bazı aşamaları barındırmaktadır. Bu aşamaları dört başlık altında ele alan Yıldırım ve Şimşek’in (2018: 243-252) de belirttiği üzere, ilk olarak “verilerin kodlanması” aşaması ile karşılaşılmaktadır. İlgili aşamada elde edilen veriler incelenerek uygun bölümlere ayrılmakta ve kavramsal olarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Özellikle nitel araştırma içerisinde farklı isimlerle adlandırılan kodlar anlam açısından ilişkili alanların bir arada toplanmasında kolaylık sağlanmaktadır. Diğer taraftan araştırmacı odak aldığı konuya yönelik ilgili kodlamaları ve kodlamaların çerçevesini dikkatle belirlenmelidir. Bu

yönüyle analiz, yoğun bir süreci içermektedir. Zira çerçeve içine almadığı veriler dikkate alınmayacak olup, önemli verilerin göz ardı edilmesi gibi sonuçlar ile karşı karşıya kalılabilmektedir. Daha sonra süreç içerisinde ikinci aşamayı “temaların bulunması” adımı oluşturmaktadır. Zira araştırma neticesinde sadece kodların bulunup sınıflandırılması yeterli görülmemektedir. Kodları bir düzen etrafına toplayan temaların da oluşturulması gerekliliği bulunmaktadır. Oluşturulan bu temalar ile kodların daha genel bir görüne kavuşturulması araştırmacı ve bulgular açısından kolaylık sağlamaktadır. Temalar tümevarımsal bir biçimde ortaya çıkartılırken, iç tutarlılığa, anlamsal açıdan açıklayıcı olmasına ve dış tutarlılığa dikkat edilmelidir. Üçüncü aşama ise “kodların ve temalandırılan verilerin düzenlenmesi” şeklinde sıralanmaktadır. İlgili aşamada tasarlanan temalar ve kodlar özellikle karşı tarafın yani okuyucunun anlayabileceği biçimde açıklanmakta ve tanımlanmaktadır. Bu aşamada araştırmacının yorumundan ziyade toplanan bilgilerin açıklamasına dikkat edilmektedir. Son aşama olan “bulguların yorumlanması” da özellikle nitel araştırma içerisinde araştırmacının üçüncü aşamadaki verdiği bilgilerle tutarlı olacak biçimde bulguları yorumlaması ve görüş bildirmesi önemli konudur. Zira toplanan veriler bu şekilde anlam kazanmaktadır. Dolayısıyla birtakım sonuçlar elde eden araştırmacı süreci yorumlayarak sonlandırmaktadır.

Her veri toplama tekniğinin güçlü ve zayıf yönleri bulunduğu gibi bu durum içerik analizi için de geçerlidir. İçerik analizini güçlü ve zayıf yanlarını ele alan Metin ve Ünal’ın (2022: 276) da belirttiği gibi, günümüzde ulaşılmayan belgelerin incelenmesinde bir kolaylık sağlaması avantaj olarak görülürken ayrıca büyük hacimli verilere sahip metinlerin çözümlenmesinde başvurulabilmesi dolayısıyla tercih edilmektedir. Diğer taraftan özellikle nitel araştırma içerisine gizli anlamları çıkarması dolayısıyla bir avantaj olarak kabul edilmektedir. Zira analize konu olan belgeler her zaman araştırma amaçlı üretilmemekte olup, yapılan içerik analizi neticesinde yeni ve önemli veriler elde edilmek mümkün olabilmektedir. Bu yönüyle belgeler detaylı bir incelemeye tabi tutulmaktadır. İçerik analizi açısından dezavantaj olarak yorumlanabilecek bir durum ise Hepkul’un (2002: 5-6) da belirttiği gibi değişkenlerin, yani kodların iyi tasarlanmamasından meydana gelmektedir. Zira eğer ki odak alınan kod veya tema yüzeysel biçimde ve kapsamı dar tasarlanırsa, araştırma içerisinde hem elde edilecek sonuçlar bakımından hem de verilerin toplanması bakımından eksiklikler oluşabilecektir. Bu duruma dikkat edilerek sürecin yürütülmesi sonuçlar açısından önem arz etmektedir.

1.3.5. Anket

Anket veri toplama tekniği genellikle nicel araştırma içerisinde konumlandırılmaktadır. Anket veri toplama tekniğinde belli bir tema hakkında karşı tarafın tutum ve davranışlarını ölçmek amacıyla tasarlanmaktadır. Anket veri toplama tekniğinde daha önceden belli bir sırayla konumlandırılmış sorulara rastlanmaktadır. Hazırlanan bu sorular ile bireylerin o konuya yönelik algıları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Süreç içerisinde dikkat edilecek ikinci husus araştırma konusunun iyi ifade edilmiş olması gerekliliğidir. Zira oluşturulacak sorular konu ile ne kadar bağdaşır arsa elde edilecek veri de sonuçlar ilişkiler olabilecektir (Salı, 2013: 36).

Anket veri toplama tekniği, Gürbüz ve Şahin'in (2016: 179) de belirttiği üzere çok fazla tercih edilmektedir. Zira verilerin istatistiksel ve matematiksel açıdan çözümlenmesi ve incelenmesi kolay bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Diğer taraftan örneklem olarak hacminin büyük olabilme durumu dolayısıyla çok kişi uygulanabilmektedir ve birçok veriye ulaşılabilir. Bunun yanı sıra anketlerde katılımcıların kendi değerlendirmelerine göre cevap vermesinden dolayı bireylerin farklılaşan çıkarımlarını görmek amacıyla da karşılaştırmalar yoluyla veri elde edilebilmesinde kullanılmaktadır.

Her veri toplama tekniğinin bir süreci ve aşamaları bulunduğu gibi anket veri toplama tekniğinin de bazı adımları ve bu adımların oluşturduğu bir süreci bulunmaktadır. Bu sürece değinen Gürbüz ve Şahin'in (2016. 180-181) de ifade ettiği üzere ilk olarak araştırmaya konu olan problemin anket veri toplama tekniği ile bağdaşması gerekmektedir. Daha sonra ilgili literatür taraması yapılarak teorik olarak altyapı oluşturulmaktadır. Anket içerisinde araştırmayı etkileyecek önemli adımlardan biri "soruların hazırlanması ve belirlenmesi aşamasında uygun formatın seçilmesi" gelmektedir. Araştırmacı süreçte ilk olarak formata karar vermelidir. Zira formatlar yüz yüze telefon ve posta gibi türleri dolayısıyla çeşitlilik göstermektedir. Daha sonra araştırma soruları üzerinde çeşitli düzenler yapılması gerekmektedir. Zira kimi zaman iyi hazırlanmamış soru türleri ya da soru sayıları ve sırası dolayısıyla anketlere katılım azalmakta ya da istenilen verinin elde edilmesi zor ulaşabilmektedir. Son adım olarak ise anketin uygulanması gelmektedir. Anketler çeşitli yollarda uygulanabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus uygulanacak hangi türde doğru ve iyi verilere ulaşılması noktasındadır.

Anketlerde çeşitli formatlarda oluşturulmuş soru tiplerine rastlamak mümkündür. Özellikle bu soru tipleri açık uçlu ve kapalı uçlu şeklinde sınıflandırılmaktadır. Açık uçlu sorularda, soruların cevaplandırılmasında çeşitli seçenekler arasından tercih yapmaktan ziyade bir sınırlama olmaksızın serbestçe fikirlerin belirtilebileceği alan sunulmaktadır. Bu durum araştırmacı açısından değerlendirme aşamasında zorluklar oluştursa da fikirlerin derinlemesine açıklanmasında bir avantaj olarak görülebilmektedir. Kapalı uçlu sorularda ise araştırmacı cevapları da önceden hazırlayarak katılımcıya sunmaktadır. Genellikle iki seçenekte cevaplar sunularak katılımcının seçmesi beklenmektedir. Kapalı uçlu sorular analiz açısından kolaylık sağlasa da araştırmacının öncesinde geniş bir tarama yapması da tüm seçenekleri soruya uygun düşecek şekilde vermesi beklenmektedir. Bu sınıflandırmadan ayrı olarak anketlerde olgusal davranış, tutum ve inanç soruları ve bilgi soruları gibi çeşitli soru tiplerine de rastlamak mümkündür. Önemli olan araştırmacının probleme uygun olan soru kalıbını ve formatını belirlemesidir (Ocak, 2019: 232-233).

Anketlerde soruların geliştirilmesinde ve anketin yorumlanmasında bazı noktalara dikkat etmekte yarar bulunmaktadır. Bu noktalar Salı'nın (2013: 137) da ifade ettiği üzere; anketten elde edilecek sonuçları etkileyebilmektedir. Buna göre, sorular dikkat çekici bir özellikte hazırlanmalıdır. Sorular yanıtlanması açısından kolay basit ve kısa anlaşılır tarzda dizayn edilmelidir. Sorular mantıksal bir çerçevede sıralanmalı ve konu olarak birbirine benzer olanların aynı bölümde toplanması gerekmektedir. Soruların yönlendirme ve varsayımlardan kaçınarak hazırlanması gerekmektedir. Ankette madde ve sayfa numaralarına dikkat edilerek hazırlanması da anketin görünümü açısından önemli bulunmaktadır. Son olarak anket sonunda katılımcılara teşekkür edilerek katılımcılara yönelik nazik davranılmalıdır.

Anketlerin varsayımları dolayısıyla bazı avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Bunlar Ocak'ın (2019: 235) da ifade ettiği üzere avantaj olarak; verinin hızlı ve yoğun olarak toplanabilmesi dolayısıyla büyük örneklem sunabilmesi, para ve zaman, maliyet açısından ekonomik bir veri toplama tekniği olması, genellikle cevaplar belli formatta oluşturulduğu için kişisel eğilimleri en aza indirmesi dolayısıyla analizinin daha kolay olması gibi noktalar açısından tercih edilmektedir. Bunlardan ziyade esnek bir süreç olmaması, sınırlı bilgi sunması, derinlemesine bilgi sunmaması, cevaplandırılma oranlarının düşük olması, katılımcılar açısından soruların yanlış anlaşılması ve bu duruma

yönelik kontrol özelliğinin olmaması gibi durumlar anket veri toplama tekniğinin dezavantajlarını oluşturmaktadır.

1.3.6. Ölçek

Ölçek veri toplama tekniğinde amaç, araştırılan konu odağında ilgili bulguları saptamaktır. Bazen durum tespiti bazen de özellikler bu saptamaya konu olabilmektedir. Öyle ki bu saptamayla bilgilendirme ve sınıflandırmalar yapılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016: 181).

Ölçeklerde kullanılacak maddeler toplanacak veri açısından dikkatli bir şekilde geliştirilmelidir. Özellikle ölçekte kullanılacak maddelerin dizaynında bazı noktalara işaret eden Salı'nın (2013: 138) da ifade ettiği üzere; ilk olarak oluşturulacak maddelerde olumlu ve olumsuz ifadelerin dengeli dağılımına dikkat edilmelidir. Ölçeklerde oluşturulacak maddelerde katılımcıların cevapları göz önünde bulundurulmalıdır. Verilecek cevaplarda tüm maddelerin onaylanması ya da onaylanmaması gibi sonuçlara izin veren sıralamalardan kaçınılmalıdır. Açık, kısa ve anlaşılır bir dil kullanılarak maddeleri oluşturulmalıdır. Belirsizlik teşkil edebilecek ifadelerden kaçınılmalıdır. Seçeneklerde derecelendirmelere dikkat edilmelidir. Maddeler oluşturulurken kültürel açıdan duyarlılığa neden olacak ifadelerden kaçınılmalıdır. Seçenek sayılarının tekli olmasına dikkat edilmelidir. Olumsuz ifadelerin puanlanmasında kurallara dikkat edilmelidir. Özellikle de ön deneme yapılarak geri bildirim ile düzenlenmeye dikkat edilmelidir.

Ölçekler toplanacak verilere göre, çeşitli türlerde sınıflandırılıp kullanılabilir. Öyle ki, en fazla kullanılan sınıflandırmayı ele alan Ocak'ın (2019: 223-225) da ifade ettiği dört gruplandırma içerisinde açıklanmaktadır. Bunlar “sınıflandırma ölçeği, sıralama ölçeği, aralık ölçeği ve oran ölçeğidir”. Sınıflandırma ölçeği ile anlaşılan; verilerin belli bir özellik üzerinden sayı ve semboller ile ifade edilmesi olayıdır. Bu türler de sonuçlar üzerinden karşılaştırma yapılmamakta olup, genellikle frekanslar ve yüzdeler hesaplanmaktadır. Sıralama ölçeğinde ise; ölçüme konu olan özelliğin derecelerine göre ya da miktarına göre sıralara ayrılarak sınıflandırmasının yapılması temel alınmaktadır. Bu yönüyle daha fazla bilgi edinilmesine de imkân veren türde, sonuçlar üzerinden sadece büyüklük küçüklük verileri dolayısıyla karşılaştırma yapılabilir. Aralık ölçeğinde ise; ölçüme konu olan özelliğin keyfi bir başlangıç noktası üzerinden sıralamasıyla yapılan tür olarak verilebilmektedir. Bu keyfi başlangıç

noktasından kasıt, sıfırdan farklı bir değer olarak algılanmaktadır. Son olarak, oran ölçeğinde ise; keyfi bir noktadan ziyade gerçek başlangıç noktası odaklı ölçekler için kullanılmaktadır. Gerçek başlangıç noktasından kasıt ise, sıfır noktasıdır.

1.3.7.Testler

Test veri toplama tekniği genellikle nicel araştırmalar içerisinde kullanılmaktadır. Testlerden bilgilendirme, sınıflandırma, seçme ve yerleştirme yapmak amacıyla yararlanılmaktadır. Dolayısıyla bir kimsenin yeteneklerini ya da özelliklerini ve dahi bilgi ve becerisini ölçmek için test veri toplama tekniğinden yararlanılmaktadır. Zira testler yardımıyla hem teste katılan hakkında bilgi toplanabilmektedir hem de teste katılan bireyin kendisini tanıması sağlanabilmektedir.

Tüm bunlardan hareketle testler, çeşitli kurum ve organizasyonlarda en uygun olanın seçilmesinde, farklı seviyelerde olanların ayrılıp sınıflandırılmasında, sonuçlarının tespiti açısından ve son olarak bilimsel araştırma içerisinde hipotezlerin ölçülmesinde kullanılabilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 183-184).

Testlerde özellikle oluşturulacak maddelerin araştırma konusu göz önünde bulundurularak yazılmasına dikkat edilmelidir. Bunun yanı sıra test maddeleri oluşturulurken test planı hazırlamaya, kültürel tarafsızlığa mahal vermeden maddelerin oluşturulmasına, puanlama anahtarına, soruların açık ve anlaşılır olmasına, öğretim amaçlarına ve kazanılacak olan çıktılarına, yazın bilgisi kurallarına, soruların tek bir doğru cevabı olmasına, sorularda olumsuz ifadeler kullanmamaya, yanıltıcı sorular sormamaya dikkat edilmelidir. (Salı, 2013:140-141).

Testler, nitelik amaçlarına göre çeşitli türlere ayrılmaktadır. Bu türleri ele alan Gürbüz ve Şahin'in (2016: 185-186) de aktardığı gibi test içeriğine uygun türünün seçilmesi, araştırmanın güvenilirliği açısından önemli bulunmaktadır. Buna göre test türleri başarı testleri, yetenek testleri, kişilik testleri, ilgi testleri, tutum testleri, bireysel testler, grup testleri, sürat testleri, güç testleri, kâğıt kalem testleri ve performans testleri” olarak sınıflandırılmaktadır. Başarı testleri, daha çok eğitim kurumlarında kullanılmakla beraber kurumlarda personel seçiminde ve giriş sınavlarında da kullanılmaktadır. Yetenek testleri ise, zihinsel işlev odaklı tasarlanan zekâ testleridir. Kişilik testleri ise, bireylerin duygu durumlarına odaklanmakta ve bireyin bir konuda nasıl davrandığını ölçen test türünü oluşturmaktadır. İlgi testleri, bireylerin beceri ve yetenekleri üzerinden kendilerini tanımasını sağlamakta olup, özellikle meslek alanlarına yönelik önemli veri

sağlayabilmektedir. Tutum testleri, ölçüme konu olan özelliğe yönelik bireylerin eğilimlerini ortaya koyan testlerdir. Özellikle bu test grubu içerisinde konumlandırılan “Likert Ölçek” araştırmalarda sıklıkla tercih edilmektedir. Bireysel testler ise, bizzat katılımcıya uygulanmakta olup daha çok klinik alanlarda kullanılmaktadır. Grup testleri ise, kısa sürede uygulanmakta olup birçok kişiye yapılabilmektedir. Bu yönüyle enerji ve zaman bakımından kolaylık sağlayan grup testlerinde uzmanlıktan ziyade daha yüzeysel bilgiler ölçülmektedir. Sürat testleri hazırlanırken odaklanılacak kavram “zaman” olurken; güç testlerinde ise “güçlük derecesi” üzerinden hazırlanan testler yoluyla veriler elde edilmeye çalışılmaktadır.

1.3.8. Örnek Olay İncelemesi

Örnek olay incelemesi, literatürde farklı isimlendirmeler ile karşımıza çıkmaktadır. Bunlara vaka çalışması ya da o durum çalışması örnek verilmektedir. İsimlendirilmesi konusunda tam bir fikir birliği sağlanması da Ilgar ve Ilgar’ın (2013:201) da belirttiği üzere özellikle bir olayın derinlemesine incelenmesine imkân vermesiyle yoğun bir araştırma sürecini içermektedir. Zira özellikle de sosyal bilimler nezdinde kullanılan örnek olay incelemesinde ilgili olay veya durum belli bir zaman dilimini nezdinde gözlemlenerek bir eylem planı çerçevesinde bulgulara ulaşılmaktadır.

Örnek olay incelemesine değinen Subaşı ve Okumuş ’un (2017:420) da belirttiği üzere özellikle nitel yöntemler içerisinde kullanılmakla beraber derinlemesine araştırmayı gerçekleştirdiği üzerinde durulmaktadır. Yine örnek olay incelemesi nezdinde özelliklerine değinen Subaşı ve Okumuş ‘un (2017: 421) da belirttiği üzere örnek olay incelemesinin temel amacı teoriler üzerinden açıklanmaktadır. Buna göre teoriler yoluyla genellemeler yapılan türde, hipotezler bu yolla test edilip kullanılmaktadır. Diğer taraftan bir diğer amacının ise araştırma ve keşif olduğu belirtilmektedir. Örnek olayı incelemesi ile bir durum nezdinde derinlemesine bilgi şeklinde veri sunması beklenmektedir. Zira çeşitli veri toplama kaynakları da göz önüne alındığında, duruma ya da olaya geniş bir bakış açısıyla bakıldığı görülmektedir.

2. BİR SOSYAL BİLİM OLARAK KAMU POLİTİKASI ANALİZİ VE BİLİMSEL YÖNTEM

İlgili başlık altında öncelikle sosyal bilimler ve doğa (fen) bilimleri arasındaki ayrıma dikkat çekilerek, sosyal bilimler ve doğa bilimlerinin temel noktaları üzerinde durulmaktadır. İlerleyen satırlarda ise sosyal bilimler ve kamu politikası arasındaki ilişki incelenerek açıklığa kavuşturulmaya çalışılmaktadır.

Bilimsel araştırma denildiği zaman, genellikle fen bilimleri ile bağdaştırılan ve deneyler sonucunda veri elde edilen süreçler akla gelmektedir. Bu genellemeye değinen Gürbüz ve Şahin'in (2016: 25-26) de ifade ettiği üzere bahsedilen genelleme kısmen doğru olmakla birlikte, zaman içerisinde bilim kavramına atfedilen anlamsal değişimler sebebiyle farklı bilimsel sınıflandırmalara da rastlamak mümkündür. Bu sınıflandırmayı, ortak bir tanım etrafında uzlaşılmamış olsa dahi, genel olarak doğa (fen) bilimleri ve sosyal bilimler şeklinde bir ayrıma götürmek mümkündür.

İlk bilimsel çalışmaların tarihi Çin, Mezopotamya gibi uygarlıklara kadar götürülmektedir. Bu çalışmalar genellikle evrenin anlaşılması için yapılmaktadır. Yapılan çalışmalarda temel amaç; toplum nezdinde, sosyal düzene yönelik kural ve kanunların oluşması adına bilimden yararlanmaktadır. Bu yönüyle olgular arasındaki nedensellik ilişkileri araştırılmaktadır. Sözü edilen bu çalışmalar daha ziyade deney ve gözleme dayalı tasarlanan ve “doğa bilimleri” şeklinde adlandırılan çalışmalar olarak bilinmektedir.

İlerleyen süreçte, “modern bilim” olarak atfedilen, özellikle aydınlanma çağının da etkisiyle ortaya çıkan toplum ve topluma yönelik olayların bilimsel yöntemler vasıtasıyla incelenip anlamlandırılması için yapılan bilimsel faaliyetler ise “sosyal bilimler” olarak adlandırılmakta ve bilim dünyasına doğa bilimlerinden farklı bir düşünce tarzı sunmaktadır. Bu düşünce tarzının temelinde “insan ve beraberindeki sosyal gerçeklikler” bulunmaktadır.

Doğa bilimleri, evrenin anlaşılmasında direkt olarak ilişkilerin nedensellik bağına odaklanmaktadır. Sosyal bilimler araştırmaları ise insan ve onun odağındaki faaliyetlerdeki nedensellikten ziyade bu faaliyetlerin içeriğine odaklanarak dünyayı anlamlandırmaya çalışmaktadır. Bu sebeple sosyal bilimlerin amacı, insan ve toplum temelli faaliyetleri “anlamlandırma” çabası olarak görülmektedir. Toplumsal olaylara yönelik güvenilir bilgilere ulaşma amacıdadır. Dolayısıyla genellemeden ziyade “anlaşılma” üzerine bir süreç işaret edilmektedir.

Yukarıda ifade edildiği üzere sosyal bilimler doğa bilimlerinden sonra gelişim göstermiştir. Özellikle yirminci yüzyıl içerisinde bu gelişimi gözlemlemek mümkündür. Sosyal bilimciler, ilk başlarda doğa bilimleri araştırmacıları gibi nedensellik ilkesi çerçevesinde araştırmalarını sürdürerek ve istatistiki yöntemleri kullanarak araştırma süreçlerini devam ettirmişlerdir. Ancak zamanla bu durumun doğru olmadığı kanaatine varmışlardır. Zira sosyal bilimler içerisinde tüm değişkenler birbiri ile ilişkili ve ilintili olmakla beraber anlamsal açıdan da bu değişkenler arasındaki ilişkinin derinlemesine incelenmesi gerekmektedir. Bunun aksine fen bilimleri içerisindeki araştırmalarda ise, değişkenler arasındaki ilişki sadece nedensellik üzerinden incelenirken aynı zamanda yüzeysel ve objektif bir anlayış hâkimdir. Bu türlü araştırma süreci sonuç açısından elde edilen bulguları değişikliğe uğratmaktadır. Dolayısıyla süreç, sosyal bilimciler tarafından sorgulanmıştır. Zaman içerisinde söz konusu duruma yönelik sosyal bilimlerin kendi doğasına özgü, nitel olarak atfedilen yol ve yöntemler bulunarak kullanılıp geliştirilmiştir. Zira fen bilimleri araştırmaları genellikle laboratuvar ortamlarında yürütülmektedir. Bunun aksine sosyal araştırmalar, deneysel ortamlardan ziyade kendi ortamları içerisinde araştırmaya ihtiyaç duymaktadır. Üstelik yine olay ve olguların kendi içerisinde yorumlanması gerekliliği ile nesnellikten uzak, katı ve esnek olmayan pozitivizmin ötesinde bir anlayışa da ihtiyaç duyulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 31). Bu ihtiyaç ise temellerini Einstein'ın "Görelilik Kuramından" almaktadır. Bununla birlikte Yıldırım ve Şimşek'in (2018: 28-30) de ifade ettiği üzere, bu kuram pozitivizm paradigmasındaki doğa bilimlerinin nesnellik odaklı araştırma anlayışına karşı bir sorgulamada bulunmuştur. Ayrıca bütün ve parçalar üzerinden ayrılmaz bir ilişki ortaya koyarak araştırma sürecindeki ilişkili süreçlere dikkat çekmiştir. Dolayısıyla post-pozitivist bir paradigmaya işaret eden sosyal bilimciler, gerçekliği karmaşıklık üzerinden açıklayarak, yüzeysel bir bakış açısının yetersiz olduğuna kanaat getirmişlerdir. Bunun yanı sıra bu karmaşıklık kavram olarak "heterarşik" ile bağdaştırarak böyle bir düzen ile konumlandırılan sistemlerin doğa bilimlerindeki gibi önceden kestirilebilir anlayışlarla genellenmesine karşı çıkarak; belirsizlik ve lineer süreçler üzerinden açıklanmasının daha doğru olduğunu belirtmişlerdir.

Buraya kadar ele alınan farklılıklar temelinde sosyal bilimler ve doğa bilimleri aşağıda Tablo 1' deki gibi karşılaştırılabilmektedir.

Tablo 1. Bilimlerin Sınıflandırılması

Sosyal Bilimler	Doğa (fen) Bilimleri
-Post-pozitivizm etkisindedir. -Yorumlamaya dayalıdır. -Olgular arası ilişkilerde anlama odaklanmaktadır. -Araştırmalar kendi ortamlarında gerçekleştirilmektedir. -Öznellik odaklıdır -Derinlemesine betimleme bulunmaktadır. -Nitel araştırma hakimdir. -Heterarşik düzen vardır. -Gerçeklik anlayışı karmaşıktır.	-Pozitivizm etkisindedir. -Deney ve gözleme dayalıdır. -Olgular arası nedenselliğe odaklanmaktadır. -Araştırmalar laboratuvar ortamında gerçekleştirilmektedir. -Nesnellik odaklıdır. -Genelleme ve tahminler bulunmaktadır. -Nicel araştırma hakimdir. -Hiyerarşik düzen vardır. -Gerçeklik anlayışı basittir.

Kaynak: Yıldırım ve Şimşek, 2018: 28-31

Sosyal bilimler içerisindeki çalışma alanlarından bir tanesi de “kamu politikası” disiplini. Kamu politikası disiplinin sosyal bilimler alanında konumlandırılmasında kimi olaylar ve nedenler sebep olarak gösterilmektedir. Özellikle Omobowale ve diğerlerinin (2023: 29-30) de belirttiği üzere bu durum, sosyal bilimlerin toplumsal olayları açıklamadaki çabaları, yorumlayıcı, analitik süreçleri ve politika sürecine katkı sağlayan teknikleri ile ilişkilendirilmektedir.

Kamu politikasının, sosyal bilimlerde ortaya çıkışı tam olarak netleşme dahi aydınlanma çağının hızlı sanayileşmesi ve beraberindeki çarpık kentleşme gibi meselelerin yol açtığı toplumsal düşüşler örnek gösterilmektedir. Zira o dönemin sosyal bilimcileri, kamu politikası ile dönemin toplumsal açıdan çöken taraflarında araştırmalar yaparak çözüm bulmaya çalışmışlardır. Bu örnek üzerinde de görülmektedir ki, sosyal teoriler politikalara yön vermekte ve araştırmalar, politikaları şekillendirmektedir.

Sosyal bilimlerin ilk başta doğa bilimlerinin etkisinde kaldığı, zamanla post-pozitivist paradigma sayesinde kendi yöntemlerini ve dallarını oluşturduğu yukarıdaki satırlarda belirtilmektedir. Bu durumun kamu politikası disiplinine yansımaları dile getiren Omobowale ve diğerlerinin (2023: 35) de belirttiği üzere kamu politikası açısından da ilk başlarda pozitivizm etkisinin görüldüğü, sonraki süreçte ise pozitivizm ötesi bir anlayışın şekillendirdiği kamu politikası evreleri bulunmaktadır. Pozitivizm paradigması, politika formülasyonu sürecinin karmaşıklığını açıklamakta yetersiz kalsa da bu konuyu bir araştırma meselesi haline getirmesi bakımından önemli bir adım olarak görülmektedir. Diğer taraftan, ilerleyen süreçlerde sosyal bilimler içerisinde hâkim olan ve

sosyal bilimlerin temel paradigması haline gelen post-pozitivist ya da pozitivizm ötesi olarak da adlandırılan anlayış, kamu politikalarının temel anlayışıyla birebir örtüşmektedir. Zira post- pozitivizm paradigması, sezgi ve insan odaklılığı benimsemektedir. Kamu politikası da post- pozitivizm gibi insanın bakış açısını odağına almaktadır. Bakış açısı ise olay ve olgulara yönelik öznellik oluşturmaktadır. Dolayısıyla, sosyal bilimlerin öznelliği kamu politikası sürecinde kendini göstermekte olup politika araştırması ve yorumlaması gibi niteliğe önem veren süreçler sonucunda politika oluşturmayı savunmaktadır (Omobowale, 2023: 36).

Post-pozitivist düşünce, politika sürecinin şekillenmesindeki etkileri dolayısıyla da kamu politikasının neden sosyal bilimler içerisinde yer aldığı konusunda ipuçları vermektedir. Öyle ki, pozitivizmin yorumlamadan uzak objektif araştırma süreçleri, politikanın hedeflerinin saptanmasında tam olarak açıklayıcı olamamaktadır. Oysaki politika süreci bir anlamlandırma meselesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamlandırma süreci politikanın nasıl olması gerektiğinden, politikanın hayata geçiriliş aşamasına kadar kendini göstermektedir. Bu durumda pozitivist paradigmanın teknik süreçleri, kamu politikası sürecinin çok aktörlü ve bileşenli yapısını açıklamada yetersiz kalmaktadır. Bu durumu fark eden sosyal bilimciler, özellikle nitel bir yöntem olan anlatı tekniğiyle sosyal olguları farklı pencereler açısından açıklayıp anlamlandırmaya çalışarak, kamu politikasının post-pozitivist yönüne vurgu yapmışlardır. Dolayısıyla daha iyi ifade edilen ve açıklanan durumlar sonucunda politika amaç ve hedefleri arasında uyuma gözlenmiştir. Zira süreç, yukarıda da ifade edildiği üzere anlamlandırma ve yorumlamaya açıktır (Lejono, 2013: 102-104).

Post-pozitivist yaklaşıma göre, Politika analizi sırasında politikanın nesnel olarak görülemeyeceği de tüm bu sebeplerden dolayı gayet açık bir hal almaktadır. Zira politikadan kesin bir anlam çıkarmak olanaksızdır. Bu sebeple kamu politikasını, politikanın anlamlandırılması ve analizi için nitel yöntemlerin başat olduğu ve yorumlamanın açık olduğu post-pozitivist paradigmanın şekillendirdiği sosyal bilimlerin temelinde gerçekleştirmek; amaç ve hedefler açısından daha tutarlı bir görünüm arz etmektedir (Lejono, 2013: 108).

Kamu politikası ve bilimin ilişkisine değinen Parry ve Murphy'nin (2015:98) de belirttiği üzere, kamu politikası sürecinde bilgi ve eylemlerin arasındaki boşlukların doldurulmasında bilime ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla bilim odaklı politika yapımı ve bu yolla politikaların sorunlara çözüm bulması beklenmektedir. Ancak burada üzerinde

durulması gereken konu, kamu politikası sürecinin, bilimler arasında fen bilimlerinde değil de sosyal bilimler üzerinden ilerlemesidir. Öyle ki, bu durum sosyal bilimlerin yorumlama ve derinlemesine araştırmayı odak alan yapısı üzerinden açıklanmaktadır. Ayrıca kamu politikası sürecindeki aktörlerin eylemlerinin anlamlandırılması gerekliliği ve politikanın nasıl şekilleneceğine dair ipuçları da sunması sebep olarak gösterilebilmektedir. Fen bilimleri, kamu politikaları süreci içerisindeki aktör ve olayları değişkenler şeklinde ele alabilmekte ancak bu değişkenleri anlamlandırmamaktadır. Diğer taraftan, analizin sağlıklı olabilmesi için analizin sosyal bağlamları anlamlandırması ve yorumlaması da gerekmektedir. Zira aktörlerin politikaya yönelik amaçlarının anlamlandırılması, hedeflerin keşfedilmesi gerekmektedir. Nitekim bu yorumlama sosyal bilimlerdeki haliyle hipotezler üreterek bulguların açıklanması yoluyla olmaktadır. Bu sebeple süreç içerisindeki aktörlerin eylem ve fikirlerini yorumlamak, belli çerçevelere oturtmak zorunluluğu bulunmaktadır. Çünkü süreç bu yorumlamalar üzerinden yürütülmektedir (Parry ve Murphy, 2015: 100-101).

Kamu politikası disiplinin sosyal bilimlerde konumlandırılmasında bir başka sebep olarak “sosyal bilimcilerin istekliliği” de gösterilmektedir. Bu durumu açıklayan Seligman’ın (1955: 126-128) da ifade ettiği üzere sosyal bilimcilerin kamu politikası analizi için sorunları inceleyip anlamlandırma gerekliliği üzerinde durdukları ve anlamlandırdıktan sonra sorunların çözüme kavuşacağı paradigmasıyla hareketi, kamu politikası disiplinin sosyal bilimlerde yer almasının önünü açmaktadır. Buradan hareketle sosyal bilimin kamu politikası disiplindeki rolüne değinen Parry ve Murphy’nin (2015: 102-104) da ifade ettiği üzere yapılan vurgu, sosyal bilimlerdeki çalışmaların kamu politikası üzerine yoğunlaştığıdır. Sosyal bilimciler süreçte politikanın bizzat içerisinde yer alabildiği gibi kimi zaman da politikanın dışında yer alarak disiplinin şekillenmesinde rol oynamaktadır. Bundan dolayı politika sürecinde sosyal bilimciler tarafından bilhassa nitel yöntemler kullanılarak yapılan araştırmalar neticesinde halkın nabzı ölçülmeye çalışılmaktadır ve bağımsız bir uzman gözüyle ve analiz yoluyla sürece dahil olunabilmektedir.

Sosyal bilimler odak olarak insan davranışlarının analitik biçimde açıklanmasını göz önüne almaktadır. Bu durumda politika oluşturma süreci için uygun araçlar da sosyal bilimler mantığı içinden sağlanmaktadır. Kamu politikasının multidisipliner özellik göstermesi dolayısıyla sosyal bilimlerin çeşitli alt dallara ayrılarak zengin görünüm göstermesi, ilgili araçları kamu politikasına sağlamaktadır. Omobowale ve diğerlerinin

(2023: 30) de ifade ettiği üzere, sosyal bilim içerisindeki diğer disiplinler, uygun kamu politikasını geliştirmek adına toplumsal olgu ve olayları çeşitli bakış açıları çerçevesinde açıklayarak politikaların analizine yardımcı olmaktadır. Birkaç rnek vermek gerekirse, sosyal bilimlerin alt dallarından olan siyaset bilimi, hükümet eylemlerinin yönetim faaliyetleriyle ilişkisini anlamlandırma yönünden etki etmektedir. Sosyoloji toplum bilimlerinin anlamlandırılmasında etki etmekte ve antropoloji ise insan ve toplum açısından anlamlandırma sağlamaktadır. Tüm bu anlamlandırmalar yoluyla kurulan bağ, kamu politikasının şekillenmesinde çeşitlilik sağlamaktadır. Sosyal bilimlerin alt dalı olarak konumlandırılan kültür kavramının da kamu politikasının şekillenmesinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkisi bulunmaktadır. Sosyal bilimlerin diğer alt dalı olan psikoloji, insan zihnini odak almasıyla kamu politikasının da insan hayatını odak alması bu etkileşim üzerinden açıklanmaktadır (Omobowale ve diğerleri, 2023: 39-43).

Omobowale ve diğerlerinin (2023: 54) de ifade ettiği gibi kamu politikasının sosyal bilimler içerisindeki çeşitli alt dalları ile bağlantısı bulunmaktadır. Bu durum kamu politikasının multidisipliner yönünü gözler önüne sermektedir. Özellikle de sosyal bilimlerin içerisinde barındırdığı çeşitlilik kamu politikasına “pragmatiklik” ve doğru politikaları oluşturmak adına hem nitel hem de ampirik yöntemler ve paradigmalar sunarak katkı sağlamaktadır. Yani kamu politikası sosyal bilimler içinde hem kendine yer bulmakta hem sosyal bilimlerden kazanım elde etmekte hem de sosyal bilimlere katkı sağlamaktadır. Zira çok disiplinli sosyal bilimler kamu politikası için zengin açıklamalar ve yorumlamalar sunmaktadır. Bu durum sosyal bilimlerin kendi içerisindeki baskın post pozitivist paradigmadan ileri gelmektedir. Dolayısıyla tüm bu sebeplerle kamu politikası, sosyal bilimlerin bir alt disiplini olarak araştırma dünyasında yerini almaktadır.

3. KAMU POLİTİKASI ANALİZİ YAKLAşIMLARI VE BİLİMSSEL YÖNTEM İLİşKİSİ

Kamu politikası analizi yaklaşımları ve bilimsel yöntem arasında kimi noktalar açısından ilişkilendirme yapılabilmektedir. İlgili başlık altında incelenecek olan meselede kamu politikası analizi ve bilimsel yöntemin birbirine benzer ve destekleyici yönleri saptanmaya çalışılacaktır. Zira kamu politikası süreci hem meşruluk hem güvenilirlik hem de sağlıklı bir analiz açısından bilimsel yönteme ihtiyaç duymakta ve ondan yararlanmaktadır.

Rasyonel yaklaşım, bilimsel araştırmada kullanılan nicel araştırma yöntemi ile ilişkilendirilebilmektedir. Nicel araştırma ve rasyonel yaklaşım arasındaki ilişkilendirme incelendiğinde, iki olgunun da akıl ve mantık temelinde paradigma ile şekillendiği görülmektedir. Bu yönüyle “pozitivizm” paradigması hem kamu politikası analizinde kullanılan rasyonel yaklaşımın şekillenmesinde hem de nicel araştırma sürecinin şekillenmesinde temel etkiye sahip olmaktadır.

Rasyonel yaklaşımda amaç ve sorunların açık olduğu ve buna yönelik olarak tek yönlü politikaların uygulandığı bir süreç gözler önüne serilmektedir. Dolayısıyla amaç ve sorunlara yönelik “analitik bir süreç” işletilmektedir. Rasyonel yaklaşımın, pozitivizm etkisiyle akılcı hareket etmesi, sistematik davranması ve sayısal verilerden yararlanması beklenmektedir. Aynı zamanda politika sürecini de bu haliyle şekillendirmesi beklenmektedir. Bu yönüne Göçoğlu’nun (2018: 18) da ifade ettiği üzere, rasyonel yaklaşımın ortaya çıktığı süreçler olan İkinci Dünya Savaşı sırasındaki atmosfer neden olmaktadır. Zira o dönem “hızlı çözüm ve akılcı hareket etmeyi” gerekli kılmaktadır. O dönemde matematiksel veriler neticesinde akılcı, gerçekçi ve ölçülebilir bir yöntemden elde edilerek sunulan sonuçlar, politika yapıcıların elini güçlendirmektedir. Oluşturulacak politikaya bilimsel dayanaklar sunması noktasında da meşruluk açısından önemli kazanımlar sunmaktadır.

Demirel’in (2018:105) de belirttiği üzere, nicel araştırma yöntemi olgular arasında nedensellik ilişkilerine odaklanmaktadır. Nicel araştırmalar ise pozitivizmin etkisinde nesnellik ön planda olan ve aklın liderlik ettiği süreçler ile yönetilmektedir. Nicel araştırma yöntemi içerisinde; sayısal veri toplama teknikleri, beraberindeki hipotezler ve varsayımlar bulunmaktadır. Deney ve test yoluyla yürütülen süreçte nesnellik ve sayılar gerçeğin elde edilmesinde önemli kavramlar olarak gösterilmektedir.

Rasyonel yaklaşım ve nicel yöntem arasındaki ilişkilendirmede, duygu ve düşüncelere yönelik bakış açılarının da birbirine benzerlik gösterdiği görülmektedir. Sözü edilen duygu ve düşünceler “moral değerleri” olarak adlandırılmaktadır. Kamu politikası sürecinde değer yargılarından uzak, akıl ve mantığın öncülük ettiği sistematik ve disiplinli adımlara işaret edilmektedir (Çelik, 2022: 1497). Bu durum nicel araştırma ile kurulacak bağda, değer yargılarından uzak, sistematik, hiyerarşik ve esnek olmayan adımların takip edildiği şekliyle ilişkilendirilebilmektedir. Zira rasyonel yaklaşımın tek arzusu en iyi karara ulaşmak olup bunu da en az maliyet ile hayata geçirmektir. Bu arzusu içinde değer, inanç gibi kavramlar göz ardı edilmektedir. Nicel araştırmada, bireyi gerçeklik dışında

tutan süreçleri ile değerler ve duygu gibi kavramlar göz ardı edilmektedir. Zira nicel araştırma ölçülebilen ve üzerinde kesinlik elde edilebileceği verilere odaklanmakta olup, değerler ve duygu gibi yargılardan elde edilecek veriler kesinlik açısından soru işaretlerine neden olacağından, analiz sayısal olarak ifade edilen veriler ile gerçekleştirilmektedir.

Rasyonel yaklaşım süreci ve nicel araştırma süreci birbiriyle ilişkilendirilebilmektedir. Öyle ki, rasyonel yaklaşım, kamu politikası süreci içerisinde tüm politika alternatiflerinin sıralandığını kabul etmektedir. Sıralanan alternatifler arasından ise karşılaştırmalar yaparak en iyi politika seçeneğine ulaşılabilildiğini varsaymaktadır. Bu durum süreçte “analitik olma ve en iyiye ulaşma” özellikleri olarak vurgulanmaktadır. Aynı zamanda nicel araştırma sürecinde tümden gelimci bir biçimde tüm varsayımlara ulaşmakta ve karşılaştırmalar neticesinde bulgular elde edilmektedir.

Nicel araştırma yönteminin ve rasyonel yaklaşımın, akıl ve mantık süzgecinden geçmeyen veri ya da bulgulara şüpheci yaklaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, rasyonel yaklaşım ve nicel araştırma sürecini hedef ve amacı belli, net ve kesin sınırlara sahip adımlar şekillendirmektedir. Bahsedilen bu amaç Rasyonel yaklaşımda “iyiye ulaşmak” iken nicel araştırma da ise “hipotezleri doğrulamaktır”. Bu doğrulama işlemi ise neden sonuç üzerinden sayısal veriler yardımıyla yapılmaktadır.

Rasyonel yaklaşım ve nicel araştırma yöntemi yukarıda sayılan özellikleri neticesinde odak aldığı yargılar dolayısıyla zaman içinde aynı noktalar üzerinden eleştirilmektedir. Öyle ki, rasyonel yaklaşım kamu politikası analizi sürecini tüm boyutları ile gerçekleştirmemesi noktasında eleştirilmektedir. Zira rasyonel yaklaşım tüm seçeneklere ulaşılır olma durumunu savunmakta ve analizini bu yolla gerçekleştirmektedir. Lakin karmaşıklaşan toplum düzeni her seçeneğe ulaşmaya fırsat vermemekte olup o zaman da işlevsel açıdan rasyonel yaklaşımı eksik bırakmaktadır (Salman, 2020: 22). Diğer taraftan, nicel araştırma yöntemi ise süreç içerisinde tüm verilere ulaşılabilildiğini kabul etmekte olup, aynı zamanda bireyi dışlayan süreçleri ile gerçek verilere ulaşmada soru işaretleri bırakmakta ve eksik bulgular elde edilmesi noktasında eleştirilmektedir.

Kamu politikası analizinde kullanılan bir diğer yaklaşım yorumsamacı yaklaşımdır. Yorumsamacı yaklaşım bazı temel özellikleri bünyesinde barındırmaktadır. Bunlar, en genel haliyle kamu politikası sürecinin karmaşıklığının vurgusunu

içermektedir. Yorumsamacı yaklaşımda çok seslilik, katılım, değerler ve inançlar vurgulanmaktadır. Aynı zamanda yorumsamacı yaklaşım, kamu politikası analizinin daha sağlıklı ve işlevsel bir görünüme kavuşturulduğu varsayılan anlayıştır. Zira karmaşıkleşan kamu politikası süreci rasyonel yaklaşım etkisinde bu alanda ihtiyaç olan analizi gündeme getirmesi bakımından önemli bulunsa da eksik olan noktalar neticesinde yorumsamacı anlayış içerisinde daha işlevsel bir hal kazandırılmıştır.

Yalçın'ın (2022: 215) da ifade ettiğı üzere, nitel araştırmada temel amaç, araştırmaya katılanların bakış açıları üzerinden elde edilecek bulguların yorumlanıp kuram elde edilmesidir. Bu yönüyle araştırmacı, anlamlandırma ve yorumlama gibi süreçler neticesinde derinde kalan ya da örtülü kalan bilgiye ulaşmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla nicelikten ziyade niteliğin öne çıktığı, karşıdaki kişi, grup veya olgunun bakış açısının derinlemesine incelenerek anlamlandırılması ve yorumlanıp bulgular elde edilmesine olanak sağlayan araştırma yöntemi türüdür. Bu temel özellikler neticesinde yorumsamacı yaklaşım, nitel araştırma yöntemiyle ilişkilendirilebilmektedir.

Yorumsamacı yaklaşım, kesin ve net olarak ifade edilen bulgulardan ziyade işin içerisine sosyal değerlerin de katıldığı yorumsamacı bir anlayışla dizayn edilmektedir. Özellikle yorum bilgisi olan fenomenoloji ile ilişkilendirilen yorumsamacı yaklaşım, bu yönüyle nitel yöntemin temel amacı olan anlamlandırma ile bağdaştırılabilmektedir. Nitekim, Yalçın'ın (2022: 217-218) da ifade ettiğı üzere, fenomenoloji, nitel araştırma içerisinde kullanılan ve öze ulaşmaya çalışan bir paradigmadır. Fenomenoloji ile araştırmada odak alınan meseleye yönelik çeşitli kişi ve grupların algıları ortaya çıkarılmaktadır. Bu yönüyle tanımlayıcı bir özelliğe de sahip olan fenomenoloji, öznel olarak verilen ifadelerden geneli kapsayacak anlamı çıkarmaya çalışmaktadır. Orhan'ın (2015: 74) da belirttiğı üzere, kamu politikası analizi amacıyla kullanılan yorumsamacı yaklaşım da içerisinde fenomenolojiyi barındırmaktadır. Zira kamu politikası sürecinde hem politikaların anlamlandırılması noktasında hem de yasa, aktörler ve farklı metinlerin anlamlandırıp özlerinin anlaşılması noktasında fenomenoloji denilen yorum bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim bu yolla sürecin yorumlanıp açıklığa kavuşturulması sağlanmaktadır.

Kamu politikası analizine yönelik yaklaşımlar içerisinde yorumsamacı yaklaşımın, katı ve hiyerarşik bir yapıdan ziyade esnek, demokratik ve katılımcı anlayışları barındırması da nitel araştırma yöntemi ile ilişkilendirme kurulacak noktalar arasındadır. Zira nitel araştırma, insan aktifliğini odak alan yapısı itibarıyla oluşacak

süreçlerdeki ilişkiler nezdinde anlamlandırma için esnek bir araştırma sürecine ihtiyaç duymaktadır. Bu durum ise iki olgu arasındaki benzerliğe örnek gösterilebilmektedir.

Yorumsamacı yaklaşım ve nitel araştırma yöntemi odak aldığı sosyal değerleri anlamlandırma amacı taşımaktadır. Zira hem yorumsamacı yaklaşım hem de nitel araştırma yöntemi odak olarak değerleri yorumlamaya ve anlamlandırmaya çalışmaktadır. Öyle ki, yorumsamacı yaklaşım, politika sürecinde etkisi göz ardı edilmeyecek olan “değer” kavramını politikaların hedef ve amaçları neticesinde anlamlandırırken, nitel araştırma da odak aldığı değer kavramı ile araştırmanın özüne inerek derinlemesine bilgi toplama imkânı elde etmektedir.

Kamu politikası analizi yaklaşımları içerisinde karma olarak adlandırılan bir yaklaşım türü de bulunmaktadır. Bu yaklaşım türü rasyonel yaklaşım ve yorumsamacı yaklaşım özelliklerinin harmanlanmasıyla ortaya çıkmaktadır. Politika analizi denilen husus, karmaşık bir süreci işaret ettiğinden kimi noktalarda rasyonel bakış açısıyla hareket edilirken kimi noktalarda yorumsamacı bakış açısı ile hareket etmeyi gerekli kılmaktadır. Kimi noktalar vardır ki, bilimsel araştırmalarda da tek bir yöntemden ziyade iki yöntemin harmanlandığı karma yöntem kullanılabilmektedir. Zira Balcı'nın (2020: 41-42) da ifade ettiği üzere, karma yöntem nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanılabileceği bir yöntemi savunmaktadır. Bu haliyle iki modelin güçlü yanlarını kullanarak ve zayıf yanlarını törpüleyerek, yeni bakış açısı sunarak bir karma model oluşturulmaktadır. Buna ilaven nicel ve nitel araştırmanın birlikte kullanılmasının mantığıyla, hem nitelin paradigması olan kuram üretme sağlanabilmektedir hem de bu kuram nicel paradigma temelinde test edilmeye açık olacak ve geri bildirimler ile denetlenebilecektir. Bu yönüyle karma yöntem ile gözden kaçan noktalar en aza indirilebilecektir. Özellikle bu durum politika analizi yaklaşımları içerisindeki karma politika analizi ile ilişkilendirilmektedir. Zira karma politika analizi de tıpkı karma araştırma yöntemi mantığıyla hareket etmekte ve iki yaklaşımın sentezi ile bir bakış açısı oluşturmaktadır.

Bu anlatılanlardan yola çıkarak kamu politikası analizi yaklaşımlarını aşağıda Tablo 2'deki gibi özetlemek mümkündür.

Tablo 2. Kamu Politikası Analizi Yaklaşımları

Kamu Politikası Analizi Yaklaşımları		
Rasyonel Yaklaşım -Analitik - Tek amaçlı yönlü politika -En iyi karara ulaşma arzusu -Amaç belli sorun belli politika -Akıl öncülüğünde oluşturulan politika -Nicel temelli politika -Kamu tercihi odağında politika -Pozitivizm temelli politika	Yorumsamacı Yaklaşım -Nitel temelli politika -Demokratik politika -Katılımcı ve çok sesliliğin vurgulandığı politika -Keskin çizgiler yoktur -Çok bileşen ve çok değişkenli politika -Karmaşık kararlar -Değerler ve inançlar	Karma Yaklaşım -Nitel ve nicel temelli politika -Katılım ve uzmanlık temelli politika -Rasyonel ve yorumsamacı yaklaşımın sentezi

Kaynak: Göçoğlu, 2018: 17-24

Vurgulanan özellikler neticesinde rasyonel yaklaşımın akılcı, analitik ve nicel olarak dizayn edilen süreci ile nicel araştırma süreci birbiriyle ilişkilendirilebilmektedir. Zira hem rasyonel yaklaşım hem de nicel araştırma süreci temel dayanağını “pozitivizmden” almaktadır. Tablo 2’deki haliyle rasyonel yaklaşımın çok sesli, katılımcı ve demokratik olarak dizayn ettiği politika süreci ile nitel araştırma süreci arasında ilişkilendirme kurulabilmektedir. Öyle ki, iki anlayışta değer, inanç gibi kavramların altını çizerek, süreçte göz önüne alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Karma yaklaşım Tablo 2’de vurgulandığı üzere hem rasyonel hem de yorumsamacı anlayış çerçevesinde oluşturulmaktadır. Bu duruma kamu politika sürecinin karmaşıklığı sebep gösterilmektedir. Bu haliyle karma yaklaşım ve karma yöntem arasında ilişkilendirme yapılabilmektedir. Zira karma yöntemde hem nicel hem de nitel bir anlayış hakimdir.

Kamu politikaları açısından kimi meseleler karmaşık yapısından dolayı hem yorumsamacı tarzda hem de rasyonel tarzda bir analizi gerektirmektedir. Bu bakımdan önceki paragraflarda üzerinde durulan rasyonel yaklaşım nezdinde nicel ve yorumsamacı yaklaşım nezdinde nitel araştırma yöntemi tekniklerinin beraber kullanılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Örneğin Suriyeli mülteciler sorunu bu konu kapsamında incelendiğinde sadece nicel olarak olaya yaklaşmak, konunun çözümü açısından eksik sonuçlara neden olmaktadır. Dağlı’nın (2018: 3) da ifade ettiği üzere göç, sosyal bir yapının ürünü olmakla birlikte nitel bir yöntem olarak derinlemesine anlamları içeren teknikler ile yaklaşılması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Özellikle kültürel açıdan oluşan farklılıklar, yabancı olunan toplum yapısı, aile yapısı, toplumsal değer ve normlar gibi noktalar üzerinden yapılacak bir araştırma üzerinden politika üretilmesi ve bu politika ile hareket edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla yeniden uyum

süreci hem toplum hem de mülteciler açısından sancılı ve karmaşık bir sürece neden olmaktadır. Bu durumda hem nitel hem de nicel yöntemlerin kullanıldığı karma yaklaşımla politika analizini gerçekleştirmek, daha işbirlikçi ve birleştirici bir görünüm arz etmektedir. Zira ne kadar kaynak sağlanırsa sağlansın toplumsal açıdan uyum sağlanmazsa oluşturulacak politikanın başarılı olması beklenmemektedir. Bu yönüyle hem ekonomik hem de sosyal açıdan bir yaklaşım tarzı ile dizayn edilen politikaların kullanılması özellikle kamu politikası gibi karmaşık bir süreçte daha doğru bulunmaktadır. Burada kullanılacak olan nitel teknikler ile hem mültecilere yönelik hem de yerel halka yönelik veri toplanarak politika sürecine bilimsel açıdan destek sağlanacaktır. Süreç, elde edilecek bulgular yardımıyla daha doğru yönetilebilecektir. Bir diğer açıdan, nicel teknikler kullanılarak yapılacak bulgulara, mali açıdan doğru politika oluşturulması noktasında yardımcı olunabilecektir. Dolayısıyla politika, bilimsel yöntemler ile desteklenerek oluşturulacak ve soruna etki etmesi beklenecektir.

4. KARAR VERME MODELLERİ VE BİLİMSEL YÖNTEM İLİŞKİSİ

Karar verme modelleri önceki bölümlerde ele alındığı üzere kimi temel noktaları ile kamu politikasının karar verme aşamasını şekillendirmektedir. Her model olmamak şartıyla kimi modeller bilimsel araştırmada kullanılan yöntem ile ilişkilendirilebilmektedir. Zira modeller ve araştırmalarda kullanılan veri toplama tekniklerinin benzer ve birbirini destekleyici yanları bulunabilmektedir. İlgili başlık altında ise, bu ilişki incelenerek karar verme modelleri ve bilimsel yöntemin üzerinde durulacaktır.

Kamu politikası analizine yönelik çalışmalarda bilimsel araştırmada kullanılan yöntemle ilişkilendirme o kadar önemli hale geldi ki özellikle de “kanıta dayalı kamu politikası” olarak adlandırılan kavram bu önemi gözler önüne sermektedir. Kocaoğlu ve Şahnagil’in (2022: 60) de ifade ettiği üzere, kanıta dayalı kamu politikası aklın öncülüğünde ve rasyonalite çerçevesinde bilimsel bilginin kamu politikasında kullanılmasını odak almaktadır. Aydınlanma Çağı’nın ürünü olan ilgili kavram, bu yolla dünya koşullarının geliştirilip yönetilebileceğini savunmaktadır. İlgili kavramda veriler önemli konumda olup bu veriler üzerinden bilgi üretilip politika sürecinin şekillendirilmesi ve politikanın uygulanması beklenmektedir.

Kamu yararı ve en iyiye seçme arzusu ile hareket edilmesi ise kanıta dayalı kamu politikasını, özellikle modernist ve akla dayalı olan rasyonel yöntemle yaklaştırmaktadır.

Diğer taraftan, sürecin nesnel, bağımsız kanıt toplama aşamaları ile karar almada nesnellığe vurgu yapılmaktadır. Dereli'nin (2023: 1339) de ifade ettiği üzere, kanıta dayalı kamu politikası anlayışı “etkili ve kaliteli politika ihtiyacı” ile ortaya çıkmıştır. Temelinde rasyonel araç ve teknikleri ile politika sürecinin iyileştirilmesi bulunmaktadır. Diğer taraftan, kanıta dayalı kamu politikası sürecinde önemli bir nesne olan kanıtların, ilgili politika sürecinde politika yapıcılar tarafından dikkatle toplanması ve veri alanının güçlendirilmesi gerekmektedir. Zira kanıta dayalı politika süreci, bilgiye meşruluk sağlamakta ve karar almada elde edilen bu bilgiye atıf yaparak önemini vurgulamaktadır. Albayrak'ın (2020: 284) da ifade ettiği üzere, kanıta dayalı kamu politikasında “kanıtlar”, politika sürecindeki soru işaretlerine kesinlik kazandıran cevaplar sunarak karar almanın kalitesini arttırabilmektedir. Dolayısıyla bilimsel bilgi olan kanıtlar dahilinde yapılan politika formülasyonu, hedef ve amaçların tespiti doğrultusunda daha güvenli kabul edilmekte ve hizmet sunumunun etkin olmasını sağlamaktadır.

Kanıta dayalı kamu politikasının ortaya çıkışı özellikle 19. ve 20. Yüzyıla tekabül etmektedir. Bilimsel bilginin, sosyal bilim çalışmalarında kullanılması odağında ve kamusal sorunların çözümünde bilimsel bilgiden yararlanma maksadıyla ortaya çıkmıştır. Özellikle 1990'lı yıllar ve Birleşik Krallık'taki gelişmeler bu çıkışa zemin oluşturmaktadır. Öyle ki, Sanderson'un başını çektiği ve İşçi Partisi önderliğindeki gelişmeler çerçevesinde, kamu politikasının ideolojiden ziyade rasyonel süreçler ve bilimsel yöntem ile gerçekleştirilme temelinde şekillenmektedir. İlk başta sağlık alanı içinde, sonraları sosyal hizmetler nezdinde yayılan kanıta dayalı kamu politikası anlayışı zamanla çeşitli yayılım alanları bulmuştur. İlerleyen süreçte Amerika Birleşik Devletleri ve Avusturya gibi ülkelerde de ön plana çıkmaya başlayan kavram ile sistematik araştırma süreçleri sonucunda bilgi ve aklın önderliğinde, politika sürecinin önemi üzerinde durulmaktadır. Zamanla ortaya çıkan düşünce kuruluşları gibi kurumlar sayesinde hizmet sunumu hem vatandaş hem de hizmeti sunan devlet nezdinde çok aktörlü ve veriye dayalı bir hal alarak politika sürecindeki değişimi görünür hale getirmiştir (Kocaoğlu ve Şahnagil, 2022: 61-63).

Kanıta dayalı kamu politikasının dayandığı ilkeler, onun temel amacını gözler önüne sermektedir. Öyle ki, dayandığı ilkeler vasıtasıyla sorunların tespiti daha akılcı yolla yani rasyonel biçimde gerçekleştirilirken, değerlendirme ve geri dönütler nezdinde de daha etkili bir politika süreci sağlanmaktadır. Kocaoğlu ve Şahnagil'in (2022: 74) de ifade ettiği üzere, ilk olarak, “bilginin kalitesi” daha sonra “verilerin analizinden beklenen

profesyonellik temelli bir bakış” ve son olarak “politika yapımındaki uzlaşa anlayışı” bu süreçte göz önüne alınması gereken ilkeleri oluşturmaktadır. Zira bu ilkeler vasıtasıyla etkin politika hedeflenmektedir.

Dereli’nin (2023: 1340) de ifade ettiği üzere, kanıta dayalı kamu politikası, teori ile pratik arasında ilişkinin sağlanması düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Öyle ki, özellikle akademisyenler eliyle oluşturulan teori ayağı ve politika yapıcılar eliyle oluşturulan pratik ayağı arasındaki ilişki, politikaların etkin olması açısından bir bağa ihtiyaç duymaktadır. Bu bağ, politika sürecinin ideolojiden uzaklaştırılması anlamına gelmektedir. Gerçeği gösterme görevi üstlenen akademisyenlerin, bilgi çerçevesinde politika yapıcılarını etkileyebilmesinde önemli bir dayanak oluşturmuştur. Bu haliyle, bilgiyi meşrulaştırma anlayışının kurumsallaştırılması olarak da görülmektedir.

Önceki paragraflarda belirtildiği üzere her model nezdinde olmasa da kimi modeller, bilimsel araştırma yöntemleri ve o yöntemler içerisindeki veri toplama teknikleri ile ilişkilendirilerek bağ kurulabilmektedir. Bu durum politikaların çıktısı için yararlı olmaktadır. Aynı zamanda, kamu politikası içerisinde yürütülen çalışmaların yöntemden kasıtlı kamu politikası analiz modelleriyle incelendiğini gözler önüne sermesi bakımından yararlı görülmektedir. Zira kimi noktalar bazında kamu politikası analiz modelleriyle analizin kendisi kastedilse de aslında bilimsel araştırma yöntemine atıf yapılan çalışmalar bulunmaktadır.

Kamu politikasında karar verme modellerinden biri olan normatif optimum model ile bilimsel araştırmada kullanılan yöntemlerden biri olan nicel yöntem arasında ilişkilendirme kurulabilmektedir. Zira ikisinin de bakış açısı rasyonellik üzerinden şekillenmektedir. Normatif optimum modelini tasarlayan Dror’un amacını dile getiren Erat ve Kaçer’in (2014: 63) de ifade ettiği üzere; rasyonellik, amaç, hedeflerin net belirlenmesi ve yoğun bir araştırma süreci gibi temel ilkeler bu modeli şekillendirmektedir. Kamu politikasında karar verilirken kullanılacak olan ölçek ve test gibi nicel araştırma veri toplama teknikleri nezdinde yoğun bir araştırma sürecine olanak sağlanırken, aynı zamanda rasyonellik ve akıl öncülüğünde ve bilimsel bilgiden yararlanılabilmektedir. Diğer taraftan normatif optimum karar verme modelindeki “normatiflik ve kesinlik” nicel araştırma içerisindeki kesinlik ve kurallar ile de ilişkilendirilmektedir. Özellikle nicel veri toplama tekniği nezdinde elde edilen ve yine nicel bulgular ile şekillenecek bir politika, normatif optimum karar verme modelinin amacı ile örtüşmektedir. Zira elde edilen bulgular yardımıyla optimum faydayı

sağlayacak politika seçeneği, bilimsel bilginin öncülüğünde ve rasyonellik çerçevesinde elde edilebilecektir. Böylece hem politika alanı içerisinde bilimsel bilgiden yararlanılarak sağlam bir dayanak noktası konumlandırılacak hem de birbirine benzeyen bakış açılarıyla normatif optimum karar verme modeli ve nicel yöntemler arasındaki ilişki ortaya koyulabilecektir.

İkinci bir model olan ve Etzioni tarafından ortaya atılan Karma Tarama Karar Verme Modeli, Köseoğlu'nun (2015:257) da ifade ettiği üzere hava izleme sistemi şekli üzerinden tasvir edilmekte ve temel mantığı bu yolla anlatılmaktadır. Bu haliyle, model nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı “karma yaklaşım” ile ilişkilendirilebilmektedir. Tasvir edilen hava yolu kameraları hem geniş hem de ayrıntılı biçimde konumlandırılmaktadır. Geniş olarak konumlandırılan kamerada nitel bir bakış açısı sunulmaktadır. Burada gözleme benzer bir bakış açısı ile hareket edilmektedir. Dar açıdan konumlandırılan kamerada ise nicel bir anlayış hakimdir. Burada daha detaylı ve ölçüme dayalı veriler elde edilmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla dar açılı hava uyduları sayesinde yapılacak izlemeyle hem eksik noktalar gözden kaçırılmayacak hem de ayrıntılı analiz elde edilebilecektir.

Bir başka model olan “Çöp Kutusu Modeli” ise daha çok nitel yöntem ile ilişkilendirilebilmektedir. Çöp kutusu modeli Cohen ve arkadaşlarının (1972: 1-3) üniversitelerdeki kaotik veya anarşik ortamları tasvir etmesinden ortaya atılmıştır. Bu kaotik görünüme ise dayanak noktası olarak belirsiz ve temel bir sıraya sahip olmayan karar verme süreci neden gösterilmektedir. Açıkçası tercihler ve sorunların lineer bir görünüm arz etmediği üniversite ortamları içerisindeki bu kaotik görünümün anlamlandırılması ve bu görünüme yönelik çözümler üretilmesi beklenmektedir. Nitel yöntemlerin temel amacı olan anlamlandırma, özellikle görüşme, veri toplama tekniği ile güçlendirilebilmektedir. Kaotik ortamlardakilerle yapılacak bir görüşme üzerine politika sürecinin şekillendirilmesi, politikanın hedefleri ve soruna yönelik çözümü açısından faydalı olması beklenmektedir. Nitekim bu hamleyle, hem politika çalışmaları bilimsel yönetime yaklaştırılacak hem de bu yolla politika çalışmaları için yararlı adımlar atılabilecektir.

Kamu politikası analizinde sıkça kullanılan “Süreç Modeli” içerisinde barındırdığı çok aktörlü ve etkileşime açık döngüsüyle bilimsel araştırmada kullanılan “karma yöntem” ile ilişkilendirilebilmektedir. Zira politika süreci çeşitli basamaklardan oluşmakta olup, her basamak kendi nezdinde bir araştırma süreci ve veri toplama tekniği

ve yöntemi ile ilişkilendirilmektedir. Öyle ki, basamaklardan biri olan politika seçeneklerinin değerlendirilmesinde, çeşitli aktörlerin politikaya yönelik hedeflerinin saptanmasında nitel yöntemlerden özellikle görüşme ve yorumlamaya açık yöntem ve teknikler tercih edilmesi politika yapıcılarının politikanın hedefleri açısından yararlı olmakla birlikte, politikanın daha etkili olmasını sağlayabilmektedir. Diğer taraftan seçilen politikanın hedeflerinin uyumu noktasında rasyonellik ve nicelik ön planda yöntem ve teknikler ile politikaların asıl hedeflerine uyumu noktasında adımlar atılabilmektedir. Tüm bu sebepler dolayısıyla süreç modeli basamakları nezdinde hem nitel hem de nicel yöntemler ile ilişkilendirilerek politika çalışmaları devam ettirilebilecektir.

Bir diğer model olan “Çoklu Akımlar Modeli” ise Köseoğlu’nun (2015: 259) da belirttiği üzere, kamu politikası oluşturulması sürecinde “problemlerin gündeme gelme” meselesi üzerinden açıklanmaktadır. Buna göre model, nitel yöntem ile ilişkilendirilebilmektedir. Model, özellikle “örnek olay incelemesi” ile politikanın oluşturulması sürecinde problemin gündeme gelmesi açısından derinlemesine inceleme imkânı sunabilmektedir. Böylece, oluşturulacak politikanın problemine yönelik daha geniş ve anlamlandırıcı bilgi elde edilebilecektir. Problemin gündeme gelmesi, süreç içerisinde örnek olay olarak kabul edilerek ilgili durum üzerinden incelemeler ile bir yargıya varılması amaçlanmaktadır. Özellikle süreçteki değişkenler gözlenerek duruma yönelik nitelik araştırması yapılmaktadır.

Kamu politikası çalışmalarının bilimsel yöntem ile ilişkilendirildiği noktalar bulunmaktadır. Nitekim, politika çalışmaları kimi zaman daha nicel bir boyut kazanarak gözlemlenebilir ve ölçülebilir olayları konu almaktadır. Bu yönüyle nicel teknikler olan anket, test ve deney gibi farklı metotlar kullanılarak politika çalışmalarına yarar sağlanabilmektedir. Diğer taraftan politika çalışmaları kimi zamanda nitel bir görünüm arz ederek olay ya da olgulara yönelik öznel bir bakış açısıyla analizi gerekli kılmaktadır. Bu yönüyle nitel olarak atfedilen gözlem, görüşme gibi veri toplama tekniklerinden yararlanılmaktadır. Böylelikle kişisel görüşler saptanmaya çalışılmakta, politika yapıcı ve uygulayıcılara farklı bakış açıları sunarak yarar sağlamaktadır. Buradan hareketle, kamu politikası çalışmalarında analiz sırasında, özellikle modeller üzerinden bilimsel yöntem ile yapılacak ilişkilendirmenin politika çalışmalarına fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Zira modellerin temel noktaları ve bilimsel yöntem arasında benzerlikler bulunabilmektedir. Bu benzerliklerden hareketle politika süreci şekillendirilebilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASI ANALİZİNDE YÖNTEM: TÜRKİYE AKADEMİK YAZINI ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

ARAŞTIRMA: KAMU POLİTİKASI KONULU TEZ VE MAKALELER ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Bu bölüm tezin araştırma kısmını oluşturmaktadır. Bölümde araştırmanın amacı ve kapsamı, örnekleme, yöntemi, veri toplama tekniği, verilerin analizi ve bulgular sunulacak, bulgular üzerine tezin önceki bölümlerinde gerçekleştirilen literatür taramasında oluşturulan teorik alt yapıya da atıflarda bulunan bir tartışma gerçekleştirilecektir.

1.ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Çalışma boyunca kamu politikası analizi ve onun çok boyutlu çözümleme işlevi irdelenerek incelenmektedir. Etkili bir politika analizi için, kullanılan yöntem ve tekniklerin tespitinin doğru yapılması gerekmektedir. Günümüzde karmaşık bir hal alan kamu politikası süreci, beraberinde farklılaşan ve çeşitlenen kamu politikası analiz metotlarını da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla gerek mevcut kamu politikaları gerek yeni üretilecek kamu politikaları üzerinde yapılacak kapsamlı bir çözümleme, için analizde hangi metot ve yöntemlerin etkili olacağının araştırılması ve üzerinde durulması gerekmektedir. Bu tez, ilgili konuya odaklanarak Türkiye’de yayımlanan kamu politikası çalışmalarının politika alanları temelinde hangi metotlara başvurduğunu irdelemektedir.

Çalışmada kamu politikasıyla ilgili yazılan tez ve makaleler incelenerek belirli bir yöntem nezdinde analiz edilmektedir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular ise yorumlanarak sonuç ve çıkarımlarda bulunulmuştur. Yapılan sonuç ve çıkarımlar neticesinde kamu politikası analizinde kullanılan yöntem ve tekniklerin hangi noktalar üzerinden şekillendiği belirlenmiştir. Dolayısıyla ilgili çalışma ile alan yazındaki kamu politikası odaklı çalışmada kullanılan yöntemlerin politika alanları ve odakları temelinde karşılaştırmalı olarak analizi sağlanmaktadır. Çalışmada amaç, kamu politikası analizi, üretme süreci ve devamında sıklıkla kullanılan yöntemlerin tespiti ve bunların hangi fonksiyonlarda kullanıldığına dair sorgulama yaparak ortaya çıkan sonuçlarla kamu politikası analizi pratiğine yönetsel açıdan yol gösterici bir katkı sağlamaktır. Bu bağlamda, kamu hizmetinin temeli olan kamu politikalarının üretilmesinde kullanılan

yöntemlerin ve yöntemlerin kullanım fonksiyonlarını ve biçimlerinin özgün bir şekilde ortaya koymak önemlidir. Zira analiz sürecinde çeşitli yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Kullanılan yöntem ve problemin birbirini tamamlar nitelikte olması da analizi başarıya götüren bir etkidir. Bu sebeple ilgili çalışma boyunca elde edilen bulgular ile kamu politikası alanları ve tercih edilen politika analiz yöntemi açısından benzer alanlarda üretilecek kamu politikaları için yol gösterici olabilecektir.

Tez önerisi için yapılan ön taramada, alan yazını içerisinde politika analizi odaklı çalışmalarda genellikle bilimsel araştırma teknikleri olan anket, mülakat gibi veri toplama tekniklerine başvurulduğu görülmektedir. Diğer yandan kimi çalışmalarda ise politika analiz metotları olarak nitelendirilecek süreç aktör analizi, politika formülasyonu, çöp kutusu, karar verme modeli ve çoklu akımlar, karar verme modeli gibi çeşitli kamu politikası modellerinden de yararlanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla tez araştırma sorusu çerçevesinde ve örneklem aldığı çalışmalarda başvuru bilimsel yöntemleri odak almakla birlikte, eğer varsa kamu politikası analiz model ve metotlarını ortaya koymakta ve çerçevesine dahil etmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN SINIRLIKLARI

Araştırma, veri toplama teknikleri arasından “içerik analizi” tekniğinden yararlanılarak yapılmaktadır. Araştırma temel odağı olan kamu politikasıyla ilgili yazılmış olan “yüksek lisans tezlerini, doktora tezlerini ve makaleleri” kapsamaktadır. Bu bakımdan Türkiye’de yazılan tezler ve Dergi Park portalı üzerinden ulaşılabilen makaleler çalışmanın sınırlarını oluşturmaktadır. Çalışmada “YÖK Tez Merkezi” ve “Dergi Park” arama motorlarında “kamu politikası analizi”, “kamu politikası”, “politika analizi” ve “politikasının analizi” gibi sözcükler yardımıyla araştırmaya dahil edilecek olan veri setleri belirlenmiştir. Araştırmaya dahil edilen veri setleri bu haliyle elektronik ortamda konumlandırılmış çalışmalardır. Kitap ve bildirilerden yararlanılmaması da araştırmanın sınırlıklarından birini oluşturmaktadır. Çalışma coğrafi olarak Türkiye ile sınıflandırılmaktadır. İncelenen tezler ve makalelerde ise odak olarak çalışmanın yöntem kısmı dikkate alınacaktır. Çalışmanın ilgili arama motorlarına endekslenmesi noktasında yaşanması muhtemel erişim sorunları gibi teknik problemler çalışmaya sınır oluşturmaktadır. Diğer taraftan bazı çalışmaların direkt olarak bir yönetime sahip olmaması da çalışmanın potansiyel sınırlılıklarından biridir.

3. TEZİN HİPOTEZLERİ VE ARAŞTIRMA SORUSU

Tezin araştırma kısmında aşağıda belirtilen hipotezler çerçevesinde bir yol izlenmiştir. İlgili hipotezler araştırma içerisinde ölçülerek bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular ve hipotezler sonuç bölümünde belirtilmektedir.

Tezin hipotezleri;

1. Türkiye’deki kamu politikası çalışmalarının büyük çoğunluğu nitel metotları kullanmaktadır.
2. Türkiye’deki kamu politikası analiz çalışmalarında büyük çoğunlukla içerik analizi veri toplama tekniği kullanılmaktadır.
3. Türkiye’deki kamu politikası analiz çalışmalarında en az anket veri toplama tekniği kullanılmaktadır.
4. Türkiye’deki kamu politikası analiz çalışmalarında nicel teknikler daha az kullanılmaktadır.

Bu hipotezler ilgili yazın üzerinden incelenecek olmasına rağmen tez boyunca “Türkiye’de kamu politikası alan yazını kapsamındaki çalışmalarda, kamu politikası analizinde hangi yöntemler, hangi fonksiyonlarda ve biçimlerde kullanılmaktadır?” temel araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Dolayısıyla tez genelinde, yukarıdaki hipotezlerin spesifik ölçümlerinden ziyade, temel araştırma sorusunun yanıtını bulmak üzere bir çerçeve geliştirilmiştir.

4.ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma, Türkiye’de ilgili alan yazınındaki kamu politikası odaklı çalışmalarda kullanılan yöntemlerin tespiti ve dahi ilgili yöntemlerin hangi fonksiyonlarda kullanıldığını araştırıp değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla araştırmanın evrenini kamu politikası alan yazını içerisindeki (tez, makale, bildiri, kitap) çalışmalar oluşturmaktadır. Örneklem belirlenmesinde temel odak evrenin genelinin temsilinin sağlanmasıdır. Ancak kimi zaman durum ve koşullar etkisiyle araştırma evrenine uygun olan ve temsil açısından ortalama özelliklere sahip olan örneklem seçimi yapılabilmektedir. Bu duruma “amaçlı örnekleme” denilmektedir. Amaçlı örnekleme, diğer adıyla yargısal örnekleme de araştırmacı yargısı ve yönlendirmesiyle örneklem seçilmektedir. Araştırmacı araştırma odağına uygun olan veri setlerini seçmektedir (Özen ve Gül, 2007: 414). Araştırma örnekleme için kullanılacak verilerin seçiminde ve

araştırmanın odağı doğrultusunda “amaçlı örneklemeden” yararlanılmıştır. Çalışmanın örneklemini ise kamu politikası alan yazını içerisindeki YÖK Tez Merkezi bünyesindeki tezler ve Dergi Park portalı bünyesindeki makaleler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini için kullanılacak verilerin seçiminde yapılabirlik ve kaynaklara ulaşılabilirlik gibi nedenler dolayısıyla makul bir sınırlandırma yapılmıştır.

Aşağıdaki tabloda ilgili örnekleme dair bilgiler verilmektedir.

Tablo 3.Araştırma Örneklemini

Yıllar	Çalışma Türleri						Toplam
	Makale		Tez				
			YL		DR		
1990- 2000 arası	-	-	1	%100	-	-	1
2000-2010 arası	2	%22	4	%44	3	%34	9
2010-2020 arası	73	%51	41	%29	28	%20	142
2020 sonrası	36	%41	35	%40	17	%19	88
TOPLAM	111	%46	81	%34	48	%20	240

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Tezde YÖK Tez Merkezi bünyesinde bulunan yüksek lisans ve doktora tezleri ve Dergi Park portalı bünyesinde bulunan makaleler kullanılmaktadır. Bu haliyle metne dayalı veri kaynakları kullanılmaktadır. Belirlenen veri kaynaklarında ise araştırma yöntemi olarak “nitel yöntem” kullanılmaktadır. Nitel yöntemin yorumlamaya açık yapısı kamu politikası üretim süreci ve beraberindeki sosyal olguları açıklamada kolaylık sağlayıcı etkisi dolayısıyla araştırma sürecine katkı sağlayacağı noktasında tercih edilmektedir. Zira nitel araştırma, politika analizinde kullanılan yöntemlerin hangi fonksiyon ve amaç etrafında kullanıldığına dair süreçle ilgili vergi sağlayabilmektedir. Buradan hareketle süreçte neler olduğunu ve olguların araştırma grubunu nasıl etkilediğine dair veriler sunarak araştırmaya katkı sağlayabilmektedir (Karataş, 2015: 64). Nitel yöntem verilerin sistematik bir şekilde yorumlanması biçiminde analizini sağlamaktadır. Bu durum verilere yönelik bir anlamlandırma çabası olarak görülmektedir. Nitel yöntem bu haliyle tümünden gelimci ve bütüncül bir yaklaşımı esas alabilmektedir.

Çalışmada veri toplama tekniklerinden “içerik analizi” kullanılmaktadır. İçerik analizi, salt nicel veyahut salt nitel bir yöntem olarak konumlandırılmamakla birlikte iki çeşit veriyi de kapsamaktadır (Zengin, 2021: 147). İçerik analizi genel olarak metin temelli veri setlerinde çözümleme işleminde kullanılmaktadır. Yazılı veya sözlü olarak verilerin analizini gerçekleştirmektedir. Analiz süresince kodlar, kategoriler ve temalar oluşturularak sistematik bir biçimde çözümleme yapılmaktadır. Bu haliyle odak alınan araştırma sorusunun ilgili veriler ile köklerine inilmektedir (Gül ve Nizam, 2021: 182). İçerik analizinde temel gaye verilerin açıklanması noktasında yardımcı olacak kavram ve temalara ulaşmaktır. Bu amaç çerçevesinde birbirine benzeyen veriler, temalar ve kodlar ile bir araya getirilerek karşısındaki anlayabileceği biçimde düzenlenerek yorumlanmaktadır (Karataş, 2015: 74).

Araştırmada içerik analizinde odak alınan çalışmaların yöntem kısımlarındaki metinler araştırma sorusu çerçevesinde temalar ve alt temalar şeklinde kodlanmaktadır. “Nvivo 12” nitel veri analiz programı yardımıyla yapılacak olan kodlamalar ile ortaya çıkan grupların, yorumu ile analiz sağlanacaktır. Araştırma çerçevesinde nitel veri seti olan tezler ve makaleler, çeşitli kod ve temalar çerçevesinde belirli bir sistematığe bürünerek aralarındaki bağlantılar açısından incelenmektedir ve analizi gerçekleştirilmektedir. Araştırma süresince analiz sonucunda elde edilen verilerin kendi akışı içerisinde sunulması maksadıyla sayısallaşan bulgulardan da gerektiğinde yararlanılmıştır.

Aşağıdaki tabloda araştırma kısmına yönelik bilgiler verilmektedir. Buna göre ilk olarak verilerin elde edilmesi ile başlayan süreç bulguların yorumlanması ile sonuçlandırılmaktadır. Veri setine dahil edilecek örneklemin belirlenmesinde ilgili anahtar kelimeler yardımıyla taramalar yapılmıştır. Anahtar kelimeler örneklemin geniş ve evrenin tümünü temsil edecek şekilde sınırlandırılmasına göre çeşitlendirilmiştir. İlgili adımda erişimden kaynaklanan sıkıntılar örneklem setinin belirlenmesindeki sınırları oluşturmaktadır. Yeteri kadar veri toplandıktan sonra diğer bir adım olan çalışmaların gruplandırılması adımına geçilmiştir. İlgili adımda Nvivo 12 programına araştırmacı tarafından aktarımı yapılmıştır. Bu aktarım sırasında araştırmacı tarafından belirlenen kod ve guruplar dahilinde sınıflandırmalar yapılmıştır. Kodlar ve temalar yardımıyla yapılan sınıflandırmada evreni temsil eden örneklem grubuna yönelik araştırmalar ile çalışmalar yapılmıştır. İlerleyen adımda kodların da kendi içerisinde sınıflandırması ve analizi yapılarak ayrışan ve benzeşen yanlar üzerinde durularak kod haritasına yönelik

düzenlemeler yapılmıştır. Nvivo 12 programı üzerinde analize yönelik yapılan kod ve temalar tamamlandıktan sonra araştırmacı tarafından belirlenen örneklem grubunun kod ve temalar nezdinde sınıflandırılması yapılmıştır. İlgili adımda araştırmacının yorumlaması ve içeriklerin analizi ile bulgulara ulaşılmaya çalışılmıştır. İlerleyen adımda özellikle tezin ana odağı olan örneklem grubunun yöntem kısmı araştırmacı tarafından titizlikle incelenerek kod ve temalara ataması yapılmıştır. İlgili adımda araştırmacının yorum bilgisinden de yararlanılmıştır. Kod ve temalar ilgili örneklem grubu ile birleştirildikten ve gerekli sınıflandırmalar yapıldıktan sonra ilerleyen adımda elde edilen bulgular sunulmaktadır. Sunulan bulguların araştırmacının oluşturduğu tablolar düzeyinde sunulması ile araştırma tamamlanmaktadır.

Tablo 4. Araştırma Yöntem Haritası

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu başlık altında araştırma sonrasında yapılan kodlamalar ile ortaya çıkan bulgular ve bulguların değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bulgular yıllar bazında ve belge türü bazında yapılan sınıflandırmalar neticesinde sunulmaktadır. Belgeler, tezler ve makaleler olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. Toplam 240 çalışmaya ulaşılmaktadır. Verilerin 111'i makale türünde olup 129'u tez türündedir. Tezler de kendi içerisinde yüksek lisans ve doktora tezleri olarak ayrılmaktadır. Toplamda 81 adet yüksek lisans tezi ve 48 doktora tezi veri seti olarak araştırmaya dahil edilmektedir. Araştırmada veri setine dahil edilen yıllar "1990 ve 2020 sonrası" aralık olarak belirlenmektedir. Bu aralıkta bulguların analizi açısından kendi içerisinde dört başlık şeklinde sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Buna

göre makaleler için sınıflandırma “1990- 2000 arası makale”, “2000-2010 arası makale”, “2010-2020 arası makale”, “2020 sonrası makale” şeklindedir. Tezler için, yüksek lisans ve doktora tezlerine yönelik ayrı sınıflandırmalar mevcuttur. Buna göre, “1990-2000 arası yüksek lisans tezleri”, “2000-2010 arası yüksek lisans tezleri”, “2010-2020 arası yüksek lisans tezleri”, “2020 sonrası yüksek lisans tezleri” bulunmaktadır. Aynı şekilde doktora tezleri için, “1990-2000 arası doktora tezleri”, “2000-2010 arası doktora tezleri”, “2010-2020 arası doktora tezleri”, “2020 sonrası doktora tezleri” başlıklı sınıflandırmalar bulunmaktadır. İlgili sınıflandırmalar ile elde edilen bulgular tablo şeklide verilmektedir. Böylelikle araştırmadan elde edilen bulguların genel ama kapsayıcı olması hedeflenmektedir.

Tablo 5. Kod Referansları

Kodlar	Referans Birimleri
Araştırma Türleri	
Anket	“<i>anket veri toplama</i>” (Ürinal, 2022) “<i>anket çalışması</i>” (Özkaya, 2021) “<i>anket çalışması</i>” (Mencet, 2011) “<i>anket yöntemi</i>” (Kulaç, 2016) “<i>anket uygulanan kurumlar</i>” (Bilbay, 2020) “<i>uygulanan anket</i>” (Göğül, 2018)
Ölçek	Referans bulunamamıştır
Test	Referans bulunamamıştır
Gözlem	“<i>gözlemle desteklenmiştir</i>” (Çamur, 2023) “<i>gözleme dayalı yöntem</i>” (Mammadov, 2017)
Görüşme	“<i>derinlemesine görüşme</i>” <i>tekniki</i>” (Bayraktar, 2021). “<i>uzmanlarla birebir görüşmeler</i>” (Adılbekova, 2022). “<i>consists of semi-structured interviews</i>” (Koçoğlu, 2022) “<i>uzman mülakatları modeli</i>” (Çelik, 2022) “<i>derinlemesine görüşmeler</i>” (Kopuz, 2021) “<i>mülakat yönteminde</i>” (Doğan, 2021) “<i>yapılandırılmış görüşme</i>” (Maratok, 2022) “<i>derinlemesine görüşme</i>” (Özatalay, 2022) “<i>görüşme yöntemi kullanmıştır</i>” (Yılmaz vd., 2021)
Örnek olay incelemesi	“<i>bir yerin, bir konunun, bir olayın ya da bir belgenin ayrıntılı bir biçimde incelenmesidir</i>” (Bayraktar, 2021). “<i>devletlerin 15 Temmuz darbe girişimine karşı tavırları</i>” (Gültekin, 2022). “<i>of single case study as its strategy</i>” (Robbani, 2022). “<i>study shall utilize a case study in the ground emergence</i>” (Salam, 2022). “<i>Tek ögeli örnek olay araştırması</i>” <i>şeklinde</i>” (Tuna, 2023). “<i>Politika Kurullarının</i>” (Ocak, 2023). “<i>karşılaştırmalı örnek olay</i>” (Güler, 2021). “<i>örnek olaya dair</i>” (Aldemir, 2021). “<i>örnek olay incelemesiyle</i>” (Dursun, 2018) “<i>olay ve olgular ışığında</i>” (Jane, 2020) “<i>önemli diplomatik etkinliklerdeki işbirliğinin</i>” (Diac, 2018) “<i>Türkiye Uygulaması Örnekleri</i>” (Artun, 2019) “<i>Toplam 51 örnek</i>” (Babaoğlu ve Yıldız, 2018) “<i>her iki ülkede</i>” (Özdemir, 2019)
Ampirik analiz	“<i>mathematical methods for analysis</i>” (Osman, 2023) “<i>ampirik karşılaştırmaların</i>” (Kolçak vd., 2017) “<i>Ampirik Analiz</i>” (Bari ve Şıklar, 2018)
İçerik analizi	“<i>içerik analizi kullanılmıştır</i>” (Bayraktar, 2021). “<i>içerik analizi tekniği</i>” (Beşkardeşler, 2021). “<i>İçerik Analizi Çalışmada</i>” (Çalı, 2012) “<i>içerik analizi</i>” (Çakır, 2017)
Söylem analizi	“<i>söylemlerdeki değişim araştırılarak</i>” (Çiçek, 2022). “<i>This study uses discourse analytic techniques</i>” (Aliev, 2021). “<i>söylem analizi yöntemi ve anlatıyla</i>” (Gürel, 2023). “<i>söylem analizi</i>” (Turan, 2015) “<i>söylem analizi</i>” (Güleç, 2018)
Panel veri analizi	“ <i>panel veri modeli kurulmuştur</i> ” (Başdağ, 2023).

Araştırma süresince tez ve makalelerin yöntem kısımları odak alınarak sınıflandırmalar yapılmıştır. Araştırma süresince kimi zaman direkt olarak kullanılan yöntemin ifade edildiği çalışmalara rastlanılmakla birlikte kimi zaman yorumlamalar ile sınıflandırmaya dahil edilen referanslar bulunmaktadır. Yukarıdaki Tablo 5’te örnek oluşturması bakımından bazı referanslara yer verilmiştir. Tüm referanslar tablonun makul bir düzende kalması amaçlandığı için eklenmemiştir. Ancak örnekleme temsil oluşturması bakımından ilgili tablo ile yeteri miktarda referans sunulmaktadır. Araştırmada temel olarak yukarıda örnekleri verilen ifadeler ve diğer ifadeler ışığında çalışmalar konumlandırılarak gruplandırılmıştır.

6.1. MAKALELERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırmada, Dergi Park portalı bünyesinde “kamu politikası, kamu politikasının analizi, politikasının analizi, politika ve analiz” anahtar sözcükleri kullanılarak veri seti belirlenmiştir. İlgili anahtar sözcükler içerisinden yapılan taramada en fazla “kamu politikasının analizi” üzerinden ulaşılmıştır. İlgili veri seti içerik analizine tabi tutularak incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, toplam “111 makaleye” erişim sağlanmıştır. İlgili makalelerin yöntem kısımları odak alınarak veriler tablolar halinde sınıflandırılmıştır. Tablolar aşağıda sunulmaktadır.

Makaleler için, 1990-2000 arası herhangi bir veriye ulaşılmadığı için tablo yapılamamıştır.

Tablo 6. 2000-2010 arası makaleler

Bölümler	AT		KVM
	DRL	ÖÖİ	SRÇ
	Y	Y	Y
SBKY	%50	-	%50
MLYE	-	%100	-
T	%25	%50	%25

Kısaltmalar: AT: araştırma teknikleri KVM: karar verme modelleri T: toplam Y: yüzde DRL: derleme ÖÖİ: Örnek olay incelemesi SRÇ: Süreç modeli SBKY: siyaset bilimi ve kamu yönetimi MLY: maliye

2000-2010 arası makale tablosuna göre, ilgili aralıkta toplam 2 makaleye erişim sağlanmıştır. İlgili makaleler yazıldığı bölümlere göre sınıflandırılmaktadır. Buna göre

ilgili yıllarda” siyaset bilimi ve kamu yönetimi” bölümü ve “maliye” bölümleri içinde yazılmış makalelere ulaşılmaktadır. Makalelerde kullanılan yöntem olarak Çalışmalarda derleme ve örnek olay incelemesi öne çıkmaktadır. Kamu politikası karar verme modeli olarak süreç modeli tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 7. 2010-2020 arası makaleler

Bölümler	AT								KVM
	ANK	AMA	ÖÖİ	DRL	GLM	GRM	İÇA	DOA	SRÇ
	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
ÇEVE	-	-		-	-	-	-	-	-
İKST	%17	%49		%17	%17	-	-	-	
HİVT	-	-	%100	-	-	-	-	-	-
İŞLM	-	-	%33	-	-	%33	-	-	%34
KAYM	-	-	%13	%44	-	-	%17	%4	%22
MLYE	-	-	-	%100	-	-	-	-	-
SABİ	-	-	-	%100	-	-	-	-	-
SAİD	-	-	-	-	-	%50	-	%50	-
SAKİ	-	-	-	-	-	-	-	%100	-
SBKY	%8	-	%23	%27	-	%8	%8	-	%26
SBUİ	-	-	%50	-	-	-	-	%50	-
TAEK	%100	-	-	-	-	-	-	-	-
TUIŞ	-	-	-	-	%100	-	-	-	-
ULİŞ	-	-	%50	%50	-	-	-	-	-
YÖBİ	-	-	%100	-	-	-	-	-	-
YÖVO	-	-	%100	-	-	-	-	-	-
T	%5	%4	%23	%30	%3	%5	%8	%5	%17

Kısaltmalar: AT: Araştırma Teknikleri KVM: karar verme modelleri ANK: Anket AMA: Ampirik Analiz ÖÖİ: Örnek Olay İnceleme GLM: Gözlem GRM: Görüşme İÇA: İçerik analizi DOA: doküman analizi SRÇ Modeli: Süreç modeli ÇEVE: çalışma ekonomisi ve endüstrisi İKST: iktisat HİVT: halkla ilişkiler ve tanıtım İŞLM: işletme KAYM: kamu yönetimi MLYE: maliye SABİ: sağlık bilimleri SAİD: sağlık idaresi SAKİ: sağlık kurumları işletmeciliği SBKY: siyaset bilimi ve kamu yönetimi SBUİ: siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler T: Toplam TAEK: tarım ekonomisi TUIŞ: turizm işletmeciliği ULİŞ: uluslararası ilişkiler YÖBİ: yönetim bilimleri YÖVO: yönetim ve organizasyon Y: Yüzde

2010- 2020 arası makale tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde toplam 73 makaleye erişim sağlanmıştır. Makaleler, “iktisat”, “işletme”, “halkla ilişkiler ve tanıtım”, “sağlık idaresi”, “sağlık kurumları işletmeciliği”, “kamu yönetimi”, “siyaset bilimi ve

kamu yönetimi”, “siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler”, “tarım ekonomisi”, “turizm işletmeciliği”, “uluslararası ilişkiler”, “yönetim ve organizasyon”, “çalışma ekonomisi ve endüstrisi” gibi bölümler temelinde yazılmıştır. Makalelerde göze çarpan bir oranla örnek olay incelemesi araştırma tekniğinin çoğunlukta kullanıldığı görülmektedir. Bu veriler haricinde araştırma tekniği olarak; görüşme, içerik analizi, doküman analizi, ampirik analizi ve anketin de kullanıldığı görülmektedir. Çalışmalarda odak alınan yıl aralığında en az gözlem araştırma tekniğine başvurulduğu görülmektedir. İlgili yıl aralığında ulaşılan makalelerde kamu politikası karar verme modeli olan süreç modeli (ile analizin yapıldığı görülmekle beraber bu oranın (%17) az olduğu tespit edilmektedir.

Tablo 8. 2020 sonrası makaleler

Bölümler	AT										KVM
	PVA	DRL	AMA	DOA	İÇA	ÖÖİ	AN K	GRM	SÖ A	GL M	SRÇ
	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
FİVB	%100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İKST	-	%33	%67	-	-	-	-	-	-	-	-
İŞLM	-	-	-	%50	-	%50	-	-	-	-	-
KAYM	-	%32	-	%11	%11	%16	-	-	-	%5	%25
MLYE	-	%100	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SABİ	-	-	-	%50	-	%50	-	-	-	-	-
SBKY	-	%9	-	%9	%27	%9	%9	%9	%9	-	%19
TUIŞ	-	-	-	-	-	-	-	%100	-	-	-
ULİŞ	-	-	-	-	-	%100	-	-	-	-	-
T	%2	%21	%5	%12	%12	%17	%2	%5	%2	%2	%17

Kısaltmalar: AT: araştırma teknikleri KVM: karar verme modelleri T: toplam Y: yüzde
PVA: panel veri analizi DRL: derleme AMA: ampirik analiz DOA: doküman analizi
İÇA: içerik analizi ÖÖİ: örnek olay incelemesi ANK: anket GRM: görüşme SÖA: söylem analizi GLM: gözlem SRÇ: süreç modeli FİVB: finans ve bankacılık İKST: iktisat İŞLM: işletme KAYM: kamu yönetimi MLYE: maliye SABİ: sağlık bilimleri SBKY: siyaset bilimi ve kamu yönetimi TUIŞ: turizm işletmeciliği ULİŞ: uluslararası ilişkiler

2020 sonrası makale tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde toplam 36 makaleye erişim sağlanmıştır. Makaleler, iktisat, işletme, maliye, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, turizm işletmeciliği, uluslararası ilişkiler, finans ve bankacılık, kamu yönetimi, maliye, sağlık bilimleri alanlarında toplanmaktadır. Makalelerde yöntem olarak, derleme ise

tabloda belirtilen oran dahilinde başvurulacak teknikler arasında ikinci olarak sıralanmaktadır. Diğer taraftan anket, gözlem, görüşme, söylem analizi, doküman analizi, içerik analizi, panel veri analizi ve ampirik analiz tercih edilen araştırma teknikleridir. Çoğunlukla tercih edilen araştırma tekniklerinin nitel olması dikkat çekici olarak yorumlanmaktadır. İlgili aralık dahilinde başvurulacak tekniklerin dağılımların birbirine benzer olması da dikkat çekilecek bulgular arasındadır. İlgili yıl aralığında kamu politikasında karar verme modeli olan süreç modeli ile analiz yapıldığı görülmektedir. Bu oranın (%17) ışığında bir önceki yıl aralığına göre makale sayıları orantılı düşünüldüğünde, kullanımının arttığı yorumu yapılabilmekle birlikte hala az bir oranda tercih edildiği görülmektedir.

İlgili araştırmadan elde edilen sonuçlara göre araştırmacı ve kullandığı yöntemle yer vermenin önemli olduğu düşünülmektedir. Böylelikle araştırmacıların hangi yöntemle ağırlık verdiği tablolar yardımıyla görülebilecektir. Buna göre, araştırmadan elde edilen sonuçlarda 1990-2000 arası herhangi bir makaleye erişim sağlanamadığı için araştırmacı /yöntem tablosu da 2000- 2010 aralığından başmaktadır.

Tablo 9. Araştırmacı /Yöntem Tablosu 2000-2010 Arası Makale

Araştırma Tekniği	Makale	Çalışma Sayısı
Derleme	Sezer ve Yıldız, 2009	1
Örnek Olay İncelemesi	Sezer ve Yıldız, 2009	1
Karar Verme Modeli		
Süreç Modeli	Biçer ve Yılmaz, 2008	1

Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, 2000- 2010 arasında kullanılan araştırma tekniği olarak örnek olay incelemesi ve derleme öne çıkmaktadır. İlgili aralıkta kamu yönetimi alanında yazılmış makalenin süreç modeli kullanması önemli bulunmaktadır.

Tablo 10. Araştırmacı/ Yöntem Tablosu 2010 -2020 Arası Makale

Araştırma Tekniği	Makale	Çalışma Sayısı
Anket	Göğül, 2018; Bozlağan vd., 2015; Dağlı, 2019; Özalp ve Ören, 2020	4
Ampirik Analiz	Kolçak vd., 2016; Bari ve Şıklar, 2016; Dinç ve Yıldırım, 2020	3
Örnek Olay İncelemesi	Akçay ve Alımukhamedov, 2013; Özdemir, 2019; Yılmaz vd., 2020; Aldemir ve Kaya, 2020; Acar ve Okcu, 2015; Babaoğlu ve Yıldız, 2015; Çoskun ve Gündüz, 2020; Çifci, 2020; Yay, 2016; Kırıış ve Sezer, 2015; Akman, 2019; Köseoğlu, 2013; Kiraz, 2020; Büyükbş, 2013; Leblebici, 2016; Albayrak, 2020; Çınar ve Tütünsatar, 2017	17
Derleme	Çalı, 2012; Karahan, 2014; Üzmez, 2014; Solak ve Sürmeli, 2015; Şahnagil, 2017; Demir, 2011; Özer vd., 2012; Babaoğlu, 2017; Gültekin, 2012; Köktaş ve Köseoğlu, 2015; Demir, 2016; Karagöz, 2020; Bakırtaş, 2015; Alp, 2020; Dağlı ve Demirezen, 2020; Gül, 2015; Kırıışık ve Sezer, 2015; Yalçın, 2018; Çiner, 2013; Ateş ve Genç, 2015; Acar, 2015; Çelikkın, 2018; Ibrahimoğlu, 2014; Ereker, 2013	24
Gözlem	Kostakoğlu, 2017	1
Görüşme	Yılmaz vd., 2020; Tekin ve Çelik, 2012; Özışık, 2020; Akman, 2018; Özcan vd., 2016	5
İçerik Analizi	Çalı, 2012; Çalır, 2012; Altunok ve Gedikkaya, 2016; Tabak vd., 2016; Çeliksoy, 2018; Barbak, 2016	6
Doküman Analizi	Çakır, 2017; Tekin ve Çelik, 2012; Uysal, 2020; Keser ve Özbek, 2015	4
Karar Verme Modeli		
Süreç Modeli	Işıkcı, 2017; Albayrak, 2019; Yılmaz vd., 2020; Gürcüoğlu, 2019; Çalı, 2012; Arap ve Erat, 2015; Acar ve Okcu, 2015; Güneş, 2013; Kurun, 2017; Akıncı, 2018; Kulaç ve Çalhan, 2013; Memişoğlu, 2018; Akman 2019	13

Yapılan araştırmada Tablo 10'da da gösterildiği üzere çeşitli araştırma teknikleri ve araştırmacıları yer aldığı makalelere erişim sağlanmıştır. İlgili yıl aralığında Örnek Olay incelemesi, derleme ve Süreç modelinin araştırmacılar tarafından çoğunlukta tercih edildiği görülmektedir. Araştırmacıların büyük çoğunluğunun alanı/ disiplini kamu yönetimidir. Ayrıca Tablo 10'da gösterildiği haliyle kimi araştırmacıların atıfları hem bilimsel araştırma tekniğinde hem de kamu politikası karar verme modellerinde

geçmektedir. Bu durum araştırmacıların ilgili çalışmalarda iki yöntemden den yararlandığını göstermemiştir.

Tablo 11. Araştırmacı/ Yöntem Tablosu 2020 Sonrası Makale

Araştırma Tekniği	Makale	Çalışma Sayısı
Panel Veri Analizi	İlgın, 2022	1
Derleme	Kılıç, 2021; Erat ve Savaş, 2022; Dinç ve Atmaca, 2023; Duman, 2023; Tutak, 2022; Cansever, 2022; Sarıtürk, 2022; Duran ve Cenikli, 2021; Demirkol ve Arıkan, 2023	9
Ampirik Analiz	Engin ve Koruk, 2022; Erkut ve Yenilmez, 2023	2
Doküman Analizi	Erdoğan, 2022; Kurt, 2021; Kuruca ve Işıkcı, 2021; Yılmaz ve Ergül, 2021; Yaman, 2023	5
İçerik Analizi	Kurt, 2021; Çolakoğlu vd., 2022; Erdoğan ve Sadioğlu, 2023; Babaoğlu vd., 2022; Tuncer, 2022	5
Örnek Olay İncelemesi	Yorulmaz ve Taçyıldız, 2022; Firidin, 2022; Karatay ve Emni, 2022; Ulu ve Firidi, 2023; Çetin, 2021; Tetik ve Akın, 2023; Erkul, 2024	7
Anket	Üzelakçıl, 2022	1
Görüşme	Üzelakçıl, 2022; Korkmaz ve Öztürk, 2023	2
Söylem Analizi	Özışık, 2023	1
Gözlem	Dinç ve Atmaca, 2023	1
Karar Verme Modeli		
Süreç Modeli	Kurt, 2021; Yaman, 2021; Yıldız ve Emni, 2023; Zengin, 2022; Kuruca ve Işıkcı, 2022; Kayıkcı, 2021; Hatipoğlu, 2021	7

Yapılan araştırma sonucuna göre bir önceki yıl aralığına göre, elde edilen veri sayısında azalma görülmektedir. Çeşitli alanlarda yazılmış makale ve araştırmacıların kullandığı tekniklerde derleme ve doküman analizi öne çıkmaktadır. Araştırmacı isimleri incelendiğinde bir önceki yıldan farklı isimler önce çıkarken aynı zamanda bir önceki yıl aralığındaki araştırmacıların Tablo 11’deki aralık bazında çalışmalarına rastlanılmaktadır. Ayrıca Tablo 11’de görüldüğü üzere kim araştırmacıların ilgili yıl aralığında birden fazla çalışmasına ulaşılmış olup çeşitli araştırma tekniklerinden yararlandığı görülmektedir.

Yukarıda araştırmacı- yöntem tablolarına yer verdikten sonra araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde çalışmaların yıllar bazından ziyade genel bir dağılımını görmek amaçlı makale ve yöntem tablosuna aşağıda Tablo 12’de yer verilmektedir. Buna göre çalışmalarda ağırlıklı olarak kullanılan yöntemi görmek mümkündür.

Tablo 12. Makale- Yöntem Sayı Tablosu

Bölümler	AT										KVM
	DRL	ÖÖİ	ANK	AMA	GRM	İÇA	DOA	PVA	SÖA	GLM	SRÇ
SBKY	9	7	3	-	3	5	1	-	1	-	10
MLYE	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İKST	2	-	1	5	-	-	-	-	-	1	-
HİVT	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İŞLM	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1
KAYM	16	4	-	-	-	6	3	-	-	1	10
SABİ	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
SAİD	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
SAKİ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SBUİ	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
TAEK	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
TUIŞ	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
ULİŞ	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YÖBİ	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YÖVO	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FİVB	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
T	34	22	5	5	6	11	8	1	1	3	21

Kısaltmalar: SBKY: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi MLYE: Maliye İKST: İktisat HİVT: Halkla İlişkiler ve Tanıtım İŞLM: İşletme KAYM: Kamu Yönetimi SABİ: Sağlık Bilimler SAİD: Sağlık İdaresi SAKİ: Sağlık Kurumları İşletmeciliği SBUİ: Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler TAEK: Tarım Ekonomisi TUIŞ: Turizm İşletmeciliği ULİŞ: Uluslararası İlişkiler YÖBİ: Yönetim Bilimleri YÖVO: Yönetim ve Organizasyon FİVB: Finans ve Bankacılık DRL: Derleme ÖÖİ: Örnek Olay İncelemesi ANK: Anket AMA: Ampirik Analiz GLM: Gözlem GRM: görüşme İÇA: İçerik Analizi DOA: Doküman Analizi PVA: Panel Veri Analizi SÖA: Söylem Analizi KVM: Karar Verme Modeli SRÇ: Süreç Modeli T: Toplam

Araştırmadan elde edilen verilere göre, 1990- 2020 sonrası olarak dört dönem şeklinde incelenen makalelerin genel görünümü Tablo 12’de tüm alanlar, araştırma teknikleri ve dağılımları şeklinde verilmektedir. Buna göre kamu yönetimi alanının kamu politikası başlıklı çalışmalarda öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca alan içerisinde çeşitli araştırma tekniklerinden de yararlandığı görülmektedir. Özellikle örnek olay incelemesi elde edilen bulgular dahilinde öne çıkmaktadır. Ayrıca süreç modeline yalnızca kamu yönetimi ve siyaset bilimi ve kamu yönetimi disiplinin analiz tekniği olarak başvurusu ilginç bulunmaktadır. Tabloda makale ve yöntem olarak derleme sayılarının fazla olması dikkat çekici bulunmaktadır. İlgili yıl aralığında makale kullanımları yüzdesel olarak; derleme (%30), örnek olay incelemesi (%19), ampirik analiz (%4), anket (%4), görüşme (%5), içerik analizi (%9), doküman analizi (%7), panel veri analizi (%0, 90), söylem analizi (%0, 90) gözlem (%2) ve süreç modeli (%18) şeklinde verilmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde; hangi üniversitelerden çalışma elde edildiği ve ilgili çalışmaların sayıları gibi hususlar çerçevesinde çalışmaların üniversite bazında dağılımının belirtilmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür. İlgili bulgular Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13. Üniversite- Makale Tablosu

Üniversite	Makale
HÜ	7
AÜ	13
MÜ	4
GRÜ	3
SDÜ	13
MSKÜ	2
ÖHÜ	4
YOBÜ	3
DEÜ	2
ÇAKÜ	1
MCBÜ	3
İKÇÜ	2
KTÜ	2
ATÜ	2
MTÜ	3
KSÜ	1
PAÜ	2
İDÜ	1
SAÜ	2
İÜ	2
SCÜ	1
GÜ	3
HİTÜ	2
YYÜ	1
DÜ	1
OKÜ	2
MAKÜ	1
GŞÜ	2
ÇOMÜ	2
MTÜ	1
ANAÜ	2
BAYÜ	1
BAÜN	2
ÇÜ	1
MAUN	1
MEÜ	1
NKÜ	1
AYBÜ	1
BEU	1
EBYÜ	1
NEVÜ	1
DÜ	1
PA	2
DPÜ	1
BEUN	2
HKÜ	1
AİÇÜ	1
ERÜ	2
T	48
	11

Tablo 13’te üniversitelerin resmi kısaltmaları kullanılmıştır.

Araştırmada toplan 111 makaleye ulaşılarak incelenmiştir. İlgili makalelerin üniversite olarak dağılımları ise Tablo’13 de belirtilmektedir. Buna göre makaleyi yazan araştırmacıların bağlı bulunduğu üniversite kurumları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Buna göre, “Ankara Üniversitesi” ve “Süleyman Demirel Üniversitesi” makale sayıları ile toplam verinin büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bunlar haricinde “Hacettepe Üniversitesinden” elde edilen makale sayısı da diğer üniversiteler ile kıyasla öne çıkmaktadır. Toplam 48 üniversite ve çeşitli alanlardan elde edilen 111 makalenin ortak teması kamu politikası analizidir. Bu çeşitlilik kamu politikası ve onunla bağlantılı analizin multidisipliner yönünü göstermesi bakımından önemli bulunmaktadır. Zira çeşitli üniversite ve üniversite bünyesindeki disiplinlerden Tablo 13’te gösterildiği haliyle çalışmalar elde edilmektedir.

6.2. TEZLERDEN ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırma veri setini oluşturan bir diğer belge türü ise tezlerdir. Araştırmada, Tez YÖK Merkezi bünyesinde erişime açılan tezler odak alınmaktadır. Tezler, “kamu politikası”, “kamu politikası analizi”, “politika analizi”, “politikasının analizi”, “politikası analizi”, “politikasının analizi” gibi anahtar sözcükler yardımıyla sınırlandırılmıştır. Buna göre toplam 129 teze ulaşılmıştır. Tezler, araştırma yöntemi odağında içerik analizine tabi tutulmaktadır. Tezler, 1990 ve 2020 sonrası aralığı içinde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma kendi içinde 4 başlıkta toplanmaktadır. Buna göre, “1990 2000 arası tezler”, “2000-2010 arası tezler”, “2010-2020 arası tezler”, “2020 sonrası tezler” şeklindedir. Sözü edilen sınıflandırma yüksek lisans ve doktora tezleri için ayrı tablolar şeklinde sunulmaktadır.

Tablo 14. 1990-2000 arası yüksek lisans tezleri

Bölümler	AT
	ÖÖİ
	Y
İŞLM	%100
T	%100

Kısaltmalar: AT: Araştırma Teknikleri T: toplam Y: yüzde İŞLM: işletme ÖÖİ: Örnek olay incelemesi

1990- 2000 arası yüksek lisans tez tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde 1 tane çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışma “işletme” alanında yazılmış olup örnek olay incelemesi araştırma tekniğinden yararlanmaktadır.

1990-2000 arası doktora tez tablosu herhangi bir veriye erişilmediği için oluşturulamamıştır.

Tablo 15. 2000- 2010 arası yüksek lisans tezleri

Bölümler	AT		
	AMA	ANK	ÖÖİ
	Y	Y	Y
ENMÜ	%50	%50	-
İKST	-	-	%100
ULİŞ	-	-	%100
T	%25	%25	%50

Kısaltmalar: AMA: ampirik analiz ANK: anket ÖÖİ: örnek olay incelemesi AT: araştırma teknikleri T: toplam S: sayı Y: yüzde ENMÜ: endüstri mühendisliği İKST: iktisat ULİŞ: uluslararası ilişkiler

2000- 2010 arası yüksek lisans tez tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde toplam 4 çalışmaya ulaşılmıştır. İlgili veriler; “iktisat”, “uluslararası ilişkiler”, “endüstri mühendisliği” alanlarında yazılmış yüksek lisans tezleridir. Bu tarih aralığında kamu yönetimi alanında yazılmış herhangi bir veriye ulaşılmaması ilginç bulunmuştur. Bu duruma sebep olarak erişimden kaynaklı problemler gösterilebilmektedir. Tezlerde yöntem olarak örnek olay incelemesi en fazla kullanılan araştırma tekniği olarak konumlandırılmaktadır. Diğer taraftan ampirik analiz ve anket kullanılan teknikler olarak tabloda belirtilmektedir. İlgili yıl aralığında, karar verme modelleriyle analiz edilen teze rastlanılmamaktadır. Bu durum kamu yönetimi alanında yazılmış herhangi bir veriye ulaşılmaması sebebine bağlanabilmektedir. Zira elde edilen bulgular göstermektedir ki süreç modeli genellikle kamu yönetimi alanında yazılmış tezlerde kullanılan bir analiz tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 16. 2000-2010 arası doktora tezleri

Bölümler	AT			KVM
	DOA	GRM	ÖÖİ	SRÇ
	Y	Y	Y	Y
KAYM	%20	%40	-	%40
ULİŞ	-	-	%100	-
T	%17	%33	%17	%33

Kısaltmalar: AT: araştırma teknikleri KVM: karar verme modelleri T: toplam S: sayı Y: yüzde DOA: doküman analizi GRM: görüşme ÖÖİ: örnek olay incelemesi SRÇ: süreç modeli KAYM: kamu yönetimi ULİŞ: uluslararası ilişkiler

2000-2010 arası doktora tez tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde toplam 3 çalışmaya ulaşılmıştır. İlgili veriler, “kamu yönetimi” ve “uluslararası ilişkiler” alanında yazılmış doktora tezleridir. Tezlerde yöntem olarak görüşme araştırma tekniği göze çarpmaktadır. Ayrıca doküman analizi ve örnek olay incelemesi de başvurulan teknikler arasındadır. İlgili aralık tarihinde yazılan doktora tezlerinde karar verme modeli olan süreç modeli ile de analiz yapıldığı tespit edilmektedir. Bu durumda bu oran (%50) ile kayda değer bir görünüm arz etmektedir.

Tablo 17. 2010-2020 arası yüksek lisans tezleri

Bölümler	AT							KVM
	GRM	İÇA	AMA	ANK	DRL	DOA	ÖÖİ	SRÇ
	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
EGÖĞ	%100	-	-	-	-	-	-	-
İLHİ	%100	-	-	-	-	-	-	-
İŞLM	-	%100	-	-	-	-	-	-
KAYM	%15	%7	%4	%22	%4	%18	%15	%15
KÜYS	-	-	-	-	-	-	-	%100
MLYE	-	-	-	-	-	-	%100	-
TARH	-	-	-	-	-	-	%100	-
ULİŞ	-	-	-	-	%21	%21	%58	-
T	%12	%7	%2	%12	%8	%17	%31	%11

Kısaltmalar: AT: araştırma teknikleri KVM: karar verme modelleri S: sayı Y: yüzde T: toplam GRM: görüşme İÇA: içerik analizi AMA: ampirik analiz ANK: anket DRL: derleme DOA: doküman analizi GLM: gözlem ÖÖİ: örnek olay incelemesi SRÇ: süreç

modeli EĞÖĞ: eğitim ve öğretim İLHİ: iletişim- halkla ilişkiler İŞLM: işletme KAYM: kamu yönetimi KÜYS: küresel yönetim ve siyaset MLYE: maliye TARH: tarih ULİŞ: uluslararası ilişkiler

2010-2020 arası yüksek lisans tezi tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde toplam 41 çalışmaya ulaşılmaktadır. Bu çalışma sayısı incelendiğinde, önceki ulaşılan çalışma sayılarına göre bir hayli yüksek olduğu tespit edilmektedir. Böylelikle ilgili alanın belli bir olgunluğa eriştiği tespiti yapılabilmektedir. İlgili çalışmalar, “eğitim-öğretim”, “iletişim- halkla ilişkiler”, “işletme”, “kamu yönetimi”, “maliye”, “uluslararası ilişkiler”, “küresel yönetim ve siyaset” alanlarında yazılmıştır. Bu yönüyle kamu politikası analizinin daha fazla disiplininin ilgi odağı haline geldiği ve araştırma konusu olduğu yorumu yapılabilmektedir. Tezlerde yöntem olarak, %31 oranı ile örnek olay incelemesi en fazla tercih edilen araştırma tekniği olarak konumlandırılmaktadır. %17 oranıyla doküman analizi araştırma tekniği de ikinci sırada yer almaktadır. Diğer taraftan örnek olay incelemesinin neredeyse yarısı kadar başvuru alan görüşme araştırma tekniği sınıflandırma içinde yerini almaktadır. Ampirik analiz, içerik analizi, derleme, gözlem araştırma tekniklerinden de yararlanılmaktadır. İlgili aralık dahilinde yazılan yüksek lisans tezlerinde karar verme modeli olan süreç modeli ile analiz yapıldığı görülmektedir. Bu oran önceki yıl aralığındaki veriyle karşılaştırıldığında bir hayli düşük bulunmaktadır.

Tablo 18. 2010-2020 arası doktora tezleri

Bölümler	AT								KVM
	DOA	GLM	İÇA	GRM	ANK	DRL	ÖÖİ	SÖA	SRÇ
	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
GSVY	%37	%13	%25	%25	-	-	-	-	-
İKST	-	-	-	-	%100	-	-	-	-
KAYM	%30	-	%5	%25	%10	%5	%5	-	%20
RTVS	-	-	-	-	-	%50	-	-	%50
TAEK	%50	-	-	-	%50	-	-	-	-
ULİŞ	%28	%9					%45	%18	
T	%30	%5	%6	%16	%9	%5	%13	%5	%11

Kısaltmalar: AT: araştırma teknikleri KVM: karar verme modelleri T: toplam S: sayı Y: yüzde DOA: doküman analizi GLM: gözlem GRM: görüşme ANK: anket DRL: derleme

ÖÖİ: örnek olay incelemesi SÖA: söylem analizi SRÇ: süreç modeli GSVY: güvenlik stratejileri ve yönetimi İKST: iktisat KAYM: kamu yönetimi RTVS: radyo televizyon ve sinema TAEK: tarım ekonomisi ULİŞ: uluslararası ilişkiler

2010- 2020 arası doktora tez tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde toplam 28 çalışmaya ulaşılmıştır. İlgili çalışmalar; güvenlik stratejileri ve yönetimi, kamu yönetimi, radyo televizyon ve sinema, tarım ekonomisi, uluslararası ilişkiler alanında yazılmıştır. Tezlerde yöntem olarak en fazla doküman analizi sıkça başvurulan araştırma teknikleri olarak tespit edilmektedir. Diğer taraftan anket, içerik analizi, anket, derleme ve söylem analizi araştırma tekniklerinin de kullanıldığı görülmektedir. İlgili aralık dahilinde konumlandırılan doktora tezlerinde karar verme modeli olan süreç modeli ile analiz yapıldığı görülmektedir. Bu oran (%18) ile süreç modeli kullanan çalışmaların önceki yıla göre artış göstermiş olduğu tespiti yapılabilmektedir.

Tablo 19. 2020 sonrası yüksek lisans tezleri

Bölümler	AT								KVM
	AMA	DRL	DOA	GRM	GLM	İÇA	ÖÖİ	SÖA	SRÇ
	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
İKST	%100	-	-	-	-	-	-	-	-
KAYM	-	%6	%36	%16	%4	%13	%19	-	%6
SOHİ	-	-	-	%100	-	-	-	-	-
ULİŞ	-	-	%8	-	-	%17	%50	%25	-
T	%2	%4	%27	%13	%2	%13	%27	%8	%4

Kısaltmalar: AT: araştırma teknikleri KVM: karar verme modelleri S: sayı Y: yüzde T: toplam AMA: ampirik analiz DRL: derleme DOA: doküman analizi GRM: görüşme GLM: gözlem İÇA: içerik analizi ÖÖİ: örnek olay incelemesi SÖA: söylem analizi SRÇ: süreç modeli İKST: iktisat KAYM: kamu yönetimi SOHİ: sosyal hizmet ULİŞ: uluslararası ilişkiler

2020 sonrası yüksek lisans tez tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde 35 çalışmaya ulaşılmıştır. İlgili çalışmalar; “iktisat”, “kamu yönetimi”, “uluslararası ilişkiler”, “sosyal hizmet” alanlarında toplanmaktadır. Tezlerde yöntem olarak, doküman analizi araştırma tekniklerine çoğunlukta başvurulduğu görülmektedir. %13'lük oranlarıyla görüşme ve içerik analizi de sıkça başvurulan araştırma teknikleri arasında sınıflandırılmaktadır. Diğer taraftan ampirik analiz, derleme, gözlem, söylem analizi araştırma tekniklerinden de yararlanıldığı görülmektedir. İlgili yıllar dahilinde yazılan doktora tezlerinde karar

verme modeli olan süreç modeliyle çok az çalışmada görülmektedir. Ancak bu oran (%4) önceki yıla nazaran hayli düşüktür.

Tablo 20. 2020 sonrası doktora tezleri

Bölümler	AT								KVM
	SÖA	ANK	DOA	GRM	İÇA	ÖÖİ	DRL	PAVA	SRÇ
	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
KAYM	-	%18	%36	%18	%9	%9	-	-	%9
MLYE	-	-	-	-	-	-	%50	%50	-
ULİŞ	%16	-	-	%50	-	%34	-	-	-
YEO	-	-	-	%33		%33			%34
T	%5	%9	%18	%26	%5	%18	%5	%5	%9

Kısaltmalar: AT: araştırma teknikleri KVM: karar verme modelleri T: toplam S: sayı Y: yüzde DOA: doküman analizi GLM: gözlem GRM: görüşme ANK: anket DRL: derleme ÖÖİ: örnek olay incelemesi SÖA: söylem analizi SRÇ: süreç modeli GSVY: güvenlik stratejileri ve yönetimi İKST: iktisat KAYM: kamu yönetimi RTVS: radyo televizyon ve sinema TAEK: tarım ekonomisi ULİŞ: uluslararası ilişkiler

2020 sonrası doktora tez tablosuna göre, ilgili aralık dahilinde 17 çalışmaya ulaşılmıştır. İlgili çalışmalar; “kamu yönetimi”, “maliye”, “uluslararası ilişkiler”, “yerel yönetimler” alanlarında toplanmaktadır. Tezlerde yöntem olarak göze çarpar biçimde görüşme araştırma tekniği en fazla kullanılmaktadır. Daha sonra görüşmeye oran olarak yakın olan doküman analizi ve örnek olay incelemesi araştırma teknikleri konumlandırılmaktadır. Diğer taraftan söylem analizi, anket, içerik analizi, derleme, panel veri analizi araştırma teknikleri de kullanılmaktadır. İlgili aralık dahilinde ulaşılan doktora tezlerinden iki çalışmada karar verme modeli olan süreç modeli ile analiz yapıldığı görülmektedir. Bir önceki yıl hayli az olan oranın bu yıl bazındaki oranda (%12) iki katı arttığı görülmektedir.

Araştırmada elde edilen verilerde araştırmacı ve yöntem açısından tezlerde de inceleme yapılarak bulgular tablolar halinde verilmiştir. İlgili bulgular ile araştırmacıların ağırlıklı kullandığı yöntemlerin tespiti yapılabilmektedir.

Tablo 21. Araştırmacı/ Yöntem Tablosu 1990- 2000 Arası Tezler

Araştırma Tekniği	Tez Türü		Çalışma Sayısı
	YI	DR	
Örnek Olay İncelemesi	Yaprak, 1996	-	1

Araştırmada ilgili yıl aralığında Tablo 21’de gösterildiği üzere yalnızca bir veriye ulaşılmıştır. Bu durum internet veri tabanlardaki sınırlılık ile bağdaştırılmaktadır. Zira ilgili yıl aralığında çeşitli araştırmacılar tarafından yazılmış tezler rastlanılsa üzerinde inceleme yapmak adına erişim sağlanamamıştır. İlgili tezin ise işletme alanında yazılmış olup örnek olay inceleme araştırma tekniğinden yararlandığı görülmektedir. Diğer yandan, sonraki yıllarda yazılan tezlerde çeşitliliğin arttığı görülmektedir. Aşağıda, Tablo 22’de bu çeşitlilik yansıtılmaktadır.

Tablo 22. Araştırmacı/Yöntem Tablosu 2000- 2010 Arası Tezler

Araştırma Tekniği	Tez Türü		Çalışma Sayısı
	YI	DR	
Ampirik Analiz	Karali,2002	-	1
Anket	Karali,2002	-	1
Örnek Olay İncelemesi	Tuncer,2006; Ak,2009;	Kurtbağ,2007	3
Doküman Analizi	-	Tamzok,2007	1
Görüşme	-	Nohutçu,2002; Kurtbağ,2007	2
Karar Verme Modeli			
Süreç Modeli	-	Tamzok,2007; Nohutçu,2002	2

İlgili yıl aralığında bir önceki yıla nazaran daha fazla veriye ve araştırmacıya ulaşılmıştır. Buna göre kamu politikası analizi başlıklı tez çalışmalarında daha çok doktora tezleri öne çıkmaktadır. Araştırmacıların ilgili tezlerde birden çok tekniği de kullandığı Tablo 22’ deki bulgular neticesinde görülmektedir. Bu analiz ve analiz bulguları açısından önemli bulunmaktadır. Süreç modeline başvuran araştırmacıların alanlarının kamu yönetimi olması da dikkat çekicidir. Ayrıca süreç modeline başvuran

araştırmacıların başka bilimsel tekniklerden yararlandığı da Tablo 22'deki haliyle görülmektedir.

Tablo 23. Araştırmacı/Yöntem Tablosu 2010-2020 Arası Tezler

Araştırma Tekniği	Tez Türü		Çalışma Sayısı
	Y1	DR	
Görüşme	Mammadov,2012; Konare,2017; Köktaş,2015; Karadeniz, 2016; Korkmaz,2018; İnal, 2019	Taşcı,2013,Alpkutlu, 2017; Eray, 2015; Akman, 2015; Berber, 2015; Fırat, 2016; Kulaç, 2016	13
İçerik Analizi	Süngü, 2020; Araz, 2019; Budak, 2020;	Alpkutlu, 2017; Can, 2018; Göçoğlu, 2018	6
Ampirik Analiz	Özavcı, 2019	-	1
Derleme	Secgin, 2019; Miyahil,2011; Doğan, 2017; Gürel, 2019	Dede, 2017; Yılmaz, 2010	6
Doküman Analizi	Karagöz, 2016; Karadamar, 2017; Lame, 2017; Delice, 2014; Oluğ, 2015; Özacit, 2017; Hebecci, 2017; Budak, 2020	Taşcı, 2013; Alpkutlu, 2017; Can, 2018; Altunok, 2012; Somel, 2012; Berber, 2015; Fırat, 2016; Göçoğlu, 2018; Kurban, 2020; Özalp, 2019; Varol, 2012; Süslü 2016; Yenikeçeci, 2020	21
Örnek Olay İncelemesi	Göçoğlu, 2014; Köktaş, 2015; Şahin,2019; Hebecci, 2020; Kabayel, 2017; Artun, 2019; Qurbanov, 2020; Diac, 2018; Wood, 2014; Asanbaeva, 2016; Karagöz, 2016; Karadamar, 2017; Halhalh, 2017; Bahadır, 2019; Yavuz, 2020	Erat, 2016; Ereker, 2010; Sert, 2014; Dursun, 2018; Jane, 2020; Çamkerten, 2020	21
Gözlem	-	Taşcı, 2013; Mammadov, 2017	2
Anket	Demirtaş, 2017; Göçoğlu, 2014; Babahanoglu, 2016; Yalçın, 2017; Kurtbaş, 2017; Zavalı, 2017	Gögül, 2017; Kulaç, 2016; Bilbay, 2020; Mencet, 2011	10
Söylem Analizi	-	Özlem, 2015; Güleç, 2018	2
Karar Verme Modeli			
Süreç Modeli	Azak, 2014; İnal, 2019; Çiçek, 2019; Salman, 2020; Ünlü, 2017	Altunok, 2012; Eray, 2015; Berber, 2015; Kulaç, 2016; Yılmaz, 2010	10

İlgili yıl aralığında çeşitli araştırmacılar tarafından yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerine ulaşılmıştır. Veri sayısı olarak çalışmalarda önemli bir artış gözükmemektedir. Yüksek lisans tezleri ve doktora tezleri sayı olarak birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu durum önemli bulunmaktadır. Tablo 23'te ilgili yıl aralığında tezleri bulunan araştırmacıların bir önceki başlık olan makalelerde de isimleri bulunmaktadır. Bu durum araştırmacıları literatüre katkısı açısından olumlu

bulunmaktadır. Bir önceki tablolarda yüzde olarak verilen verilerin, çalışmaların hangi araştırmacılar tarafından üretildiği tabloda belirtilmektedir. Buna göre ilgili yıl aralığında hem yüksek lisans hem de doktora tezleri bulunan araştırmacılar olduğu görülmektedir. Yöntem olarak araştırmacıların birden fazla yöntemi kullandığı da görülmektedir. Araştırmacıların alanları/ disiplinleri ise önceki tablolar nezdinde gösterilmektedir.

Tablo 24. Araştırmacı/ Yöntem Tablosu 2020 Sonrası Tezler

Araştırma Tekniği	Tez Türü		Çalışma Sayısı
	YL	DR	
Ampirik Analiz	Osman, 2023	-	1
Derleme	Uzun, 2021; Uulu, 2022	Polat, 2021	3
Doküman Analizi	Kaya, 2021; Güler,2021; Alkış, 2021; Kurt, 2021; Avşar, 2021; Kuruca, 2022; Tezer, 2022; Özarslan,2022; Çoban, 2023; Uluca,2023; Rados, 2022	Uzun, 2021; Alanlı, 2021; Furat, 2022; Ekici, 2022	15
Görüşme	Doğan, 2021; Kopuz, 2021; Maratok, 2022; Özatalay, 2022; Çelik,2022	Alvanoğlu, 2022; Furat, 2022; Adılbekova, 2022; Koçoğlu, 2022; Tuna, 2023; Bayraktar, 2021	11
Gözlem	Çamur, 2021	-	1
İçerik Analizi	Beşkardeşler, 2021; Kurt, 2021; Burak, 2022; Akılmak, 2021; Ahev, 2021; Temiz, 2023	Alanlı, 2021	7
Örnek Olay İncelemesi	Üstün, 2021; Kaya, 2021; Güler, 2021; Danalıoğlu, 2022; Cesuroğlu, 2023; Ocak, 2023; Hasaoğlu, 2021; Varhan, 2021; Tokaç, 2021; Robbanı, 2022; Gültekin, 2022	Furat, 2022; Adılbekova, 2022; Tuna, 2023; Bayraktar, 2021	15
Söylem Analizi	Ahev, 2021; Rados, 2022; Çiçek, 2022	Gürel, 2023	4
Anket	-	Özkaya, 2021; Ürünal, 2022	2
Panel Veri Analizi	-	Başdağ, 2023	1
Karar Verme Modeli			
Süreç Modeli	Danalıoğlu, 2022; Özarslan, 2022	Uzun, 2021; Bayraktar, 2021	4

İlgili yıl aralığında elde edilen verilerde yüksek lisans tezlerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu durum bir önceki yıla göre farklılık göstermektedir. Zira bir önceki yıl aralığında hem yüksek lisans hem de doktora tezleri hem sayı olarak hem de birbirine oranları neticesinde daha uyumlu ve sayı olarak fazla idiler. Araştırmacılar ve

kullandıkları yöntemler Tablo 24’te belirtilmektedir. Çeşitli alanlara mensup araştırmacıların hatırı sayılır derecede örnek olay incelemesi ve doküman analizi tekniğinden yararlandığı görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde genel bir görünüm arz etmesi sebebiyle çalışma sayıları ve kullanılan yöntem bulgularına yer verilmesinin yararlı olduğu düşünülmüştür. İlgili bulgular Tablo 25’te ve Tablo 26’ da yüksek lisans ve doktora tezleri şeklinde gösterilmektedir.

Tablo 25. Yüksek Lisans Tezi- Yöntem Sayı Tablosu

Bölümler	AT									KVM
	ÖÖİ	AMA	ANK	GRM	İÇA	DRL	DOA	GLM	SÖA	SRÇ
İŞLM	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ENMÜ	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
İKST	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
ULİŞ	15	-	-	-	2	3	4	-	5	-
EĞÖĞ	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
İLHİ	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
KAYM	10	1	6	9	6	3	16	1	-	6
KÜYS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
MLYE	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TARH	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SOHİ	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
T	30	3	8	12	8	6	20	1	5	7

Kısaltmalar: İŞLM: İşletme ENMÜ: Enerji Mühendisliği İKST: İktisat ULİŞ: Uluslararası İlişkiler EĞÖĞ: Eğitim ve Öğretim İLHİ: İletişim- Halkla İlişkiler KAYM: Kamu Yönetimi KÜYS: Küresel Yönetişim ve Siyaset MLYE: Maliye TARH: Tarih SOHİ: Sosyal Hizmet ÖÖİ: Örnek Olay İncelemesi AMA: Ampirik Analiz ANK: Anket GRM: Görüşme İÇA: İçerik Analizi DRL: Derleme GLM: Gözlem SÖA: Söylem Analizi KVM: Karar Verme Modeli SRÇ: Süreç Modeli AT: Araştırma Tekniği T: Toplam

Araştırmada toplam 81 Yüksek Lisans tezine ulaşılmıştır. İlgili tezlerin başvurduğu yöntem ve sayı ilişkisi Tablo 25’te gösterilmektedir. Buna göre en fazla olarak örnek olay incelemesi (%37) öne çıkmaktadır. Daha sonra doküman analizi (%24) ve görüşme (% 14) çokça başvurulmuş teknikler arasındadır. Araştırmada ampirik analiz (%3), Anket (%9), İçerik analizi (%9), derleme (%7), Gözlem (%1) olarak başvurulmuştur. Ayrıca araştırmada üzerinde durulan odak olarak kamu politikası karar verme tekniklerinden süreç modelinin de (%8) ile kimi tekniklere nazaran sıkça kullanıldığı tespit edilmektedir. Belirtilmelidir ki, bir araştırma içerisinde birden fazla araştırmaya tekniği kullanan çalışmalara rastlanılmıştır. İlgili tabloda bu bakımdan sayısal veriler yazılmıştır. Bu durum hem bilimsel araştırma tekniklerinin kullanımı hem de karar

verme modeli ile desteklenmesi noktasında analiz ve analizin veri ve bulguları açısından önemli bulunmaktadır.

Tablo 26. Doktora Tez- Yöntem Sayı Tablosu

Bölümler	AT									KVM
	DOA	GRM	ÖÖİ	GLM	İÇA	DRL	SÖA	ANK	PVA	SRÇ
KAMY	11	9	2	-	2	1	-	4	-	7
ULİŞ		3	8	1	-	-	3	-	-	-
GSVY	3	2	-	1	2	-	-	-	-	-
İKST	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
RTVS	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
TAEK	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
MLYE	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
YEO	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
T	15	15	11	2	4	3	3	6	1	9

Kısaltmalar: KAMY: Kamu Yönetimi ULİŞ: Uluslararası İlişkiler GSVY: Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi İKST: İktisat RTVS: Radyo Televizyon ve Sinema TAEK: Tarım Ekonomisi MLYE: Maliye YEO: Yerel Yönetimler DOA: Doküman Analizi GRM: Görüşme ÖÖÜ: Örnek Olay İncelemesi GLM: Gözlem İÇA: İçerik Analizi DRL: Derleme SÖA: Söylem Analizi ANK: Anket PVA: Panel Veri Analizi KVM: Karar Verme Modeli SRÇ: Süreç Modeli T: Toplam

Araştırmada toplam 48 doktora tezine ulaşılmıştır. Doktora tezlerinin alanları ve araştırmacının belirlediği tarih aralıklarındaki bulgular ve bulguların dağılımları önceki tablolar nezdinde sunulmuştur. Tablo 26’ da ise tüm yıl aralıkları nezdinde araştırma teknikleri ve kullanım sayıları belirtilmektedir. İlgili sayıların dağılımları yüzdesel olarak ise; doküman analizi (%31), görüşme (%31) örnek olay incelemesi (%22), gözlem (%4) içerik analizi (%8) derleme (%6), söylem analizi (%6) anket (%12), panel veri analizi (%2) ve süreç modeli (%18) şeklindedir. Bu haliyle örnek olay incelemesi, görüşme gibi tekniklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum araştırmacıların nitel yöntem ağırlıkta kullandığı araştırma teknikleri olduğunu göstermektedir. Süreç modelinin ise kimi bilimsel araştırma tekniklerini kullanım oranı olarak geride bırakması ise kamu politikası alanı ve araştırma teknikleri açısından olumlu bulunmaktadır.

Araştırmada toplamda 129 tez üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir. İlgili tezlerin hangi kurum, üniversiteden elde edildiği ve sayısal dağılımlarının gösterilmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür. İlgili bulgular Tablo 27’de gösterilmektedir.

Tablo 27. Üniversite- Tez Tablosu

Üniversite		Tez Türü	
		YL	DR
KSÜ		2	-
BOÜN		2	-
MÜ		5	3
AÜ		3	5
ODTÜ		1	2
SAÜ		4	2
YDTÜ		-	1
AKDÜ		-	2
GÜ		-	5
PA		-	3
HA		-	1
DEÜ		2	3
HÜ		5	1
BAİBÜ		2	-
SDÜ		-	2
TU		2	1
İÜ		1	5
KOÜ		2	-
PAÜ		1	1
NEÜ		4	-
İKÇÜ		3	-
ARÜ		2	-
BUÜ		1	1
EÜ		1	-
AYBÜ		1	-
MCBÜ		3	-
MAKÜ		1	-
ADÜ		1	-
GAÜN		1	-
MKÜ		1	1
IMU		2	-
ÖHÜ		1	-
MSÜ		1	-
MSKÜ		4	-
OMÜ		-	1
AHBV		2	2
ÇOMÜ		3	2
GRÜ		4	-
ÇAKÜ		2	-
ABÜ		2	-
ASBÜ		1	-
YÜ		-	1
KTÜ		1	1
BŞKÜ		1	-
NNY		1	-
BANÜ		1	-
KHAS		-	1
YYÜ		2	-
YTÜ		-	1
BEUN		1	-
JSGA		1	-
T	51	81	48

Tablo 27’ de üniversitelerin resmi kısaltmaları kullanılmıştır.

Araştırmada toplam 129 teze ulaşılmıştır. Çeşitli alan/ disiplin içerisinden elde edilen veriler kamu politikası analizinin multidisipliner yönünü göstermektedir. Buna göre ilgili üniversiteleri Tablo 27’ de listelendiği şekliyle vermek mümkündür buna göre 51 üniversite olarak makalelerden daha fazla kurum, üniversite bünyesinde yazılan tezlere ulaşılmaktadır. Makaleden elde edilen bulgulara benzer olarak tezlerde de sayı olarak “Ankara Üniversitesi” bünyesinde yazılan tezlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Ayrıca “Marmara Üniversitesi”, “Sakarya Üniversitesi” ve “Gazi Üniversitesi” tarafından yazılan tezlerin de ağırlıkta olduğu tablodaki sayısal veriler odağında görülmektedir.

TARTIŞMA

Çalışma ile kamu politikası kavramı, kamu politikası süreci ve kamu politikası analizi detaylı bir şekilde ortaya koyulmuştur. Özellikle kamu politikası analizi sırasında kullanılan yöntem ve teknikler üzerinde durularak kamu politikasıyla bağlantılı yazılan tezler, makaleler üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde yer verilen nitel araştırma ile çalışmalarda kullanılan yöntem ve teknikler tespit edilerek sonuçlar ortaya koyulmuştur. Böylelikle Türkiye’de ilgili alan yazında kullanılan tekniklerin hangi sıklıkla ve amaçla kullanıldığının altı çizilirken, çalışmaların özellikle yöntem kısımlarına odaklanılmıştır. Dolayısıyla çalışmanın ortaya koyduğu bulgu ve sonuçları aşağıdaki noktalar üzerinden vermek mümkündür.

Çalışma kapsamında ve yapılan araştırmada 1990- 2020 sonrası yılları aralığında yayımlanmış kamu politikası analizi temalı yüksek lisans ve doktora tezleri ele alınmıştır. Bu doğrultuda toplam 129 teze ulaşılmıştır. En fazla teze 2010-2020 aralığında ulaşılmıştır. İlgili tezler araştırmacının oluşturduğu yıl aralığına göre; dağılımları, kullanılan yöntem ve teknikler, yöntem ve tekniklerin hangi biçimde amaçla ve sıklıkla kullanıldığı gibi farklı ölçütler çerçevesinde incelenmiştir.

Örneklem dahilindeki tezler incelendiğinde, 81 tane yüksek lisans tezi ve 48 tane doktora tezine ulaşılmıştır. İlgili tezlerin kamu yönetimi alanı ve çeşitli disiplin alanlarında yazıldığı görülmektedir. Yazılan tezlerin 69 tanesi kamu yönetimi alanında olup diğer yazılan tezler çeşitli disiplin alanlarından elde edilmektedir. Bu durum kamu politikasının disiplinler arası yönüne vurgu yapması açısından önemli bulunmaktadır. Zira kamu politikası çok aktörlü ve dinamik süreciyle kamu yönetiminin yanı sıra çeşitli alanları da ilgilendirmektedir. Araştırma ile elde edilen sonuç bu yargıyı destekler niteliktedir.

Kamu politikası alanında yazılan tezlerin büyük çoğunluğunda kamu politikası üretim sürecine yönelik aktör teması ele alınmaktadır. Örneğin spesifik bir kurum ya da kuruluşun ilgili politika sürecine etkisi ya da spesifik bir kamu politikasının uygulayıcı ve uygulayanlar üzerinden ele alınışı gibi konular verilebilmektedir. Diğer taraftan kamu politikası üretim süreci adımları ve adımlarına yönelik detaylı araştırmalar tespit edilmektedir. Örneğin gündem oluşturma adımı ya da politikanın oluşturulmasına yönelik ilgili aktörlerin etkileri bu yargıyı desteklemektedir. Yazılan tezlerin büyük çoğunluğu kamu yönetimi alanında olsa da ikinci sırada 39 tez ile uluslararası ilişkiler alanı karşımıza çıkmaktadır. Bu sonucun karşımıza çıkmasında alanın ilgi odağında olan

politika analizi kavramı sebep gösterilmektedir. Politika analizi kavramı ilgili alan dahilinde genellikle dış politika analizi ile kullanılmaktadır. İlgili sonuç odağında kamu politikası analiz kavramının araştırmadan elde edilen bulgular itibariyle kamu yönetimi uluslararası ilişkiler alanlarında yoğunlaştığı sonucuna varılmaktadır.

Örneklem dahilindeki tezler incelendiğinde, daha çok görgül yani analiz odaklı çalışmalar olduğu görülmektedir. Analiz odaklı çalışmalarda ise çeşitli araştırma tekniklerine rastlanılmaktadır. Öyle ki, araştırmaya dahil edilen 129 tezdten 113'nün analiz içerdiği görülmekle beraber 16 tanesinin derleme şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir. Bu durum politika analizi çalışmalarında analiz ve araştırmanın önemini gözler önüne sermektedir. Zira politika sürecinde politikanın başarısı ve uygulanabilirliği için çeşitli verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu verilerin işlenip değerlendirilmesi ile sürecin yürütülmesi elzem bir durumdur. Bu durumda değişkenli ve karmaşık politikanın belli bir araştırma tasarımı çerçevesinde derinlemesine araştırmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu araştırma tasarımında politika ile orantılı bir yöntemin seçilmesi gerekmektedir. Zira alan içerisinden toplanacak olan veriler politikayı inşa edecek unsurlar olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yargı doğrultusunda kamu politikası süreci ile ilgili araştırma çalışmalarının neden ağırlıkta olduğu konusuyla ilişkilendirilmektedir. Zira ne kadar çok bilimden yararlanılır ve ilgili alan dahilinde veri toplanıp araştırma konusu haline getirilerek üzerinde durulursa, oluşturulacak politikaya yönelik bilgiler ve beklentiler toplanıp daha doğru adımlar atılabilecektir.

Çalışma kapsamında incelenen tezlerde büyük çoğunlukla nitel araştırma yöntemi kullanıldığı görülmektedir. Bu durum kamu politikası sürecinin yorumlamaya açık süreçleri ile ilişkilendirilmektedir. Zira nitel araştırma, insan aktifliğini odak alan yapısı ile esnek bir araştırma sürecine ihtiyaç duymaktadır. Bu durumda yukarıdaki yargıyı kanıtlar nitelikte olup, ilgili çalışmalarda bu esnekliğin ve yorumlamanın yardımıyla daha derinlemesine araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalar elde edilen veriler dahilinde kimi zaman kamu politika sürecinin bir adımına yönelik olurken, kimi zaman da süreçte aktörler ya da sürecin kendisine yöneliktir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre çeşitli araştırmalarda çeşitli tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Kimi teknikler tek başlarına kullanırken kimi teknikler bir arada kullanılarak ilgili tezler güçlendirilmek istenmiştir. Bu doğrultuda en fazla kullanılan teknik olarak örnek olay incelemesi (%25) araştırma tekniği olarak göze çarpmaktadır. Bu tekniği en fazla uluslararası ilişkiler alanının kullandığı görülmekle

beraber devamında kamu yönetimi alanı gelmektedir. Örnek olay, uluslararası ilişkiler alanında araştırma tekniği olarak kullanılırken, özellikle bir ülke nezdinde ya da olay nezdinde derinlemesine durum araştırması şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Kamu yönetimi alanında ise örnek olay araştırma tekniğinin politika sürecini oluşturan adımlara yönelik kullanıldığı görülmektedir. Örneğin kimi zaman gündem oluşturma odak alınırken kimi zaman da politika sürecine etki eden aktörlere yönelik derinlemesine araştırma yapılmaktadır. Böylelikle denilebilmektedir ki, politika analizi çalışmalarında en fazla örnek olay araştırma tekniğinden yararlanılmaktadır. Bu durum örnek olay araştırma tekniğinin bir olaya yönelik derinlemesine inceleme imkânı vermesinden kaynaklandığı yorumu yapılabilmektedir. Zira kamu politikası analizinde politikanın doğru sonuçlar elde edebilmesi için o politikanın tüm yönleriyle incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer taraftan incelenen kamu politikası analizi çalışmalarında spesifik bir politikaya karşılık diğer ülke örnekleri nezdinde araştırmalar yapılması ve karşılaştırma yoluyla politika analizi sırasında da örnek olay araştırma tekniğinden yararlanılarak ilgili politikanın örneklerle güçlendirilmeye çalışıldığı ve öneriler ile politikanın başarılı olması için çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ayrıca nitel olan örnek olay incelemesi araştırma tekniği yorumlamaya açık olmasıyla da ilgili sürece esneklik kazandırmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre göze çarpan ikinci teknik doküman analizidir. Örnek olay incelemesine çok yakın bir sonucun çıktığı doküman analizi (%24), kamu politikası analizinde sıklıkla tercih edilmektedir. Sözü edilen çalışmaların genellikle kurum ya da kuruluşlara odaklı araştırma yaptığı ya da veriler üzerinden karşılaştırmalı bir analizle araştırma yürüttüğü görülmektedir. Bu durum şaşırtıcı olarak yorumlanmaktadır zira var olan belgelerin incelenmesinden ziyade sahaya yönelik daha katılımcı araştırma tekniklerinin kullanılıp politikanın özellikle etki eden çevresinin görüşlerinin alınması, politikaya yönelik tepkilerin ölçülmesi politika analizinde önemli bir adım olarak görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre bahsedilen teknikler dışında görüşme (%17) tekniğiyle sıklıkla başvurulduğu görülmektedir. Görüşme tekniğine başvuru tezlerde, genellikle alanında uzman kişilerle bire bir şeklinde yapılan yapılandırılmış görüşmeler göze çarpmaktadır. Özellikle politika sürecinde görev alan aktörler ile yapılan görüşmelere sıkça rastlanılmıştır. Bu durum politikaların başarısı için önemli

görülmektedir. Zira yapılacak politikalarda araştırma, bilimselliğinden yararlanıldığı ve sürecin meşrulaştırıldığı görülmektedir.

Bunlar haricinde, araştırmadan elde edilen sonuçlara göre anket (%7) Araştırma tekniğine de sıkça başvurulmaktadır. Özellikle kamuoyu yoklaması gibi yapılan anketlere ya da ele alınan politikaya yönelik politikanın uygulanacağı kesimlere yönelik yapılan anketlere rastlanılmaktadır. Böylelikle sürecin katılımcılık vurgusu kullanılan yöntem ile ön plana çıkarılmaktadır.

Çalışmada göze çarpan bir diğer sonuç ise kamu politikası analizi başlıklı tezlerde genellikle kamu politikasında karar verme modelinden biri olan süreç modeli ile analiz yapılmasıdır. Özellikle spesifik bir kamu politikası alanına yönelik analizlerde kullanıldığı görülmektedir. Süreç analizinden en fazla yararlanan alan/ disiplin olarak kamu yönetimi göze çarparken, diğer disiplinlerin de yararlandığı görülmektedir. Bu duruma süreç modelinin ilgili politikayı tüm aktör unsur ve dinamikleri ile adım adım ele almasıyla zengin bir analiz sunması neden gösterilmektedir. Zira araştırma sırasında kullanılan başka karar verme modeline rastlanmamaktadır. Özellikle de politikanın adımlarını teker teker alan süreç modeli analizi tüm boyutlarıyla gözler önüne sermesinden dolayı sıklıkla tercih edilmektedir. Araştırmalarda karar verme modeli olarak gösterilmeyen süreç modeli kamu politikası analizi ile o kadar özdeşmiştir ki kamu politikası analizi denildiği zaman akla hemen süreç modeli gelmektedir. İlgili yargıya özellikle kamu yönetimi alanı dışında yazılan çalışmalarda rastlanması ise daha ilginçtir. Bu durum araştırma sonuçlarına da yansımaktadır zira kamu politikası analizi kullanan araştırmacılar başka araştırma tekniği kullanıp veri elde etse de son tahlilde süreç modeli ile ilgili politikayı ele alıp incelemektedir.

Araştırma genelinde en az başvuru alan araştırma tekniği olarak nicel bir yöntem olan panel veri analizi tekniği tespit edilmiştir. Bu durum kamu politikası analizinin daha çok nitel ile olan bağı üzerinden ilişkilendirilmektedir. Zira kamu politikası süreci karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir. İlgili süreci sadece matematiksel terimler ile ifade edip niteli itmek süreci büyük bir eksikliğe sürüklemektedir. Bu yüzden ki süreç daha çok nitele odaklı verilere ve nitel odaklı araştırma yöntemleriyle analiz gerçekleştirmektedir.

Araştırma kapsamında 1990-2020 sonrası aralığında toplam 111 makaleye ulaşılmıştır. Ulaşılan makalelerde 2010- 2020 arasındaki sayıca fazlalık dikkat çekmektedir. Ulaşılan makalelerde en fazla olarak kamu yönetimi ve siyaset bilimi ve

kamu yönetimi alanları gelmektedir. Bu alanları takip eden uluslararası ilişkiler alanı ise sıralamada yerini almaktadır. Konu ağırlığı olarak genel olarak kamu politikasının alanına giren konular gelmektedir. Özellikle politika süreci adımlarının makalelerde ağırlıklı olarak işlenen konular arasında olduğu tespit edilmektedir. Devamında politika kurulları, sağlık aktörler, ekonomi politikaları gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Araştırmalarda kamu politikası aktörleri ilgili alan yazında sıklıkla tercih edilen bir konu olarak belirmektedir. Özellikle Türkiye’de değişen hükümet sistemi ve beraberindeki politika kurul ve ofisleri araştırmacılar tarafından sıklıkla analize konu olmaktadır.

Araştırma kapsamında görgül araştırmaların derleme tarzı yazılan makalelere göre ağırlıkta olduğu görülmektedir. Görgül araştırmalarda (%69) Çeşitli araştırma tekniklerinden yararlanıldığı görülmektedir. Derleme araştırmada (%31) ise önceki yapılan araştırmaların yol göstericiliğinde var olanların yeniden yorumlanmasıyla değerlendirilen çalışmalar olarak tespit edilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre örneklem setine dahil edilen makalelerde yöntem olarak çoğunlukla nitel yöntemlerini tercih edildiği tespiti yapılmaktadır. Bu durum yazarların yorumlarla analizlerde sürece, esneklik ve zenginlik katma isteği ile ilişkilendirilmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre örneklem setindeki makalelerde en fazla başvurulanan araştırma tekniği olarak örnek olay incelemesi (%19) göze çarpmaktadır. İlgili araştırma tekniğinin kullanıldığı makaleler incelendiğinde genellikle kamu politika süreci adımlarının bir durum olarak ele alınıp üzerinde derinlemesine inceleme ile analiz yapıldığı görülmektedir. Bu durum tezler ile ilgili elde edilen sonuçlara benzer olarak yorumlanmaktadır.

Makalelerde ikinci sırada en fazla içerik analizi (%9) kullanıldığı tespit edilmektedir. İlgili çalışmalarda kimi zaman bir kuruma yönelik verilerin odak alınarak çeşitli kod ve temalar yardımıyla incelendiği görülmektedir. Kimi zaman da ülkelerin ilgili politika dahilindeki verileri ele alınarak içerik analizine tabi tutulduğu görülmektedir.

Makalelerde en fazla kullanan üçüncü araştırma tekniği ise doküman analizi (%7) tekniğidir. Bu teknik ile saha yerine toplanan veriler üzerinden analizler yapıldığı görülmektedir. Genellikle çeşitli kurumlar odak alınarak onların stratejik belgeleri ya da var olan belgeleri üzerinden incelemeler yapıldığı tespit edilmektedir.

Araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre ilerleyen sıralarda tercih edilen araştırma teknikleri olarak görüşme (%5) anket (%4) ampirik analiz (%4) ve gözlem (%2) gelmektedir. Bu sonuçlar eşliğinde tezler ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Zira hem tezlerde hem de makalelerde en fazla tercih edilen yöntem nitel araştırma yöntemi olurken en fazla tercih edilen araştırma tekniği olarak örnek olay incelemesi gelmektedir.

Araştırmada görgül olarak sınıflandırılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun kamu politikasıyla bağlantılı olan süreç modeli (%18) ile analiz yaptığı tespit edilmektedir. Bu durum başvuru yöntem açısından kimi araştırma tekniklerini (gözlem görüşme anket) geride bırakacak kadar etkili bir oran ile gözler önüne serilmektedir. Özellikle de görülmektedir ki, tezlerden ziyade makalelerde süreç modeli daha fazla kullanılmaktadır. İlgili makalelerde süreç modeli ile spesifik bir tema etrafında analiz gerçekleştirilmektedir. Örneğin covid-19 politikaları, kripto para politikaları, eğitim politikaları, sağlık politikaları, gençlik politikaları, vize muafiyet politikaları gibi daha fazla çeşitlendirilecek alanların analizinde çoğunlukla süreç modeline başvurulduğu görülmektedir. Bu durum süreç modelinin kamu politikası analizi ile olan bağıntıyı gösterme açısından olumlu karşılanmaktadır. Zira süreç modeli kamu politikası alanına özgü bir analiz tekniği olmakla birlikte süreci tüm unsur ve dinamikleriyle süreci gözler önüne sermektedir. Bu durum analizi güçlendirecek etkiye sahiptir.

Araştırma kısmından elde edilen bulgulara göre tez ve makalelerin bulguları birlikte incelendiğinde; dikkat çeken bir durum ilgili çalışmaların araştırma kısımlarının kamu politikası alanına yönelik tekniklerden ziyade bilimsel araştırma yöntemleriyle analizinin daha sık yapılmasıdır. Bu durum kamu politikası analizi temelli çalışmalar için tartışılması gereken bir durum olarak belirlemektedir. Alanın gelişmesi için analizin direkt olarak politika üzerinden gerçekleşmesini sağlayacak olan kamu politikası tekniklerinin daha sık kullanılması gerektiği düşünülmektedir. Zira kamu politikası analizi sürecinin kamu politikasına yönelik teknikler ile yapılması hem analizi bilimselliğe yaklaştıracaktır hem de kamu politikası doğasında kalarak bilimselliği gözler önüne sermesi bakımından önemli bulunmaktadır.

Kamu politikası analizini, bilimsel araştırma yöntemleri ile yapan çalışmalar da gözlenmektedir ki, politika sürecinin yalnızca bir adımına yönelik analiz yapılmakta ve ilgili adıma yönelik veri toplanmaktadır. Halbuki yapılacak olan analizin kamu politikası teknikleri ile yapılması ile daha geniş bir perspektif sunulması beklenmektedir. Öyle ki,

Çalışmalarda da örneklerine rastladığımız süreç modeli bu durumu kanıtlar niteliktedir. Politika sürecinin baştan sonuna kadar analizi içeren model ile hem kamu politikası analizi içerisinde bilimselliğe vurgu yapılmakta hem de geniş bir analiz neticesinde politika çıktısı alınmaktadır. Bu durumda kamu politikası analizinde kamu politikası alanına özgü tekniklerin kullanılması vurgusu ileriki çalışmalar adına yapılabilir. Bu durumun ise birçok çeşidi olan karar verme modelleri üzerinden gerçekleştirilmesi düşünülmektedir. Böylelikle kamu politikası, analizi ve kamu politikası teknikleri arasındaki ilişki gözler önüne serilecek ve kamu politikası analiz tekniklerinin gelişimi sağlanabilecektir.

Politikaların analizine özellikle de karmaşık politikaların analizinde hem bilimsel araştırma metotlarının hem de kamu politikası tekniklerinden yararlanarak süreci yönetmek elde edilecek çıktılar açısından daha yararlı bulunmaktadır. Böylelikle kamu politikası alanına dair elde edilen veriler güçlenecek ve kamu politikası alanına özgü teknikler sayesinde alanın analiz gücünün genişleyeceği noktasına çıkarımlar yapılabilir.

SONUÇ

Ele alınan dönemlerdeki makale ve tezler incelendiğinde, çalışmaların büyük birçoğunun görgül olarak konumlandırılması ve belli bir araştırma tekniğini içererek politikanın analiz edilmesi, kamu politika süreci açısından olumlu görülmektedir. Zira kamu politika analizi denilen süreç veyahut kavram kamu politikasının tüm unsurlarını gözler önüne sermekte ve her adımını incelemektedir. Bu ilgili analizle aktörler, dinamikler ve sürece dair verilerin toplanması ve verilerin toplanıp değerlendirilmesi politikaların çıktısı açısından önemli bir adım olarak görülmektedir. İlgili analizde bilimden yararlanarak araştırma yöntemleri nezdinde veri toplamak ise hem analize hem de oluşturulacak politikaya olumlu etki etmektedir.

Tezin ilgili bölümünde ele alındığı üzere birçok araştırma tekniği bulunmaktadır. Bu araştırma tekniklerinin doğru ve yerinde kullanılmasında ise araştırmacı önemli konumdur. Araştırmacının ilgili politika odağında araştırma tasarımı yapması, güvenilir ve geçerli bulguları elde etmesi gerekmektedir. Zira bu adımlar politikanın analizini başarıya ya da başarısızlığa götürecek öneme sahiptir. Bu doğrultuda araştırmacının bilgi ve tecrübesi sayesinde seçtiği yöntem ve politikanın birbirini tamamlar nitelikte olması beklenmektedir.

İlgili araştırma kısmında gözler önüne serildiği üzere politikalar için veri elde edilmesi ve bu elde edilen verilerin yönlendirilmesiyle adımlar atılması önemli bulunmaktadır. Böylelikle politika ve bilimsel denge yakalanırken, aynı zamanda politikaların meşruluğu açısından politikaların uygulanması adımı makul bir zemin oluşturulabilecektir. Ayrıca karmaşık politikaların çözümlenmesinde doğru seçilecek yöntemin birçok faydası bulunmaktadır. Eğer ki yöntem doğru seçilirse ilgili yöntem ile güvenilir işe yarar ve tutarlı bilgilere ulaşmak mümkün olabilmektedir.

Kamu politika sürecinin karmaşıklığı ve çok yönlü oluşu göz önüne alındığında birden çok yöntem ve teknikle derinlemesine araştırma yapma imkânı elde edilebilmektedir. Zira kamu politikası, multidisipliner bir kavram olmasından dolayı her alanın ilgi odağına girmektedir. Yapılan araştırma ile birçok alanın kamu politikası kavramını ve kamu politikası analizine başvurduğu gözler önüne serilmektedir. İlgili araştırmada endüstri mühendisliğinden radyo televizyon alanına kadar çok farklı disiplinlerin kamu politikası analizi başlığı ile araştırmalar yaptığını ve ilgili veriler dahilinde kamu politikalarını etkilemeye çalıştığını göstermektedir. İlgili çeşitlilik kamu yönetimi alanına ve onunla bağlantılı kamu politikası alanına katkı sunmaktadır. Zira

birden çok alanın sunduğu veri ile yapılacak politikalarda hem katılımcılık hem de farklılık açısından katkı sağlanabilmektedir. Böylesine zengin olan kavramın, analizi ise günümüzde karmaşık bir hal almaktadır. Politika analiz çalışmalarında yöntem konusu üzerinde titizlikle durulması beklenirken, daha fazla araştırmada yer alması yapılacak politikalar için önemli bir adım olarak görülmektedir.

Yapılacak olan politikaların analizinde uygun yöntemler ile analiz kuvvetlendirilmelidir. Öyle ki, katılımcılık vurgusu ön plana alınacaksa ilgili araştırma yöntemi ile bu desteklenmelidir. Yapılacak araştırmada derinlemesine analiz ve inceleme yapılacaksa yine ilgili araştırma tekniği ile politika çalışmaları desteklenmeli ve alana katkı sunulmalıdır. Böylelikle her bir araştırma ile ilgili alana veri sunulurken politikaların başarısı bilim ile desteklenecektir. Doğru araştırma yöntemi ve tasarımı ile politikalara etkin bir işlev kazandırılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus politika ve yöntemin birbirini tamamlaması ve işlevsel açıdan uygun olması gerekliliğidir.

Araştırmada, kurum ve yazar bazında yapılan analiz sonuçları göstermektedir ki, kamu politikası analizi pek çok farklı üniversite ve yazar tarafından ilgi duyulan bir akademik çalışma alanı haline gelmiştir. Çalışmaların kurumlar bazında dağılımında çok büyük farklılıklardan bahsetmek isabetli olmayacaktır. Bu durum, kamu politikası çalışmalarının üniversiteler bazında yatay bir dağılım eğiliminde olduğunun bir göstergesi olabilecektir. Bu çalışmalar yazarlar bakımından da aynı eğilimi gösterirken, özellikle yazar-yöntem konusunda nitel araştırma tekniklerinin tüm yazarlar paydasında ağır basan bir görünümde olduğu söylenebilecektir.

Ele alınan kamu politikası analizi odaklı çalışmalarda çoğunlukla nitel yöntemlerin kullanılması sürece yorumlama ve derinlemesine inceleme imkânı vermesi yönünden olumlu bulunmaktadır. Ayrıca çalışmaların çoğunun kamu yönetimi alanı içerisinden gelmesi ve kamu yönetiminin ise sosyal bilimler içerisinde konumlandırılması ve bu bağlantıdan yola çıkarak sosyal bilimlerin post- pozitivizm etkisinde nitele yönelmesi gibi birbirini tamamlayan yargılar araştırma sonuçlarından elde edilen veriler neticesinde gözler önüne serilmektedir.

Yapılan araştırma sonucu göstermektedir ki hem tez hem de makalelerde en fazla kullanılan veri toplama tekniği “örnek olay incelemesidir”. Bu durum ilgili tekniğin derinlemesine araştırma imkânı vermesi, karşılaştırmalı analizi sağlaması, ele alınan olguyu tüm yönleriyle incelemesi ile bağdaştırılabilmektedir.

İlgili araştırmada sahaya yönelik kullanılan araştırma tekniklerinin ise tercih olarak geri planlarda kalması değiştirilmesi gereken bir durum olarak belirlemektedir. Zira birincil verilerin kullanılması ile hem katılımcılık açısından ilgili politikaya katkı sağlanması beklenirken hem de alana zenginlik sunması ile olumlu etkisinin daha fazla olacağı düşünülmektedir. Ayrıca birden çok yöntem ile desteklenecek politika analizi çalışmalarıyla karmaşık bir görünüm arz eden politikaların çözümlenmesinde başarı sağlanabilecektir. Diğer taraftan, incelenen çalışmalarda politika analizinde sıklıkla tercih edilen süreç modelinin yıldan yıla kullanımının artması kamu yönetimi ve kamu politikası alanına özgü tekniklerin oluştuğunun ve alanın olgunlaştığının göstergesi konumunda olması bakımından umut vericidir.

Kamu politikası analizinde daha çok salt olarak bilimsel yöntemlerin tercih edilmesi ise dikkat çeken bir sonuçtur. Bunun yerine, bilimsel araştırma teknikleri ile birlikte ya da bunların yanı sıra, kamu politikası analizi tekniklerinin kullanılıp yaygınlaştırılmasının daha nitelikli kamu politikası analizi için faydalı olacağı düşünülmektedir. Böylelikle, politikaların daha kapsamlı değerlendirilmesi, aktörlerin konumlandırılması ve bunlar arasındaki ilişkilerin çok boyutlu şekilde analiz edilmesi, politika yapımının diğer bileşenlerinin bilimsel yöntemlerle desteklenmesi, kamu politikasının analizinin gücü açısından olumlu katkıda bulunabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abiş, İ. (2022). *İspanya'da Vatansızlık Sorunu: Romanyalı ve Batı Sahralı Vatansız Çocuklar Vakalarının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Acar, M. (2015). Kamu Politikası Perspektifinden Sivil Toplum-Devlet İlişkileri: Bir Çerçeve Önerisi. *Yasama Dergisi*, (29), 58-83.
- Acar, O. K., & Okcu, M. Gov. Tr'den Com. Tr'ye Bir Kamu Politikası Analiz Örneği: 2000 Yılı Sonrası Değişen Posta Hizmet Politikaları ve Ptt Aş An Example Of Analysis Of Public Policy From 'Gov. Tr'to 'Com. Tr': Changing In Policies Of Postal. Açısından Bir Değerlendirme", *Amme İdaresi Dergisi*, 31(2): 103-112.
- Adılbekova, K. (2022). *Dış Politika ve Kimlik: İnşacı Perspektifinden Kazak Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yalova.
- Ak, Ö. (2009). *Dış Politika Analizi ve Liderlik: Süleymaniye Krizi Sürecinde R.T. Erdoğan Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akçay, A. P. E., & Alımkhamedov, A. P. F. (2013). Çağdaş Türk Diaspora Politikasının Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 103-115.
- Akdoğan, A. A. (2011). "Türkiye'de Kamu Politikası Disiplinin Tarihsel İzleri", Kartal, F.
- Akdoğan, A. A. (2012). Aydınlanmadan Neo-Liberalizme Kamu Politikasının Sarsıl (a)mayan Egemenliği, *Amme İdaresi Dergisi*, 45(4), 1-24.
- Akgül, A., & Kaptı, A. (2010). Türkiye'nin Uyuşturucu ile Mücadele Politikası: Politika Süreç Analizi.
- Akılmak, E. B. (2022). *Türkiye'de Bir Kamu Politikası Olarak Sosyal Yardım Hizmetleri: Giresun İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Akıncı, B. (2018). Türkiye'de Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Yeni Aktör: Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9(16), 2128-2146.
- Akman, Ç. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yerel Yönetimler Yapbozu: Gelişmeler ve Öneriler. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 2499-2532.
- Akman, E. (2015). *Türkiye'de Kamu Politikası ve Kanun Yapım Sürecinin Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Akman, E. (2018). Türkiye'deki Yavaş Şehirlerin Uygulamaları Üzerinden Bir Analiz. *EKEV Akademi Dergisi*, (76), 79-107.
- Akman, E. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kamu Politikası Aktörleri. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 15(1), 35-54.
- Aksoy, E., ve Özkan, F. (2023). Türkiye'de Kamu Yönetimi Eğitiminin Mevcut Durumu ve Sorunlarına Yönelik Bir Çözümleme. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(2), 218-228.
- Aktel, M., & Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye'de Göç Yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 579-604.

- Alanlı, A. (2021). *Bir Kamu Politika Analizi: Türk Katılım Bankacılığı Sisteminin Oluşturulması ve Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Albayrak, H. (2019). Türkiye'nin Tarım Arazileri Politikası: Bir Kamu Politikası Süreç Analizi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2), 211-231.
- Albayrak, H. (2020). Kanıta Dayalı Kamu Politikası: Hayvancılık Politikalarına Uygulanabilirliği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (36), 232-275.
- Aldemir, C., ve Kaya, M. (2020). "Dürtme" Fikrinin Bir Kamu Politikası Aracı Olarak Covid-19 Döneminde Hükümetler Tarafından Uygulanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19 (COVID-19 Special Issue), 122-142.
- Ahiev, A. (2021). An Analysis Of Russia's Foreign Policy Towards The United States Of America Since The End Of The Cold War. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya Bilim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antalya.
- Alodalı, M., Tuncer, A., & Usta, S. (2014). Kamu Politikası Örneği Olarak Türkiye'de Konut Politikalarının Şekillenmesinde Toki'nin Rolü. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, (10), 275-302.
- Alp, Z. (2020). Uluslararası Çifte Vergilendirme Sorunu Örneğinde Vergisel Uyuşmazlıklara İlişkin İdari Barışçıl Çözüm Politikası Analizi. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 1-18.
- Alpkutlu, M. (2017). *Türkiye'de Özel Güvenlik Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altınok, H. (2012). *Türkiye'de Kamu Personel Reformu Politikası Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altun, T., Şahin, F., & Öztaş, N. (2017). Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulamasında Büyük Veri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (Kayfor 15 Özel Sayısı), 2021-2044.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Ankara: Sakarya Yayıncılık.
- Altunok, H., & Gedikkaya, F. G. (2016). Kamu Politikası Öğrenim ve Öğretim Araçları Olarak Sözlük ve Ansiklopediler Üzerine İçerik Analizi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(2), 53-68.
- Altunok, H., & Gedikkaya, F. G. (2017). Cumhuriyet Türkiye'sinde Kamu Politikalarının Üretilmesinde Kadın. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 211-237.
- Alvanoğlu, S. (2022). *Suriyeli Mültecilere Yönelik Göç Politikalarında Yerel Yönetimlerin Rolü: Gaziantep ve Trablusşam'da Karşılaştırmalı Bir Politika Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Anderson, J.E. (2003) Public Policymaking: An Introduction, Fifth Edition,
- Arap, İ., & Erat, V. (2015). Bir Kamu Politikasının Analizi: Türkiye'de Geçici Köy Koruculuğu. *Mülkiye Dergisi*, 39(4), 73-108.
- Araral, E., Fritzen, S., Howlett, M., Ramesh, M., & Xun, W. (Eds.). (2015). *Routledge handbook of public policy*. London: Routledge.
- Aras, C. G. (2018). *AKP Dönemi Türk Dış Politikasının Analizi: Bölgesel Çatışmalarda Dış Politika Söylemi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Araz, E. (2019). *Kamu Politikası Bağlamında Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- Arıkan, R. (2018). Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 97-159.
- Arslan, E. (2022). Nitel Araştırmalarda Geçerlilik ve Güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 395-407.
- Asabaeva, C. (2016). *Kırgızistan'ın 1991-2014 Yılları Arasındaki Dış Politika Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Aslan, Ş. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar İçin Bir Rehber* (1. Baskı) Konya: Eğitim Yayınevi
- Aşkar, G. (2021). Kanıta Dayalı Politikalar: Kanıt, Düzenleme ve Politika Yapım Süreci. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 28(3), 467-487.
- Ateş, H. & Genç, E. (2015). Bounded Rationality Approach As An Alternative To Rational Choice: A Critical Perspective. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 1-8.
- Ateş, H. ve Genç, E. (2018). Rasyonel Seçime Alternatif Olarak Sınırlı Rasyonellik Yaklaşımı: Eleştirel Bir Bakış Açısı. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 1-8.
- Avşar, M. N. (2021). *Kamu Politikası Analizi Açısından Yerel Yönetimlerde Elektronik Belediyecilik Molenlanden ve Menteşe Belediyeleri Karşılaştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Aydın, N. (2018). Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşerî ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi* (UBSBİD). Bilal Çankır.
- Aydın, N. (2018). Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşerî ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Aydın, U. (2013). Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış. *Yasama Dergisi*, (24), 78-102.
- Ayman Güler, B. (2015). Yönetim Bilimi ya da Kamu Yönetimi: Yöntembilimsel Özellikler Üzerine. *Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları*, 2, 9-44.
- Aziz, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri* (10.Baskı) Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık
- Babahanoglu, V. (2016). *Kamu Politikası Yaklaşımı Çerçevesinde Türkiye'nin Uyuşturucu ile Mücadele Politikalarında Toplumsal Algı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Babaoğlu, C. (2017). Kamu Politikası Analizine Yönelik kavramsal ve Kuramsal bir Çerçeve. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 511-532.
- Babaoğlu, C., & Yıldız, M. (2015). Kamu Politikası Bakış Açısından Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde Hükümdar-Danışman İlişkisi Üzerine. *Yasama Dergisi*, (29), 84-108.
- Babaoğlu, C., ve Akman, E. (2018). *Kamu Politikası Analizi Türkiye Uygulamaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Babaoğlu, C., Yılmaz, F. H., & Karasoy, H. A. (2022). Türkçe Alinyazında Kamu Politikası Disiplini (2015-2020): Eğilimler, Teknikler, Tercihler. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(26), 190-213.
- Bağırzade, M. (2021, February). Kamu Politikasının Siyasal Kuram Açısından Analizi: Bilgi Politikası Örneği. In International Symposium of Scientific Research and Innovative Studies (Vol. 22, p. 25).
- Bahadır, H. H. (2019). *Dış Politika Analizinde Karar Alma Yaklaşımı, Dışişleri Bakanlığının Rolü: İsmail Cem ve Ahmet Davutoğlu Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Bakırtaş, D. (2015). Bir Kamu Politikası Olarak Mali Konsolidasyon: Kavramsal ve Teorik Çerçeve. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 39-70.

- Bakir, C., & Ertan, G. (Eds.). (2018). *Policy analysis in Turkey*. Policy Press.
- Balcı, A. (2020). *Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler* (14.Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Balcı, A., & Keser, A. (2023). Kamu Politikalarının Oluşturulma Sürecinde Sosyal Medyanın Etkisi: Dezenformasyon, Manipülasyon ve Propaganda. *Sosyolojik Düşün*, 8(2), 125-164.
- Balla, S., & Lodge, M. (1999). The Advocacy Coalition Framework.
- Baloğlu, B. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Sistemlerinde Yöntemler ve Örnek Hacmi Sorunları Üzerine Kapsamlı Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Barbak, A. (2017). Türkiye’de Kamu Politikası Sürecinde Güvenlik-Kalkınma Bağ: Ulusal Kalkınma Planları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (18), 263-288.
- Barca, M., & Balcı, A. (2006). Kamu Politikalarına Nasıl Stratejik Yaklaşılabılır? *Amme İdaresi Dergisi*, 39(2), 29-50.
- Bari, B., & Şıklar, İ. (2016). Enflasyon Hedeflemesi Rejiminde Para Politikasının Analizi: Türkiye İçin Dinamik Stokastik Genel Denge Modeli Tahmini. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(Özel Sayı), 47-70.
- Başdağ, G.C. (2023). *İklim Değişikliği Sorununa Alternatif Bir Kamu Politikası: Karbon Salınımının Önlenmesinde Çevre Vergileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Bayırbağ, M. K. (2013). Kamu Politikası Analizi İçin Bir Çerçeve Önerisi [A Framework Proposal For Public Policy Analysis]. *Kamu politikası: Kuram ve Uygulama*, 44-65.
- Bayraktar, E. (2021). *Kamu politikası Süreç Analizi: Ataşehir Belediyesi Emekevler Kentsel Dönüşümü Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bektaş, E. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yasama-Yürütme İlişkisi ve Bu Sistemin Türkiye Demokrasisine Etkileri. *Yasama Dergisi*, (39), 199-218.
- Béland, D. (2017). Identity, Politics, And Public Policy. *Critical Policy Studies*, 11(1), 1-18.
- Béland, D., & Cox, R. H. (2016). Ideas As Coalition Magnets: Coalition Building, Policy Entrepreneurs, and Power Relations. *Journal of European Public Policy*, 23(3), 428-445.
- Béland, D., & Howlett, M. (2016). The Role and Impact of The Multiple-Streams Approach in Comparative Policy Analysis. *Journal Of Comparative Policy Analysis: Research And Practice*, 18(3), 221-227.
- Berber, A. (2017). Yönetimde Kavramsal Çerçeve Belirleme ve Nitel Araştırma Yöntemleri. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 71-73.
- Berber, N. (2015). *Türkiye’de Çocuk Suçluluğu ile Mücadele Politikası Analizi: İstanbul Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Berg, B. L., & Lune, H. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Beşkardeşler, M. (2021). *Türkiye'nin E-devlet Politikasının Kamu Politikası Açısından Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Biçer, M., & Yılmaz, H. H. (2009). Parlatentonun Kamu Politikası Oluşturma ve Planlama Sürecindeki Konumunun Yeni Kamu Mali Yönetim Sistemi Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Yasama Dergisi*, (13), 45-84.
- Bilbay, Ö.F. (2020). *Bir Kamu Politikası Olarak Türkiye'de Su Yönetimi: Güneydoğu Anadolu Projesi Özelinde Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Birkland, T.A. (2010). An Introduction to The Policy Process: Theories,
- Bozlağan, R., Yılmaz, N., Daoudov, M., & Callet Ravat, L. (2015). Expat-friendly Public Policy for Istanbul: From Discourse to Action. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 3(1), 9-30.
- Brikland, T. A. (2011). An Introduction to the Policy Process Theories, Concepts, and Models of Public Policy Making. London: Routledge
- Budak, C. (2020). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Kamu Politikası Üretim Sürecinde Kadın Milletvekillerinin Etkileri (1983-2018)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Bulut, Y., Akın, S., & Kahraman, Ö. F. (2017). Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkisi. *Strategic Public Management Journal*, 3(6), 23-34.
- Burak, M. H. (2022). *Kamu Politikasında Normatif Amaç Olarak Mutluluk*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Büyükbaş, H. (2013). Kimlik, Güç ve Dış Politika: 1912-13 Yıllarında Rusya'nın Balkan Politikası Üzerine Bir Analiz. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 245-276.
- Büyüköztürk vd. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (25. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Cairney, P. (2019). *Understanding Public Policy: Theories and Issues* (Vol. 2). Bloomsbury Publishing.
- Cameron, D. R. (1979). Policy Analysis: What Governments Do, Why They Do It, and What Difference It Makes.
- Can, Ö.S. (2018). *Kamu Politikası Analizi Çerçevesinde Türkiye'de Çocuk Suçluluğu ile Mücadele*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cansever, İ. H. (2022). Sağlık Politikası Analizi: Kavram, Yöntem ve Teknikler. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 3(3), 69-92.
- Cesuroğlu, M., & Atmaca, Y. (2023). Kamu Politikalarının Karar Verme Sürecinde Bir Aktör Olarak Sivil Toplum Kuruluşları ve Etkinlik Düzeyi. *MTÜ Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 3(2), 305-324.
- Chow, A. (2014). Understanding Policy Change: Multiple Streams and National Education Curriculum Policy in Hong Kong. *Journal of Public Administration and Governance*, 4(2), 49-64.
- Cohen, M. D. and J. G. March, and J. P. Olsen (1972), A Garbage Can Model of Organizational Choice. *Administrative Science Quarterly*, 17, 1—2.
- Concepts, and Models of Public Policy Making. M E Sharpe Inc., NY.

- Coşkun, S., & Gündüz, O. (2020). Bir Kamu Politikası Transferi Örneği Olarak Türk Kamu Yönetiminde Stratejik Planlama. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 277-301.
- Çakır, C. (2017). Geçmişten Günümüze Türk EĞİTİM Sistemindeki Gelişmeler: Bir Kamu Politikası Aktörü Olarak Milli Eğitim Şuraları Özelinde Bir Değerlendirme. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 9(2), 31-48.
- Çalı, H. H. (2012). Aile İçi Şiddet: Bir Kamu Politikası Analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 1-25.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik Analizinin Parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).
- Çamkerten, İ. (2020). *Pakistan'ın Afganistan Politikası: İnşacı Bir Dış Politika Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çamur, A. (2023). *Türkiye'de Engellilik Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çanakçı, M. (2021). Ekonomik Kalkınmada Toplumsal Refahın Önemi: Kamu Politikası Önerileri. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 11-19.
- Çarpar, M. C. (2020). Sosyolojide İki Niteliksel Desen: Fenomolojik ve Etnografik Araştırma. *The Journal of Social Science*, 4(8), 689-704.
- Çelik, Ç.T. (2022). *Türkiye'de Anlamlı Çocuk Katılımını Destekleyici Mekanizmalara İlişkin Nitel Bir Araştırma: Politika Analizi ve Çözüm Önerileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, F. (2022). Kamu Politikaları Yapımında Çoklu Akımlar Çerçevesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1493-1516.
- Çelik, F. E. (2008). Çalışma Alanı Olarak Kamu Politikası: Tarihsel ve Düşünsel Kökler Üzerine. *Amme İdaresi Dergisi*, 41(3), 41-72.
- Çelik, S., & Çorbacıoğlu, S. (2008). Multiple Approaches In Public Policy Analysis: A Critique Of Positivistic Approach. *Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences*, 32(1).
- Çeliksoy, E. (2018). Türkiye’de Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Yer Alan Reformların Ağbağ Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (52), 197-212.
- Çeliktürk, T. (2019). Kamu Politikası Analizi Modellemesi. *Taras Shevchenko 4th International Congress on Social Sciences*.
- Çetin, F. G. (2021). Türkiye’de Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Gündem Belirleme: Sağlıkta Dönüşüm Programına Yönelik Bir İnceleme. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(2), 667-682.
- Çevik, H. H., & Demirci, S. (2015). *Kamu politikası: Kavramlar, Aktörler, Süreç, Modeller, Analiz, Karar Verme*. (3.Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çevik, H. H.; (1998) “Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”, *Amme İdaresi Dergisi*, 31(2):103-112.
- Çevik, H.H. (1998). "Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye
- Çevik, H.H. ve Demirci, S. (2008). *Kamu Politikası Kavramlar, Aktörler, Süreç, Modeller, Analiz, Karar Verme*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Çınar, N. F., & Tütünsatar, A. (2017). Bir Kamu Politikası Olarak Stratejik Planlama ve Üniversitelerde Uygulama: Akdeniz Bölgesindeki Farklı Kuşaktaki Üniversitelerin Misyon ve Vizyonları Üzerinden Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(4), 1177-1188.

- Çiçek, K. N. (2022). *Güvenlikleştirme Teorisi Perspektifinden Türk Dış Politikası Analizi: 2015-2020 Yıllarında Rusya ile İlişkiler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Çiçek, Z. (2019). *Bir Kamu Politikası Analizi Olarak Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumu'nun Kuruluşu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Çifci, Y. (2020). Seeking Meaning in the East with Western Concepts: The Case of Public Policy. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 493-501.
- Çiner, C. U. (2013). Fransa'da Kamu Politikası Analizi Disiplini ve Kamusal Eylem. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 37-61.
- Çiner, C. U. (2020). *Türkiye'de Kamu Politikaları: Güncel Konular ve Eğilimler*. Ankara Üniversitesi Basımevi: Ankara.
- Çiner, C. U., & Altınışık, E. (2020). Savunuculuk Koalisyonu Çerçevesi ve Avrupa Birliği Politikaları İçin Uygulanabilirliği. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 18(2), 405-436.
- Çiner, C. U.; (2013) "Karşılaştırmalı Kamu Politikası" Yıldız vd. (ed.) Kamu Politikası Kuram ve Uygulama, Ankara, Adres Yayınları.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K. ve Oğuz, E. (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 95-107, 2011
- Çolakoğlu, T., Özbey, Ö., & Doğan, D. (2022). 7405 Sayılı Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanununun Kamu Politikası Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 4(1), 80-95.
- Dağlı, Z. (2019). Düzce'de Göçmenlerin Sorunlarına Çözüm Modelinin Kamu Politikası Açısından Analizi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1-14.
- Dağlı, Z. (2019). Düzce'deki Göçmenlerin Sorunlarına Yönelik Çözüm Önerileri ve Bir Değerlendirme Araştırması. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1).
- Dağlı, Z., & Demirezen, D. (2020). Kamu Politikası Bağlamında Nargile Kullanımı Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 16(2), 310-325.
- Dalkılıç, R. A. (2021). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Kamu Politikası Süreç Analizi. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 61-82.
- Danalıoğlu, M. E. (2022). *Post Modern Kamu Yönetimlerinde Ağ Yaklaşımları Bosna Hersek Örneği: 2001-2003 Dönemleri Arasında Bir Kamu Politikası Aktörü Olarak Yüksek Temsilcilik Ofisi kararlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dede, D. (2017). *Kamu Politikası Yapımının Kurumsal Değişim Çerçevesiyle Açıklanması: Türkiye'de İlkokul Öğretmenlerinin İstihdam Kurumları Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DeLeon, P. ve Martell, CR (2006). *Politika Bilimleri: Geçmiş, Bugün ve Gelecek*. Kamu Politikası El Kitabı, 31-47.
- Delice, A. (2010). Nicel Araştırmalarda Örneklem Sorunu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(4), 1969-2018.
- Delice, E. (2014). *Devlet Planlama Teşkilatı'ndan Kalkınma Bakanlığına Türkiye'de Planlamanın Değişimi: 1980'den Günümüze Bir Kamu Politikası Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

- Demir, F. (2011). Kamu Politikası ve Politika Analizi Çalışmalarının Teorik Çerçevesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 107-120.
- Demir, F. (2017). Sanat ve Zanaat Olarak Kamu Politikası Analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 87-95.
- Demirci, M. (2015). *Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Karar Verme Süreci*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Demirkol, M., & Arıkan, S. (2023). Bir Kamu Politikası Olarak Milli Burjuvazi ve Sanayi Burjuvazisini Cumhuriyetin 100. Yılında Yeniden Düşünmek. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(49-1), 177-189.
- Demirtaş, H. (2019). *Türkiye’de Kamu Politikası Bağlamında Çocuk Hakları ve Çocuk Politikası: Vatandaş Algısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dereli, S. (2023). Göç Yönetiminde Kanıta Dayalı Politika Yaklaşımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1333-1362.
- Develioğlu, O. G. (2023). Göçün Kavramsal Çerçevesi ve Göç Kuramları. *Journal of Theoretical & Empirical Research on Management*, 3, 49-60.
- Dıaç, D. (2018). *Atatürk Döneminde Türkiye-Romanya ilişkilerinde Dış Politika Analizi (1923-1938)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dilaveroğlu, A. (2017). Kamu Politika Sürecinin Politik Çevre Bağlamında Değerlendirilmesi. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 6(2), 37-51.
- Diñç, M., & Yıldırım, S. (2020). Petrol Fiyatı ile Kamu Politikası İlişkisi: Türkiye Örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 317-331.
- Diñç, Y. D., & Atmaca, Y. (2023). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kamu Politikası Sürecinin Yeni Aktörleri: Politika Kurulları ve Ofisler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (76), 126-148.
- Doğan, E.Z. (2021). *Kamu Politikası ve Sivil Toplum Katılım Stratejileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, M. F. (2017). *İkinci Körfez Savaşı’nda Türk Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğanay, A., Ataizi, M., Şimşek, A., Balaban Salı, J., & Akbulut, Y. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Doruk, T. (2006). *An Analysis Of The State Aids Policy In The European Union: The Case For The Services Of General Economic Interest*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü, İstanbul.
- Dömbekci, H.A. ve Erişen, M.A. (2022). Nitel İncelemede Görüşme Tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 141-160.
- Dror, Y. (1964). Muddling Through-"Science" or Inertia Public Administration Review, 24(3): 153-157.
- Dror, Y. (1968). Public Policymaking Reexamined. Pennsylvania: Chandler Publishing.
- Dror, Y. (1969). Approaches to Policy Sciences. *Science*, 166(3902), 272-273.
- Duman, H. (2023). Kamu Politikası için Yeni Bir Platform: Video Oyunları. *Kamu Yönetimi ve Teknoloji Dergisi*, 4(2), 235-250.
- Dunn, W. N. (2015). *Public Policy Analysis*. Routledge.
- Duran, D. Ş., & Cenikli, E. (2021). Yoksullukla Mücadelede Bir Kamu Politikası Olarak Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (46), 149-162.

- Durna, T. (2019). Kamu Politikası Aktörü Olarak Düşünce Kuruluşları ve Değişen Roller. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (25), 199-214.
- Dursun, S. (2018). *Küçük Devlet Dış Politika Analizi: Gürcistan ve Tunus Örnekleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Duru, A. A. (2022). Türkiye’de Kamu Politikası Sürecindeki Aktörler ve Gündem Belirleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 158-187.
- Dye, T. (1981). *Understanding Public Policy. Fourth ed. Prentice Hall: Englewood Cliffs, NJ.*
- Dye, T. (2013). *Understanding Public Policy. (4th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.*
- Dye, T. R. (1972). *Understanding Public Policy*. New Jersey: Prentice.
- Dye, T. R. (1981). *Understanding Public Policy*, Englewood Chief.
- Dye, T.; (1987) *Understanding Public Policy*, 6. Edition, New Jersey, Prentice Hall.
- Easton, D. (1957). An Approach to the Analysis of Political Systems. *World Politics*, 9(3): 383-400.
- Easton, D. (1965). *A Framework for Political Analysis*. London: Prentice Hall
- Edwards, M. (2005). Social Science Research and Public Policy: Narrowing the Divide 1. *Public Policy. Australian Journal of Public Administration*, 64(1):68-74.
- Eke, E. (2022). Sağlık Politikası Süreci. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 3(3), 41-67.
- Ekici, M. (2022). *Bir Kamu Politikası Olarak Türkiye'nin İklim Değişikliği Politikası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Ekşi, M. (2017). Dış Politika Analizinde Yeni Bir Analiz Çerçevesi Olarak Kamu Diplomasisi. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 11-30.
- Erat, V. (2014). Türkiye’de Kamu Politikası Alan Yazını Üzerine Bir İnceleme. *Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 5(10).
- Erat, V. (2015). Tanzimat Dönemi Kamu Politikalarında Bir Aktör Olarak Bürokrasi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 527-544.
- Erat, V. (2016). *Bir Kamu Politikasının Analizi: Türkiye’de Bilim*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Erat, V. (2018). Modernleşme ve Post Modern Eleştiriler Ekseninde Kamu Politikası Disiplini. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED)*, 8(15), 245-260.
- Erat, V., & Demirkanoğlu, Y. (2022). Kamu Politikaları ve Yasalaştırma: Türkiye’de Hükümet Sistemleri Üzerinden Kavramsal Bir Çerçeve. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 428-442.
- Erat, V., & Kaçer, F. (2014). Siyasal Yapım Sürecinde Müzakereci Yaklaşımlar. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(4), 57-75.
- Erat, V., & Savaş, D. A. (2022). Bir Kamu Politikası Aracı Olarak Dürtme. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 175-206.
- Eray, Ş. (2015). *Yeni Kurumsalcı Yaklaşımlar Çerçevesinden Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kamu Politikası: Eğitim ve Siyasal Katılım Alt Politika Örnekleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan Ç, Z. (2018). Steven Lukes’un Üç Boyutu İktidar Yaklaşımı: Kararsızlık Üretimi ve Kamu Politikası Analizi Disiplini. *Memleket: Politics & Administration/Siyaset Yönetim*, 30.

- Erdoğan, E., & Sadioğlu, U. (2023). The Search for an Effective Climate Change Public Policy: Can the G-20 Countries Guide the Rest of the World. *Kent Akademisi*, 16(3), 1796-1819.
- Erdoğan, F. (2022). Bir Kamu Politikası Olarak Sosyal Güvenlik Temelinde Emeklilik. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 377-396.
- Ereker, F. (2010). *Dış Politika ve Kimlik: İnşacı Perspektiften Türk Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ereker, F. (2013). Dış Politikayı Analiz Etmek: Dış Politika Analizinde Yapan-Yapı Sorunu. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(36), 45-71.
- Erkek, S. (2022). Kanıttan Politikalar: Etkin Kamu Politikası Tasarımında Büyük Veri. *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences (Joshas)*, 6(22), 146-159.
- Erkul, İ. Ç. (2024). Başarısız Başkan: Anthony Eden'in Süveyş Politikasının Analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 14(1), 253-271.
- Erkut, M., & Yenilmez, M. I. (2023). Sosyal Politika ile Sürdürülebilir Kalkınma İlişkisi: G7 Ülkeleri Kapsamında Bir Analiz. *JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy*, 8(2), 95-108.
- Eryılmaz, B. (2015). *Kamu Yönetimi: Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar*. Umuttepe Yayınları: Kocaeli.
- Etzioni, A. (1967). Mixed-Scanning: A 'Third' Approach to Decision-Making. *Public Administration Review*, 27(5): 385-392
- Fırat, İ. (2016). *1980 sonrası Türk Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Milli Güvenlik Kurulu*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Firidin, E. (2022). Şiddetin Önlenmesi Konusunda Bir Kamu Politikası Olarak Kamu Değeri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (73), 130-145.
- Fischer, F., & Miller, G. J. (Eds.). (2017). *Handbook of public policy analysis: theory, politics, and methods*. Routledge.
- Furat, B. S. (2022). *Politika Ağları Yaklaşımı Bağlamında Bir Politika Analizi: 2000 Yılı Sonrası Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Politikaları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Garip, S. (2023). Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Geleneği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *International Journal of Social Science Research*, 12(1), 1-19.
- Gerston, L. N. (2014). *Public policy making: Process and principles*. Routledge. Governmental Research, University of Maryland.
- Göçoğlu, V. (2014). *Kamu Politikası ve Sosyal Medya İlişkisi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Göçoğlu, V. (2015). Dezavantajlı Gruplar Üzerinde Yapılan Bir Kamu Politikası Sonlandırılmasının Analizi: Eski Hükümlülerin Özel Sektördeki İstihdam Zorunluluğunun Kaldırılması. *Journal of International Social Research*, 8(36).
- Göçoğlu, V. (2018). *Türkiye'nin Siber Güvenlik Politikası Analizi Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara
- Göçoğlu, V. (2021). Kamu Politikası Analizi Yaklaşımları Çerçevesinden Türkiye'de Sağlık Sigortacılığı: Tez Çalışmaları Üzerine Bir Analiz. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 8(65), 14-26.
- Göçoğlu, V., & Aydın, M. D. (2019). Siber Güvenlik Politikası: Abd, Rusya ve Çin Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 8(2), 229-252.

- Göçoğlu, V., & Demirkol, A. (2023). What Competencies Public Policy Education Promises: A Qualitative Comparative Analysis of University Types, Education Levels, and Courses in Turkey. *Journal of Public Affairs Education*, 1-23.
- Göçoğlu, V., & Karkin, N. (2023). Introduction to Citizen-Centered Public Policy Making. In *Citizen-Centered Public Policy Making in Turkey* (pp. 3-14). Cham: Springer International Publishing.
- Göçoğlu, V., & Karkin, N. (Eds.). (2023). *Citizen-centered Public Policy Making in Turkey*. Springer Nature.
- Göçoğlu, V., ve Aydın, M. D. (2015). Kamu Politikası ve Sosyal Medya İlişkisinin Toplumsal Hareketler Bağlamında İncelenmesi. *Journal of International Social Research*, 8(37).
- Göğöl, P. K. (2019). Yoksulluk Sorununa Yönelik Kamu Politikası Algısı Açısından Gelir Düzeyinin Belirleyiciliği: Diyarbakır Örneği. (Araştırma Makalesi/Research Article). *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(17), 60-79.
- Gurbanov, G. (2020). *Ermenistan Dış Politikasında Liderlik Etkeni: LTA Modeli Çerçevesinde Serj Sarkisyan Dış Politikası Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güçlü, İ. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Nika Yayınevi: Ankara.
- Gül, H. (2015). Kamu Politikası Analizi, Yöntemleri ve Teknikleri. *Yasama Dergisi*, (29), 5-31.
- Gül, H. (2018). Dijitalleşmenin Kamu Yönetimi ve Politikaları ile Bu Alanlardaki Araştırmalara Etkileri. *Yasama Dergisi*, (36), 5-26.
- Gül, H. (2023). Normative Public Policy, the “Public Value,” and Value Conflicts. In *Citizen-Centered Public Policy Making in Turkey* (pp. 35-60). Cham: Springer International Publishing.
- Gül, S. S., & Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 181-198.
- Güleç, C. (2018). Dış Politika Analizinde Karar Verme Süreci ve Karar Verme Modelleri. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 79-102.
- Güleç, S. S., & Sürmeli, İ. (2015). Hükümet Programları ve Kalkınma Planları Ekseninde Çevre Politikası Analizi. *Yasama Dergisi*, (30), 22-43.
- Güler, T. (2021). *Büyük Veri ve Kamu Politikası: COVID-19 Pandemi Süreci Dijital Temas İzleme Uygulamaları Üzerine Uluslararası Bir Değerlendirme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- Gültekin, O. (2022). *Neoklasik Realizm Perspektifinden 15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrası Türk Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Gültekin, S. (2012). Kamu Yöneticileri ve Kamu Politikası: Kamu Yönetimi Paradigmaları Çerçevesinde Teorik Bir Analiz. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(3-4), 85-100.
- Güneş, M. (2013). Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Yoksulluğun Rolü. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 25-50.
- Güneş, O. (2023). Erken Bir Savunuculuk Koalisyonu Örneği Olarak Milli Petrol Davası. *Memleket Siyaset Yönetim*, 18(39), 100-123.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (3. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Gürcüoğlu, S. (2019). Millî Eğitim Bakanlığı Sözleşmeli Öğretmenlik Uygulamasının Kamu Politikası Açısından Değerlendirilmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(37), 26-48.
- Gürel, N. (2019). *İran'ın Körfez Politikasının Analizi: Hatemi ve Ahmedinejad Dönemleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü, Sakarya.
- Gürel, S. (2023). *ABD, Türkiye ve Kore Hegemonik Üçgeninde Kültürel İktidar ve Tarih Dizileri: Anlatıyla Politika Analizi Sistemi'nin (APAS) Uluslararası İlişkilere Uyarlanması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gürer, C., Akgül, A., & Tosun, H. (2016). Kamu Politikalarının Yayılımı: Kuramsal Bir İnceleme. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (16), 23-44.
- Halhallı, Y. (2017). *Gürcistan Krizi Bağlamında Rusya Federasyonu Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Hartley, K. (2023). Public Policy Education in Asia: cNvergence and Divergence. *Journal of Asian Public Policy*, 16(1), 1-12.
- Haşlak, İ., ve Madakbaşı, A. G. E. (2012). Tolstoy'da Akıl Algısı: Rasyonalizmin Neresinde? *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 8(1), 101-116.
- Hatipoğlu, O. (2021). Kamu Politikası Analizi Açısından Türkiye'de Kripto Para Politikaları. *Maliye ve Finans Yazıları*, (116), 171-201.
- Hepkul, A. (2002). Bir Sosyal Bilim Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-12.
- Hill, M., & Varone, F. (2005). *The Public Policy Process*. Routledge, Houghton Mifflin Company: Boston.
- Howlett, M., Ramesh, M., & Perl, A. (1995). *Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy Subsystems* (Vol. 3). Toronto: Oxford university press.
- Ibrahimoglu, T. (2016). Çok Kutuplu Dünyaya Doğru İlerlerken Uluslararası İlişkilerde Denge Politikası Analizi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 1), 138-147.
- İlgar, M. Z., & İlgar, S. C. (2013). Nitel Bir Araştırma Deseni Olarak Gömülü Teori (Temellendirilmiş Kuram).
- İlgin, K. S. (2022). Ulusal Ekonomik Politika Belirsizliği ile Borsa Endeksleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Seçilmiş Avrupa Ülkeleri için Ampirik Bir Analiz. *Journal of Economic Policy Researches*, 9(2), 455-474.
- İşıkçı, Y. (2017). Türkiye'de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 25-47.
- İlerisoy, M. (2023). Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(46), 509-527.
- İslamoğlu, A. H., & Alnıaçık, Ü. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İçinde (511). Beta Yayınevi: İstanbul.
- Jane, M. (2020). *Rusya Federasyonu'nun Trans-Kafkasya Politikasının Analizi: Süreklilik mi Dönüşüm mü?* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Jann, W., & Wegrich, K. (2007). Theories of The Policy Cycle. In *Handbook of Public Policy Analysis* (pp. 69-88). Routledge.
- Jenkins, S. (1978). *Policy Analysis: A Political and Organizational Perspective*, Palgrave Macmillan, New York.
- Jenkins-Smith, H. C., & Sabatier, P. A. (1993). *The Study of Public Policy Processes* (pp. 135-142). Sudbury, MA: Jones and Barlett Publishers, Inc.

- John, P. (2013). *Analyzing Public Policy*. Routledge.
- Jones, B. D., & Thomas, H. F. (2012). Bounded Rationality and Public Policy Decision-Making. *Routledge handbook of public policy*, 273-286.
- Kaçer, F., & Erat, V. (2014). Küreselleşme ve Bir Politika Transferi Olarak Yeni Kamu İşletmeciliği. *Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies*, 1(2), 27-44.
- Kalfa Ünal, E. (2022). *Süreç Modeli Çerçevesinde Türkiye'nin İmar Barışı Politikasının Çözümlemesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale.
- Kalkar, Ö. Ş. (2020). Bir İçerik Analizi: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi. *Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-30.
- Kapani, M. (2017). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Serbest Kitaplar.
- Kaptı, A. (2013) “*Kamu Politika Sürecinde Klasik Yaklaşım Modeli*” Kaptı (ed.) Kamu Politikası Süreci, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kara, N. O., & Şahin, D. (2022). Kanıta Dayalı Sağlık Politikaları. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 3(3), 93-118.
- Karabulut, N. (2023). *Different Approaches to Public Policy Making. In Citizen-Centered Public Policy Making in Turkey* (pp. 15-33). Cham: Springer International Publishing.
- Karadamar, L. (2017). *Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Sosyal İnşacılık Kuramı Bağlamında Dış Politika Analizi (2002-2016): Suriye Krizi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Karadeniz, O. (2016). *Türkiye'de İnovasyon ve Kamu Politikası*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karagöz, B. (2020). Maliye Teorisi Perspektifinden Türkiye’de Erken Çocukluk Dönemi Eğitimine İlişkin Kamu Politikası Metinlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, (4), 731-753.
- Karagöz, S. (2016). *Sosyal Konstruktivizm Bağlamında Türk Dış Politikasının Analizi: Türkiye'nin Yakın Çevresi Olan Ortadoğu, Orta Asya ve Avrupa Birliği ile İlişkileri Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Karahan, Ö. (2004). Bilgi Ekonomisine Yönelik Kamu Politikası Stratejisi ve Türkiye. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (30), 1-14.
- Karataş, A. (2020). Post Yeni Kamu İşletmeciliğinin Kuramsal Temelleri: Yeni Bir Kuram Mı Yoksa Bir Tür Çöp Kutusu Modeli Mi? *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 6(21).
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi: Nitel Yaklaşımın Yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86.
- Karatay, Z., & Kurtuluş, F. T. E. (2022). Kamu Politikası Analizi: İlköğretim Eğitim Politikaları. *Management and Political Sciences Review*, 4(2), 108-128.
- Kavurmacı, C. (2014). *Stratejik Karar Verme Sürecinde Bilişsel Yaklaşım: Üst Kademe Yöneticiler Üzerine Nitel Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kaya, M. (2021). *Dürtmenin Davranışsal Kamu Politikası Aracı Olarak Kullanılması İngiltere ve Türkiye Karşılaştırmalı Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Kaya, R. (2022). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kamu Politikası Aktörü Olarak Politika Kurulları: Yerel Yönetim Politika Kurulu Üzerinden Bir Değerlendirme, *SSSJourn*, 6(63), 2266-2276.

- Kayıkçı, S. (2021). Türkiye’de İnfluenza Pandemisi Politikası Analizi: COVID-19 Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 333-345.
- Kayıkçı, S. (2020). Bir Kamu Politikası Süreci Analizi:(1980 Sonrası Türkiye’de Tütün Politikası).
- Keser, A., & Özbek, C. (2018). Suriyeli Çocukların Türkiye’deki Ulusal Eğitim Sistemine Uyumu Üzerine Kamu Politikası Analizi. *İnsan Hakları Yıllığı*, 36, 105-132.
- Keser, A., & Sucu, Ş. (2021). Türkiye’de Kamu Denetçiliği Politikasının Oluşturulması: Bir Kamu Politikası Analizi. *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 49-70.
- Kılıç, E. (2021). COVID-19 ile Mücadelede Davranışsal Kamu Politikası Aracı Olarak Dinin Yeri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 39(Covid 19 Özel Sayısı), 123-134.
- Kırışık, F., & Sezer, Ö. (2015). Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kamu Politikası Oluşturma Sürecindeki Rolü. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 199-215.
- Kilonzo, S. M., & Ojebode, A. (2022). Research Methods for Public Policy. In *Public Policy and Research in Africa* (pp. 63-85). Cham: Springer International Publishing.
- Kiraz, S. (2020). Türkiye’nin Doğrudan Müdahale Öncesi Dönemde Suriye İç Savaşı’na Yönelik Dış Politikasının Analizi. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 99-140.
- Kocaoğlu, M., & Şahnagil, S. (2022). *Veriye Dayalı Kamu Politikası ve Yerel Düzeydeki Yansımaları; Kuram, Kavram & Ülke Örnekleri*. Neü Yayınları: Konya.
- Koçak, A., & Arun, Ö. (2006). *İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu*. Selçuk iletişim, 4(3), 21-28.
- Koçoğlu, L. (2022). An Analysis of Turkish Foreign Policy Toward The Turkic World: Identity and Institutionalisation. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kolçak, M., Kalabak, A. Y., & Boran, H. (2017). Kamu harcamaları Büyüme Üzerinde Bir Politika Aracı Olarak Kullanılmalı mı? VECM Analizi ve Yapısal Kırılma Testleri ile Ampirik Bir Analiz: 1984-2014 Türkiye örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(2), 467-486.
- Konare, F.D. (2017). *Diplomatik İletişim Perspektifinde Türkiye’nin Afrika Ülkelerine Yönelik Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kopuz, E. (2021). *Kamu Politikası Aktörü Olarak Türkiye’de Derneklerin Özerkliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, Z. (2019). *Yerel Düzeyde Kamu Politikası Oluşturulması Karşıyaka Belediyesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Korkmaz, Z. Ö., & Öztürk, M. (2023). “City Break” Hareketi Yerel Kalkınmada Etkili Bir Kamu Politikası Olabilir mi? Isparta İli Örneği. *Journal of Academic Researches and Studies*, 15(29), 471-494.
- Kostakoğlu, S. F. (2017). Politika Uygulamalarının İpotekli Konut Satışları Üzerindeki Etkileri: Bir Ampirik Analiz. *Sakarya İktisat Dergisi*, 6(4), 76-83.
- Köktaş, Ö. F., & Köseoğlu, Ö. (2015). Kanıta Dayalı Kamu Politikası Yapımı: Sosyal Bilim Araştırması ve Kamu Politikaları İlişisini Yeniden Dizayn Etmek için Bir Fırsat mı? *Yasama Dergisi*, (29), 32-57.
- Köktaş, Ö.F. (2015). *Kamu Politikası Yapım Sürecinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü ve Etkinliği: SETA Vakfı Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Köseoğlu, Ö. (2013). Meslek, Sanat ve Disiplin Olarak Kamu Politikası: Türkiye'ye İzdüşümleri. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 4-36.
- Köseoğlu, Ö., & Köktaş, Ö. F. (2017). Bilgi, Güç ve Siyasetin Kesişiminde Düşünce Kuruluşları: Kamu Politikaları Bağlamında Bir Analiz. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 533-552.
- Kulaç, O. (2016). *Bir Kamu Politikası Çözümlemesi: Türkiye'nin Yurtdışı Lisansüstü Burs Politikası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale.
- Kulaç, O., & Çalhan, H. S. (2013). Bir Kamu Politikası Süreci Analizi: Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Yurtdışı Lisansüstü Bursları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 205-225.
- Kulaç, O., Akman, E. ve Babaoğlu, C. (Eds.). (2019). *Türkiye'de Kamu Politikası Analizi: Dünü, Bugünü ve Yarını*. Peter Lang.
- Kurt, A. K. (2021). Çocuk İşçiliğine Yönelik Kamu Politikası Analizi. *Disiplinler arası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 29-54.
- Kurt, A. K. (2021). *Türkiye'de Çocuk İşçiliği Kamu Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Kurtbağ, Ö. (2007). *Eleştirel Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Çerçevesinde Amerikan Dış Politikasının Analizi-Hegemonya Söylemi ve Amerikan Muhafazakâr Sağı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kurtbağ, S. (2017). *Bir Kamu Politikası Olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Mücadeledeki Rolü (Arpaçay Örneğinde Ampirik Bir Çalışma)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.
- Kuruca, M. Y. (2022). *Türkiye'de Çocuk Mahkemelerinin Kurulmasına Yönelik Kamu Politikası Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Kuruca, M. Y., & Işıkcı, Y. M. (2022). Türkiye'de Çocuk Mahkemelerinin Kurulmasına Yönelik Kamu Politikası Analizi. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 48-70.
- Kurun, İ. (2017). Türkiye'de 2004-2015 Arasındaki Demokratikleşme Politikasının Kamu Politikası Analiz Modelleri ile İncelenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 89-116.
- Kutlu, Ö., & Kahraman, S. (2017). Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 45-62.
- Kutlu, Ö., Kahraman, S., & Dinçer, S. (2021). Demokratik Kamu Politikalarına Sivil Toplum Katkısı: Konya STK Platformu Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 28(1), 139-167.
- Lame, L. M. (2017). *Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan Politikasının Analizi (2001 sonrası)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Lasswell, H. D. (1956). *The Decision Process*. Md.: Bureau of Governmental Research, University of Maryland.
- Leblebici, Ö. (2015). Afet Yönetim Yaklaşımları ve Kamu Politikası Bağlamında Afetlerin Çevreye Etkilr. *Memleket Siyaset Yönetim*, 10(23), 41-77.
- Lejano, R. P. (2012). *Postpositivism and The Policy Process*. In *Routledge Handbook of Public Policy* (pp. 98-112). Routledge.

- Lindblom, C. (1959). *The Science of "Muddling Through"*. Public Administration Review, 19(2): 79-88.
- Linstone, H. A. (2016). Reprint of When Is A Need A Need? The Problem of Normative Forecasting In A Changing Environment. *Technological Forecasting and Social Change*, 102(C), 2-10.
- Mammadov, A. (2017). *Karşılıklı Bağımlılık Kuramı Perspektifinde Azerbaycan Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Mamur I. Y. (2016). Bir Kamu Politikası Analizi: Sağlık Politikasında Dönüşüm. *Journal of International Social Research*, 9(46).
- Maratok, E. S. (2022). *Yerel Kamu Politikası Oluşum Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü: Hatay Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Memişoğlu, D. (2018). Bir Kamu Politikası Analizi Örneği: Sağlıkta Dönüşüm Programı. *Yasama Dergisi*, (34), 62-93.
- Mencet, M. N. (2011). *Serada Domates Üretim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Ekolojik, Ekonomik ve Politika Analizi: Antalya İli Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik Analizi Tekniği: İletişim Bilimlerinde ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Mihayil, A.H. (2011). 2001 Yılı Sonrası ABD'nin Afganistan'a Operasyonu ve Kriz Çözüm Politikasının Analizi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Nacak, O. (2015). Türk Yönetim Anlayışında Bir Değişim: Siyasal Temsilin Doğuşu ve Gelişimi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 147-169.
- Nacak, O. (2015). *Yeni Kamu Yönetimi ve Türkiye'de Kamu Politikalarının Oluşturulması: Aktör Temelli Bir Analiz*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Nagel, S. S. (2002). *Handbook of public policy evaluation*. Sage.
- Nohutçu, A. (2002). *Evolution of Public Policymaking Within The Dynamics of Governance In The Field of Tourism: The Turkish Case*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ocak, G. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1. Baskı) Ankara: Pegem Akademi
- Oğur, R., & Tekbaş, Ö. F. (2003). Anket Nasıl Hazırlanır. *Sted*, 12(9), 336-340.
- Olgun, C. K. (2008). Nitel Araştırmalarda İçerik Analizi Tekniği. *Sosyoloji Notları*, 66.
- Omobowale, A. O., Akanle, O., & Busari, D. (2022). *Social Science Foundations of Public Policy. In Public Policy and Research in Africa* (pp. 29-61). Cham: Springer International Publishing.
- Orhan, G. (2015). Kamu Politikasına Yorumlamacı Yaklaşımlar. M. Yıldız, & MZ Sobacı içinde, *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*, 66-87.
- Osman, S.A. (2023). *Analysis of Forex Policy And Its Impact On Economic Growth: The Case of Ethiopia*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Örselli, E., & Babahanoğlu, V. (2016). Türkiye'nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 2063-2072.

- Örselli, E., Babahanoğlu, V., & Bilici, Z. (2018). Kamu Politikalarında Yeni Aktörler: Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları Ve Ofisleri. *Economics, Finance And Politics*, 13(30), 303-318
- Özacit, B. (2017). *Türkiye’de Kamu Politikası Çalışmalarının Amme İdaresi Dergisinde Yayımlanan Makaleler Üzerinden Analizi (1968-2015)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özalp, M. (2019). *Damızlık Küçükbaş Hayvancılıkta Destekleme Politikalarının İşletmelere Etkisi: Batı Akdeniz Bölgesi Politika Analizi Matrisi Yaklaşımı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Özarslan, F. (2022). *Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale.
- Özatalay, D. B. (2022). *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Örgütlerinin Kamu Politikası Yapım Sürecindeki Rolü ve Etkinliği: Kadem ve Mor Çatı Dernekleri Üzerinden Bir Karşılaştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özavcı, M. (2019). *Kamu Politikası Aracı Olarak Sağlık Harcamalarının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ardahan.
- Özcan, ZK, Aydın, V. ve Derer, E. (2016). Antalya’daki Paydaşlar Açısından Sağlık Turizminin Kamu Politikası Perspektifinde Değerlendirilmesi. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 868-885.
- Özdemir C. S. (2018). *Kamu Politikası Analizi Çerçevesinde Türkiye’de Çocuk Suçluluğu ile Mücadele*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özdemir, M., & Tuti, G. (2023). Nitel Araştırma Desenleri: Metodolojik Bir Temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-235.
- Özdemir, S. (2019). Bir Kamu Politikası Aracı Olarak Davranışsal İçgörü. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (34), 247-274.
- Özer, M. A. (2006). “Yönetişim Üzerine Notlar”, *Sayıştay Dergisi*, 63: 59-89.
- Özer, M. A. (2012). Örgütsel Karar Verme ve Yönetişim. *Türk İdare Dergisi*, 475, 147-170.
- Özer, M. A. (2016). Herbert Simon’un Yönetim Bilimine Katkıları Üzerine Değerlendirmeler. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(11), 160-185.
- Özışık, F. U. (2020). Türkiye’de Bir Kamu Politikası Olarak İklim Değişikliği: Tarihsel Gelişim, Uluslararası Müzakereler, Yapısal ve İdari Sorunlar Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 8(1), 66-96.
- Özışık, F. U. (2023). Kamu Politikası Analizinde Referans Çerçeveleri ve Türkiye Örneği: “Yerli ve Milli” Yeni Türkiye’de Yükselen Milli Savunma Sanayi Politikaları. *Akademik Hassasiyetler*, 10(23), 523-559.
- Özkaya, Y. (2021). *Türkiye’de Kamu Politikası Sürecinde Vali*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Özlem, K. (2015). *Türkiye'nin Balkan Türkleri politikasının Analizi (1991-2014)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özmen, H. ve Karamustafaoğlu, O. (2019). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Padgett, J. F. (1980). Managing Garbage Can Hierarchies. *Administrative Science Quarterly*, 583-604.
- Parry, S., & Murphy, J. (2015). Problematizing Interactions Between Social Science and Public policy. *Critical Policy Studies*, 9(1), 97-107.
- Peters, B. G. (2020). Public Policy Studies: Academic Roots and Practical Significance. *AlMuntaqa*, 3(2), 23-34.
- Peters, BG (2020). Karşılaştırmalı Yöntem ve Karşılaştırmalı Politika Analizi. *Karşılaştırmalı Politika Analizinde Araştırma Yöntemleri ve Uygulamaları El Kitabı'nda* (s. 20-32). Edward Elgar Yayıncılık.
- Peters, BG (2020). Politika Sorunları Sorunu. *Karşılaştırmalı Politika Analiz Çalışmalarında Teori ve Yöntemler* (s. 59-80). Routledge.
- Pierre, J., & Peters, B. G. (2006). *Handbook of Public Policy*.
- Polat, G. E. (2021). *Kamu Politikası Oluşturmada Sosyal Hesaplar Matrisi Temelli Gelir Çarpan Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Rados, S. (2022). *Uluslararası İlişkilerde Küçük Devlet Yaklaşımı Bağlamında Yugoslavya Sonrası Sırbistan Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Reed, L. (2008). Sağlam Kamu Politikasının Yedi İlkesi. *Çev. M. Acar, Liberal Düşünce*, Yıl, 13, 157-166.
- Robbanı, S. (2022). *A Cognitive Approach To Foreign Policy Analysis: Indonesia's Role As A Non-Permanent Member Of The United Nation Security Council In 2019-2020*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö., & Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256.
- Sakhavat, M. (2012). *İlköğretim Düzeyindeki Üstün Zekâlı Öğrencilerin Türkiye'deki Eğitimi: Politika Analizi ve Program Değerlendirmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Salam, A. S. (2022). *Social Movements And Their Impact On Public Policy: An Elaboration Of Martin Luther King Within The Framework Civil Right Movements*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Salman, T. (2020). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kamu Politikası Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sarıtürk, M. (2022). Yönetişimin Kamu Politikası Yapımına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 500-518.
- Seçgin, N. (2019). *An Analysis Of Immigrant Education Policies In Turkey*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Seligman, L. G. (1955). The "Public Policy" Orientation And Social Science Courses. *The Journal of General Education*, 8(2), 126-133.

- Sert, S. (2014) *Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Rusya Federasyonu Dış Politikası Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Harp Akademileri Komutanlığı / Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Ankara.
- Sevük, M. Y. (2019). Kamu Politikalarını Etkileyen Resmi, Sivil ve Uluslararası Aktörler. *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 167-183.
- Sezer, M. S., & Yıldız, M. (2009). Türkiye’de Bir Kamu Politikası Sorunu Olarak Yabancı Doktor İstihdamı: Avusturalya, Birleşik Krallık ve Kanada Örnekleri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(3), 43-78.
- Simon, H. (2017). *Kamu politikası: Tercihler ve Sonuçlar*. California Routledge:
- Smith, K. B., & Larimer, C. (2018). *The Public Policy Theory Primer*. Routledge.
- Sotirov, M., & Winkel, G. (2016). Toward a Cognitive Theory Of Shifting Coalitions And Policy Change: Linking The Advocacy Coalition Framework And Cultural Theory. *Policy Sciences*, 49(2), 125-154.
- Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Süngü, M. (2020). *Türkiye'nin Yenilenebilir Enerji Kaynakları Politikasının Analizi ve Bir Model Önerisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Süslü, H. (2016). *Çevresel Strateji Kapsamında İsrail'in Kuzey Irak Kürtleri Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şahnagil, S. (2017). Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Bilgi ve İletişim Teknolojileri: E-devlet Uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 77-89.
- Tabak, A., Barbak, A., & Öztürk, T. (2016). Kamu Politikası Disiplinindeki Dönüşümü Bibliyometrik Analiz Yöntemiyle Anlamak Mümkün Mü?
- Taşıyıldız, M. O., & Yorulmaz, R. (2022). Bitcoin As A Public Policy Tool For Financial Development: A Case From El Salvador. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 411-423.
- Tamzok, N. (2007). *Kamu Politikası Analizi: Elektrik Enerjisi Sektörü*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taşcı, U. (2013). *Türkiye’de Toplumsal Olaylara Müdahale Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taşpınar, M. (2017). Sosyal Bilimlerde SSPS Uygulamalı Nicel Veri Analizi.
- Taşpınar, Y. (2021). Kamu Politikası Transferi ve Uluslararası Örgütler. *Toplum Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 2(1), 66-87.
- Taylan, H. H. (2011). Sosyal Bilimlerde Kullanılan İçerik Analizi ve Söylem Analizinin Karşılaştırılması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED)*, 1(2), 63-76.
- TDK, (2023). “Kamu”. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.12.2023).
- TDK, (2023). “Politika”. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.12.2023).
- Tekin, A. (2011). Küreselleşen Dünyada Bölgesel Kalkınma Dinamikleri, Kamu Politikaları ve Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (29).
- Tekin, H. H., & Tekin, H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116.

- Tekin, P. Ş., & Çelik, Y. (2012). Türkiye’de Sağlık Sektöründe Bir Finansman Yöntemi Olarak Kamu-Özel Ortaklığı Politikasının Politika Haritalama Yöntemi ile Analiz edilmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 81-98.
- Temiz, M. (2023). *Karşılaştırmalı Dış Politika Analizi Çerçevesinde Adalar Denizi ile Güney Çin Denizi’ndeki Egemenlik İddiaları: Yunanistan ve Çin Halk Cumhuriyeti Örnekleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Tetik, E. G., & Akın, Z. (2023). Kamu Politikası Bağlamında Dijital Eğitim Sunumu ve Fırsat Eşitliği: Ülke Karşılaştırmaları. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 23-40.
- Thissen, W. A., & Walker, W. E. (2013). Public Policy Analysis. *Public Policy Analysis* (1st ed.). Springer, Boston, MA.
- Tokaç, A. C. (2021). *Turkey As An Emerging Middle Power An Analysis of Turkish Foreign Policy During Justice and Development Party (2002-2018)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya Bilim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antalya.
- Toker, A. (2022). Sosyal Bilimlerde Nitel Veri Analizi İçin Bir Kılavuz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 319-345.
- Topkaya, E. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Güncelleştirilmiş 5. Baskı). Eğitimde Kuram ve Uygulama
- Topkaya, E. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Güncelleştirilmiş 5. Baskı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2(2), 113-118.
- Toplu, M. (2018). Kamu Politikalarının Oluşumu ve Uygulanmasında Medya/Sosyal Medya’nın Rolü. *Journal of Communication Theory & Research/İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (46).
- Tozlu, A. (2016). Karar Verme Yaklaşımları Üzerinde Herbert Simon Hegemonyası. *Sayıştay Dergisi*, (102), 27-45.
- Tuna, M. Ç. (2023). *Karar Birimlerinin Rol Algıları Perspektifinden Türk Dış Politikasının Analizi: 2011 Suriye Krizi Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Tunalı, S. B., Gözü, Ö., & Özen, G. (2016). Nitel ve Nicel Araştırma Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması “Karma Araştırma Yöntemi”. *Kurgu*, 24(2), 106-112.
- Tuncer, E. (2022). Avrupa Birliği Adaylık Sürecinde Türkiye’nin Girişimcilik Politikası Analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(1), 503-522.
- Turan, M., & Çelikyay, H. H. (2020). Türkiye’de Kovid-19 ile Mücadele: Politikalar ve Aktörler. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 1-25.
- Tutak, E. (2023). Denizcilik Politikalarının Ağ Yönetimi Yaklaşımıyla Kamu Politikası Açısından Değerlendirilmesi: AB Örneği. *UPA Strategic Affairs*, 4(1), 129-159.
- Uluca, S. (2023). *Bir Kamu Politikası Analizi Olarak Türkiye’de Güvenlik Soruşturması Uygulaması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ulutaş, Ç. Ü., & Ulutaş, T. B. (2019). Türkiye’nin Çocuk İşçiliği Politikası: Kamu Politikası Süreç Analizi. *Çalışma ve Toplum*, 4(63), 2565-2584.
- Ulutürk, S. (1997). *A Theoretical Empirical Evaluation of Public Expenditures With Respect To Their Role, Development and Effected Variables: Turkey, 1963-1993*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uslu, F., & Demir, E. (2023). Nitel Bir Veri Toplama Tekniği: Derinlemesine Görüşme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), 289-299.
- Usta, A. (2012). Kamu Örgütlerinde Kurumsal Karne Modeli ile Performans Yönetimi: Boyutlar ve Göstergeler. *Amme İdaresi Dergisi*, 45(1), 99-120.

- Usta, A. (2013). Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış. *Yasama Dergisi*, (24), 78-102.
- Uulu, M. M., & Firidin, E. (2023). Kamu Politikası Olarak Yaratıcı Ekonomi. *Toplum Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 4(Özel), 1-27.
- Uysal, Y. (2020). İngiltere Kamu-Özel İşbirliği Modelinin Türkiye'deki Şehir Hastaneleri Uygulamaları Üzerine Etkileri: Politika Transferi Bağlamında Bir Analiz. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), 935-960.
- Uzonwanne, F. C. (2016). Rational Model of Decision Making. *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, 1-6.
- Uzun, H. (2021). *Kamu Politikası Analizi: Türkiye'nin Kamu Özel İş Birliği Politikası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Uzun, M.M. (2021). *Big Questions of Artificial Intelligence (AI) in Public Administration and Public Policy*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uzuner, Y. (1999). Niteliksel Araştırma Yaklaşımı. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, 173-193.
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201.
- Ünlü, E. (2017). *Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde Türkiye'de İçilebilir Su Yönetimi Politika Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ürinal, A. A. (2022). *Kamu Politikalarına Davranışsal Yaklaşım: Davranışsal Kamu Politikası Özelinde Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Üstün, T. (2021). *Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarının Kamu Politikası Sürecine Etkileri Hakkında Karşılaştırmalı Bir Analiz*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Üzelakçıl, Ö. (2022). Dağıtıcı ve Kolektif İktidar Perspektifinden Açık Kapı Politikası Analizi. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.
- Üzmez, U. (2014). Bir Kamu Politikası Açığı: Orta Ölçekli Kentsel Alanlar Sorunu. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 145-164.
- Varhan, E. (2021). Uluslararası İlişkilerde Feminist Teori: İsveç, İzlanda ve Kanada Karşılaştırmalı Feminist Dış Politika Analizi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Varol, T. (2012). *Analysis of Russian Foreign Energy Policy*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Wagner, P. (2017). Public Policy, Social Science, And The State: An Historical Perspective. In *Handbook of Public Policy Analysis* (pp. 55-66). Routledge.
- Weible, C. M., & Sabatier, P. A. (2007). A Guide To The Advocacy Coalition Framework. *Handbook of Public Policy Analysis: Theory, Politics, and Methods*, 123.
- Weible, C. M., Sabatier, P. A., Jenkins-Smith, H. C., Nohrstedt, D., Henry, A. D., & DeLeon, P. (2011). A Quarter Century Of The Advocacy Coalition Framework: An Introduction To The Special Issue. *Policy Studies Journal*, 39(3).
- Wood, B. (2014). *Foreign Policy Analysis and Leadership Style: An Analysis Of Prime Minister Erdoğan's Foreign Policy Towards The Middle East (2010-2013)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlik ve Güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yalçın, H. (2022). Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomenoloji. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 213-232.
- Yalçın, Ö. (2017). *Bir Kamu Politikası Olarak Kurumsal Kapasite Geliştirme: Sayıştay Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yalçın, Ö. (2018). Bir Kamu Politikası Analizi Olarak Türkiye'nin Kapitalist Ekonomik Sisteme Geçiş Süreci. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 3-15.
- Yaman, A. (2021). Kamu Politikası Analizi Bağlamında Türkiye'nin Gençlik Politikası. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 45-71.
- Yaman, A. (2023). As An Urban Public Policy Analysis: The Relation Between Vocational Education And Training (vet) And Municipalities. *Enderun*, 7(1), 1-17.
- Yankauer, A. (1984). Science And Social Policy. *American Journal of Public Health*, 74(10), 1148-1149.
- Yaprak, Ş. (1996). *Personel ve Ücret Politikası Analizi ve TEDAŞ'a Uygulaması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Yaşar, M. (2018). Nitel Araştırmalarda Nitelik Sorunu. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 55-73.
- Yavuz, H. B. (2017). Aktif İşgücü Piyasası Politika Uygulamalarının Etkilerinin Değerlendirilmesi: Bir Meta Analiz Çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 497-523.
- Yavuz, N. (2020). *11 Eylül 2001 Sonrasında Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi Bağlamında Türk Dış Politikasının Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Milli Savunma Üniversitesi Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Ankara.
- Yay, E. (2016). Bir Kamu Politikası Olarak Politika Transferi ve Türkiye Örneği. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 48-63.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2007). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2. Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yenikçeçi, M. (2020). *Dış Politika Analizinde Neoklasik Realist Yaklaşım: Türkiye'nin Suriye politikası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).
- Yıldırım, A. (2023). Türkiye'de Kamu Yönetimi Eğitimi Üzerine Bir Çözümleme. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-10.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, D. Y., & Akman, E. (2018). Bir Kamu Politikası Olarak İstihdam Politikalarının Uygulanmasında Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) un Rolü: Batı Akdeniz Bölgesinde Bir İnceleme. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(13), 563-585.
- Yıldırım, İ. E. (2017). *İstatistiksel Araştırma Yöntemleri* (3.Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E., & Kurtuluş, F. T. E. (2023). Türkiye'nin Vize Muafiyeti Politikasının Analizi. *Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 23-39.
- Yıldız, M. ve Sobacı, M. Z. (2013). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*. Ankara: Adres Yayınları.

- Yıldız, M., & Babaoğlu, C. (2018). Public Policy Education in Turkey. In *Policy Analysis in Turkey* (pp. 271-288). Policy Press.
- Yıldız, M., Babaoğlu, C., & Demircioğlu, M. A. (2016). E-government Education in Turkish Public Administration Graduate Programs: Past, Present, and Future. *Journal of Public Affairs Education*, 22(2), 287-302.
- Yıldız, M., Babaoğlu, C., & Şahin, B. (2016). Kamu Politikasını Türk İdare Tarihi Üzerinden Çalışmak. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 34(2), 133-158.
- Yıldız, M., Babaoğlu, C., & Tuğan, E. N. (2017). Türkiye'de Kamu Politikaları Öğretiminde Kurumsallaşma çabaları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(3), 669-688.
- Yıldız, M., Demircioğlu, M. A., & Babaoğlu, C. (2011). Teaching Public policy to Undergraduate Students: Issues, Experiences, and Lessons in Turkey. *Journal of Public Affairs Education*, 17(3), 343-365.
- Yılmaz, F. K., & Ergül, S. (2021). Sağlık Politikası Analizi: Göçmen Sağlığı Kapsamında Suriyeli Sığınmacılar. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 119-128.
- Yılmaz, F. K., Capar, H., & Şeker, C. (2021). Process Analysis of a Public Policy in Turkey: Medical Tourism. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 12(30), 417-433.
- Yılmaz, V. E. (2010). *Kamu Politikası Yaklaşımı Çerçevesinde Türkiye'de Kamu Hizmeti Yayıncılığının Analizi (1960-2006)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, V., & Canbazer, C. (2020). Kamu Politikalarına Davranışsal Yaklaşım ve Türkiye'ye Yansımaları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1827-1854.
- Yücedağ, A. (2019). Anket Geliştirilmesi ve Uygulanması. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 26(2), 443-454.
- Yüksel, A. N. (2022). Nitel Bir Araştırma Tekniği Olarak: Görüşme. *Social Sciences Studies Journal (SSS Journal)*, 6(56), 547-552.
- Yüksel, A.N (2022). Nitel Bir Araştırma Tekniği Olarak: Görüşme. *Sosyal Bilimler Çalışmaları Dergisi (SSSJ ournal)*, 6 (56), 547-552.
- Zavalsız, Ş. (2020). *Evli ve Çalışan Kadınların Yaşamlarındaki Bereket Algısı: Bir Kamu Politikası İncelemesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Zengin, S. (2021). Kamu Politikası, Karar Alma ve TÜSİAD.
- Zengin, S. (2022). Brezilya Federal Devleti ve Kamu Politikası Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 5(1), 49-56.